

महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समिती

(२०१७ - २०१८)

(तेरावी महाराष्ट्र विधानसभा)

पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हा परिषद, पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका तसेच
मिरा-भाईंदर महानगरपालिका यांच्या सेवेतील महिला अधिकारी/कर्मचारी
यांची भरती, आरक्षण, अनुशेष व पदोन्नती, पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हा परिषद,
पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका, मिरा भाईंदर महानगरपालिका तर्फे त्यांच्यासाठी
राबविण्यात येणाऱ्या विविध कल्याणकारी योजनांबाबतचा

नववा अहवाल

(हा अहवाल विधानसभेस/विधानपरिषदेस दिनांक ३० नोव्हेंबर, २०१८ रोजी
सादर करण्यात आला.)

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय
विधान भवन, मुंबई
नोव्हेंबर, २०१८

महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समिती

(२०१७ -२०१८)

(तेरावी महाराष्ट्र विधानसभा)

पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हा परिषद, पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका तसेच
मिरा-भाईंदर महानगरपालिका यांच्या सेवेतील महिला अधिकारी/कर्मचारी
यांची भरती, आरक्षण, अनुशेष व पदोन्नती, पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हा परिषद,
पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका, मिरा भाईंदर महानगरपालिका तर्फे त्यांच्यासाठी
राबविण्यात येणाऱ्या विविध कल्याणकारी योजनांबाबतचा

नववा अहवाल

(तीन)

महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समिती

सन २०१७-२०१८

समिती प्रमुख :

(१) डॉ.भारती लव्हेकर, वि.स.स.

समिती सदस्य :

- (२) श्रीमती मंदा म्हात्रे, वि.स.स.
(३) प्रा. मेधा कुलकर्णी, वि.स.स.
(४) श्रीमती सीमा हिरे, वि.स.स.
(५) श्रीमती स्नेहलता कोल्हे, वि.स.स.
(६) श्रीमती तृप्ती सावंत, वि.स.स.
(७) श्री. अशोक पाटील, वि.स.स.
(८) श्री. नारायण पाटील, वि.स.स.
(९) श्रीमती अमिता चव्हाण, वि.स.स.
(१०) श्रीमती दिपिका चव्हाण, वि.स.स.
(११) श्रीमती सुमन पाटील, वि.स.स.
(१२) श्रीमती स्मिता वाघ, वि.प.स.
(१३) श्रीमती विद्या चव्हाण, वि.प.स.
(१४) अॅड. हुस्नबानू खलिफे, वि.प.स.
(१५) श्री. दत्तात्रय सावंत, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

- (१) डॉ. अनंत कळसे, प्रधान सचिव.
(२) श्री. विलास आठवले, उप सचिव.
(३) श्रीमती सायली कांबळी, अवर सचिव.
(४) श्रीमती प्रियांका कांदळगांवकर, कक्ष अधिकारी.

(चार)

महिलांचे हक्क व कल्याण समिती

सन २०१६-२०१७

समिती प्रमुख :

(१) श्रीमती मनिषा चौधरी, वि.स.स.

समिती सदस्य :

(२) श्रीमती मंदा म्हात्रे, वि.स.स.

(३) श्रीमती मोनिका राजळे, वि.स.स.

(४) श्रीमती सीमा हिरे, वि.स.स.

(५) डॉ. भारती लव्हेकर, वि.स.स.

(६) श्रीमती स्नेहलता कोल्हे, वि.स.स.

(७) श्री. प्रतापराव पाटील-चिखलीकर, वि.स.स.

(८) श्री. योगेश घोलप, वि.स.स.

(९) कु. प्रणिती शिंदे, वि.स.स.

(१०) श्रीमती संध्यादेवी कुपेकर, वि.स.स.

(११) श्रीमती दिपिका चव्हाण, वि.स.स.

(१२) श्रीमती स्मिता वाघ, वि.प.स.

(१३) श्रीमती विद्या चव्हाण, वि.प.स.

(१४) श्री. सतिश चव्हाण, वि.प.स.

(१५) अॅड. हुस्नबानू खलिफे, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

(१) डॉ. अनंत कळसे, प्रधान सचिव.

(२) श्री. विलास आठवले, उप सचिव.

(३) श्रीमती सायली कांबळी, अवर सचिव.

(४) श्रीमती माधवी सुर्वे, कक्ष अधिकारी.

(पाच)

अनुक्रमणिका

अनुक्रमांक (१)	विषय (२)	पृष्ठ क्रमांक (३)
(१)	प्रस्तावना	सात
(२)	अहवाल	१
(३)	पुणे महानगरपालिका (प्रकरण १)	२
	१.१ पुणे महानगरपालिकेतील रिक्त पदांचा अनुशेष भरण्याबाबत	२
	१.२ पुणे महानगरपालिकेचे अंदाजपत्रक व महिलांच्या कल्याणकारी योजना.	१३
(४)	पुणे, जिल्हा परिषद (प्रकरण २)	२३
	२.१ पुणे, जिल्हा परिषदेतील रिक्त पदांचा अनुशेष भरण्याबाबत	२३
	२.२ पुणे जिल्हा परिषदेचे अंदाजपत्रक व महिलांच्या कल्याणकारी योजना.	३४
(५)	पिंपरी-चिंचवड, महानगरपालिका (प्रकरण ३)	५२
	३.१ पिंपरी-चिंचवड, महानगरपालिकेतील रिक्त पदांचा अनुशेष भरण्याबाबत.	५२
	३.२ पिंपरी-चिंचवड, महानगरपालिकेचे अंदाजपत्रक व महिलांच्या कल्याणकारी योजना.	६१
(६)	मिरा-भाईंदर, महानगरपालिका (प्रकरण ४)	७८
	४.१ मिरा-भाईंदर, महानगरपालिकेतील रिक्त पदांचा अनुशेष भरण्याबाबत.	७८
	४.२ मिरा-भाईंदर, महानगरपालिकेचे अंदाजपत्रक व महिलांच्या कल्याणकारी योजना.	९७
(७)	परिशिष्ट “ अ ” विभागाची माहिती	११३
	परिशिष्ट “ ब ” शासन निर्णय	२०९
	परिशिष्ट “ क ” अधिसूचना	२३३
	परिशिष्ट “ ड ” बैठकीचे संक्षिप्त कार्यवृत्त.	२४३

(सात)

प्रस्तावना

मी महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समितीची समिती प्रमुख, समितीने आपल्या वतीने अधिकार दिल्यावरून समितीचा हा नववा अहवाल सभागृहास सादर करीत आहे.

“पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हा परिषद, पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका तसेच मिरा-भाईंदर महानगरपालिका यांच्या सेवेतील महिला अधिकारी/कर्मचारी यांची भरती, आरक्षण, अनुशेष व पदोन्नती तसेच नगरपरिषदेतर्फे त्यांच्यासाठी राबविण्यात येणाऱ्या विविध कल्याणकारी योजना ” यासंबंधी समितीने माहिती जाणून घेण्याचे ठरविले. त्यानुसार पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हापरिषद, पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका तसेच मिरा-भाईंदर महानगरपालिका, संदर्भातील माहिती मागविण्यात आली. प्राप्त झालेल्या माहितीच्या आधारे समितीने दिनांक १ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी पुणे महानगरपालिका व पुणे जिल्हा परिषद, दिनांक २ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका तसेच दिनांक २० एप्रिल, २०१७, मिरा-भाईंदर महानगरपालिका येथे भेट दिली. महानगरपालिका व जिल्हा परिषदेकडून प्राप्त झालेली माहिती व समितीने दिलेल्या भेटीच्या वेळी प्राप्त झालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने समितीने सचिव, महिला व बालविकास विभाग, प्रधान सचिव, नगरविकास विभाग, सचिव, ग्रामविकास विभाग, सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, सचिव, सहकार व पणन विभाग, सचिव, परिवहन विभाग, सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, सचिव, सामाजिक न्याय विभाग, सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग, सचिव, आदिवासी विकास विभाग, सचिव, पाणीपुरवठा विभाग, सचिव, गृहनिर्माण विभाग, सचिव, महसूल विभाग, यांची दिनांक ७ ऑगस्ट, २०१८ व ५ सप्टेंबर, २०१८ रोजी साक्ष घेतली. साक्षीच्या वेळी उपलब्ध झालेल्या माहितीचा सर्वंकष विचार करून समितीने त्यासंदर्भात आपले अभिप्राय व शिफारशी या अहवालात समाविष्ट केल्या आहेत.

प्रश्नावलीनुसार पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हा परिषद, पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका तसेच मिरा-भाईंदर महानगरपालिका यांचेकडून प्राप्त झालेली माहिती व विभागीय सचिवांच्या साक्षीसाठी तयार केलेल्या प्रश्नावलीच्या अनुषंगाने प्राप्त झालेली माहिती, शासन निर्णय तसेच समितीच्या बैठकीचे कार्यवृत्त दिलेले आहे.

समितीच्या दिनांक २८ नोव्हेंबर २०१८ रोजी झालेल्या बैठकीत प्रारूप अहवालावर विचार करून तो संमत करण्यात आला.

साक्षीच्या वेळी सचिव, महिला व बालविकास विभाग, प्रधान सचिव, नगरविकास विभाग, सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग, सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, सचिव, सहकार व पणन विभाग, सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, सचिव, आदिवासी विकास विभाग, सचिव, गृह विभाग, सचिव, वैद्यकीय शिक्षण विभाग, सचिव, ग्रामविकास विभाग, सचिव, महसूल विभाग, सचिव, सामाजिक न्याय विभाग,

(आठ)

सचिव, उद्योग ऊर्जा व (कामगार) विभाग तसेच पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हा परिषद, पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका तसेच मिरा-भाईंदर महानगरपालिका संबंधित अधिकाऱ्यांनी समितीसमोर उपस्थित राहून समितीला आवश्यक ती माहिती देऊन सहाय्य केल्याबाबत समिती त्यांची आभारी आहे.

विधान भवन,

मुंबई,

दिनांक : २८ नोव्हेंबर २०१८.

डॉ. भारती लव्हेकर,

समिती प्रमुख,

महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समिती.

अहवाल

“ पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हापरिषद, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, मिरा भाईंदर महानगरपालिका ”

महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समितीने “ पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हापरिषद, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका तसेच मिरा भाईंदर महानगरपालिका यांच्या सेवेतील महिला अधिकारी/कर्मचारी यांची भरती, आरक्षण, अनुशेष व पदोन्नती तसेच पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हापरिषद, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका तसेच मिरा भाईंदर महानगरपालिका तर्फे त्यांच्यासाठी राबविण्यात येणाऱ्या विविध कल्याणकारी योजना ” यासंबंधी माहिती जाणून घेण्याचे ठरविले त्यानुसार पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हापरिषद, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका तसेच मिरा भाईंदर महानगरपालिका यांच्याकडून प्रश्नावली संदर्भात माहिती मागविण्यात आली. प्राप्त झालेल्या माहितीच्या आधारे समितीने दिनांक १ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हापरिषद, दिनांक २ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका तसेच दिनांक २० एप्रिल, २०१७, मिरा भाईंदर महानगरपालिका येथे भेटी दिल्या, पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हापरिषद, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका तसेच मिरा भाईंदर महानगरपालिका यांच्याकडून प्राप्त झालेली माहिती व समितीने दिलेल्या भेटीच्यावेळी आयुक्त पुणे महानगरपालिका, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, पुणे जिल्हापरिषद, आयुक्त पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, आयुक्त मिरा भाईंदर महानगरपालिका यांनी उपस्थित राहून समितीस माहिती दिली.

समितीने दिलेल्या भेटीच्या वेळी प्राप्त झालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने समितीने सचिव, महिला व बालविकास विभाग, सचिव, ग्रामविकास विभाग, सचिव,

सामाजिक न्याय विभाग, सचिव, आदिवासी विकास विभाग, सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, सचिव, महसूल व वन (महसूल) विभाग, सचिव, पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभाग यांची ७ ऑगस्ट, २०१८ व ५ सप्टेंबर, २०१८ रोजी साक्ष घेतली. उक्त साक्षीत उपस्थित झालेल्या चर्चेच्या अनुषंगाने तयार करण्यात आलेला अहवाल पुढीलप्रमाणे आहे.

१. पुणे महानगरपालिका

१.१ पुणे, महानगरपालिकेतील रिक्त पदांचा अनुशेष भरण्याबाबत :-

सोमवार, दिनांक ०१ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी महिलांचे हक्क आणि कल्याण समितीने दिलेल्या भेटीच्या वेळी पुणे महानगरपालिका यांच्याकडून खालीलप्रमाणे लेखी माहिती मागविण्यात आली होती.

महानगरपालिकेतील शासकीय, निमशासकीय व शासन अनुदानित संस्थामधील सेवेतील भरतीसाठी महिलांकरिता ३०% जागा आरक्षित ठेवण्याच्या धोरणाची अंमलबजावणी महानगरपालिकांच्या सेवेमध्ये भरती करतांना करण्यात येते काय ? महानगरपालिकेतील वर्ग १ ते ४ तांत्रिक व अतांत्रिक अधिकारी व कर्मचारी यांची मंजूर पद संख्या किती आहे ? त्यापैकी सन २०१४-२०१५ अखेर किती पदे भरण्यात आली आहेत ? महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेली पदे भरण्यासाठी गत तीन वर्षात (२०१२-१३, २०१३-१४, व २०१४-१५) वर्ष निहाय किती वेळा व कोणकोणत्या पदांसाठी जाहिराती देण्यात आल्या होत्या ? महानगरपालिकेतील विविध पदांवर महिला उमेदवारांच्या नियुक्त्या करण्याबाबत महानगरपालिकेने सेवाप्रवेश नियमावली तयार केली आहे काय ? महिला उमेदवारांसाठी राखून ठेवण्यात आलेल्या पदासाठी स्वतंत्र नोंदवही (रोस्टर) ठेवण्यात आली आहे काय ? अशी समितीने विचारणा केली.

उपरोक्त प्रकरणी पुणे महानगरपालिकेकडून खालील माहिती प्राप्त झाली आहे.

महानगरपालिकेची स्थापना झाल्यापासून आजमितीस पालिकेत सेवेत असलेले अधिकारी व कर्मचारी व त्यापैकी महिला अधिकारी व कर्मचारी यांची संख्या पुढीलप्रमाणे आहे :-

वर्ग	सरळ सेवा एकाकी पदासह	बढती एकाकी पदासह	एकूण	एकूण महिला		एकूण महिला अधिकारी/कर्मचारी
				अधिकारी/कर्मचारी भरती	बढती	
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
१	४४	४४	८८	१०	१	११
२	२३०	२२३	४५३	११९	२८	१४७
३	३१८६	१०६०	४२४६	१०८१	२४८	१३२९
४	४०७३	९४३	५०१६	८२०	१५	८३५
घाणभत्ता लागू असणारे सेवक	७२२९	०	७२२९	२६७८	०	२६७८
एकूण	१४७६२	२२७०	१७०३२	४७०८	२९२	५०००

शासकीय, निमशासकीय व शासनानुदानीत संस्थेमधील सेवेतील भरतीसाठी महिलांकरिता ३०% जागा आरक्षित ठेवण्याच्या धोरणाची अंमलबाजावणी महानगरपालिकांच्या सेवेमध्ये भरती करताना करण्यात येते.

महानगरपालिकेतील वर्ग १ ते ४ तांत्रिक व अतांत्रिक अधिकारी व कर्मचारी यांची मंजूर पदसंख्या सन २०१४-२०१५ अखेर पदे भरण्यात आलेल्या पदांचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे :-

वर्ग	तांत्रिक	अतांत्रिक	एकूण	सन २०१४-१५ अखेर भरण्यात आलेली एकूण पदे
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
१	१०१	४३	१४४	८८
२	४३८	७५	५१३	४५३
३	२६३७	२४९७	१३४	४२४६
४	१४८३	५०६१	६५४४	५०१६
घाणभत्ता लागू असणारे सेवक	०	७५२४	७५२४	७२२९
एकूण	४६५९	१५२००	१९८५९	१७०३२

शासन निर्णय क्रमांक पी.ए.सी-३०१४ /प्र.क्र.०२/नवि-२२ दिनांक २६ ऑगस्ट, २०१४ अन्वये सेवाप्रवेश नियम व आकृतीबंध यांस मान्यता मिळालेली आहे व त्या अनुषंगाने पुणे महानगरपालिकेमध्ये एकूण ३८७७ पदांच्या निर्मितीस मान्यता मिळाली आहे व त्या बाबतची आवश्यक ती कार्यवाही प्रशासकीय स्तरावर चालू आहे. २३७३६ इतकी एकूण रक्कम पदे मंजूर आहेत.

पूर्वीच्या मंजूर पदांची संख्या	नवनिर्मित पदांची संख्या	एकूण पदांची संख्या
(१)	(२)	(३)
१९८५९	३८७७	२३७३६

महिला व बालकल्याण विभागाकडील शासन निर्णय क्र.संकिर्ण १०९६/प्र.क्र.३०/का-२, दिनांक ९ ऑगस्ट, १९९७ रोजीच्या शासन निर्णयामधील तरतुदीनुसार महिलांसाठी वर्ग १ ते ४ पदास सरळसेवा भरतीमध्ये ३०% आरक्षण ठेवण्यात आले असून सदर पदांचा तपशील खालीलप्रमाणे असून सोबत तक्ता परिशिष्ट 'अ' मध्ये पहावे.

एकूण मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे	एकूण महिला कार्यरत पदे	महिला अनुशेष
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
१९८५९	१७०३२	२६२५	५०००	७८८

प्रत्येक भरती वर्षामध्ये महिलांसाठी आरक्षित पदे, त्यांची संवर्गनिहाय माहिती, रिक्त पदे व पदे रिक्त राहण्याची कारणे याबाबतचा तपशील पुढीलप्रमाणे आहे.

प्रत्येक भरती वर्षामध्ये महिलांसाठी आरक्षित असलेली संवर्गनिहाय भरण्यात आलेली पदे
(सन २०१२-१३, २०१३-१४, २०१४-१५ अखेर)

सरळसेवा तांत्रिक पदांची माहिती

अ.क्र (१)	संवर्गाचे नाव (२)	२०१२-१३ (३)	२०१३-१४ (४)	२०१४-१५ (५)	एकूण (६)
	वर्ग १				
१	क्लिनिकल पॅथोलॉजिस्ट	०	२	०	२
	एकूण	०	२	०	२
	वर्ग २				
१	निवासी वैद्यकीय/ वैद्यकीय अधिकारी	०	४९	०	४९
२	आयुर्वेदिक वैद्यकीय अधिकारी	०	२	०	२
	एकूण	०	५१	०	५१
	वर्ग ३				
१	कनिष्ठ अभियंता (स्थापत्य)	१	१	६	८
२	कनिष्ठ अभियंता (विद्युत)	०	०	१	१
३	सॅनि. इन्स्पेक्टर	२	५	४	११
४	स्टुअर्ड	१	०	०	१

अ.क्र (१)	संवर्गाचे नाव (२)	२०१२-१३ (३)	२०१३-१४ (४)	२०१४-१५ (५)	एकूण (६)
५	फार्मासिस्ट	१	३	१	५
६	ज्यु. नर्स	२	६	७३	८१
७	ऑक्टिलरी नर्स	०	१२	०	१२
८	विविध काम करणारे सेवक	१	१	०	२
	एकूण	८	२८	८५	१२१
१	२	३	४	५	७
	वर्ग ४				
१	बतीवाला	०	१	०	१
	एकूण	०	१	०	१

सरळसेवा तांत्रिक पदांची माहिती

संवर्गाचे नाव (१)	२०१२-१३ (२)	२०१३-१४ (३)	२०१४-१५ (४)	एकूण (५)
वर्ग १ एकूण	०	२	०	२
वर्ग २ एकूण	०	५१	०	५१
वर्ग ३ एकूण	८	२८	८५	१२१
वर्ग ४ एकूण	०	१	०	१
एकूण	८	८२	८५	१७५

सरळसेवा अतांत्रिक पदांची माहिती

अ.क्र (१)	संवर्गाचे नाव (२)	२०१२-१३ (३)	२०१३-१४ (४)	२०१४-१५ (५)	एकूण (६)
	वर्ग १				
	एकूण	०	०	०	०
	वर्ग २				
	एकूण	०	०	०	०

अ.क्र (१)	संवर्गाचे नाव (२)	२०१२-१३ (३)	२०१३-१४ (४)	२०१४-१५ (५)	एकूण (६)
वर्ग ३					
	एकूण	०	०	०	०
वर्ग ४					
१	नर्सिंग ऑर्डली	७	०	०	७
२	आया	१	२९	०	३०
३	फिल्डवर्कर	०	३	२	५
४	बिगारी	१६	२४	१०	५०
५	घाणभत्ता बिगारी सेवक	५२	५५	७६	१८३
	एकूण	७६	१११	८८	२७५

सरळसेवा भरती अतांत्रिक पदांचा गोषवारा

संवर्गाचे नाव (१)	२०१२-१३ (२)	२०१३-१४ (३)	२०१४-१५ (४)	एकूण (५)
वर्ग १ एकूण	०	०	०	०
वर्ग २ एकूण	०	०	०	५१
वर्ग ३ एकूण	८	०	०	०
वर्ग ४ एकूण	७६	१११	८८	२७५
एकूण	७६	१११	८८	२७५

सरळसेवा भरती तांत्रिक + अतांत्रिक पदांचा एकत्रित गोषवारा

संवर्गाचे नाव (१)	२०१२-१३ (२)	२०१३-१४ (३)	२०१४-१५ (४)	एकूण (५)
वर्ग १ एकूण	०	२	०	२
वर्ग २ एकूण	०	५१	०	५१
वर्ग ३ एकूण	८	२८	८५	१२१
वर्ग ४ एकूण	७६	११२	८८	२७६
एकूण	८४	१९३	१७३	४५०

महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेली पदे भरण्यासाठी गत तीन वर्षात सन (२०१२-१३, २०१३-१४, व २०१४-१५) व वर्षनिहाय विविध वर्तमानपत्रात जाहिराती देण्यात आल्या होत्या. त्यामध्ये

दिनांक ३० मार्च, २०१२, दिनांक १६ मे, २०१२, दिनांक १ मार्च, २०१४ मध्ये दैनिक सकाळ या वर्तमानपत्रात जाहिराती देण्यात आल्या होत्या. तसेच जाहिरातींचा तपशील परिशिष्ट अ मध्ये पहावे.

महानगरपालिकेतील विविध पदावर महिला उमेदवारांच्या नियुक्त्या करण्याबाबत महानगरपालिकेने सेवाप्रवेश महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम १९८१ प्रमाणे नियमावली लागू केली आहे. पुणे महानगरपालिका आस्थानेवरील वर्ग १ ते ४ मधील सर्व पदांच्या ३०% पदे महिलांसाठी राखीव ठेवण्यात आली आहेत. तसेच वर्ग १ ते ४ मधील सर्व संवर्गातील भरल्या जाणऱ्या पदांसाठी स्वतंत्र बिंदू नामावली नोंदवह्या (रोस्टर) ठेवण्यात आल्या आहेत. सदर नोंदवह्या सन १९८७ पासून ठेवण्यात येत असून वेळोवेळी अद्ययावत करण्यात येत आहेत. ऑनलाईन सुधारित बिंदू नामावली प्रणाली कार्यान्वित करण्याचे आदेश प्राप्त झाले आहेत. त्या अनुषंगाने दिनांक ९ नोव्हेंबर, २०१५ अन्वये ऑनलाईन बिंदू नामावली प्रणालीमध्ये नोंदी घेण्याचे काम सुरू आहे.

पुणे महानगरपालिकेच्या आयुक्त यांची साक्ष :—

पुणे महानगरपालिकेला सोमवार, दिनांक १ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी दिलेल्या भेटीच्या वेळी आयुक्त यांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने महिलांकरिता पुणे महानगरपालिकेत सद्यःस्थितीत सेवेत असलेल्या अधिकारी व कर्मचारी यांची संख्या किती आहे ? सद्यःस्थितीत वर्ग १ ते ४ ची किती पदे रिक्त आहेत, यातील महिलांची किती पदे रिक्त आहेत. सदर पदे भरण्याबाबत कोणती कार्यवाही करण्यात आली ? सरळसेवा भरतीमध्ये महिलांच्या ७८८ चा अनुशेष कोणत्या खात्यामधील आहे अशी विचारणा केली.

त्यावर महानगरपालिकेचे आयुक्त यांनी महिलांची मंजूर पदे १९,८५९ एवढी असून टक्केवारी २९.३५% आहे. सध्या कार्यरत महिला १७,०३२ आहेत. १९,८५९ मंजूर पदांपैकी २,८२७ रिक्त पदे आहेत. महिला व अधिकारी कर्मचारी संख्या ५, ००० एवढी आहे. मागील वर्षी महानगरपालिकेचा नवीन आकृतीबंध मंजूर करण्यात आलेला आहे. १,९३३ तांत्रिक पदे व १,९४४ अतांत्रिक पदे अशी ३,८७७ पदे मंजूर करण्यात आलेली आहेत. १९,८५९ तांत्रिक पदे व ३,८७७ नवीन पदे असा आकृतीबंध मंजूर आहे. २९.३५% महिला अधिकारी व कर्मचारी कार्यरत आहेत. तसेच महिलांना सरळ सेवेत भरतीमध्ये आपण आरक्षण देण्यात येते. सरळ सेवेतून आलेल्या १,९८८ महिला कर्मचारी कार्यरत आहेत. महिलांच्या रिक्त पदाचा अनुशेष ३८८ आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने महिलांच्या वर्ग ४ ची २२६ पदे रिक्त आहेत ही पदे रिक्त असण्याची कारणे काय आहेत ? वर्ग १ मध्ये महिलांची ५९ पदे मंजूर असून २६ भरली आहेत व ३३ रिक्त पदे आहेत. प्रत्यक्ष ९ महिला कार्यरत आहेत. सरळसेवेमध्ये महिलांना पदोन्नती का देण्यात आली नाही अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी पुणे महानगरपालिकेत सेवानियम व आकृतीबंध तयार करण्याचे काम २००९ पासून सुरू झाले व २०१४ ला सेवानियम व आकृतीबंधाला मान्यता मिळाली. शासनाचे म्हणणे होते की,

जोपर्यंत तुम्ही भरती करीत नाही तोपर्यंत नवीन पदांना मान्यता देणार नाही. सेवानियम व आकृतीबंधाची मान्यता ही मोठी प्रक्रिया होती. ती जनरल बॉडीकडे गेली, उपसूचना आल्या. शासनाकडे १ वर्ष लागले, शासन स्तरावर बऱ्याच मिटींग झाल्या. २०१४ ला आकृतीबंध मंजूर झाला. या कालावधीत महापालिकेत मोठ्या प्रमाणावर भरती होऊ शकली नाही. कारण प्रत्येक पदाच्या पात्रतेमध्ये थोडा बदल झाला. त्यामुळे मागील ३ वर्षात मोठ्या प्रमाणावर भरती करणे शक्य झाले नाही.

तसेच महिलांना ३०% पदे राखीव ठेवून तसे जाहिरातीत नमूद केले जाते. महापालिकेत बढतीमध्ये आलेल्या महिलांची संख्यादेखील २९२ एवढी आहे. एकूण ५,००० महिला कर्मचारी व अधिकारी येथे कार्यरत आहेत. बढतीची प्रक्रिया १२ महिने चालू असते. सेवाज्येष्ठतेप्रमाणे महिलांना रितसर पदोन्नती दिली जाते, असे समितीस सांगितले.

समितीने महिला उमेदवारांसाठी राखून ठेवण्यात आलेल्या पदांसाठी रोस्टर अद्ययावत ठेवण्याची कार्यवाही पूर्ण झाली आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी महिला व बाल-कल्याण समितीकडील शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार महिलांसाठी सरळसेवा भरतीमध्ये ३०% आरक्षण समांतर आरक्षण ठेवण्यात येते. त्या अनुषंगाने रिक्त पदांची सरळसेवा भरती करताना रिक्त पदांवर समांतर आरक्षणानुसार महिलांसाठी राखीव असणाऱ्या पदांच्या भरतीबाबत जाहिरातीमध्ये स्पष्ट उल्लेख केला जातो.

महापालिकेत जेवढी पदे आहेत, त्या सर्व पदांच्या रोस्टरचे कामकाज विहित मुदतीच्या आत केले जाते. विभागीय आयुक्त कार्यालयात मागासवर्ग कक्ष आहे. त्या ठिकाणी उप जिल्हाधिकारी, सहाय्यक आयुक्त काम करीत असतात. त्याच्याकडून रोस्टर तपासणीचे काम केले जाते. पुणे महानगरपालिकेत देखील मागासवर्ग कक्ष स्थापन केलेला आहे. पहिल्या प्रथम महानगरपालिकेतील मागासवर्ग कक्षाकडून रोस्टर तपासणीचे काम पूर्ण केले जाते.त्यानंतर विभागीय आयुक्त कार्यालयाकडून अंतिम रोस्टर तपासून घेतले जाते. त्यानंतर भरती आणि पदोन्नती देण्यासंदर्भातील कार्यवाही पूर्ण केली जाते. सद्यःस्थितीत रोस्टर तपासणी प्रक्रिया पूर्ण झालेली आहे. परंतु दरम्यानच्या काळात मराठा व मुस्लिम आरक्षणाकरिता दोन शासन निर्णय प्रसिद्ध झाले होते. त्यामुळे सन २०१४-२०१५ मध्ये रोस्टर तपासणीची पद्धत पुर्णपणे बदलली होती. यास माननीय न्यायालयाने स्थगिती दिल्यामुळे सद्यःस्थितीत काम थांबलेले आहे. आता जुन्या पद्धतीने रोस्टर तपासणीचे काम पूर्ण केले जात आहे. सन २०१५ मध्ये सामान्य प्रशासन विभागाने रोस्टर तपासणी ऑनलाईन पद्धतीने करावी अशा सूचना दिलेल्या होत्या. त्यानुसार पुढील काम प्रगतीपथावर आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने महानगरपालिकेने रिक्त पदे भरण्यासाठी जाहिराती दिल्या आहेत काय ? तसेच रिक्त पदे भरण्यासाठी स्थानिक पातळीवर कोणती कार्यवाही केली जाते ? शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार महिलांसाठी सरळसेवा भरतीमध्ये ३० टक्के समांतर आरक्षण ठेवण्यात येते याकरिता जी जाहिरात दिली जाते, ती कोणत्या वर्तमानपत्रात दिली जाते अशी विचारणा केली.

त्यावर महानगरपालिकेचे उपायुक्त यांनी शासनाने भरती प्रक्रियेच्या संदर्भात गाईडलाईन्स घालून दिलेल्या असून त्यांची अंमलबजावणी काटेकोरपणे केली जाते. भरती प्रक्रिया करण्यापूर्वी स्थानिक आणि राष्ट्रीय पातळीवरील सर्व वर्तमानपत्रात जाहिराती दिल्या जातात. रोस्टर तपासल्यानंतर जाहिरात दिली जाते. त्यानंतर समांतर आरक्षण आणि सामाजिक आरक्षणाची काटेकोरपणे अंमलबजावणी केली जाते. तसेच स्थानिक व राष्ट्रीय पातळीवरील वर्तमानपत्रातून एकदाच जाहिरात दिली जाते. जर पदे मिळाली नाही तर पुन्हा जाहिरात दिली जाते. जाहिरात वेबसाईटवर पब्लिश केली जाते. तसेच पुणे महानगरपालिकेत नोटीस बोर्डवर देखील जाहिरात लावली जाते. अशा पद्धतीने जास्तीत जास्त जाहिरातीची प्रसिद्धी केली जाते. तसेच पुणे महानगरपालिकेत अद्यापही महिला व बालकल्याण अधिकारी हे पद निर्माण करण्यात आलेले नाही, असे समितीस सांगितले.

विभागीय सचिवांच्या साक्षीच्या वेळी आयुक्त, पुणे महानगरपालिका यांनी खालीलप्रमाणे लेखी माहिती दिली :-

पुणे महानगरपालिकेच्या सर्व नगरसेवकांना पुणे महानगरपालिकेच्या कामकाजाशी निगडित असलेले प्रशिक्षण देण्यात येते. यापूर्वी सन २०१२ व २०१७ मध्ये यशदा, पुणे विभाग या ठिकाणी प्रशिक्षण देण्यात आले आहे.

पुणे महानगरपालिका (सेवाप्रवेश व सेवांचे वर्गीकरण) नियम २०१४ मंजूर झालेनंतर कार्यरत सेवकांमधून तांत्रिक व अतांत्रिक संवर्गातील रिक्त पदे वेळोवेळी पदोन्नतीने भरण्यात आली आहेत. तसेच सरळसेवेबाबत मे.महाराष्ट्र शासन, वित्त विभाग, शासन निर्णय क्र.संकीर्ण-२०१५/प्र.क्र.४१/अर्थ/१ दिनांक २ जून, २०१५ नुसार पदे भरण्यावर मर्यादा आल्या आहेत. तसेच वर्ग १ ते ४ मधील सर्व पदांच्या भरती प्रक्रिया राबविताना महिलांसाठी ३०% समांतर आरक्षण ठेवून भरती प्रक्रिया राबविली जाते. तसेच वर्ग १ ते ४ मधील सर्व संवर्गातील भरल्या जाणाऱ्या पदांसाठी स्वतंत्र बिंदू नामावली नोंदवह्या (रोस्टर्स) सन १९८७ पासून ठेवण्यात येत असून त्या वेळोवेळी अद्ययावत करण्यात येत आहे.

पुणे महानगरपालिका सेवा (सेवाप्रवेश व सेवांचे वर्गीकरण) नियम २०१४ व पुणे महानगरपालिकेच्या आस्थापनेवरील सुधारित पदांच्या आकृतीबंधास दिनांक २६ ऑगस्ट, २०१४ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता प्राप्त झाली आहे. सदर सेवाप्रवेश नियमात व आकृतीबंधात महिला व बालकल्याण अधिकारी हे पद मंजूर नाही. परंतु समाज अधिकारी हे पद समाज विकास विभागांत अतर्गत मंजूर असून या विभागांतर्गत प्रामुख्याने महिला व बालकांच्या विकासाबाबत योजना राबविण्यात येतात.

पुणे महानगरपालिका सेवा (सेवाप्रवेश व सेवांचे वर्गीकरण) नियम २०१४ व पुणे महानगरपालिकेच्या पदांच्या सुधारित आकृतीबंधास शासनाने २६ ऑगस्ट, २०१४ चे शासन निर्णयाद्वारे मान्यता दिलेली असून त्यामध्ये स्त्री रोग तज्ञ हे पद नव्याने निर्माण झालेले आहे. त्यामुळे सदर शासनमान्य सेवाप्रवेश नियम व आकृतीबंधानुसार स्त्री रोग तज्ञ या पदाचे नव्याने रोस्टर तयार करून शासनाकडील सामान्य प्रशासन एचबी १४७२-२

विभागाकडील मागासवर्ग कक्ष यांजकडून अंतिम तपासणी करून घेणे आवश्यक होते त्याप्रमाणे स्त्री रोग तज्ञ या पदाचे रोस्टर तयार करून पाठविण्याची कार्यवाही चालू असताना वेळोवेळी आरक्षणामध्ये होणारे बदल विचारात घेवून अंतिम रोस्टर तयार करून त्याची शासनाकडील सामान्य प्रशासन विभागाकडील मागासवर्ग कक्ष यांचेकडून दिनांक १६ ऑक्टोबर २०१७ रोजी अंतिम तपासणी झालेली आहे. तसेच वित्त विभागाचा शासन निर्णय क्र.२०१५/प्र.क्र.४१/अर्थ/१ दिनांक २ जून, २०१५ नुसार सरळसेवेने पदभरतीस निर्बंध असल्याने पद भरती करण्यास मर्यादा आलेल्या आहेत. कंत्राटी पद्धतीने एकवट मानधनावर ६ महिने कालावधीसाठी स्त्री रोग तज्ञ डॉक्टरांची नियुक्ती करण्यात येते. कंत्राटी पद्धतीने केलेली कोणतीही नियुक्ती (वर्ग १ ते ४) केली असल्यास सदर पदावर कंत्राटी अधिकारी/कर्मचारी यांना कायम करण्याची कोणतीही तरतूद नाही.

विभागीय सचिवांची साक्ष :-

पुणे महानगरपालिकेला दिलेल्या भेटीच्या वेळी प्राप्त झालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने दिनांक ७ ऑगस्ट, २०१८ व ५ सप्टेंबर, २०१८ रोजी विभागीय सचिवांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने पुणे महानगरपालिकेमध्ये वर्ग १ ते ४ संवर्गातील तांत्रिक व अतांत्रिक अधिकारी व कर्मचारी यांची मंजूर करण्यात आलेली पदे का भरण्यात आली नाहीत ? पदे भरण्यासाठी विलंबाची कारणे काय आहेत अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी वित्त विभागाच्या दिनांक २ जून, २०१५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये पद भरतीवर निर्बंध लावण्यात आले आहेत. त्यानुसार सरळसेवेच्या कोट्यातील रिक्त असलेल्या पदांपैकी ५० टक्के किंवा एकूण संवर्गाच्या ४ टक्के यापैकी जे कमी असेल इतकीच पदे भरण्यासाठी मान्यता आहे, वेगवेगळ्या प्रकारच्या जवळपास ३०० केडर्स आहेत, प्रत्येकाची स्ट्रॅथ वेगवेगळी आहे, अशी माहिती समितीस दिली.

समितीने महिलांकरिता किती टक्के आरक्षण आहे ? तसेच रिक्त पदांची जाहिरात किती वेळी वर्तमानपत्रात दिली अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी महिलांकरिता ३० टक्के आरक्षण आहे. व्हर्टिकल व होरिझॉन्टल असे २ प्रकारचे आरक्षण असते. परंतु पद भरतीवर निर्बंध असल्याने पदे भरण्याची मुभा नाही. तसेच आकृतीबंध मंजूर आहे परंतु पद भरण्यास मंजुरी नसल्याचे स्पष्ट केले असे समितीस सांगितले.

समितीने पुणे महानगरपालिकेने महिला व बालकल्याण अधिकारी हे पद रिक्त का ठेवण्यात आले आहे ? तसेच या पदाचा चार्जही कुणाकडे देण्यात आलेला नाही अशी समितीने विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी सन २०१४ मध्ये आरआरमध्ये नियम शासनाकडून मंजूर झाले आहे. नियमान्वये सेवा प्रवेश नियमात, आकृतीबंधात महिला व बालकल्याण अधिकारी हे पदच मंजूर नाही. शासनाकडे पदभरतीसंबंधीचा प्रस्ताव पाठविलेला आहे. त्याबाबत नगरविकास विभागाचे उत्तर आले की, त्याप्रमाणे

पदभरतीस सुरुवात करण्यात येईल. आकृतीबंध पदांचा जरी मंजूर केला असला तरीही पदभरतीकरिता प्रत्यक्ष परवानगी अजूनही दिलेली नाही. शासनाच्या या जीआरमुळे पदभरतीवर निर्बंध आलेले आहेत. जोपर्यंत या जी.आर.करिता दुसरा परवानगी देणारा शासन निर्णय निर्गमित केला जात नाही तोपर्यंत ही पदभरती करू शकत नाही. तसेच शासनाकडे आवश्यक सेवामधील पदे भरण्याबात प्रस्ताव पाठविण्यात आला आहे. शासनाने हा प्रस्ताव वित्त विभागाकडे पाठविला आहे. वित्त विभागाची मंजूरी मिळाल्यानंतर नगर विकास विभागाकडून दिल्या जाणाऱ्या निदेशानुसार रिक्त पदे भरण्याची कार्यवाही केली जाईल, असे समितीस सांगितले.

समितीने नवीन निवडून येणाऱ्या स्त्री-पुरुषांना एकत्रित प्रशिक्षण दिले जाते. त्यामध्ये महिला लोकप्रतिनिधीकरिता स्वतंत्र प्रशिक्षण आयोजित केले जाते काय अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी महिला लोकप्रतिनिधीकरिता स्वतंत्र प्रशिक्षण आयोजित केले जात नसल्याची माहिती दिली तसेच याप्रकरणी महिला व बालकल्याणच्या सभापती यांच्याशी या बाबत चर्चा करून नवनिर्वाचित सदस्यांना केवळ दीड वर्षे झाले आहे. त्यामुळे महिला लोकप्रतिनिधीकरिता प्रशिक्षण देता येईल, असे समितीस सांगितले.

समितीने पुणे महानगरपालिकेत महिला उमेदवारांसाठी राखून ठेवलेल्या पदांची रोस्टर अद्ययावत करण्याची प्रक्रिया पूर्ण झाली आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी आपल्याकडे रोस्टर्स कंपलीट केलेले आहेत. दर तीन वर्षांनी ते रोस्टर्स अद्ययावत करून घेतले जात आहेत अशी माहिती दिली.

समितीने स्त्री रोग तज्ञासारखी पदे किंवा फायर बिग्रेडसारखी पदे किंवा अत्यावश्यक बाबी यातून वगळण्यात का आल्या आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी सदरहू बाबींमध्ये तसेच सबमीशन होते, त्यामुळे तशा प्रकारचा प्रस्ताव शासनाकडे सादर केलेला आहे. शासकीय दवाखान्यांना त्यांनी वगळले आहे. महानगरपालिकेच्या दवाखान्यात देखील ते लागू करावे, आम्ही तसा प्रस्ताव शासनाकडे सादर केलेला आहे. वगळलेल्या पदामध्ये वैद्यकीय सेवेतील पदे, तलाठी, पोलीस पाटील, कृषी विभागातील पदे आहेत. शासनाला असे सादर केले आहे की, आरोग्य खात्यातील डॉक्टर व त्याखालचा स्टाफ, फायर ब्रिगेड, पाणीपुरवठा विभागाची पदे भरण्यास विशेष बाब म्हणून मान्यता मागितली आहे, तो प्रस्ताव नगरविकास विभागाने विचारात घेतला असून वित्त विभागाकडे सादर केलेला आहे. असे समितीस सांगितले.

अभिप्राय व शिफारशी :

समितीने पुणे महानगरपालिकेला दिनांक ०१ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी दिलेल्या भेटीच्या अनुषंगाने आणि दिनांक ०५ सप्टेंबर, २०१८ रोजी घेतलेल्या विभागीय सचिवांच्या साक्षीच्या वेळी समितीने महानगरपालिकेतील शासकीय व निम-शासकीय व शासन अनुदानित संस्थांमधील सेवेतील भरतीसाठी महिलांकरिता ३०% जागा आरक्षित ठेवण्याच्या धोरणाची अंमलबजावणी महानगरपालिका सेवेमध्ये भरती करताना केली जाते का ? याची विचारणा केली असता, महानगरपालिकेचे आयुक्त यांनी शासकीय निम-शासकीय व शासन अनुदानित संस्थेमधील सेवेतील भरतीसाठी महिलांकरिता ३०% जागा आरक्षित ठेवण्याच्या धोरणाची अंमलबजावणी महानगरपालिकेच्या सेवेमध्ये भरती करताना करण्यात येते तसेच महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेली पदे भरण्यासाठी गत ३ वर्षांत सन (२०१२-१३-२०१४) आणि वर्षनिहाय विविध वर्तमानपत्रांत जाहिरात देण्यात आल्या होत्या त्याचप्रमाणे महानगरपालिकेतील विविध पदांवर महिला उमेदवारांच्या विविध पदांवर महानगरपालिकेने सेवाप्रवेश महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम, १९८१ प्रमाणे नियमावली लागू केली असून या महानगरपालिका आस्थापनेवरील वर्ग १ ते ४ मधील सर्व पदांच्या ३०% पदे महिलांसाठी राखून ठेवण्यात आली आहेत तसेच वर्ग १ ते ४ मधील सर्व संवर्गातील भरल्या जाणाऱ्या पदांसाठी स्वतंत्र बिंदूनामावली नोंदवह्या (रोस्टर) ठेवण्यात आले आहे या नोंदवह्या सन १९९७ पासून ठेवण्यात येत असून वेळोवेळी अद्ययावत करण्यात येत आहे तसेच ऑनलाईन सुधारित बिंदूनामावली कार्यान्वित करण्याचे आदेश प्राप्त झाले असून यापुढे याद्या या ऑनलाईन प्रणालीमध्ये नोंदणी घेण्याचे काम सुरू आहे. याची माहिती समितीस देण्यात आली आहे. त्याचवेळी आयुक्तांनी महानगरपालिकेतील महिलांची मंजूर पदे एकूण १९,८५९ सद्या कार्यरत महिला १७,०३२ आहेत म्हणजेच मंजूर पदांपैकी २,८२७ पदे रिक्त आहेत. मागील वर्षी महानगरपालिकेचा नवीन आकृतीबंध मंजूर करण्यात आला असून १,९३३ तांत्रिक पदे व १,९४४ अंतांत्रिक पदे अशी एकूण ३,८७७ पदे मंजूर करण्यात आली आहेत म्हणजे महिलांच्या रिक्त पदांचा अनुशेष ३८८ आहे. समितीला हे विदीत करीत असताना उपायुक्त यांनी महिला व बालविकास विभागाकडे शासन निर्णयातील तरतुदी नुसार महिलांसाठी सरळसेवा भरतीमध्ये ३०% आरक्षण समांतर म्हणून ठेवण्यात येते. यावरून पुणे महानगरपालिका महिलांच्या रिक्त पदांच्या अनुशेष भरण्याबाबत अत्यंत उदासीन असून महिलांना ३०% आरक्षणापासून वंचित ठेवण्यात आल्याचे समितीच्या निदर्शनास आले असून समिती याबाबत तीव्र शब्दात खेद व्यक्त करते आणि कोणत्याही परिस्थितीत महिलांकरिता राखीव असलेल्या जागा महिला संवर्गातूनच भरण्यात याव्यात तसेच समांतर आरक्षणाच्या शासन निर्णयाचा आधार घेऊन महिलांची वर्ग ३ व ४ ची पदे रिक्त ठेऊन काही वेळेला या जागांवर पुरुष उमेदवारांची भरती केली जाते. यामुळे महिला आरक्षण राबविण्यात कसूर होत अहून समांतर आरक्षणाच्या शासन निर्णयाचा फेरविचार करून अथवा त्यात सुधारणा करून महिलांसाठी आरक्षित असलेली पदे ही केवळ महिलांमधूनच भरली जाण्याबाबत दक्षता घेण्यात यावी आणि ३०% आरक्षणाची पुर्तता महानगरपालिकेने कटाक्षाने पाळावी अशी समितीची आग्रहाची शिफारस आहे. याबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल समितीला २ महिन्यांच्या आत पाठविण्यात यावा.

मात्र, पुणे महानगरपालिकेत अद्यापही महिला व बालकल्याण अधिकारी हे पद मंजूर नसून समाज अधिकारी हे पद समाज विकास अंतर्गत मंजूर असून या विभागा अंतर्गत प्रामुख्याने महिला व बालकांच्या विकासाबाबत योजना राबविल्या जातात.

समितीने पदे भरण्यात होत असलेल्या विलंबाबाबत विचारणा केली असता उपायुक्त यांनी वित्त विभागाच्या दिनांक २ जून, २०१५ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये पदे भरतीवर टाकण्यात आलेल्या निर्बंधावर समितीचे लक्ष वेधले असता, याबाबत समितीने तीव्र खेद व्यक्त केला. समितीच्या भेटीच्या वेळी व विभागीय सचिवांच्या साक्षीवेळी प्राप्त झालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने शासनाने पदभरतीसंदर्भात जे निर्बंध घातले आहेत ते निर्बंध तात्काळ उठवावेत तसेच प्रत्येक महानगरपालिकेत महिला व बालकल्याण अधिकारी हे पद मंजूर करावे जेणेकरून महानगरपालिकेला त्यांच्या आर्थिक तरतुदीतून महिला व बालकांचे आरोग्यविषयक शैक्षणिकविषयक तसेच सबलीकरणाच्या बाबतीत निर्णय घेण्यास हातभार लागेल आणि महिला व बालकांचे हित जोपासण्यात महानगरपालिका सक्षम होतील, अशी आग्रहाची शिफारस समिती करित असून याबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल २ महिन्यांच्या आत समितीला पाठविण्यात यावा.

१.२ पुणे महानगरपालिकेचे गत ३ वर्षांतील वर्षनिहाय अंदाजपत्रक :

महानगरपालिकेचे गत ३ वर्षांतील वर्षनिहाय सन (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) मधील वार्षिक अंदाजपत्रक किती रकमेचे आहे ? शासन धोरणानुसार अंदाजपत्रकाच्या ५% निधी महिला व बालकल्याण विभागासाठी राखून ठेवण्यात येतो त्या अनुषंगाने मागील ३ वर्षांत सन (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) सदरहु ५% निधी कसा खर्च करण्यात आला आहे ? महानगरपालिकेमध्ये महिलांचे सबलीकरण करण्याकरिता तसेच आर्थिकदृष्ट्या मागास असलेल्या महिलांना सक्षम करण्याकरिता देण्यात येत असलेल्या सोई-सवलती इत्यादी योजनाबाबत माहिती देण्यात यावी ? उक्त योजनांवर सन (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) या ३ वर्षांत व वर्षनिहाय या योजनांनिहाय एकूण किती खर्च झाला ? महानगरपालिकेच्या एकूण उत्पनाच्या किती टक्के रक्कम महिलांसाठी कल्याणकारी योजना राबविण्याबाबत खर्च करण्यात येते याची माहिती देण्यात यावी ? तसेच या योजनांचा जास्तीत जास्त लाभ घ्यावा यासाठी त्यांना प्रोत्साहित करण्यासाठी स्वतंत्र अशी योजना महानगरपालिकेकडे आहे काय ? महिलांच्या आरोग्याबाबत महानगरपालिका कोणत्या कल्याणकारी योजना राबविण्यात येतात याची सविस्तर माहिती द्यावी, अशी विचारणा करण्यात आली.

(अ) पुणे महानगरपालिकेचे गत ३ वर्षांतील वर्षनिहाय अंदाजपत्रक खालील प्रमाणे आहे :-

- १) सन २०१२-१३ - रु.३६३३.०२ कोटी,
- २) सन २०१३-१४ - रु.४१६७.५० कोटी,
- ३) सन २०१४-१५ - रु.४१५०.०२ कोटी.

पुणे महानगरपालिका गत ३ वर्षांत ५% निधी खालीलप्रमाणे खर्च करण्यात आला :-

- १) सन २०१२-१३ - रु.५५.३५ प्रत्यक्ष खर्च ११७.१०,
- २) सन २०१३-१४ - रु.६२.६३ प्रत्यक्ष खर्च १४५.१०,
- ३) सन २०१४-१५ - रु.७१.०१ प्रत्यक्ष खर्च १३९.९९.

पुणे महानगरपालिकेमार्फत महिलांचे सबलीकरण करण्याकरिता तसेच आर्थिकदृष्ट्या मागास असलेल्या महिलांना सक्षम करण्याकरिता देण्यात येणाऱ्या सोयी-सवलती इत्यादींमध्ये महिलांसाठी व्यवसाय प्रशिक्षण देणे, महिलांसाठी स्वयंरोजगार योजना, महिलांसाठी उद्योजकता विकास शिबीर, महिलांसाठी एकत्रित येऊन गटाने व्यवसाय सुरू करणे, बचत गटांना १ वर्ष पूर्ण झाल्यानंतर फिरता निधी देणे, शेजार समुह गटातील गट स्वयंसेविकांना प्रशिक्षण देणे, बचत गटांना प्रदर्शन व विक्रीसाठी अर्थसहाय्य देणे, इयत्ता दहावीमध्ये व बारावीमध्ये शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांना खाजगी क्लाससाठी अर्थसहाय्य, सी.ई.टी. परीक्षेसाठी अर्थसहाय्य, उच्च शिक्षण घेणाऱ्या महाविद्यालयीन मुलींना उच्च शिक्षणासाठी अर्थसहाय्य, कमवा व शिका, माध्यमिक शाळेतील इयत्ता आठवी ते दहावीतील विद्यार्थ्यांसाठी शैक्षणिक साहित्य पुरविणे, महिलांसाठी योगासन वर्ग, विधवा अनुदान, कौटुंबिक सल्ला व मार्गदर्शन केंद्रे, बचत गटातील महिलांनी एक किंवा दोन मुलींवर कुटुंब नियोजनाची शस्त्रक्रिया केल्यास, अनुदान, कन्यारत्न योजना, मुलगी दत्तक योजना, पाळणाघर, कागदी पिशव्या तयार करणाऱ्या बचत गटांना अनुदान, महिलांसाठी पथदर्शी इन्कुबेशन सेंटर उभारणे, बचत गटातील महिलांनी उत्पादित केलेल्या वस्तुंसाठी कायमस्वरूपी विक्री केंद्र/ आधार केंद्र, युवतीसाठी स्वरक्षण प्रशिक्षण, बचत गटांना शासनमार्फत अन्नधान्य वितरणासाठी स्वस्त धान्य दुकान इत्यादी योजना तसेच पुणे महानगरपालिकेला आवश्यक १८ वस्तू महिला बचत गटांकडून खरेदी केल्या जातात. सदरची खरेदी रक्कम रु.३ लाखांपर्यंत विनानिविदा केली जाते, बालवाडी पोषण आहार, शालेय पोषण आहार, इत्यादी योजना आहेत.

पुणे महानगरपालिका, समाज विकास विभागाकडील अंदाजपत्रकातील ४-ब महिला बालकल्याण योजना निधी अंतर्गत सन (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) या तीन वर्षांत वर्षनिहाय खर्च माहिती खालीलप्रमाणे आहे :-

आर्थिक वर्ष (१)	एकूण खर्च (२)
सन २०१२-१३	६,३४,६०,४५१.२०
सन २०१३-१४	७,२६,६३,६८६.८९
सन २०१४-१५	८,९४,६६,८१५.७७

पुणे महानगरपालिकेच्या अर्थसंकल्पातील बांधील खर्च वजा जाता उर्वरित रक्कमेच्या ५% रक्कम महिला बालकल्याणसाठी निधी राखून ठेवला जातो. त्यामधून समाज विकास विभागामार्फत वरील विविध योजना राबविणेत येत आहे.

सदरचे गाळे महिलांसाठी राखीव ठेवण्यात आलेले नाहीत. परंतु एकूण ३२ मंड्यामध्ये महिलासाठी एकूण ९७५ गाळेवाटप करण्यात आलेले आहेत. सन २००८ पूर्वी जाहिरात देऊन, अर्ज मागवून मंडईचे गाळेवाटप केले आहेत. सन २००८ पासून महापालिकेने मिळकत नियमावली प्रसिद्धीकेली आहे, त्यानुसारसुद्धा जाहीर निविदा मागवून गाळे वाटपाची तरतूद आहे.

महानगरपालिकेच्या भाजी मार्केटमध्ये महिलांसाठी गाळे राखीव ठेवण्यात आलेले नाहीत. परंतु मार्केटमधील एकूण ३०३७ पैकी एकूण ९७५ गाळे महिलांसाठी वितरित करण्यात आले आहेत.

महिलांच्या कल्याणकारी योजनांची यशस्वी व प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी खालीलप्रमाणे यंत्रणा पुणे महानगरपालिकेकडे आहे :-

(१) शहरात वस्तीपातळीवर २५ कुटुंबांतील महिलांचा एक शेजार समूह गट केला आहे. असे ५२०० शेजार समूह गट असून या प्रत्येक गटाला मनपाच्या योजनांची माहिती देणेसाठी निवासी वस्ती स्वयंसेविका कार्यरत आहे.

(२) पुणे महानगरपालिकेच्या १५ क्षेत्रिय कार्यालयांमध्ये महिला सबलीकरण केंद्र असून त्या ठिकाणी कौटुंबिक सल्ला व मार्गदर्शन केंद्र असून या केंद्रामार्फत महिलांना मनपा, राज्य शासन व केंद्र शासनाच्या योजनांची माहिती समुदेशिकेमार्फत दिली जाते.

(३) वर्षातून एकदा जाहिरात देऊन योजनांची माहिती दिली जाते.

(४) वस्तीपातळीवर बचत गट आढावा बैठक, शेजार समूह गट बैठक, आरोग्यविषयक उपक्रम इत्यादी उपक्रमातून माहिती दिली जाते.

(५) पुणे महानगरपालिकेचे ७६ प्रभाग असून प्रत्येक प्रभागामध्ये वरील सर्व योजनांची अंमलबजावणी प्रभावीपणे होण्याकरिता प्रत्येक प्रभागासाठी एक महिला समुहसंघटक मासिक एकवट मानधनावर नेमणूक केली असून, तिच्यामार्फत महिलांना योजनांची माहिती देणे, अर्ज देणे व अर्ज स्वीकारणे याची वस्तीपातळीवर व्यवस्था केली आहे.

(६) महिलांसाठी योजनांचे मोबाईल ॲप तयार केले आहेत.

(७) २६ जानेवारी, १ मे, या दिवशी खात्याकडील योजनांच्या माहितीचे चित्ररथ दाखविले जाते.

(८) वर्तमानपत्रात बातमीद्वारे योजनांची व झालेल्या कार्यक्रमांची माहिती दिली जाते.

योजना लाभार्थ्यांकडून मूल्यमापन फॉर्म भरून घेण्यात येतो. त्याचे विश्लेषणाचे काम सुरू आहे. महिलांच्या कल्याणाकरिता राबविण्यात येणाऱ्या योजना व त्यांना देण्यात येणाऱ्या सोयी-सवलती इत्यादीबाबत

महानगरपालिकेला केंद्र शासनाकडून/राज्य शासनाकडून वेगळे अनुदान मिळत नाही. तथापि, सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजना/ राष्ट्रीय नागरी उपजिविका अभियान अंतर्गत दारिद्र्यरेषेखालील कुटुंबातील महिला व महिला बचत गट यांच्यासाठी अनुदान केंद्र ७५% व राज्य शासनाकडून २५% प्राप्त होते.

(अ) वरील अनुदान खालील बाबींवर सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजना अंतर्गत खर्च करण्यात आलेले आहे :-

घटक (१)	२०१२-१३ खर्च रक्कम रुपये (२)	२०१३-१४ खर्च रक्कम रुपये (३)
महिला बचत व पतसंस्था (T&C).	८,९४,०००	१०,६४,०००
शहरी स्वयंरोजगार कार्यक्रम (USEP).	३२,२४,०००	२७,४१,०००

(१) महिला बचत गट व पतसंस्था (T&C) या घटक अंतर्गत दारिद्र्यरेषेखालील कुटुंबातील महिलांचे बचत गट स्थापन करणे.

(२) शहरी स्वयंरोजगार कार्यक्रम (USEP) या घटक अंतर्गत दारिद्र्यरेषेखालील कुटुंबातील लाभार्थ्यांचे स्वयंरोजगार करिताचे अर्ज प्रस्ताव राष्ट्रीयीकृत बँकांकडे पाठविणेत येतात.

एक वर्ष पूर्ण झालेल्या बचत गटांना प्रत्येक सभासदामागे रक्कम रुपये १००० प्रमाणे फिरता निधी देणेत येतो. सदर बचत गटांना खालीलप्रमाणे अर्थसहाय्य देणेत आले आहे :-

आर्थिक वर्ष (१)	बचत गट संख्या (२)	रक्कम रुपये (३)
२०१२-१३	३५९	४३,०८,०००
२०१३-१४	३२५	३९,००,०००
२०१४-१५	१४८	२१,२७,०००

महानगरपालिकेमध्ये महिला नगरसेविकांसाठी वेगळा कक्ष आहे. जागा उपलब्ध नसल्याने महिला कर्मचाऱ्यांसाठी वेगळा कक्ष नाही.

पुणे महानगरपालिकेत महिला व बालकल्याण अधिकारी हे पद अद्याप निर्माण करण्यात आले नाही.

पुणे महानगरपालिकेचे सर्व दवाखाने व रुग्णालयांमध्ये महिलांना प्रसुतिपूर्व, प्रसुति व प्रसुतिपश्चात् वैद्यकीय सेवा व तपासण्या मोफत उपलब्ध करून देण्यात आल्या आहेत. तसेच पुणे म्पाचे ९ दवाखान्यांमध्ये महिलांकरिता मोफत सोनोग्राफी केंद्र कार्यरत आहेत तसेच किशोरवयीन मुलींचे मोफत लसीकरण, लोहयुक्त गोळ्यांचे मोफत वितरण आणि यू.एच.एन.डीचे सहाय्याने झोपडपट्टीमधील महिलांची नियमित तपासणी करण्यात येते.

तसेच पुणे महानगरपालिकेमधील महिला अधिकारी व कर्मचाऱ्यांकरिता असांसर्गिक आजारबाबत आरोग्य तपासणी शिबीराचे आयोजन करण्यात येते.

पुणे महानगरपालिकेच्या आयुक्त यांची साक्ष :

पुणे महानगरपालिकेला सोमवार, दिनांक ०१ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी दिलेल्या भेटीच्या वेळी आयुक्त यांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने पुणे महानगरपालिकेकडून महिलांच्या सबलीकरणसाठी राबविण्यात येणाऱ्या योजनांचे गत ३ वर्षांतील फलित काय आहे ? महिला व बालकल्याण समितीमध्ये कोणकोणते अधिकारी कार्यरत आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी पुणे महानगरपालिकेत सामाजिकविकास विभाग आहे. या विभागाच्या माध्यमातून महिला व बालकल्याणसाठी योजना, मागासवर्गीय कल्याणकारी योजना, अपंग कल्याणकारी योजना आणि युवक कल्याणकारी योजना राबविल्या जातात.

तसेच महानगरपालिकेत नवीन आकृतीबंध तयार केलेला आहे. पूर्वी नागरवस्ती विकास विभाग कार्यरत होता. नागरवस्ती विकास विभागाच्या माध्यमातून महिलासाठीच्या सर्व योजना आणि निधी खर्च केला जात होता. पुणे महानगरपालिकेचा आकृतीबंध मंजूर झाल्यानंतर ६० ते ७० टक्के पदांची आणि कार्याच्या नावांमध्ये बदल करण्यात आला होता, असे समितीस सांगितले.

समितीने स्थानिक स्वराज्य संस्थामध्ये महिलांना ५० टक्के आरक्षण दिलेले आहे. पुणे महानगरपालिकेत महिलांसाठी ३० टक्के जागा आरक्षित करण्यात आलेल्या आहेत. महानगरपालिकेच्या अर्थसंकल्पापैकी ५ टक्के निधी हा महिलांच्या कल्याणासाठी व विविध कल्याणकारी योजना राबविण्यासाठी राखून ठेवण्यात येतो. महिलांच्या कल्याणकारी कोणत्या योजना राबविल्या आहेत ? तसेच महिलांना शौचालय बांधणे आणि शौचालय तोडणे अशी कामे केली जात असल्याची माहिती समितीसमोर आली आहे. याबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे, अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य लेखा अधिकारी यांचेकडून महिलांचे सबलीकरण करण्यासाठी एकूण २७ योजना राबविल्या जातात. सन २०१२-१३ मधील अंदाजपत्रकात ३६३३ कोटी रुपयांचे असून, त्याच्या ५ टक्केनुसार ५५.३५ कोटी रुपयांचा निधी महिला व बालकल्याण विभागासाठी राखून ठेवला होता.

महिला व बालकल्याण समितीच्या माध्यमातून योजना राबविल्या जातात. महिलांच्या कल्याणासाठी एकूण २७ योजना आहेत. तसेच सन २०१२-१३ बजेट ३६३३.०२ कोटी रुपयांचे होते. या बजेटपैकी ५ टक्केनुसार ५५.३५ कोटी रुपये खर्च करणे अपेक्षित असताना ११७.१० कोटी रुपये खर्च केले आहेत. सन २०१२-१३ मध्ये ५ टक्यांपेक्षा जास्त खर्च केलेला आहे.

सन २०१३-१४ वर्षाकरिता ४१६७.५० कोटी रुपयांचे अर्थसंकल्पीय तरतूद होते. या तरतुदीपैकी ५ टक्केनुसार ६२.६३ कोटी रुपये खर्च करणे अपेक्षित असताना १४५.१० कोटी रुपये खर्च केले आहेत. सन २०१३-१४ मध्ये ५ टक्यांपेक्षा जास्त खर्च केलेला आहे. सन २०१४-१५ बजेट ४१५०.०२ कोटी रुपयांचे होते. या बजेटपैकी ५ टक्केनुसार ७१.०१ कोटी रुपये खर्च करणे अपेक्षित असताना १३९.९९ कोटी रुपये खर्च केले आहेत. सन २०१४-१५ मध्ये ५ टक्यांपेक्षा जास्त खर्च केलेला आहे.

बालवाड्याच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी ५२ हजार रुपये खर्च केले आहेत. पाळणाघरकरिता ४ लाख ८७ हजार रुपयांचा खर्च केलेला आहे. समुह संघटिकांसाठी ६४ लाख ४८ हजार ३५१ रुपयांचा खर्च केलेला आहे. मुलांच्या आरोग्यासाठी आणि पूरक पोषण आहारासाठी ५ लाख ८८ हजार ५६४ रुपयांचा खर्च केलेला आहे. मुलांची आरोग्य विषयक तपासणी करण्यासाठी विशेषतः झोपडपट्टीतील मुलांना लसीकरण देण्यासाठी १५ लाख रुपयांचा खर्च केलेला आहे, अशी माहिती समितीस दिली.

समितीने पुणे महानगरपालिकेमध्ये महिलांकरिता वेगळा कक्ष आहे का ? तसेच महिला बचत गट जो माल तयार करतात त्याचे विक्री केंद्र कोठे आहे, अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी पुणे महानगरपालिकेमध्ये महिलांकरिता वेगळा कक्ष आहे. पुण्यामध्ये १३ हजार महिला बचत गट आहेत. त्यापैकी दोन ते अडीच हजार बचत गट व्यवसाय करतात. त्याकरिता वर्षातून दोनदा विक्री प्रदर्शन आयोजित करतो. सिंहगड रोडवर कायमस्वरूपी विक्री केंद्र चालू आहे. दुसरे विक्री केंद्र सातारा रोडला आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने पुणे महानगरपालिकेमध्ये शासन निर्णयाप्रमाणे शासनाच्या मंडईमध्ये महिलांकरिता १० टक्के गाळे राखीव ठेवले आहेत काय ? गाळे महिलांकरिता कशा पद्धतीने व कधी दिलेले आहेत अशी विचारणा केली.

त्यावर सह आयुक्त यांनी एकूण ३,०३७ गाळे आहेत, त्यातील ९७५ गाळे महिलांकरिता दिलेले आहेत. तसेच मिळकत कर नियमावली २००८ ला शासनाने मान्यता दिली आहे. यामध्ये २० टक्के आरक्षण असावे, असे नमूद केले आहे. या नियमाप्रमाणे गाळ्यांचे वाटप केलेले आहेत, सन २००० मध्ये बचत गट निर्मितीस सुरुवात केलेली आहे. राज्यात सुमारे १३ हजार बचत गट कार्यरत आहेत, सन २०१२ ते २०१५ मधील ५२०० शेजार समूह गट आहेत, येथे २५ घरांचा एक गट केलेला आहे, महिला बचत गट वेगळे आहेत. अशी समितीस माहिती दिली.

समितीने पुणे महानगरपालिकेची किती प्रसुतीगृहे आहेत ? तसेच सर्व ठिकाणी स्त्री रोग तज्ज्ञ डॉक्टरस आहेत का अशी विचारणा केली.

त्यावर उप आरोग्य अधिकारी यांनी पुणे महानगरपालिकेची १६ प्रसुतीगृहे आहेत. यातील रिक्त पदे लवकरच भरण्यात येतील. सद्या कंत्राटी पदे भरली आहेत. नियमित पदे भरण्याची प्रक्रिया लवकर पूर्ण केली जाईल, असे समितीस सांगितले.

समितीने महिला उद्योजकांना प्रशिक्षण दिले जाते काय तसेच कोणकोणत्या प्रकारचे प्रशिक्षण दिले जाते ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी पुणे महानगरपालिकेच्या माध्यमातून ३१ प्रकारचे प्रशिक्षण दिले जाते, यामध्ये महिलांसाठी फोटोग्राफी, मोबाईल दुरुस्ती, टॅली, एमएससीआयटी, सीसी, संगणक, डीटीपी, व्हीव्ही, ओरकॅल, जावा, ऑटोकॅड, लेदर पर्स, कापडी पिशव्या बनविण्याचे प्रशिक्षण दिले जाते, अशी समितीस माहिती दिली.

विभागीय सचिवांच्या साक्षीच्या वेळी आयुक्त, पुणे महानगरपालिका यांनी खालीलप्रमाणे लेखी माहिती दिली :-

प्रत्येक नगरसेवकांच्या वार्डात समाज विकास विभागामार्फत महिला व बालकांच्या कल्याणकारी योजनांचे काम केले जाते.

(१) पुणे महानगरपालिकेच्या अंतर्गत येणाऱ्या महिला व बालकांच्या ज्या विविध कल्याणकारी व इतर योजना राबविल्या जातात त्या योजनांची धोरणात्मक मान्यता महिला व बालकल्याण समिती, स्थायी समिती व मुख्य सभा यांची घेतली जाते. तदनंतर सदर विविध योजनांची अंमलबजावणी करण्यात येते.

(२) मे.महाराष्ट्र शासनातर्फे विशेष घटक लोकसंख्येच्या कल्याणासाठी लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे नागरी दलित वस्ती सुधारणा योजना उप आयुक्त, समाज कल्याण कार्यालय, पुणे महानगरपालिका यांचेमार्फत राबविली जाते. सदर योजनेतर्गत ५०% पेक्षा जास्त दलित लोकसंख्या असलेल्या वस्तीमध्ये कल्याणकारी कामे करण्यात येतात. उदा.रस्ते करणे, ड्रेनेज लाईन टाकणे, संरक्षक भिंत बांधणे, दवाखाने, समाज मंदिर बांधणे, इ.कामे केली जातात. सदर प्रस्तावांना महिला बालकल्याण समितीची मान्यता असणे आवश्यक असते.

पुणे महानगरपालिकेच्या माध्यमातून महिला लाभार्थ्यांना प्रशिक्षण दिले जाते. समाज विकास विभागामार्फत पुणे महानगरपालिका हद्दीतील एक लाखापेक्षा कमी उत्पन्न असलेल्या महिलांसाठी प्रशिक्षण दिले जाते. त्यामध्ये खालील अभ्यासक्रमांचा समावेश आहे :-

(१) मोबाईल दुरुस्ती

(२) फोटोग्राफी, व्हिडीओ शूटिंग व फोटो लॅमिनेशन,

- (३) अडव्हांस कोर्स-कलर फोटोग्राफी व कलर प्रोसेसिंग, डिजीटल फोटोग्राफी
- (४) टॅली
- (५) एम.एस.सी.आय.टी
- (६) सी.सी.
- (७) संगणक हार्डवेअर
- (८) संगणक बेसिक
- (९) डी.टी.पी
- (१०) दुचाकी वाहन दुरुस्ती
- (११) फॅशन डिझायनिंग
- (१२) लेदर पर्स व कापडी पिशव्या
- (१३) फर टॉईज-सॉफ्ट
- (१४) ब्युटी पार्लर
- (१५) टंकलेखन
- (१६) फोर व्हीलर ड्रायव्हिंग
- (१७) इंग्रजी संभाषण कला

पुणे महानगरपालिकेच्या सर्व नगरसेविकांना पुणे महानगरपालिकेच्या कामकाजाशी निगडित असलेले प्रशिक्षण देण्यात येते. यापूर्वी सन २०१२ व २०१७ मध्ये प्रशिक्षण देण्यात आले आहे.

महिला व बालकल्याण विभागामार्फत शालेय पोषण आहार हा दिला जात नाही. त्याऐवजी पुणे महानगरपालिका कार्यक्षेत्रातील खाजगी अनुदानित अंशत : अनुदानित आणि मनपा नियंत्रित शाळेतील विद्यार्थ्यांना शालेय पोषण आहार योजनेअंतर्गत शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागाकडील १८ जून २००९ च्या शासन निर्णयानुसार इयत्ता पाहिली ते पाचवी या प्राथमिक वर्गातील विद्यार्थ्यांना दुपारचे भोजन तसेच इयत्ता ६ वी ते ८ वी च्या उच्च प्राथमिक विद्यार्थ्यांना दुपारचे भोजन दिले जाते.

पुणे महानगरपालिका सेवा (सेवाप्रवेश व सेवांचे वर्गीकरण) नियम, २०१४ व पुणे महानगरपालिकेच्या आस्थापनेवरील सुधारित पदांच्या आकृतीबंधास दिनांक २६ ऑगस्ट, २०१४ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता प्राप्त झाली आहे. सदर सेवाप्रवेश नियमात व आकृतीबंधात समाज विकास विभागास मान्यता प्राप्त झाली आहे सदर विभाग महिला व बालकल्याणविषयीचे कामकाज करत आहे.

महिला व बालविकास विभाग स्थापन करण्याबाबतची कार्यवाही चालू आहे. सद्यःस्थितीमध्ये समाज विकास विभागाचे खाते प्रमुख म्हणून उप आयुक्त दर्जाच्या महिला अधिकारी यांची नियुक्ती केलेली असून त्या कार्यरत आहेत.

अभिप्राय व शिफारशी :-

समितीने पुणे महानगरपालिकेच्या दिनांक ०१ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी दिलेल्या भेटीच्या अनुषंगाने आणि दिनांक ०५ सप्टेंबर, २०१८ रोजी घेतलेल्या विभागीय सचिवांच्या साक्षीच्यावेळी महानगरपालिकेचे गत ३ (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) वर्षातील वार्षिक अंदाजपत्रक शासन धोरणानुसार अंदाजपत्रकाच्या ५% निधी महिला व बालकल्याण विभागासाठी राखून ठेवण्यात येतो तो निधी महानगरपालिकेच्या कोणकोणत्या कल्याणकारी योजनांवर खर्च केला जातो तसेच गत ३ वर्षांत वर्षनिहाय या योजनांवर किती खर्च केला याबाबत विचारणा केली असता, पुणे महानगरपालिकेचे आयुक्त व विभागीय सचिव यांनी गत ३ (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) वर्षांत वर्षनिहाय असलेले पुणे महानगरपालिकेचे अंदाजपत्रक आणि या अंदाजपत्रकातील महिला व बालविकास विभागाचा उपलब्ध असलेला ५% निधी कशाप्रकारे खर्च झाला याची सविस्तर माहिती सन २०१२-१३ - रु.३६३३.०२ कोटी, सन २०१३-१४ - रु.४१६७.५० कोटी व सन २०१४-१५ - रु.४१५०.०२ कोटी तसेच सन २०१२-१३ - रु.५५.३५ कोटी प्रत्यक्ष खर्च ११७.१० कोटी, सन २०१३-१४ - रु.६२.६३ कोटी प्रत्यक्ष खर्च १४५.१० कोटी तसेच सन २०१४-१५ - रु.७१.०१ कोटी प्रत्यक्ष खर्च १३९.९९ कोटी अशी माहिती समितीला दिली. यामध्ये महानगरपालिकेमार्फत महिलांचे सबलीकरण तसेच आर्थिकदृष्ट्या मागास असलेल्या महिलांचे सक्षमीकरण तसेच महिलांसाठी व्यवसाय प्रशिक्षण महिलांना संपूर्ण स्वयंरोजगार योजना, उद्योजकता शिबीर तसेच बचतगटांना १ वर्ष पूर्ण झाल्यानंतर फिरता निधी देणे, इयत्ता १०वी व १२वी मध्ये शिकत असलेल्या विद्यार्थ्यांना खाजगी क्लाससाठी अर्थ सहाय्य देणे, CAT परीक्षेसाठी आणि उच्च शिक्षण घेणाऱ्या मुलींना आणि विद्यार्थ्यांना शिक्षणासाठी अर्थ सहाय्य देणे, तसेच माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक साहित्य पुरविणे, तसेच महिलांसाठी कौटुंबिक सल्ला व मार्गदर्शन करणे, महिलांना १ किंवा २ मुलींवर कौटुंबिक नियोजन शस्त्रक्रिया केल्यास अनुदान कन्या रत्न योजना, मुली दत्तक योजना अशा अनेक योजनांवर हा निधी खर्च केला जातो अशी माहिती समितीला देण्यात आली. तसेच महानगरपालिकेच्या मार्केटमधील गाळे वाटपाची तरतूद करण्यात आली असून मार्केटमधील एकूण ३०३७ गाळ्यांपैकी एकूण ९७५ गाळे महिलांना वितरित करण्यात आले आहे.

तसेच पुणे महानगरपालिकेचे सर्व दवाखाने व रुग्णालये महिलांना प्रसूतीपूर्व व प्रसूतीपश्चात वैद्यकीय सेवा व तपासण्या मोफत उपलब्ध करून दिल्या जातात. महानगरपालिकेच्या दवाखान्यामध्ये महिलांकरिता मोफत सोनोग्राफी केंद्रे ही कार्यरत आहेत हे सर्व खरे असले तरी समितीने महानगरपालिकेला अंदाजपत्रकातील एकूण तरतुदीच्या ५% निधी महिला व बालकल्याण यावर खर्च करावयाचा असतो तो दिलेल्या तरतुदी नुसार खर्च होताना दिसून येत नाही. याबाबत महानगरपालिका उदासीन असल्याचे समितीस दिसून आले.

पुणे महानगरपालिकेने आपल्या एकूण अंदाजपत्रकाच्या ५% निधि महिलांच्या कल्याणकारी योजनांवर तसेच महिलांच्या सबलीकरणावर आणि बालकांच्या आरोग्य विषयक योजना उदा.लसीकरण, कुपोषण, पोषण आहार, अंगणवाडी या सर्वांवर योग्य रीतीने खर्च करण्यात आला नसल्याने म्पुढील काळात तो शासन निर्णयानुसार खर्च करण्यात यावा तसेच या संपूर्ण केलेल्या खर्चाचा आढावा घेऊन सदरचा खर्च शासन निर्णयाप्रमाणे झालेला नसल्यास त्याबाबतची संबंधितांवर जबाबदारी निश्चित करून त्यांचेविरुद्ध नियमानुसार कारवाई करण्यात यावी तसेच यापुढील महानगरपालिकेत महिलांकरिता विविध कल्याणकारी योजना राबविण्यासंदर्भात शासनाने निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयातील तरतुदीला अनुसरून एकूण बजेटच्या ५% निधीची (भांडवली खर्च वगळून) तरतूद करण्यासंदर्भात व अशी तरतुद केलेली स्वकम महिलांच्या योजनांवर खर्च करण्याबाबत संबंधितांना योग्य ते निर्देश शासनस्तवर देण्यात यावेत अशी समितीची शिफारस आहे. याबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल समितीला २ महिन्यांच्या आत सादर करण्यात यावा. अशी समितीची शिफारस आहे.

२. पुणे जिल्हापरिषद

२.१ पुणे जिल्हा परिषदेतील रिक्त पदांचा अनुशेष भरण्याबाबत.

दिनांक १ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी महिलांचे हक्क व कल्याण समितीने दिलेल्या भेटीच्या वेळी जिल्हापरिषद, पुणे यांचेकडून खालीलप्रमाणे लेखी माहिती मागविण्यात आली.

समितीने जिल्हा परिषदेतील शासकीय निमशासकीय व शासन अनुदानित संस्थामधील सेवेतील भरतीसाठी महिलांकरिता ३०% जागा आरक्षित ठेवण्याच्या धोरणाची अंमलबजावणी जिल्हा परिषदेच्या सेवेमध्ये भरती करतांना करण्यात येते काय ? जिल्हा परिषदेतील वर्ग १ ते ४ तांत्रिक व अतांत्रिक अधिकारी व कर्मचारी यांची मंजूर पद संख्या किती आहे ? त्यापैकी सन २०१४-२०१५ अखेर किती पदे भरण्यात आली आहेत ? उक्त मंजूर पदापैकी १ ते ४ मधील किती व कोणती पदे महिलांकरिता आरक्षित करण्यात आली आहेत ? महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेली वर्ग १ ते ४ मधील पदे भरण्यासाठी कोणती कार्यपद्धती अवलंबवली जाते ? जिल्हा परिषदेतील विविध पदावर महिला उमेदवारांच्या नियुक्त्या करण्याबाबत जिल्हा परिषदेने सेवा प्रवेश नियम तयार केले आहेत काय ? महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेली पदे भरण्यासाठी गत तीन वर्षांत (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) वर्ष निहाय किती वेळा व पदे भरण्यासाठी जाहिराती देण्यात आल्या होत्या ? महिला उमेदवारांसाठी राखून ठेवण्यात आलेल्या पदासाठी स्वतंत्र नोंदवही (रोस्टर) ठेवण्यात आली आहे काय ? अशी विचारणा केली.

उपरोक्त प्रकरणी पुणे जिल्हापरिषदेकडून खालीलप्रमाणे माहिती प्राप्त झाली आहे :-

पुणे जिल्हा परिषदेची स्थापना दिनांक १ मे, १९६२ रोजी झालेली आहे. सन १९९२ मधील दस्तऐवजावरून अधिकारी व कर्मचारी यांची संख्या सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट अ प्रमाणे आहे.

मंजूर पदे	पुरुष कार्यरत पदे	महिला कार्यरत पदे	रिक्त पदे
(१)	(२)	(३)	(४)
१७८०१	१५५४९	१८९४	९९२

महाराष्ट्र शासन, महिला व बालविकास विभाग, शासन निर्णय क्र.८३/२००२/मसैया/२०००/प्र.क्र.४१५/का-२, दिनांक २५ मे २००१ अन्वये सरळ सेवा प्रवेशाने भरती करताना ३०% प्रमाणे आरक्षण उपलब्ध करून देण्यात येते व त्याची पडताळणी जिल्हा निवड समिती मार्फत केली जाते. शासन परिपत्रक दिनांक १९ मार्च, १९९९ प्रमाणे महिलांसाठी ३०% पदे राखून जाहिरात देण्यात येते.

वर्ग	तांत्रिक पदे			अतांत्रिक पदे		
	मंजूर पदे	भरलेली पदे	३ पैकी महिला कर्मचाऱ्यांची संख्या	मंजूर पदे	भरलेली पदे	६ पैकी महिला कर्मचाऱ्यांची संख्या
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
वर्ग १			शासन स्तर			
वर्ग २			शासन स्तर			
वर्ग ३	१४२३७	१३४३८	४२९१	६३४	५७३	२३१
वर्ग ४	०	०	०	९८८	८९३	२६१

(१) वर्ग १ वर्ग २ ची पदे भरणेची कार्यवाही शासन स्तरावरून केली जाते.

(२) वर्ग ३ व वर्ग ४ च्या मंजूर पदांच्या भरतीच्या वेळी रिक्त असणाऱ्या पदसंख्येच्या ३०% प्रमाणात महिलांची पदे भरणेत येतात व सदर राखीव पदी गुणवत्तेनुसार पात्र महिला उमेदवारांची निवड करणेत येते. पात्र उमेदवार उपलब्ध न झाल्यास महिला आरक्षण हे समांतर आरक्षण असल्याने व्यपगत होते.

(३) वर्ग ३ मधील अंगणवाडी पर्यवेक्षिका, आरोग्य सहाय्यक (महिला) व आरोग्य सेवक (महिला) यांची पदे १००% महिलांकरिता आरक्षित आहेत.

वर्ग १ व वर्ग २ च्या पदाची भरती शासन स्तरावरून होत असलेने, जिल्हा स्तरावर बाबाबत ३० टक्के आरक्षण लागू नाही.

सन २०१४-१५ अखेर वर्ग ३ मध्ये महिलांसाठी मंजूर पदे ४८८३ असून, ४५२२ पदे भरलेली आहेत.

वर्ग ४ मध्ये महिलांसाठी मंजूर पदे २९६ असून ६९ पदे भरणेत आली आहेत. २२७ पदे रिक्त पदे आहेत. रिक्त पदे भरतीच्या वेळी शासन नियमानुसार मंजूर पदावर आरक्षण न काढता, रिक्त असलेल्या पदावर ३०% समांतर आरक्षणानुसार महिलांची पदे दर्शविणेत येतात. व त्यानुसार गुणानुक्रमाने पात्र महिला उमेदवारांची निवड करणेत येते. परंतु पात्र उमेदवार उपलब्ध न झालेस महाराष्ट्र शासन, महिला व बालविकास विभाग, शासन निर्णय, क्र.८३/२००२ मसैआ/२०००/प्र.क्र.४१५/का-२ दिनांक २५ मे, २००१ मधील तरतुदीनुसार आरक्षण पुढे ओढले जात नाही.

जिल्हा परिषदेकडील वर्ग क व ड मधील रिक्त पदे भरणेसाठी जाहिरात देते वेळी सामान्य प्रशासन विभागाकडील परिपत्रक क्र. एसआरव्ही/१०९७/प्र.क्र.३१/९८/१६ अ दिनांक १६ मार्च, १९९९ व महाराष्ट्र शासन, महिला व बालविकास विभाग, शासन निर्णय क्र.८३/२००२ मसैआ/२०००/प्र.क्र.४१५/का-२ दिनांक २५ मे, २००१ मधील तरतुदीनुसार शासन सेवेत सरळ सेवा भरतीसाठी समांतर आरक्षणासाठी

सुचित केल्याप्रमाणे ३०% प्रमाणे महिलांसाठी जागा निश्चित करून जाहिरात देऊन त्याच्या लेखी परिक्षा घेऊन गुणानुक्रमे निवड केली जाते.

जिल्हा परिषदेकडील सेवा भरतीसाठी असे नियम करण्याची बाब शासनाच्या अखत्यारितील असल्याने जिल्हा परिषद स्तरावर वेगळे सेवा प्रवेश नियम तयार केलेले नाहीत. महाराष्ट्र जिल्हा सेवा (सेवा प्रवेश) नियम १९६७ मधील तरतुदीनुसार वर्ग क व वर्ग ड मध्ये सूचित केल्याप्रमाणे शैक्षणिक व व्यावसायिक अर्हतेनुसार पदे भरण्यात येतात.

जिल्हा परिषदेकडील रिक्त पदे भरणेसाठी खालीलप्रमाणे जाहिराती दिलेल्या आहेत :—

- (१) सन २०१२-१३ मध्ये दिनांक २५ एप्रिल, २०१२ रोजी जाहिरात दिलेली आहे.
- (२) सन २०१३-१४ मध्ये दिनांक १५ ऑक्टोबर, २०१३ रोजी जाहिरात दिलेली आहे.
- (३) सन २०१४-१५ मध्ये दिनांक २४ ऑगस्ट, २०१४ रोजी जाहिरात प्रसिद्ध करणेत आलेली आहे.

अ.क्र	जाहिरातीचा दिनांक	महिला उमेदवारांसाठीची पदे	भरलेली पदे
(१)	(२)	(३)	(४)
१	२५/०४/२०१२	महिला आरक्षण नाही (जाहिरात फक्त पेसाची) विस्तार अधिकारी शिक्षण औषध निर्माण अधिकारी	निरंक ४ २
२	१५/०९/२०१३	स्थापत्य अभियांत्रिकी सहाय्यक परिचर (वर्ग ४)	४ २०
३	२४/०८/२०१४	कंत्राटी ग्रामसेवक स्थापत्य अभियांत्रिकी सहाय्यक औषध निर्माण अधिकारी	१ ८ २

महाराष्ट्र शासन सामान्य प्रशासन विभागाकडील शासन निर्णय क्र.बीसीसी १०९७/प्र.क्र.२/९७/१६ ब दिनांक २९/३/१९९७ व क्र. बीसीसी १०९७/प्र.क्र.६३/९७/१६ ब दिनांक १८/१०/१९९७ नुसार बिंदुनामवली नोंदवही ठेवणेत येते. सदरची बिंदू नामावली नोंदवही ही संवर्ग निहाय ठेवणेत येते. महिला आरक्षण हे सरळसेवा भरतीसाठी समांतर आरक्षण असल्याने यासाठी स्वतंत्र बिंदुनामवली नोंदवही ठेवण्याची तरतूद नाही. तथापि १०० टक्के महिला आरक्षण असणाऱ्या संवर्गासाठी स्वतंत्र बिंदुनामवली ठेवणेत आलेली आहे.

एचबी १४७२-३

महाराष्ट्र शासन ग्रामविकास व जलसंधारण विभागकडील शासन निर्णय क्र.एपीटी/२००७/प्र.क्र.१५१/आस्था ८ दिनांक १९ मे, २००७ अन्वये प्रत्येक भरती वर्षामध्ये भरती कक्ष स्थापन करणेत येतो. त्यामध्ये महिला कर्मचारी नियुक्त करणेत येतो व त्या कक्षामार्फत इतर संवर्गाची पदे व महाराष्ट्र शासन सामान्य प्रशासन विभागाकडील शासन निर्णय क्र.प्रानिमं/२००७/प्र.क्र.४६/०७/१३ अ, दिनांक १९ ऑक्टोबर, २००७ नुसार देण्यात आलेल्या कार्यपद्धतीनुसार सरळसेवा भरती कामी जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत केलेल्या समिती मार्फत भरती विषयक कामकाज केले जाते. अशी माहिती समितीस सांगितली.

पुणे जिल्हापरिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांची साक्ष :-

पुणे जिल्हापरिषदेला मंगळवार, दिनांक ०१ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी दिलेल्या भेटीच्या वेळी मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने जिल्हा परिषदेमध्ये एकूण किती पदे आहेत ? त्यामध्ये एकूण ९९२ एवढी रिक्त पदे दर्शविण्यात आलेली असून त्यापैकी महिलांसाठी किती पदे आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी मंजूर पंदाची संख्या १७८०१ आहे. भरलेली पदे १६४३३ इतकी आहेत. १३६८ रिक्त पदे आहेत. महिला कार्यरत पदे ही १८९४ आहेत. तसेच प्रत्येक कॅडरनिहाय महिला पदे निश्चित करावी लागतात. ९९२ रिक्त पदांपैकी महिलांसाठी २२७ पदे रिक्त आहेत. असे समितीस सांगितले.

समितीने जिल्हा परिषदेमध्ये औषधनिर्माण अधिकारी व महिला आरोग्य सेवकांची सर्व पदे भरण्यात आली आहेत काय, नसल्यास त्याची कारणे काय आहेत ? सदर पदे कधीपर्यंत भरण्यात येतील ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी जिल्हा परिषदेत महिला आरोग्य सेविकांची पदे रिक्त होती. सदर पदे भरण्याबाबत अलिकडेच शासनाने निर्देश दिले होते. यानुसार जिल्हा परिषदेने जाहिरात दिलेली आहे. सद्यःस्थितीत येत्या दोन ते तीन दिवसांच्या आत महिला आरोग्य सेविकांच्या भरतीच्या संदर्भातील निकाल जाहीर केला जाणार आहे. शासनाने रिक्त पदांच्या ५० टक्के किंवा एकूण कॅडरच्या ४ टक्यानुसार जेवढी संख्या कमी येईल तेवढी पदे भरण्याबाबत अनुमती दिली होती. महिला आरोग्य सेविकांच्याबाबतीत ७५ टक्के होती. जिल्हा परिषदेत महिला औषधनिर्माण अधिकाऱ्याचे एकच पद रिक्त आहे. असे समितीस सांगितले.

समितीने पुणे जिल्ह्यात महिला आणि पुरुषांची संख्या किती आहे ? १ ते ६ वयोगटातील मुलींची संख्या किती आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांनी सन २००१ च्या सेन्ससनुसार भारतामध्ये ० ते ६ वयोगटाचे प्रमाण ९२७ आणि पुण्याचे ९०२ एवढे आहे. सन २०११ च्या सेन्ससनुसार भारतामध्ये ० ते ६ वयोगटाचे प्रमाणे ९१४ महाराष्ट्राचे ९८४ आणि पुण्याचे ८८३ एवढे आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने ० ते ६ वयोगटातील मुलींची संख्या सन २००१ मध्ये ९०२ होती. ती संख्या सन २०११ मध्ये ८८३ एवढी खाली आलेली आहे. याचा अर्थ मुलींची संख्या कमी झालेली असून, त्याची कारणे काय आहेत ? ही संख्या वाढविण्यासाठी आरोग्य अधिकारी काम करतात काय तसेच स्ट्रींग ऑपरेशन केलेले आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांनी जिल्हा शल्य चिकित्सक यांच्याकडे पीसीपीएनडीटी अॅक्ट वर्ग केलेला आहे. त्यांच्यामार्फत त्याची प्रभावीपणे अंमलबजावणी केली जाते. या विषयच्या संदर्भातील प्रचार आणि प्रसिद्धीची कामे आशा कार्यकर्त्या आणि अंगणवाडी कर्मचाऱ्यांच्या माध्यमातून केली जातात. जिल्हा शल्य चिकित्सक यांच्यामार्फत स्ट्रींग ऑपरेशन केले जाते. सन २०१५-१६ पासून मुलींचा जन्म झाला तर तिच्या स्वागतासाठी २ हजार रुपयांची एक योजना राबविली जाते. मुलींचा जन्म झाल्यानंतर तिच्या नावे २ हजार रुपयांचे सर्टिफिकेट देण्याची योजना आहे. असे समितीस सांगितले.

समितीने लेक माझी लाडकी नावाची एक योजना आहे. मुलींचे प्रमाण आज कमी होत असल्याचे दिसून येत आहे यासाठी जनजागृती होण्यासाठी कोणते प्रयत्न केले जात आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांनी मुलींचे प्रमाण वाढावे यासाठी तालुका स्तरावर मेळावे गरोदर मातांचे मेळावे, शाळा आणि महाविद्यालयांमध्ये मेळावे असे घेतले जातात. पुणे जिल्ह्यात सेक्स रेशो ९२७ एवढा आहे. पण हे अधिकृत आहे असे म्हणता येणार नाही. पुरुषांची संख्या २० लाख ८७ हजार एवढी आहे. महिलांची संख्या १९ लाख ३४ हजार एवढी आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने पुणे जिल्हा परिषदेच्या मुलींच्या शाळा आणि वसतीगृहे किती आहेत ? विद्यार्थी संख्या कमी होण्याचे कारणे काय आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी पुणे जिल्हा परिषदेच्या मुलींच्या शाळा ३० आहेत आणि त्यामध्ये ६६५२ मुली शिक्षण घेत आहेत. पुणे जिल्ह्यामधील मोठ्या गावांमध्ये शाळा उभारलेल्या आहेत, पुणे जिल्ह्यात ३७२९ मुलींसाठी शाळा आहेत. या शाळांमध्ये २ लाख ३९ हजार विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत. गेल्या वर्षी ही संख्या २ लाख ४४ हजार इतकी होती. विद्यार्थ्यांची संख्या घटत असून, सद्यःस्थितीत तो दर कमी झालेला आहे.

पुणे जिल्ह्यात जन्मदर हा १.८१ टक्के इतका आलेला आहे. आदर्श जन्मदर २ टक्के मानला जातो. अनेक जिल्ह्यात जन्मदर हा १.९१ टक्के इतका आहे. आज शिक्षणामध्ये प्रचंड स्पर्धा वाढलेल्या आहेत. तसेच घटणारे जन्मदर हे देखील एक कारण आहे. त्यामुळे मोठ्या प्रमाणावर मुलींची संख्या कमी होत आहे. तसेच काही ठिकाणच्या शाळांच्या दर्जाबाबत अडचणी आहेत. असे समितीस सांगितले.

समितीने शाळेत मुलींसाठी स्वच्छतागृहे नसल्यामुळे पटसंख्या कमी होत आहे, हे सर्व्हेक्षणातून पुढे आलेले आहे, हे खरे आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी पुणे जिल्हापरिषदेच्या शाळांमध्ये मुला आणि मुलींसाठी वेगळी स्वच्छतागृहे आहेत. ५ ते ६ शाळांमध्ये जागा नसल्यामुळे अडचणी निर्माण झालेल्या आहेत. पुणे जिल्हा परिषदेची मुलींची वसतीगृहे नाहीत. बाल विकासाची ४ वसतीगृहे आहेत. बालकाश्रम ४ आहेत. १० बालगृहे आहेत. यामध्ये १०६० एवढी कॅपेसिटी आहे. १३ बालसदने आहेत. त्याची क्षमता ६९५ एवढी आहे. २ अनाथालये आहेत. त्यांची क्षमता १२५ एवढी आहे. ४ निरीक्षणगृहे आहेत. त्यांची क्षमता ४५० इतकी आहे. नोंदणी प्रमाणपत्रे असलेली विना अनुदानित बालगृहांची संख्या ७ आहे. ९ विना अनुदानित अनाथालये आहेत. त्यांची ९२५ इतकी क्षमता आहे. १३ बाल संगोपनागृहे आहेत, यामध्ये प्रत्येक मुलामागे ४२५ रुपयांचे अनुदान दिले जाते, प्रती विद्यार्थ्यांमागे ७५ रुपये संस्थेला दिले जातात. २ शासकीय महिला राज्यगृहे आहेत. त्यांची २०० एवढी क्षमता आहे. २ आधारगृहे आहेत, त्यांची ५३५ एवढी क्षमता आहे. महिलांसाठी २ हॉस्टेल आहेत, त्यांची क्षमता ९६३ इतकी आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने पुणे जिल्हापरिषदेमार्फत मुलींसाठी सॅनिटरी नॅपकिनचे वाटप केले जाते काय ? अशी विचारणा केली असता त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी महिला व बालकल्याण समितीमध्ये स्टेट आणि लोकल सेक्टर आहेत. सर्व संस्था स्टेट सेक्टरमधील आहेत. पुणे जिल्हा परिषद स्वतः : हून पुढाकार घेऊन मुलींसाठी सॅनिटरी नॅपकिन पुरविण्याची व्यवस्था करणार आहे.

समितीने पुणे शहरात महिलांसाठी स्वतंत्र शौचालये का नाहीत ? तसेच जिल्हापरिषदेला मोबाईल टॉयलेट व्हॅन देखील उभ्या करता येऊ शकतात, अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी पुणे शहरात जिल्हा शिक्षण अधिकारी यांच्याकडून माहिती घेण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. यांसदर्भात बसथांब्याच्या ठिकाणी महिलांसाठी सुलभ शौचालये असावीत अशा प्रकारचे धोरण निश्चित केलेले आहे. प्रत्येक ग्रामपंचायतीमध्ये महिलांसाठी स्वतंत्र सुलभ शौचालये असली पाहिजेत असा मानस आहे. पुणे जिल्हा परिषदेच्या शाळांमध्ये मुला आणि मुलींसाठी वेगळी स्वच्छतागृहे आहेत. ५ ते ६ शाळांमध्ये जागा नसल्यामुळे अडचण निर्माण झालेली आहे, अशी समितीस माहिती दिली.

पुणे जिल्हापरिषदेमध्ये जागेची मोठी अडचण आहे. अशी अडचण ५ ते ६ शाळांमध्ये ही आहे. मुलींसाठी स्वतंत्र सुलभ शौचालये असणे ही अत्यंत आणि निकडीची गरज आहे, या दृष्टाकोनातून जिल्हा परिषदेने आवश्यक ती पुढील कार्यवाही करावी. तसेच मुलींसाठी स्वतंत्र सुलभ शौचालये असणे हा त्यांचा मूलभूत अधिकार आणि हक्क आहे.

समितीने महिला उमेदवारांसाठी राखून ठेवण्यात आलेल्या उमेदवाराकरिता नवीन स्वतंत्र सेवा नोंदवही ठेवण्यात आलेली आहे का ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी शासनाने जुना निर्णय रिट्रीट केला आहे की, १०० पेक्षा जास्त आस्थापना असलेल्या प्रत्येक विभागाने आपला स्वतंत्र मागासवर्ग कक्ष उघडावा. त्याप्रमाणे पुणे जिल्हापरिषदेने आपला स्वतंत्र मागासवर्ग कक्ष तयार केलेला आहे. हा कक्ष रोस्टर तपासून विभागीय मागासवर्गीय कक्षाची मान्यता घेतो, असे समितीस सांगितले.

विभागीय सचिवांच्या साक्षीच्या वेळी मुख्य कार्यकारी अधिकारी, पुणे, जिल्हापरिषदांनी खालील प्रमाणे लेखी माहिती दिली :-

समितीने पुणे जिल्हा परिषदेला दिलेल्या भेटीच्या अनुषंगाने दिनांक ०५ सप्टेंबर, २०१८ रोजी विभागीय सचिवांची साक्ष घेतली त्यावेळी मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी खालील प्रमाणे लेखी माहिती समितीला सादर केली.

सद्यःस्थितीत आरोग्य विभागात औषध निर्माण अधिकारी संवर्ग १६ व महिला आरोग्य सेवक संवर्ग ३५८ एवढी पदे रिक्त असून सदरची पदे भरणेबाबत शासन स्तरावर माहिती सादर केली आहे. शासन स्तरावरून भरतीबाबत मार्गदर्शक सूचना प्राप्त होताच त्याप्रमाणे कार्यवाही करण्यात येईल.

पुणे जिल्हापरिषदेमार्फत इयत्ता १ ते ४ थी मधील मुलींची शाळेत उपस्थिती वाढविण्यासाठी उपस्थिती भत्ता देण्यात येता. सदर योजनेमध्ये प्राप्त अनुदान व झालेल्या खर्चाचा तपशील खालीलप्रमाणे :-

योजनेचे नांव व लेखाशिर्ष	वर्ष	प्राप्त तरतूद	झालेला खर्च
(१)	(२)	(३)	(४)
सर्वसाधारण जिल्हा वार्षिक योजना अंतर्गत	२०१५-१६	७८४०००	६५६२३०
दुर्बल घटकातील मुलींना उपस्थिती भत्ता (२२०२५७६५)	२०१६-१७ २०१७-१८	७८४००० ४९००००	५२५६९१ ४९००००
१ ते ४ थी मधील शाळेत जाणाऱ्या आदिवासी क्षेत्र व आदिवासी क्षेत्राबाहेरील दारिद्र्यरेषे- खालील दुर्बल घटकातील मुलींना उपस्थिती भत्ता (२२०२३६९१)	२०१५-१६ २०१६-१७ २०१७-१८	३५३००० ३५४००० ३३१०००	११४४४५ १८५३५८ ३३१०००
इयत्ता १ ते ४ मधील शाळेत जाणाऱ्या आदिवासी क्षेत्र व आदिवासी क्षेत्रव्यतिरिक्त अनुसूचित जाती/जमाती भटक्या जाती व विमुक्त जमातीतील दारिद्र्यरेषेखालील विद्यार्थिनींना विशेष घटक योजना उपस्थिती भत्ता दिला जातो. (२२०२३३२३)	२०१५-१६ २०१६-१७ २०१७-१८	८००००० ५००००० १३००००	६१७०३८ ३६०३९५ १२९९५७

वरील नमूद केलेल्या योजनेतून इ. १ ते ४ मधील विद्यार्थीनींना शाळेत उपस्थित राहण्यासाठी उपस्थिती भत्ता लाभ दिल्यामुळे मुलींची शाळेत उपस्थिती वाढण्यात आली आहे.

महाराष्ट्र शासन निर्णय दिनांक १३ जून, १९८४ नुसार मुलींची पट नोंदणीकरिता उत्कृष्ट काम करण्यासाठी प्राथमिक शिक्षकांना व शिक्षण विस्तार अधिकारी प्रोत्साहनपर पारितोषिक देणेत येते याबाबत शासनाने या कामकाजासाठी प्राथमिक शिक्षक व शिक्षण विस्तार अधिकारी प्रोत्साहन म्हणून रु. १०० रोख पारितोषिक व प्रमाणपत्र देण्यात येते.

सन २०१५-१६ मध्ये १९१ पात्र शिक्षक व १ विस्तार अधिकारी रु. १९२००

सन २०१६-१७ मध्ये १७० पात्र शिक्षक व १ विस्तार अधिकारी रु. १७१००

सन २०१७-१८ साठी १६४ पात्र शिक्षक व १ विस्तार अधिकारी रु. २०००० प्रोत्साहनपर पारितोषिक देण्यात आले आहे.

दिनांक १ एप्रिल, २०१६ ते ३० जुलै, २०१७ पर्यंत जुनी माझी कन्या भाग्यश्री योजना एपीएल व बीपीएल मधील कुटुंबात जन्मास येणाऱ्या प्रथम अपत्य मुलगी व दोन्ही अपत्य मुलीसाठी लागू होती.

दिनांक १ ऑगस्ट, २०१७ रोजी सुधारित माझी कन्या भाग्यश्री योजना लागू झालेली आहे. वार्षिक उत्पन्न ७.५० लाख पर्यंत आहे. अशा समाजातील सर्व घटकांसाठी ही योजना लागू करण्यात आलेली आहे.

या योजनेतील अटी व शर्तीनुसार एकूण ८३ प्रस्ताव प्राप्त झालेले आहेत. पैकी परिपूर्ण ३२ प्रस्ताव बँक ऑफ महाराष्ट्र कडे प्रति लाभार्थी रक्कम रु. २५००० प्रमाणे मुदत ठेव करण्यासाठी पाठविण्यात येत आहे. उर्वरित अपूर्ण प्रस्तावाचे पुर्तता करण्यात येत आहे.

मा.अतिरिक्त संचालक राज्य कुटुंबकल्याण कार्यक्रम यांच्या सुचनेनुसार सदर योजना राबविली जात आहे. तसेच समुचीत प्राधिकारी यांच्यामार्फत दर तीन महिन्यांतून पुणे जिल्ह्यातील प्रत्येक सोनोग्राफी सेंटर काटेकोरपणे तपासणी केली जातात. धडक मोहिम तपासणीसुद्धा चालू आहे तसेच amchimulgi.gov.in या वेबसाईटवर येणाऱ्या या तक्रारीवर समुचीत प्राधिकारी मार्फत अंमलबजावणी केली जाते.

मुलींसाठी स्वतंत्र शौचालयाची उभारणी करणेबाबत सर्व शिक्षा अभियान अंतर्गत महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई यांचेकडे सन २०१६-१७ पासून २१९ स्वतंत्र मुलींच्या स्वच्छता गृहांची मागणी करण्यात आलेली असून त्यापैकी ४१ स्वच्छतागृहांना मान्यता मिळालेली आहे.

स्वच्छ भारत मिशन अंतर्गत सन २०१६ पासून आतापर्यंत बेसलाईन सर्व्हे २०१२ नुसार पुणे जिल्ह्यात एकूण १२२४४० कुटुंबांनी वैयक्तिक शौचालय बांधकाम केले असून कुटुंबातील महिला त्याचा वापर करतात. याशिवाय पालखी मार्ग, लोकवर्दळ, बाजारगाव, तिर्थक्षेत्र या गावांमध्ये मागणी अधारित सार्वजनिक शौचालय युनिट मंजूर करण्यात येतात. प्रत्येक युनिट मध्ये महिलांसाठी २ शौचालय १ युरीनल राखीव ठेवण्यात येतात. सन २०१६ पासून आतापर्यंत एकूण ७९ युनिट मंजूर करण्यात आलेले आहे.

विभागीय सचिवांची साक्ष :

पुणे जिल्हापरिषदेला दिलेल्या भेटीच्या वेळी प्राप्त झालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने दिनांक ७ ऑगस्ट, २०१८ रोजी विभागीय सचिवांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने पुणे जिल्हापरिषदेमध्ये औषधिनिर्माण अधिकारी व महिला आरोग्य सेविकांची पदे का भरली नाहीत तसेच यासाठी शासनाने काय कार्यवाही केली आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी महिलांची पदे अत्यल्प प्रमाणात प्रलंबित आहेत. प्रत्यक्ष पदभरतीकरिता मान्यता नाही. याबाबतचे काही प्रश्न शासनाकडे प्रलंबित आहेत. विभागनिहाय पदभरतीकरिता निर्बंधामुळे ज्याप्रमाणे पुरुषांची पदे रिक्त आहेत, त्याच प्रमाणात महिलांची पदे अत्यल्प प्रमाणात रिक्त आहेत, असे समितीस सांगितले.

समितीने महिला व बालविकास विभागाच्या अंतर्गत महिलांसाठी १० टक्के निधी खर्च करण्याची तरतूद असताना निधी अखर्चित राहण्याची कारणे काय आहेत ? शासन निर्णयानुसार निधी खर्च न करणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई केली, नसल्यास त्याची कारणे काय आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय सचिवांनी याबाबत शासनाकडून सेंट्रलाईज्ड ऑनलाईन पद्धतीने परीक्षा घेण्याचा निर्णय घेण्यात आला. पुन्हा याबाबत जी.आर.इश्यू करून सर्व जिल्हापरिषद स्तरावरून ऑनलाईन परीक्षा घेण्याबाबतचा निर्णय घेतलेला आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने सन २००५ चा वित्त विभागाचा जी.आर. आहे, तो कोणाला लागू आहे ? पदभरती ऑनलाईन करण्यापेक्षा पदभरतीवरील निर्बंध शासनाने काढून टाकावेत. याकरिता वित्त विभागाने दिनांक १६ मे, २०१८ रोजी एक शासन निर्णय काढला होता, हे खरे आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय सचिवांनी ग्रामविकास विभागाच्या २७१ पदभरतीमधून २४ पदांना एक्झेम्पशन मिळालेले आहे. उरलेल्या पदांना एक्झेम्पशन हवे असल्यास वित्त विभागाला विनंती केलेली आहे. १४ पदे पाच वर्षे कंत्राटी पद्धतीने घ्यावी लागतील. त्याकरिता आरआरमध्ये तरतूद केली जाते. ही पद्धत जास्त क्लिष्ट आहे. अशा प्रकारे भरती करण्याकरिता आरआरमध्ये तरतूद करण्यापेक्षा वित्त विभागाला विनंती करून ही नियमित पदभरती करण्याची प्रोसेस जास्त सुकर आहे. हॉरिझॉण्टल आरक्षण ठेवून अॅक्रॉस जिल्हापरिषदा आता भरती करण्यासंबंधीचा विचार करण्यात येत आहे. काही पदे कंत्राटी पद्धतीने तर काही पदे नियमितपणे भरले जातील. आरोग्य विभागाचीही सर्व पदे म्हणजे एएनएम, एमपीडब्ल्यू, पर्यवेक्षिका आदि पदांसाठी फाईल मुक्क करून जिल्हापरिषद आरोग्य विभागातील पदांच्या भरतीचा विचार करण्यात येणार आहे, याबाबत परवानगी मिळालेली आहे.

या भरतीमध्ये नोडल ऑफिसर हा डेप्युटी सीईओ असणार आहे. यामध्ये सर्व पदांचे सिंक्रो करण्यात येणार आहे. रिक्त पदांचा अभ्यास करून त्यापैकी कोणती नियमित वा कोणती कंत्राटी तत्वावर कशा प्रकारे भरली जाणे आवश्यक आहे, याचाही अभ्यास करून ताबडतोब अंमलबजावणी करण्यात येणार आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने पदे भरण्याबाबतची बंदी आता उठविण्यात आली आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी त्यामध्ये महिलांच्या रिक्त पदांची वर्गवारी दिलेली आहे. यामध्ये काही वेगळ्या संवर्गातील महिला आहेत. दिनांक १७ मार्च, २०१८ रोजी जी पदे रिक्त आहेत ती भरण्यासाठी शासनाकडून गो अहेड मिळाल्यानंतर त्यासंबंधी पुढील कार्यवाही करू. असे समितीस सांगितले. समितीने पदांच्या भरतीची पदे भरताना जी जाहिरात देता ती नुसती एक दोन वेळा देऊन चालणार नाही, ती जाहिरात जास्तीत जास्त वेळा देण्यात यावी, असे सांगितले.

दिनांक २५.२.२०१७ रोजीच्या जीआरमध्ये यासंबंधी शिफारस केली आहे. कारण त्यामध्ये स्थानिक पातळीवर एक दोन वेळा जाहिरात देतात. त्यात त्यांना महिला उमेदवार मिळाले नाहीत तर त्या ठिकाणी पुरुषांची भरती होते असे निदर्शनास आले आहे. महिलांसाठीची आरक्षित पदे योग्य पद्धतीने भरवित. जर त्या पदावर मागासवर्गीय संवर्गातील महिला मिळाल्या नाहीत तर खुल्या प्रवर्गातील महिलांची त्या पदावर भरती करावी. मात्र त्या पदावर पुरुषांची भरती करता कामा नये. याबाबत त्यावेळी सुद्धा शिफारस केली आहे. त्यामुळे ते होईपर्यंत या पदांच्या जाहिराती ऑनलाईन पद्धतीने संपूर्ण राज्य स्तरावर द्याव्यात, असे सांगितले. जेणेकरून राज्याच्या कानाकोपऱ्यातील महिलांना त्यांचे भवितव्य अजमाविता येईल.

समितीने जिल्हा परिषदेमध्ये औषध निर्माण अधिकारी व महिला आरोग्य सेवक संवर्गातील सर्व पदे भरण्यात आली आहेत काय, नसल्यास त्याची कारणे काय आहेत आणि सदर पदे कधीपर्यंत भरण्यात येतील. अशी विचारणा केली.

त्यावर आरोग्य विभागात सद्यःस्थितीत औषध निर्माण अधिकारी संवर्गातील १६ व महिला आरोग्य सेवक संवर्गात ३५८ इतकी पदे रिक्त असून सदरची पदे भरण्याबाबत शासन स्तरावर माहिती सादर केली आहे. शासन स्तरावरून भरतीबाबत मार्गदर्शक सूचना प्राप्त होताच त्याप्रमाणे कार्यवाही करण्यात येईल. असे समितीस सांगितले.

समितीने पुणे जिल्हा परिषदेच्या शाळांमध्ये शौचालये कमी असल्याचे समितीच्या निदर्शनास आले आहे हे खरे आहे काय ? तसेच ही बाब अतिशय वाईट असल्याने येथील मुले सरकारी शाळा सोडून दुसरीकडे जातात. अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी शंभर टक्के शौचालये बांधली आहेत. त्यामुळे आता पूर्वीसारखी परिस्थिती राहिलेली नाही. पूर्वी या शाळांमध्ये अजिबात शौचालये नव्हती अशी बाब नाही तर अनेक ठिकाणची शौचालये नादुरुस्त होती आणि अलिकडे त्यांची दुरुस्ती करण्यात आली आहे.

तसेच पुणे जिल्ह्यामध्ये एकूण २१९ ठिकाणी शौचालये दुरुस्त करावयाचे आहेत. कल्याण जवळ जवळ ३६७४ शाळा आहेत आणि त्या ठिकाणी मुलींसाठी स्वतंत्र शौचालये बांधण्यात आलेली आहेत. त्यापैकी फक्त २१९ ठिकाणच्या शौचालयांची दुरुस्ती करावयाची होती. अलिकडे प्राप्त झालेल्या माहितीनुसार ही सर्व शौचालये दुरुस्त करण्यात आली आहेत. त्यानंतर १००१ इतकी शौचालये बांधण्यात आली आहे.

यामधील ओडीएफची कामे सन २०१७ मध्ये झालेली आहेत. या १००१ शौचालये बांधल्यानंतर जे करण्यात आले त्यामध्ये जी नादुरुस्त शौचालये होती ती सर्व शिक्षा अभियानतर्गत दुरुस्त करण्याची कार्यवाही सुरू आहे. आजची स्थिती अशी आहे की राज्यातील संपूर्ण शाळांमध्ये विद्यार्थ्यांसाठी शंभर टक्के शौचालये उपलब्ध आहेत. २१९ स्वच्छतागृहांचा उल्लेख हा तोडून नवीन तयार करण्यासंबंधी आहे. त्यातील ४१ स्वच्छतागृहांना मान्यता मिळालेली आहे, असे समितीस सांगितले.

अभिप्राय व शिफारशी :

महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समितीने दिनांक १ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी जिल्हा परिषद, पुणे येथे भेट देऊन तेथील शासकीय व निमशासकीय व शासन अनुदानित संस्थामधील सेवेतील भरतीसाठी महिलांकरिता ३०% जागा आरक्षित ठेवण्याच्या धोरणाची अंमलबजावणी जिल्हा परिषदेमार्फत केली जाते किंवा नाही. तसेच वर्ग १ ते ४ मंजूर पदापैकी किती पदे भरली आहेत किंवा किती पदे रिक्त आहेत त्यापैकी किती पदे महिलांसाठी आरक्षित आहेत याबाबत जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी तसेच विभागीय सचिव यांच्याशी साक्षीच्या वेळी विचारणा केली असता मुख्य कार्यकारी अधिकारी आणि विभागीय सचिव यांनी सध्या पदे भरती करिता मान्यता मिळाली नसून प्रस्ताव शासनाकडे प्रलंबित असल्याचे समितीच्या निदर्शनास आणले. तसेच २७१ पदे भरती करून २४ पदाना सवलत (सूट) मिळाली असून उर्वरित पदांना सूट देण्याबाबत वित्त विभागाला विनंती केली आहे. त्यापैकी १४ पदे कंत्राटी पद्धतीने घेण्यात येतात. आरआर मध्ये तरतूद केली असून ती फार क्लीष्ट स्वरूपाची असल्याने नियमित पदे भरती करण्याची पद्धती अवलंबण्यासाठी वित्त विभागाच्या मान्यतेची आवश्यकता आहे. यामध्ये आरोग्य विभागाच्या ही सर्व पदांचा म्हणजे एकपद एम. पी. डब्लू, पर्यवेक्षिका, आरोग्य सेविका, औषध निर्माण अधिकारी या सर्व पदांचा भरतीचा विचार करण्यात येणार आहे असे समितीस विदीत केले “ तसेच पदांच्या भरतीबाबत वर्गवारी केली असून महिलांच्या रिक्त पदांचीही वर्गवारी दिलेली आहे. पदे भरताना जी जाहिरात दिली जाते व त्यानुसार जर महिला उमेदवार मिळाला नाही तर त्या ठिकाणी पुरुषांची भरती केली जाते याबाबत समिती तीव्र नाराजी व्यक्त केली. समितीने प्रधान सचिव (सामान्य विभाग विभाग), प्रधान सचिव (महिला व बाल विकास विभाग) तसेच संबंधित विभागाचे सचिव यांचीही साक्ष घेऊन महिमना देय असलेल्या या आरक्षणात पुरुषांची भरती न करता महिलांची भरती करण्यात यावी. जर रिक्त पदांवर मागासवर्गीय संवर्गातील महिला मिळाल्या नाहीत अशा पदांवर महिला उमेदवार मिळण्यासाठी योग्य त्या प्रमाणात जाहिराती प्रसारित कराव्यात व त्याआधारे रिक्त पदांवर महिलांची त्या पदांवर भरती करावी अन्यथा महिला मिळेपर्यंत ते आरक्षण महिलांसाठीच ठेवण्यात यावे ” अशी समितीची आग्रहाची शिफारस आहे.

त्याचप्रमाणे समितीने जिल्हा परिषदेच्या शाळेमध्ये मुलींची संख्या (उपस्थिती) वाढविण्याबाबत जिल्हा परिषदेमार्फत कोणत्या उपाययोजना केल्या जातात. तसेच जिल्हा परिषदेच्या सर्व शाळांमध्ये स्वच्छतागृहे आहेत किंवा नाहीत तसेच मुलींना सॅनिटरी नॅपकीन पुरविले जातात किंवा नाही याबाबत विचारणा केली

असता मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी पुणे जिल्हा परिषदेच्या एकूण मुलींच्या शाळा ३० असूनही त्यामध्ये ६६५२ मुली शिक्षण घेत आहेत तसेच पुणे जिल्हामध्ये मुलींसाठी ३७२९ शाळा असून या शाळांमध्ये २४४९ हजार विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत. गेल्या वर्षी ही संख्या २ लाख ४४ हजार इतकी होती. म्हणजेच विद्यार्थीनींची संख्या घटत असून हा दर कमी झालेला आहे यामुलींच्या शाळांमध्ये मुलांसाठी आणि मुलींसाठी वेगवेगळी स्वच्छतागृहे आहेत. मात्र ५ ते ६ शाळांमध्ये जागा उपलब्ध नसल्यामुळे अडचणी निर्माण झाल्या आहेत. पुण्यातील बस थांब्यांवर ठिक-ठिकाणी महिलांसाठी सुलभ शौचालय असावित तसेच प्रत्येक ग्रामपंचायतीमध्येही महिलांसाठी स्वतंत्र शौचालय असली पाहिजेत अशा प्रकारचे धोरण जिल्हा परिषदेने निश्चित केले असून त्याची पूर्तता करण्याचा मानस आहे, असे प्रतिपादन केले. तसेच महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समितीमध्ये स्टेट व लोकल सेक्टर आहेत पुणे जिल्हापरिषद स्वतःहून पुढाकार घेऊन मुलींसाठी सॅनिटरी नॅपकीन पुरविण्याची व्यवस्था करणार असल्याची माहिती समितीस देण्यात आली **याबाबत पुणे जिल्हा परिषदेला समितीने विचारणा केल्यानंतर महिलांसाठी सुलभ शौचालय बस थांब्यांच्या ठिकाणी तसेच ग्रामपंचायतीमध्ये आणि जिल्हा परिषदेच्याशाळांमध्ये शौचालय बांधण्याचा मानस असल्याचे सांगण्यात आले आहे. याबाबत महिलांच्या अत्यावश्यक गरजांची जिल्हा परिषदेकडून पूर्तता अध्यापही केली जात नाही याबाबत जिल्हा परिषदेचे धोरण हे उदासीनतेचे दिसते. तसेच जिल्हापरिषदेच्या काही शाळांमध्ये मुलींसाठी स्वतंत्र शौचालयाची सुविधाजागेअभावी पूर्ण करता येत नसल्याचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी समितीच्या निदर्शनास आणून दिल्यानंतर समिती याबाबत तीव्र नाराजी व्यक्त करून शासनाने याबाबत गांभीर्याने लक्ष देऊन जिल्हापरिषदेतील शाळेतील मुलींसाठी प्रत्येक शाळेत स्वतंत्र शौचालये सर्व शाळांमध्ये बांधून देण्याबाबतची जागेची अडचणीची समस्या तात्काळ सोडवून मुलींसाठी प्रत्येक शाळेत स्वतंत्र शौचालय निर्माण करून देण्याबाबत जिल्हा परिषदेने तात्काळ कार्यवाही करावी. तसेच स्वतंत्र शौचालये किंवा मोबाईल टॉयलेट व्हेन उपलब्ध करून देण्याची तात्काळ अंमलबजावणी करण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे. याबाबत केलेल्या कार्यवहीचा अहवाल १ महिन्यांच्या आत समितीला देण्यात यावा.**

२.२. पुणे जिल्हापरिषदेचे गत ३ वर्षांतील वर्षनिहाय अंदाजपत्रक :

दिनांक १ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी महिलांचे हक्क व कल्याण समितीने दिलेल्या भेटीच्या वेळी जिल्हा परिषद, पुणे यांच्याकडून खालीलप्रमाणे माहिती मागविण्यात आली होती.

जिल्हापरिषदेचे गत तीन वर्षांतील (सन २०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) वर्षनिहाय अंदाजपत्रक किती रकमेचे आहे ? उक्त अंदाजपत्रकातील रकमेपैकी एकूण किती रक्कम जिल्हापरिषद क्षेत्रातील महिलांच्या कल्याणकारी योजनांसाठी राखून ठेवण्यात आली आहे ? जिल्हा परिषदेमार्फत महिलांचे सबलीकरण करण्याकरिता तसेच आर्थिकदृष्ट्या मागास असलेल्या महिलांना सक्षम करण्याकरिता राबविण्यात

येणाऱ्या योजना तसेच महिलांकरिता देण्यात येणाऱ्या सोयी सवलती इत्यादी योजनांबाबत माहिती देण्यात यावी ? तसेच उक्त योजनांवर गत ३ वर्षांत वर्षनिहाय व योजनानिहाय एकूण किती खर्च झाला ? जिल्हापरिषदेमार्फत महिलांसाठी राबविण्यात येणाऱ्या कल्याणकारी योजना, त्यांना देण्यात येणाऱ्या सोयी सवलती इ.बाबतची माहिती देण्यात यावी. तसेच, या योजनांची माहिती गरजू महिलांपर्यंत पोहचविण्यासाठी व त्यांनी या योजनांचा जास्तीत जास्त लाभ घ्यावा यासाठी त्यांना प्रोत्साहित करण्यासाठी स्वतंत्र अशी योजना जिल्हापरिषदांकडे आहे काय ? जिल्हापरिषद निधीतून महिलांशी संबंधित कार्यक्रमासाठी १०% रक्कम खर्च करण्यात येते काय ? हा निधी महिला व बालकल्याण विभागासाठी राखून ठेवला असल्यास, गत ३ वर्षांत योजनांवर खर्च करण्यात आली याची माहिती देण्यात यावी ? महिलांच्या आरोग्याबाबत जिल्हापरिषदेमार्फत कोणत्या कल्याणकारी योजना राबविण्यात येतात याची सविस्तर माहिती द्यावी ? अशी विचारणा करण्यात आली.

उपरोक्त प्रकरणी पुणे जिल्हापरिषदेकडून खालीलप्रमाणे माहिती प्राप्त झाली :-

जिल्हा परिषदेचे गत ३ वर्षांतील (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) वर्षनिहाय अंदाजपत्रक खालीलप्रमाणे आहे :-

सन (१)	एकूण अंदाजपत्रक (२)
२०१२-१३	१८०.०० कोटी
२०१३-१४	२५८.६३ कोटी
२०१४-१५	१५,६४,३५,०००

महिलांची अंदाजपत्रकापैकी महिला व बालकल्याणकरिता खालीलप्रमाणे तरतूद करण्यात आली आहे :-

सन (१)	तरतूद (२)
२०१२-१३	१२,३१,२१,६६०
२०१३-१४	१६,७३,२८,०००
२०१४-१५	१५,६४,३५,०००

महिला व बालकल्याण विभाग स्वतःच्या खर्चाचे प्रारूप तयार करते व शासन निर्णय दिनांक २४ जानेवारी, २०१४ नुसार महिला व बालकल्याण समितीने निवडलेल्या योजना राबवून योजनेवरील तरतूद त्या आर्थिक वर्षांत खर्च करण्याची कार्यवाही करण्यात येते.

जिल्हा परिषदेमार्फत महिलांचे बलशालीकरण करण्याकरिता तसेच आर्थिकदृष्ट्या मागास असलेल्या महिलांना सक्षम करण्याकरिता राबविण्यात येणाऱ्या योजना खालीलप्रमाणे आहेत.

- (१) महिलाना व्यावसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण देणे,
- (२) महिलांसाठी पीठ गिरणी, सौरकंदील पुरविणे
- (३) मुलींना व महिलांना संगणक प्रशिक्षण देणे
- (४) किशोरवयीन मुलींना व महिलांना जेंडर विषयक प्रशिक्षण देणे
- (५) महिलांना कायदेशीर व विधीविषयक सल्ला देणे
- (६) राजमाता जिजाऊ कुपोषणमुक्त अभियान व दारिद्र्यरेषेवरील महिला बचत गट सक्षमीकरण अभियान.

अ.क्र	योजना	खर्च २०१२-१३	खर्च २०१३-१४	खर्च २०१४-१५
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
१	व्यावसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण	९३८३६१०	०	१०३६२२९५
२	मुलींना स्वसंरक्षणासाठी व शारिरिक विकासासाठी प्रशिक्षण	१२४८००	०	०
३	महिलांसाठी समुपदेशन केंद्र	३३००००	११७०००	०
४	मुलींना संगणक प्रशिक्षण	८१७७६५०	३८६६०००	४६७१००
५	मुली व महिलांना जेंडर व आरोग्य व कुटूंब नियोजन प्रशिक्षण	४९४४४५	४७६०७४	३११९०९५
६	विधीविषयक सल्ला	४८५५२७	४७३६५३	०
७	पंचायत राज संस्थामधील लोकप्रतिनिधी प्रशिक्षण	४६२०८३	४५०३२८	०
८	किशोरी स्वास्थ्य योजना (रुबेला)	०	५७१९३६८	०
९	कुपोषित मुली व मुलींसाठी तसेच गरोदर महिला व स्तनदा मातांसाठी अतिरिक्त आहार	१२९९९५९१	०	९८९९९८८
१०	अंगणवाडी केंद्राना वजनकाटे	१४९८६९०४	१३४९८८४१	१२७४३८९३
११	महिलांना पीठ गिरणी पुरविणे	१७४९४७८५	७६१६५०१९	७०२३७००३

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
१२	मुलींना सायकल वाटप	०	०	९९९६६६०
१३	महिलांना सौरकंदील पुरविणे	२६७१५०००	९९९९०००	४९९९७७२
१४	अपंग महिलांना पीठ गिरणी	०	१८९५८०४२	९९६४२४०
	एकूण	९९६५४३९५	१२९७२३३२५	१३५९९४६२६

आर्थिकदृष्ट्या मागास महिला उद्योजकांसाठी शिवण यंत्र पुरविणे तसेच विविध प्रकारचे प्रशिक्षणाच्या योजना राबविण्यात आल्या आहेत.

जिल्हा परिषदेमार्फत महिलांसाठी व्यावसायिक व सुरु प्रशिक्षण देणे, महिलांसाठी पीठ गिरणी, सौरकंदील पुरविणे, मुलींना व महिलांना संगणक प्रशिक्षण देणे, किशोरवयीन मुलींना व महिलांना लैंगिक प्रशिक्षण देणे, महिलांना कायदेशीर व विधी विषयक सल्ला देणे, कुपोषित मुला मुलींसाठी तसेच गरोदर महिला व स्तनदा मातांसाठी अतिरिक्त आहार, पंचायत राज संस्थामधील लोकप्रतिनिधींना प्रशिक्षण देणे या योजना राबविण्यात येतात.

या योजना गरजू महिलांपर्यंत पोहचविण्यासाठी तालुकास्तरावर पंचायत समिती, एकात्मिक बालविकास सेवा योजना प्रकल्प, ग्रामपंचायती, ग्रामसभा इ.मार्फत प्रयत्न करण्यात येतात. जिल्हा परिषदेच्या योजना गरजू महिलांपर्यंत पोहचविण्याचे कार्य या यंत्रणा समाधानकारपणे करीत आहे.

शासन निर्णय दिनांक १२ ऑगस्ट, १९९४ नुसार जिल्हा परिषद निधीतून महिलांचे संबंधित कार्यक्रम, योजनांसाठी १०५ खर्च करणेत येतो. अंदाजपत्रकातील १०५ रक्कम महिला व बालकल्याण विभागासाठी राखून ठेवणेत येते. यामधूनच माताकल्याणसाठीच्या योजनांचाही खर्च करण्यात येतो. महिला व बालकल्याण विभागासाठी राखून ठेवणेत आलेल्या निधीचा खर्च सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट ब मधील विविध योजनांवर झालेला आहे. तसेच मागील तीन वर्षात गणवेश खरेदी झालेली नसल्यामुळे शिलाईचे ५० ५ काम महिला मंडळांना देण्याचा प्रश्न उदभवला नाही.

पुणे जिल्ह्यामध्ये १३ पंचायत समित्या कार्यरत आहेत. त्या सर्व ठिकाणी महिलांसाठी स्वतंत्र स्वच्छतागृहे आहेत. पुणे जिल्हा परिषदेमध्ये महिलांसाठी तक्रार निवारण कक्ष सुरु करण्यात आला आहे

पुणे जिल्हा परिषदेमार्फत गरोदर महिला व स्तनदा माता यांचेसाठी अतिरिक्त आहार पुरविण्याची योजना राबविणेत येते. तसेच सन २०१३-१४ व २०१४-१५ मध्ये किशोरवयीन मुलींसाठी रुबेला लसीकरण ही योजना राबविणेत आलेली आहे. आरोग्य विभागामार्फत जननी शिशु सुरक्षा योजना, अशा सामाजिक आरोग्य कार्यकर्त्या, कन्या कल्याण योजना राबविल्या जातात.

पुणे जिल्हापरिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांची साक्ष :-

पुणे जिल्हापरिषदेला दिनांक ०१ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी दिलेल्या भेटीच्या वेळी मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांची साक्ष घेण्यात आली, साक्षीच्या वेळी समितीने खालील प्रश्न उपस्थिती केले, जिल्हा परिषद महिला व बालकल्याण विभागाचा निधी (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) मध्ये कोणत्या कामासाठी वापरण्यात आला? निधी अखर्चित राहिला असल्यास त्याची कारणे काय आहेत? महिला व बालकल्याणच्या कोणत्याही योजना येथे राबविल्या गेल्या नाहीत हे खरे आहे काय अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी सन २०१५-१६ बाबत बऱ्याच बाबी टेंडर प्रक्रियेमध्ये आहेत. कुपोषित मुले व महिलांच्या आहारावरील खर्च याबाबतचे टेंडर आता झालेले आहे. पीठ गिरणी महिलांना पुरविण्याबाबत पुरवठा आदेश दिलेले आहेत. सायकलींची टेंडर प्रक्रिया झाली असून याकरिता तीन कोटींची तरतूद आहे. अंगणवाडी साहित्याची टेंडर प्रक्रिया पूर्ण करून पुरवठा आदेश दिलेला आहे. क्रीडा साहित्याचे टेंडर काढले आहे.

सोलार सिस्टीमबाबत बरेच वाद प्रवाद असतात. त्यामुळे सोलार सिस्टीम आर.सी.वर घेतली जाते. आर.सी.मध्ये स्पर्धात्मक पद्धतीने दर ठरवलेले असतात. दिनांक ३० ऑक्टोबर, २०१५ च्या शासन निर्णयानुसार आर.सी.चे धोरण पुर्णपणे बदलेले आहे. त्यानुसार ५० लाखापर्यंतची खरेदी आर.सी.वर करता येते वर्षभरात एक कोटीपर्यंत आर.सी.वर खरेदी करता येते, असे समितीस सांगितले.

समितीने महिलांसाठी निधी वर्षभरात खर्च झालेला नाही? तसेच वर्षाच्या अखेरीस टेंडर का काढले? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी योजनेमध्ये एकूण किती निधी आहे यावर ते उरते. महिला व बालकल्याण अधिकाऱ्यांनी स्पष्ट केल्याप्रमाणे बऱ्याच गोष्टी अजून लाईनमध्ये आहेत. टेंडर प्रोसेसमध्ये आहे. तसेच एकूण निर्धीतून काय घ्यायचे यांजकडून हे समिती उरवत असते. यामध्येही काही वेळ जातो. वस्तुच्या खरेदीसाठी लाभाध्यर्ष्यांची यादीही अंतिम करायची असते. यानंतर टेंडर प्रोसेस करावी लागते. स्पेशिफीकेशन तयार करावे लागते. यावेळी स्पेशिफीकेशनमध्ये मोठया प्रमाणावर बदल झाले आहेत. नवीन जीआरप्रमाणे उत्तरदायित्व निश्चित करण्यात आलेले आहे. यावेळी खरेदी प्रक्रियेत विलंब झाला तरी मार्च अखेरीस पूर्ण करू. असे समितीस सांगितले.

समितीने महिला सबलीकरणाकरिता काही प्रशिक्षण वर्ग घेतले आहेत का, अभ्यास वर्ग व सहली केल्या आहेत काय? अशी विचारणा केली.

त्यावर उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी मागील वर्षी प्रशिक्षण वर्ग घेतले होते. यावर्षी राजीव गांधी यांच्या नावाने याकरिता योजना व निधी होता. त्यातून हे वर्ग घेतले आहेत. यावर्षी महिला नगरसेविकांना प्रशिक्षण देण्यासाठी अभ्यास दौरा आयोजित केला जाईल. प्रशिक्षणाचा कार्यक्रम जरी प्रभावीपणे राबविलेला नसला तरी पुणे जिल्हा परिषदेने सहली आयोजित केलेल्या होत्या. पुणे जिल्हा परिषदेमध्ये २ हजार लोकांना नोकऱ्या देण्यासाठी एक कार्यक्रम आयोजित केलेला होता. सदर कार्यक्रम ३ डिसेंबर, २०१५ रोजी आयोजित केलेला होता. सदर कार्यक्रमासाठी जिल्ह्यातील युवकांना नोकरीच्या संदर्भात मार्गदर्शन देण्यासाठी आमंत्रित केले होते. सदर कार्यक्रमासाठी एकूण ३२१ युवकांनी ८ हजार रुपयांपासून १५ हजार रुपयांपर्यंत पगार मिळत आहे. तसेच सदर कार्यक्रम जिल्हा परिषदेअंतर्गत राबविण्यात आला होता. यासाठी काही कंपन्यांना आमंत्रित केलेले होते. हॉलमध्ये सदर कार्यक्रम आयोजित केलेला होता. सदर कार्यक्रमात प्रत्येकाचे कौन्सिलींग केले होते. यानंतर आलेल्या कंपन्यांनी संबंधितांची निवड केली होती. तसेच या कार्यक्रमासाठी जिल्हा परिषदेने महिला व बालकल्याण विभागाच्या निधीतून एक रुपया देखील खर्च केलेला नाही.

समितीने पुणे जिल्हा परिषदेचे मार्केटमध्ये स्वतःच्या मालकीचे गाळे आहेत काय ? असल्यास किती गाळ्यांचे वाटप केलेले आहे ? अशी विचारणा केली.

पुणे जिल्हा परिषदेचे मार्केटमध्ये स्वतःच्या मालकीचे गाळे नाहीत. प्रकल्प संचालकांचे गाळे मंचरला आहेत. पुणे जिल्हा परिषद किंवा डीआरडीए अंतर्गत महिला बचत गट आहेत. बचत गटांच्या माध्यमातून साहित्याचे उत्पादन केले जाते. साहित्याची विक्री करण्यासाठी जिल्हा परिषदेच्या मार्केटमध्ये २ गाळे आहेत. या गाळ्यामध्ये विनामुल्य साहित्य ठेवण्याची परवानगी दिली जाते. मार्केट यार्ड हे एक चांगले ठिकाण आहे. यामध्ये पापड, लोणची, मसाले, हॅण्डबॅग्स वगैरे साहित्यांची विक्री केली जाते. या व्यतिरिक्त तालुका स्तरावर तालुका विक्री केंद्रे आहेत. त्या ठिकाणी देखील महिलांनी तयार केलेला माल विक्रीसाठी ठेवला जातो. दिवाळीच्या निमित्ताने दोन ठिकाणी फराळीचे केंद्रे उघडली होती. जिल्हा परिषदेच्या पोर्च आणि सेंट्रल फिडिंगमध्ये केंद्र उघडण्यात आली होती. त्यावेळी चांगला प्रतिसाद मिळालेला होता. पुणे जिल्हा परिषदेमध्ये तांदुळ महोत्सवाला सुरुवात होणार आहे अशी माहिती दिली.

विभागीय सचिवांच्या साक्षीच्या वेळी मुख्य कार्यकारी अधिकारी, पुणे जिल्हापरिषद यांनी खालीलप्रमाणे लेखी माहिती दिली :-

स्वच्छ भारत मिशनअंतर्गत खालीलप्रमाणे खर्च करण्यात आलेला आहे.

(रक्कम रुपये लाखांत)

सन	आरंभी ची शिल्लक	प्राप्त अनुदान	व्याज व इतर जमा	एकूण जमा	खर्च	शिल्लक
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
२०१५-१६	६१६.३०	२८८८.५१	२३२.५४	३७३७.३५	२५३९.३०	११९८.०५
२०१६-१७	११९८.०५	५५६१.४४	२५६.८९	७०१६.३८	६७४९.२२	२६७.१६
२०१७-१८	२६७.१६	५३९१.२३	१४८.५८	५८०६.९७	४८६०.६५	९४६.३२
२०१८-१९	९४६.३२	०.००	६२.८५	१००९.१७	३१.८२	९७७.३५

महिला हक्क संरक्षण समितीच्या भेटीचे वेळी महिला व बालकल्याण विभागाकडील टेंडर प्रक्रियेमध्ये असलेल्या योजनांतून पुढीलप्रमाणे लाभ देण्यात आलेला आहे.

योजना	निधी	देणेत आलेला लाभ
(१)	(२)	(३)
जिल्हा परिषद शाळेतील इ. ५ ते ७ वी तील मुलींना सायकल पुरविणे	३२१ लक्ष	८९३३ मुलींना लाभ देणेत आलेला आहे.

सन २०१६-१७

ग्रामीण भागातील महिलांना पिकोफॉल मशीन पुरविणे	२५० लक्ष	एकूण १९४१ महिलांना लाभ देणेत आलेला आहे.
---	----------	---

सन २०१७-१८

सदर वर्षात महिला सक्षीकरण्या योजना या थेट लाभ हस्तांतरण या पद्धतीने राबविणेत आल्या आहेत.

ग्रामीण भागातील महिलांना पीठगीरणी पुरविणे	१०० लक्ष	एकूण ७२६ महिलांना लाभ देणेत आला आहे.
ग्रामीण भागातील महिलांना शिलाई मशीन पुरविणे	१०० लक्ष	एकूण ९११ महिलांना लाभ देणेत आला आहे.

सन २०१८-१९

सदर वर्षात १० टक्के जिल्हा परिषद निधीतून थेट लाभ हस्तांतरण पद्धतीने
लाभ देणेत येणार आहे.

ग्रामीण भागातील महिलांना व्यवसाय- भिमुख व जिवनावश्यक वस्तु पुरविणे	२५० लक्ष	सदर योजनेसाठी अर्ज प्राप्त करून घेणेत आले असून लाभार्थी मंजुरी सुरू आहे.
इयत्ता ५ ते ७ वी तील मुलींना सायकल पुरविणे	१०० लक्ष	सदर योजनेसाठी अर्ज प्राप्त करून घेणेत आले असून लाभार्थी मंजुरी सुरू आहे.

महिला सबलीकरणसाठी महिला व बालकल्याण विभागाने पुढील योजना राबविल्या आहेत :-

वर्ष (१)	योजना (२)	निधी (३)	देणेत आलेला लाभ (४)
२०१५-१६	महिला प्रतिनिधींची अभ्यास सहल	१० लक्ष	गोवा राज्यातील अंगणवाडी मबाक समिती किशोरवयीन मुलींसाठीचे प्रकल्पांना भेट
	इयत्ता ७ वी ते १२ वी तील मुलींना संगणक प्रशिक्षण.	३० लक्ष	एकूण ७८० लाभार्थ्यांना लाभ देणेत आलेला आहे.
२०१६-१७	इयत्ता ७ वी ते १२ वी तील मुलींना संगणक प्रशिक्षण. मोटर ड्रायव्हिंग प्रशिक्षण घेणाऱ्या महिलांना आर्थिक अनुदान.	४८ लक्ष	एकूण ८०५ लाभार्थ्यांना लाभ देणेत आलेला आहे.
	मोटर ड्रायव्हिंग प्रशिक्षण घेणाऱ्या महिलांना आर्थिक अनुदान.	१५ लक्ष	एकूण ८ लाभार्थ्यांना लाभ देणेत आलेला आहे.
२०१७-१८	पंचायत राज संस्थामधील महिला लोकप्रतिनिधींना प्रशिक्षण	७ लक्ष	महिला लोकप्रतिनिधींचे क्षमता बांधणीसाठी मा.जिल्हा परिषद सदस्या व मा.पंचायत समिती सदस्या व मा. सरपंचा यांना प्रशिक्षण देणेत आले. एकूण १०२० प्रशिक्षणार्थी हजर होते.
	आदर्श अंगणवाडी/बालवाडी	३ लक्ष	सेविका मदतनीस वप प्रकल्पासाठी

(१)	(२)	(३)	(४)
	सेविकांना पुरस्कार		काम करणाऱ्या इतर उत्कृष्ट कर्मचाऱ्यांना पुरस्कार
	इयत्ता ७ वी ते १२ वी तील मुलींना संगणक प्रशिक्षण	४० लक्ष	एकूण ८४१ लाभार्थ्यांना लाभ देणेत आलेला आहे.
	विशेष प्राविण्य मिळालेल्या मुलींना आर्थिक मदत	३० लक्ष	एकूण १३ लाभार्थ्यांना रु.५००० प्रमाणे लाभ देणेत आलेला आहे.
	पंचायत राज संस्थामधील महिला लोकप्रतिनिधींना प्रशिक्षण	५ लक्ष	
	आदर्श अंगणवाडी व बालवाडी सेविकांना पुरस्कार	३ लक्ष	
	इयत्ता ७ वी ते १२ वी तील मुलींना संगणक प्रशिक्षण	१९ लक्ष	कार्यवाही सुरू आहे.
	विशेष प्राविण्य मिळालेल्या मुलींना आर्थिक मदत	५ लक्ष	
	अंगणवाडी सेविका मदतनीस पर्यवेक्षिका यांचे प्रशिक्षण	५ लक्ष	
	कौशल्य विकास कार्यक्रम मुलींना व महिलांना व्यावसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण देणे.	३१ लक्ष	
	किशोरवयीन मुलींना व महिलांना जेंडर, आरोग्य, कुटुंबनियोजन कायदेवषियक प्रशिक्षण व आरोग्य शिबीरे	३१ लक्ष	

महिला बालकल्याण विभागातर्फे खालील योजना राबविण्यात आल्या आहेत.

वर्षे (१)	योजना (२)	निधी (३)	देणेत आलेले लाभ (४)
२०१५-१६	महिला प्रतिनिधींची अभ्यास सहल	१० लक्ष	गोवा राज्यातील आदर्श अंगणवाडी मबाक समिती व किशोरवयीन मुलींसाठीचे प्रकल्पांना भेटी.
	इयत्ता ५ वी ते १२ वी तील मुलींना संगणक प्रशिक्षण	३० लक्ष	एकूण ७८० लाभार्थ्यांना लाभ देणेत आलेला आहे.
	ग्रामीण भागातील महिलांना पीठ गिरणी पुरविणे.	६१५ लक्ष	३८३५ महिलांना लाभ देणेत आला आहे.
	ग्रामीण भागातील महिलांना पिकोफॉल मशीन पुरविणे	१७८ लक्ष	१६१७ महिलांना लाभ देणेत आलेला आहे.
२०१६-१७	इयत्ता ५ वी ते १२ वी तील मुलींना संगणक प्रशिक्षण	४८ लक्ष	एकूण ८०५ लाभार्थ्यांना लाभ देणेत आला आहे.
	ग्रामीण भागातील महिलांना पिकोफॉल मशीन पुरविणे.	१७८ लक्ष	१६१७ महिलांना लाभ देणेत आलेला आहे.
	निर्भया योजना	३२ लक्ष	महिलांना तात्काळ पोलिसांची मदत मिळणेसाठी कार्यरत निर्भया पथकास रु.३२ लक्ष अनुदान देणेत आलेले आहे.
	मोटर ड्रायव्हिंग प्रशिक्षण घेणाऱ्या महिलांना आर्थिक अनुदान	१५ लक्ष	एकूण ८ लाभार्थ्यांना लाभ देणेत आला आहे.
	पंचायतराज संस्थामधील महिला लोकप्रतिनिधींना प्रशिक्षण	७ लक्ष	महिला लोकप्रतिनिधींचे क्षमता बांधणीसाठी मा.जिल्हा परिषद सदस्या व मा.पंचायत समित्या सदस्या व मा. सरपंच यांना प्रशिक्षण देणेत आले. एकूण १०२० प्रशिक्षणार्थी हजर होते.

(१)	(२)	(३)	(४)
२०१७-१८	आदर्श अंगणवाडी/बालवाडी सेविकांना पुरस्कार	३ लक्ष	सेविका मदतनीस वप प्रकल्पासाठी काम करणाऱ्या इतर उत्कृष्ट कर्मचाऱ्यांना पुरस्कार
	इयत्ता ७ वी ते १२ वी तील मुलींना संगणक प्रशिक्षण	४० लक्ष	एकूण ८४१ लाभार्थ्यांना लाभ देणेत आलेला आहे.
	विशेष प्राविण्य मिळालेल्या मुलींना आर्थिक मदत	३० लक्ष	एकूण १३ लाभार्थ्यांना रु.५,००० प्रमाणे लाभ देणेत आलेला आहे.
	पंचायत राज संस्थातील महिला लोकप्रतिनिधींना प्रशिक्षण	५ लक्ष	कार्यवाही सुरू आहे.
	आदर्श अंगणवाडी व बालवाडी सेविकांना पुरस्कार	३ लक्ष	
	इयत्ता ७ वी ते १२ वी तील मुलींना संगणक प्रशिक्षण	१९ लक्ष	
२०१८-१९	विशेष प्राविण्य मिळालेल्या मुलींना आर्थिक मदत	५ लक्ष	
	अंगणवाडी सेविका मदतनीस पर्यवेक्षिका यांचे प्रशिक्षण	५ लक्ष	
	कौशल्य विकास कार्यक्रम मुलींना व महिलांना व्यावसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण देणे.	३१ लक्ष	
	किशोरवयीन मुलींना व महिलांना जेंडर, आरोग्य, कुटुंबनियोजन कायदेवषियक प्रशिक्षण व आरोग्य शिबीरे	३१ लक्ष	

(१)	(२)	(३)	(४)
	ग्रामीण भागातील महिलांना व्यवसायभिमुख वस्तु व जिवनावश्यक वस्तु पुरविणे. उदा. शेवई मशीन शेळी पालन, ब्युटीपार्लरचे साहित्य पुरविणे	२५० लक्ष	सदर योजनेसाठी अर्ज प्राप्त करून घेणेत आले असून लाभार्थी मंजुरी प्रक्रिया सुरू आहे.
	इयत्ता ५ वी ते ७ वी तील मुलींना सायकल पुरविणे	१०० लक्ष	सदर योजनेसाठी अर्ज प्राप्त करून घेणेत आले असून लाभार्थी मंजुरी प्रक्रिया सुरू आहे.

विभागीय सचिवांची साक्ष :

पुणे जिल्हा परिषदेला दिलेल्या भेटीच्या वेळी प्राप्त झालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने दिनांक ७ ऑगस्ट, २०१८ रोजी विभागीय सचिवांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने पुणे जिल्हा परिषदेच्या सेसमधून ग्रामीण महिलांसाठी १० टक्के निधी खर्च झालेला नाही. हा निधी का खर्च करण्यात आलेला नाही ? त्यावर पुढची प्रक्रिया काय आली अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी सन २०१५-१६ या वित्तीय वर्षामध्ये १७ कोटी रुपयांचा निधी उपलब्ध होता. त्यांच्या तसेच वर्षी रुपये १४ कोटी ९३ लाख इतका निधी उपलब्ध होता, असे समितीस सांगितले. समितीने जिल्हा परिषदेला भेट दिली होती त्यावेळी कोणत्या सूचना केल्या होत्या त्यावर कार्यवाही होणे अपेक्षित होते. जिल्हा परिषदेचा १० टक्के स्व-निधी खर्च करावयाचा राहून गेले आहे असे त्यावेळेच्या अधिकाऱ्यांनी कबूल केले होते. त्याची पुढची प्रक्रिया काय याची माहिती समितीला देण्याबाबत सांगितले असता त्यावर विभागीय अधिकाऱ्यांनी समितीस असे सांगितले की, हा जिल्हा परिषदेचा स्वनिधी आहे. मात्र तो महिला व बालकल्याणसाठी खर्च केला गेला नाही. त्या अनुषंगाने शासन स्तरावरून जी.आर. काढला आहे. त्यामध्ये नमुद केले आहे की, महिलांना प्रमोट करण्यासाठी हा निधी खर्च केला पाहिजे. हा निधी या विभागावर कमी खर्च करण्यात आला आहे. जरी हा निधी त्या त्या वित्तीय वर्षात अपेक्षेप्रमाणे खर्च झाला नसला तरी खर्च न झालेली रक्कम त्याच्या पुढील वर्षामध्ये कॅरी फॉरवर्ड होत असते. असे समितीस सांगण्यात आले.

समितीने मुलींसाठी शाळांमध्ये शौचालय असणे अत्यंत गरजेचे आहे. निधी अभावी जर शक्य नसेल तर त्यासाठी पर्यायी व्यवस्था केली पाहिजे. महिलांच्या सबलीकरणासाठी निधी खर्च करण्यात आला आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी सन २०१८-१९ या वर्षामध्ये त्यादृष्टीने ६० लाख रुपये इतका निधी खर्च करण्याची कार्यवाही सुरू आहे. सन २०१६ पासून आजपर्यंत महिलांच्या सबलीकरणकारिता जो निधी खर्च केला आहे. त्यामध्ये सन २०१५-१६ मध्ये गोवा राज्यातील अंगणवाडी प्रकल्पाला भेट देण्यासाठी महिला प्रतिनिधी ईयास सहल आयोजित करणे याकरिता १० लाख रुपयांचा निधी खर्च केला असून इ.७ वी ते १२वी मधील मुलींना संगणक प्रशिक्षण देणे याकरिता ३० लाख रुपयांचा निधी खर्च केला आहे व त्यामध्ये ७८० लाभार्थी मुलींनी लाभ घेतला आहे. सन २०१६-१७ या वित्तीय वर्षामध्ये ४८ लाख रुपये खर्चून ८०५ मुलींना संगणक प्रशिक्षणाचा लाभ देण्यात आला आहे. सन २०१७-१८ या वित्तीय वर्षात विविध प्रशिक्षणाच्या माध्यमातून एकूण ९५ लाख रुपयांचा निधी खर्च करण्यात आला आहे. त्यामध्ये मोटार ड्रायव्हिंग प्रशिक्षण घेणाऱ्या महिलांना १५ लाख रुपयांचे अनुदान देण्यात आले असून महिलांना वाहन चालविण्याचे परवाने देण्यात आले आहेत. त्यामध्ये एकूण ८ लाभार्थ्यांनी लाभ घेतला आहे. तसेच या वित्तीय वर्षामध्ये पंचायत राज संस्थामधील महिला लोकप्रतिनिधींना ७ लाख रुपये खर्च करून प्रशिक्षण देण्यात आले आहे. आदर्श अंगणवाडी सेविकांना पुरस्कार देण्यासाठी ३ लाख इयत्ता ७ वी ते १२वी मधील मुलींना संगणक प्रशिक्षण देणे याकरिता ४०,००,००० लाख तर विशेष प्राविण्य मिळविलेल्या मुलींना प्रत्येकी ५ हजार याप्रमाणे ३० लाख रुपये खर्च केले असून त्यामध्ये १३ लाभार्थ्यांना लाभ देण्यात आला आहे.

सन २०१८-१९ या वित्तीय वर्षामध्ये पंचायतराज संस्थामधील महिला लोकप्रतिनिधींना प्रशिक्षण देण्यासाठी ५ लाख, आदर्श अंगणवाडी व बालवाडी सेविकांना पुरस्कार देण्यासाठी ३ लाख, इ.७ वी ते १२ वी तील मुलींना संगणक प्रशिक्षण देण्यासाठी १९ लाख व विशेष प्राविण्य मिळविलेल्या मुलींना आर्थिक मदत देण्यासाठी ५ लाख, अंगणवाडी सेविका मदतनीस पर्यवेक्षिका यांचे प्रशिक्षण देण्यासाठी ५ लाख, कौशल्य विकास कार्यक्रम अंतर्गत मुलींना व महिलांना व्यावसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण देणे यासाठी ३१ लाख तसेच किशोरवयीन मुलींना व महिलांना जेंडर, आरोग्य कुटुंब नियोजन व कायद विषयक प्रशिक्षण व आरोग्य शिबीरे आयोजित करणे यासाठी ३१ लाख आदि उपक्रमासाठी ९९ लाख रुपयांच्या निधीची तरतूद करण्यात आली आहे. तसेच या वर्षी इयत्ता ५ ते ७ तील मुलींना सायकली पुरविणे, १०० लाख रुपयांचे अनुदान खर्च करण्याच्या दृष्टीने लाभार्थ्यांचे अर्ज मागविण्यात आले असून त्याबाबत मंजूरीची प्रक्रिया सुरू आहे. सन २०१६-१७ या वित्तीय वर्षामध्ये ग्रामीण भागातील महिलांना पिकोफॉल मशीन्स पुरविण्यासाठी १७८ लाख रुपये खर्च झाले आहेत, असे समितीस सांगितले.

समितीने जिल्हा परिषदेमध्ये वित्तीय वर्षात अनेक लाभार्थ्यांना त्यांचे अनुदान मिळाले नाहीत अशा प्रकारच्या तक्रारी प्राप्त झाल्या आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी चालू वर्षाच्या बाबतीत आमचे यासंबंधी नियोजन सुरू आहे. याबाबत जिल्हा परिषदेने साडे ३ कोटी रुपयांची तरतूद केलेली आहे. महिला बालकल्याण विभागातर्फे

राबविण्यात आलेल्या योजनांची माहिती परिशिष्ट ब मध्ये नमूद केली आहे. त्यानुसार सन २०१५-२०१६ मध्ये इयत्ता पाचवी ते बारावीतील ७८० मुलींना संगणक प्रशिक्षण दिले आहे. तसेच ३ कोटी २१ लक्ष रुपयांचा निधी उपलब्ध झाला होता. त्यातून इयत्ता पाचवी से सातवीतील ८,९३३ मुलींना सायकल उपलब्ध करून दिलेली आहे.

समितीने त्याकरिता किती खर्च करण्यात आला ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी त्याकरिता २९९ लक्ष रुपयांचा खर्च झाला. इयत्ता पाचवी ते सातवीतील मुलींना सायकल उपलब्ध करून दिल्यास ती त्यांना इयत्ता दहावीपर्यंत वापरता येते. परंतु ती देतानाही मुलीचे घरे हे शाळेपासून २ कि.मी. पेक्षा जास्त अंतरावर असले पाहिजे वगैरे अटी आहेत. यांनी त्यामध्ये आता सुधारणा करण्याचा प्रयत्न करीत आहेत. काही चांगल्या गोष्टी केल्या आहेत. आता पाचवी ते सातवी इयत्तेतील उर्वरीत मुलींनाही यावर्षी सायकल देण्यात येणार आहे.

तसेच महिलांचे खऱ्या अर्थाने सक्षमीकरण करण्याच्या दृष्टीने गेल्या ३ महिन्यांपासून नियोजन व प्रयत्न सुरू केले आहेत. जिल्हा परिषदेने केलेल्या सर्व्हे मध्ये जवळपास २ हजार महिलांनी सहभाग घेतला. त्यावेळेस त्यांना काही प्रश्न विचारले व त्यातून खरेच कशाची आवश्यकता आहे हे समजून घेण्याचा प्रयत्न केला त्यावेळेस लक्षात आले की, आज आपण ज्या योजना राबवित आहोत, त्यापेक्षा जास्त थोडीशी वेगळी मागणी महिलांची आहे असे समितीस सांगितले.

समितीने सन २०१६ मध्ये जिल्हा परिषदेस भेट दिली असता त्यावेळी जिल्हापरिषदेच्या अधिकाऱ्यांनी खर्च केलेला नाही याबाबत समितीने विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी त्यावेळेस टेंडर प्रक्रिया सुरू होती. तदनंतर त्याची फलनिष्पत्ती झाली आहे. समितीने दिलेल्या भेटीच्या वेळी ईटेंडर विषय उपस्थित झाला होता, सन २०१५-१६ मध्ये खर्च का केला आहे. अशी विचारणा केली. त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी सन २०१५-१६ मध्ये नंतर खर्च झालेला आहे. ३१ मार्चची मर्यादा असते. मात्र जिल्हा परिषदमध्ये ती नसते. त्यामुळे तो निधी कधी लॅप्स होत नाही. मागच्या वर्षी जवळपास २९० कोटी निधी खर्च करायचा शिल्लक होता, असे समितीस सांगितले.

समितीने महिला व बालविकासाकरिता असलेला १० टक्के निधी काही इतर कामांसाठी घेऊ शकत नाही तो निधी महिला व बालविकासाकरिता का खर्च केला नाही ? तसेच पुढच्या वर्षीही तो निधी वापरता येईल तो वाचवावयचा काय अशी विचारणा करून जिल्हा परिषदेस भेट दिल्यानंतरच्या वर्ष भरता निधी खर्च झाला नाही. त्याची टेंडरप्रक्रिया सुरू होती काय तसेच याबाबतची लेखी स्वरूपात माहिती उपलब्ध करून दिली पाहिजे होती ती दिली काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी १७ कोटी ५५ लाख रुपयांचे बजेट होते. त्यातील १४ कोटी ९३ लक्ष रुपये खर्च केले काही अडचणी आल्याने २ कोटी ६७ लक्ष रुपये शिल्लक राहिलेले आहे असे

सांगितले. काही योजनांच्या विशिष्ट स्वरूपामुळेही लाभार्थ्यांना त्याचा लाभ देता येत नव्हता, जसे की, पिठाच्या गिरणीचा लाभ द्यावयाचा झाल्यास लाभार्थी महिला किंवा नवरा यांच्या नावावर इलेक्ट्रिसिटीचा मीटर असणे गरजेचे असते. मात्र बऱ्याचदा तसे नसल्याने त्या महिला पात्र असतानाही त्यांना त्या योजनेचा लाभ देता आला नाही. तर काही बाबतीत पात्र असूनही कागदपत्रे नाहीत, अशाही काही कारणामुळे पैसे खर्च झाले नाहीत शिवाय महिला देखील त्या साहित्यापासून वंचित राहत होत्या. त्यामुळे आता या योजनेतून पिठाच्या गिरणीकरिता पात्र लाभार्थी मिळाले नाहीत तर इतर व्यवसायिमुख साहित्य देण्याचा प्रयत्न करित आहोत. असे समितीस सांगितले.

समितीने प्रथम फॉर्म द्यायचे, ते भरून आल्यानंतर पात्रता पहायची व मग वाटप करायचे असा क्रम असतो. त्यातून जर कोणी वंचित राहत आहेत तर अशांच्या बाबतीत काय करायचे याबाबतची परमिशनही अगोदरच घेतली जाते काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी डी.बी.टी.चे वेळापत्रक तयार केलेली एकमात्र जिल्हापरिषद आहे. जुलै महिन्यामध्ये फॉर्म घेण्याचे काम सुरू झालेले आहे. २ ऑगस्ट त्याची शेवटची तारीख होती. त्यांची तपासणी करून सप्टेंबर महिन्याच्या अखेरपर्यंत डी.बी.टी.ची कार्यवाही पूर्ण होईल, असे समितीस सांगितले.

समितीने पिठाची गिरणी वगैरे गोष्टी जुन्या आहेत त्याऐवजी कालानुरूप इतरही काही साहित्य देण्याबाबत विचार केला आहे काय किंवा याची एक वेगळी लिस्ट तयार करण्याबाबतची कार्यवाही केली आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी जो सर्व्हे केला तेव्हा त्यांना ऑप्शन न देता तुम्हाला गेल्या ६ महिन्यात कोणत्या गोष्टीची गरज वाटली वगैरे प्रश्नांच्या माध्यमातून त्यांचा कल जाणून घेण्याचा प्रयत्न केला. त्यातून जिल्हापरिषदेने टॉप ५ गोष्टींची यादी तयार केली आहे. २५ वर्ष वयोगटातील मुली असतील तर त्यांना लॅपटॉपही देण्यास हरकत नाही. परंतु रकमेची मर्यादा असते. पिठाची गिरणी १० हजार रुपयांमध्ये येते. मात्र लॅपटॉपकरिता जवळपास ३५ हजार रुपये लागतात. अशावेळेस एकाला पिठाची गिरणी व एकाला लॅपटॉप दिला तर तेही योग्य होणार नाही. शिवाय २० हजार रुपयांची मर्यादा असते त्यामुळे लॅपटॉप देऊ शकत नाही, असे समितीस सांगितले.

समितीने बालकांकरिता आपण कोणत्या योजना राबविल्या आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी ३ ते ६ वयोगटातील मुलांकरिता आहार योजनेच्या माध्यमातून सर्व मुलांना आहार दिलेला आहे. तसेच त्यांना खेळणी साहित्य पुरविले आहे. ३ ते ६ हे मुलांचे खरे संस्कारक्षम वय असते. याच कालावधीत शारिरीक वाढीबरोबरच बौद्धिक विकासाकडेही लक्ष देणे आवश्यक असते. त्यादृष्टीने त्यांना इतर शिक्षणही देणे तितकेच महत्त्वाचे असते. सर्व अंगणवाड्यांना तेथील मोकळ्या जागेमध्ये परसबाग लावण्याची सूचनाही केलेली आहे. या माध्यमातून ८६८ परसबाग

तयार झाल्या आहेत. अशा प्रकारे जिल्हापरिषदेमध्ये कार्पोरेट पद्धतीने कामकाज सुरु आहे.

तसेच नवी हॅपीनेस इंडेक्सची कल्पना मांडलेली आहे. असे समितीस सांगितले.

समितीने मुलींची संख्या कमी आढळून आली, याबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी मुलींचे प्रमाण वाढविण्याच्या दृष्टीने नवीन योजना सुरु केली आहे. ज्यांना अगोदरच एक मुलगी आहे व ज्या दुसऱ्या वेळेस प्रेग्नंट राहिल्या आहेत त्यांच्यावर वॉच ठेवण्याचा प्रयत्न केला. केवळ सोनोग्राफी सेंटरवर लक्ष केंद्रित केल्याने हा प्रश्न सुटणार नाही सर्वच सोनोग्राफी सेंटरसवर वॉच ठेवण्याचा प्रयत्न केला. त्यासाठी मोठी यंत्रणा असते. कोणत्याही पीएचसीमध्ये गोलात तर त्या परिसरातील अशा वर्कर्सच्या नावाची यादी दिसते. असे समितीस सांगितले.

समितीने प्रत्येक शाळेमध्ये सॅनिटरी वेंडींग मशीन लावणे या संदर्भात जागृती करण्याबाबत लक्ष देण्यात आले आहे काय ? तसेच किती मुलींनी हे ॲप्लिकेशन नोट केले आहे. अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी पुणे जिल्हापरिषदेने स्मार्ट गर्ल प्लस नावाचे एक ॲप तयार केले आहे, हे ॲप्लिकेशन कोणीही डाऊनलोड करू शकते. यातून मुलींना सर्व ट्रेनिंग दिले जाते. हे ॲप्लिकेशन फक्त मुलींसाठी आहे. यामध्ये मुलींच्या आरोग्याबाबतच्या समस्यांना तज्ज्ञ लोक उत्तरे देतात. एखाद्या मुलीने त्या ॲप्लिकेशनमध्ये हेल्थ, रिलेशनशिप, इमोशनल, एज्युकेशन आणि करीयर या पाच गोष्टीबद्दल प्रश्न टाईप करून विचारायचा. स्मार्ट गर्ल प्लस, पुणे झेड. पी. टाईप करून ॲप्लिकेशन डाऊनलोड करून प्रश्न विचारून बघा. ते तज्ज्ञ तोंडी उत्तर देतात. तसेच ७०० ते ७५० मुलींनी ते नोट केले आहे आणि १५० च्या जवळपास प्रश्न देखील आलेले आहेत.

तसेच हेल्थ आणि करीयर बदलचे हे ॲप्लिकेशन तयार केले आहे. त्यानंतर डायट आणि जनरल हे आपण त्यात मॅशन केले पाहिजे. वेंडिंग मशीनचे रिझर्व्हेशन असे आहे की, ती मशीन रिपेअर व ऑपरेट करणे थोडेसे त्रासदायक आहे. अस्मिता योजनेमध्ये आशा वर्कर्स व शिक्षकांच्या मदतीने ते डिसकस करित आहोत. याबाबत पुणे महाराष्ट्रात दुसऱ्या क्रमांकावर आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने मुलींच्या संख्येत पुणे जिल्हा मागे आहे ? सांगण्यात आलेली संख्या ही जन्मापासूनची आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी यावर्षी हा रेशिओ वाढलेला आहे. मुलींची संख्या ९०७ झाली आहे. तसेच १ ते ६ वयोगटातील संख्या आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने पुणे जिल्हापरिषदेस भेट दिली होती तेव्हा १००० च्या प्रमाणात ८८३ एवढी मुलींची संख्या होती. पुणे जिल्हामध्ये मुलींची संख्या कमी असणे योग्य वाटत नाही. त्यामुळे जे काही काम करणार आहात त्यामध्ये जागृती वाढवली पाहिजे असे समितीने सूचना केली.

अभिप्राय व शिफारशी :-

महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समितीने पुणे जिल्हापरिषदेला दिलेल्या भेटीच्या वेळी आणि त्यानंतर घेतलेल्या विभागीय सचिवांच्या साक्षीमध्ये समितीने जिल्हापरिषदेचे गत ३ वर्षातील सन (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) वर्षनिहाय अंदाजपत्रक किती आहे, अंदाजपत्रकातील किती रक्कम जिल्हा परिषदेच्या क्षेत्रातील महिलांचे कल्याणकारी योजनासाठी, महिलांचे सबलीकरण तसेच आर्थिकदृष्ट्या मागास असलेल्या महिलांना सक्षम करण्याकरिता राबविण्यात येणाऱ्या योजना आणि सोयी सवलती इत्यादीवर खर्च केली जाते यांची माहिती समितीने विचारली असता मुख्य कार्यकारी अधिकारी आणि विभागीय सचिव यांनी पुढीलप्रमाणे माहिती दिली. सन २०१२-१३ मध्ये १८०.०० कोटी, सन २०१३-१४ मध्ये २५८.६३ कोटी व सन २०१४-१५ मध्ये २७१.०३ कोटी तसेच सन २०१२-१३ साठी १२,३१,२१,६६० सन २०१३-१४ साठी १६,७३,२८,००० व सन २०१४-१५ साठी १५,६४,३५,००० अंदाजपत्रकापैकी महिला बालकल्याणकरिता इतक्या रकमेची तरतूद करण्यात आली आहे.

महिला व बाल विकास विभागाच्या शासन निर्णय (दिनांक २४ जानेवारी २०१४) नुसार योजना राबवून आर्थिक वर्षात खर्च करण्याची कार्यवाही करते यात महिलांना व्यावसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण देणे, पीठ गिरणी मशीन तसेच सौर कंदील पुरविणे, मुर्लीना व महिलांना संगणक प्रशिक्षण देणे, महिलांना कायदेविषयक व विधी विषयक सल्ला देणे, कुपोषित मुक्त अभियान राबविणे, दारिद्र्य रेषेखालील महिला बचत गट सक्षमीकरण अभियान राबविणे इत्यादी योजनांवर जिल्हा परिषदेमार्फत आर्थिक खर्च करण्याची कार्यवाही केली जाते. तसेच या योजना गरजू महिला पर्यंत तालुका स्तरावर पंचायत समिती, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, प्रकल्प ग्रामसभा, इत्यादीमार्फत जनजागृती केली जाते. यानंतर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी जिल्हा परिषदेचे मार्केटमध्ये स्वतःच्या मालकीचे गाळे नसून प्रकल्प संचालकांचे जेथे गाळे आहेत तेथे महिला बचत गटाच्या माध्यमातून ज्या साहित्याचे उत्पादन केले जाते त्या उत्पादनाच्या विक्रीसाठी हे गाळे विनामुल्य उपलब्ध करून दिले जातात, असेही समितीच्या निर्दर्शनास आणून दिले. तसेच मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी जिल्हापरिषदेचे यावर्षाचे अंदाजपत्रकातून साडे तीन कोटी रुपयांची तरतूद केलेली असून महिलांचे खऱ्या अर्थाने सक्षमीकरण करण्याच्या दृष्टीने ज्या योजना राबविते त्यापेक्षा सध्या ज्या योजनांना जास्त प्रतिसाद मिळतो याचा विचार करून त्याप्रमाणे थोडी वेगळी मागणी महिलांनी केलेली आहे त्यावर नियोजन व खर्च कशा प्रमाणात करता येईल याबाबत प्रयत्न सुरू आहेत असे समितीच्या निर्दर्शनास आणून दिले. जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी अंदाजपत्रकातून ३ ते ६ वयोगटातील मुलांकरिता आहार योजनेच्या माध्यमातून सर्व मुलांना आहार देणे. तसेच खेळणी साहित्य पुरविणे, या मुलांच्या शारीरिक वाढीबरोबरच भौतिक विकासाकडे ही लक्ष दिले जाते तसेच सर्व अंगणवाड्यामध्ये तेथील मोकळ्या जागेमध्ये परसबाग लावण्याची सूचना केली असून या माध्यमातून ८६८

परसबाग तयार झाल्या असून जिल्हा परिषदेमध्ये सध्या कॉर्पोरेट पद्धतीने कामकाज सुरू आहे. तसेच “बेटी बचाओ बेटी पढाओ” या संकल्पनेवर आधारित जिल्हा परिषदेच्या शाळांतील मुलीची संख्या वाढविण्यासाठी मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी एक नवीन योजना सुरू केली असून ज्यांना अगोदर एक मुलगी आहे अशा स्त्रिया दुसऱ्या वेळेस गरोदर राहिल्या असल्यास त्यांच्यावर लक्ष ठेवून तसेच सोनोग्राफी सेंटरवर लक्ष केंद्रित करून मुलींचे गर्भपात न होऊ देण्याकडे जास्त लक्ष पुरविले आहे. हे एक चांगले पाऊल जिल्हापरिषदेने उचलले आहे असे समितीला वाटते. सबब पुणे जिल्हापरिषद “बेटी बचाओ बेटी पढाओ ” या संकल्पनेवर काम करित असून त्यामुळे महिलांचे सबलीकरण आणि सक्षमीकरण होऊन मदत होतेच तसेच पुणे जिल्हा परिषदेने स्मार्ट गर्ल प्लस नावाचे ॲप तयार केले असून हे ॲप्लीकेशन कोणीही डाऊनलोड करू शकतो. यामध्ये मुलींना सर्व ट्रेनिंग दिले जाते व हे सर्व मुलींसाठी बनविलेले आहे या ॲप्लिकेशनमध्ये आरोग्य संबंधित इमोशनल एज्युकेशन या पाच गोष्टीबद्दल तज्ज्ञांना प्रश्न विचारता येतात आणि तज्ञ त्याप्रमाणे निराकरण ही करतात. यावरून “बेटी बचाओ बेटी पढाओ ” या संकल्पनेतील पुणे जिल्हा परिषदेतील मुलींची संख्या वाढलेली असून मुलींची संख्या १०७ झाली आहे सदरची बाब नक्कीच प्रश्नसेस प्राप्त आहे.

शासनाने पुणे जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी “बेटी बचाओ बेटी पढाओ ” या संकल्पनेतून मुलींसाठी जो ॲप बनविलेला आहे त्याची संपूर्ण माहिती घेऊनहा ॲप महाराष्ट्रातील सर्व जिल्हापरिषदांकडून त्यांच्या परिसरातील राहणाऱ्या मुलींसाठी राबविण्याबाबत तसेच मुलींच्या सक्षमीकरणकारिता व सबलीकरणाबाबत तातडीने पाऊले उचलावित तसेच मुलींचे आरोग्य चांगले राहण्यासाठी जिल्हा परिषदेमार्फत सुरू असलेल्या योजना तळागाळापर्यंत पोहचविण्यासाठी मोठ्या प्रमाणात जनजागृती करावी अशी समितीची आग्रहाची शिफारस आहे. याबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल २ महिन्यांच्या आत समितीला सादर करण्यात यावा.

३. पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका

३.१ पिंपरी चिंचवड, महानगरपालिकेतील रिक्त पदांचा अनुशेष भरण्याबाबत :

दिनांक ०२ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समितीने पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेला दिलेल्या भेटीच्या वेळी महानगरपालिका, पिंपरी चिंचवड यांच्याकडून खालीलप्रमाणे लेखी माहिती मागविण्यात आली होती.

समितीने शासकीय निमशासकीय व शासन अनुदानित संस्थेमधील सेवेतील भरतीसाठी महिलांकरिता ३०% जागा आरक्षित ठेवण्याच्या धोरणांची अंमलबजावणी महानगरपालिकेच्या सेवेमध्ये भरती करताना करण्यात येते काय ? असल्यास त्याबाबतचे निकष, भरतीची पद्धत इत्यादी बाबत सविस्तर माहिती देण्यात यावी ? महानगरपालिकेतील वर्ग १ ते ४ मध्ये तांत्रिक व अतांत्रिक अधिकारी व कर्मचारी यांची मंजूर पदसंख्या किती आहेत ? त्यापैकी सन २०१४-२०१५ अखेर किती पदे भरण्यात आली आहेत ? वर्ग १ ते ४ मधील किती व कोणती पदे महिलांकरिता आरक्षित ठेवण्यात आली ? महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेली वर्ग १ ते ४ मधील पदे भरण्यासाठी कोणती कार्यपद्धती अवलंबली जाते ? त्यामध्ये संवर्गनिहाय महिला अधिकारी/कर्मचारी यांची संख्या किती आहे ? तसेच उक्त पदांसाठी जाहिरातीनुसार वर्षनिहाय महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेली कोणकोणती पदे भरण्यात आली आहेत ? महानगरपालिकेने सेवाप्रवेश नियमावली तयार केली आहे काय ? महिला उमेदवारांसाठी राखून ठेवण्यात आलेल्या पदासाठी स्वतंत्र नोंदवही (रजिस्टर) ठेवण्यात आली आहे काय, असल्यास केव्हापासून ती अद्ययावत स्वरूपात आहे काय ? अशी विचारणा करण्यात आली.

उपरोक्त प्रकरणी पिंपरी चिंचवड, महानगरपालिकेकडून खालील माहिती प्राप्त झाली आहे :-

पिंपरी चिंचवड, महानगरपालिकेची स्थापना दिनांक ११ ऑक्टोबर १९८२ रोजी झाली आहे. दिनांक ३१ डिसेंबर २०१५ अखेर महानगरपालिका सेवेत असलेले कर्मचारी व अधिकारी तसेच त्यापैकी महिला अधिकारी कर्मचारी यांची संख्या पुढीलप्रमाणे आहे :-

अ.क्र (१)	गट (२)	मंजूर पदे (३)	भरलेली पदे (४)	कार्यरत महिलांची संख्या (५)
१	अ	११४	८५	१८
२	ब	२६२	२०६	५५
३	क	३८८३	२१८९	८५९
४	ड	५३८५	४१६७	९७४
एकूण		९६४४	७४४७	१९०६

महानगरपालिकेच्या आस्थापनेवरील पदांच्या भरतीसाठी महिलांकरिता ३० टक्के जगा राखीव ठेवण्याच्या धोरणाची अंमलबजावणी करण्यात येते.

सरळसेवा भरतीची कार्यपद्धती खालीलप्रमाणे आहे :-

(१) जादा खपाच्या स्थानिक दैनिकांमध्ये व महापालिकेच्या संकेतस्थळावर पदे, त्यांचे सामाजिक तसेच समांतर आरक्षणासह जाहिरात प्रसिद्ध करणेत येते.

(२) सेवायोजना कार्यालय, समाजकल्याण कार्यालय, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प (घोडेगाव, पुणे) यांचे मार्फत उमेदवारांची यादी प्राप्त करून घेण्यात येते.

(३) विहित मुदतीमध्ये महानगरपालिकेच्या संकेतस्थळावर ऑनलाईन अर्ज स्वीकृती केली जाते.

(४) लेखी परीक्षेचे आयोजन करण्यात येते.

(५) लेखी परीक्षेतील गुणांचे आधारे प्रवर्गनिहाय गुणवत्ता यादी तयार केली जाते.

(६) प्रवर्गनिहाय गुणवत्ता यादी व प्रतिक्षा यादी प्रसिद्ध करणेत येते.

(७) यामध्ये महिलांकरिता आरक्षित असणाऱ्या पदांवर आवश्यक उमेदवार सर्वसाधारण गुणवत्ता यादीमधून उपलब्ध न झाल्यास, गुणवत्ता यादीमधील गुणानुक्रमे पुढील महिला उमेदवारांची निवड केली जाते.

महानगरपालिकेतील वर्ग १ ते ४ तांत्रिक व अतांत्रिक अधिकारी व कर्मचारी यांची मंजूर पदसंख्या व दिनांक ३१ डिसेंबर २०१५ अखेर भरण्यात आलेली पदांची संख्या परिशिष्ट “ अ ” मध्ये नमूद करण्यात आलेली आहे.

वर्ग १ ते ४ मधील वर्गनिहाय महिलांकरिता आरक्षित ठेवणेत आलेली पदांची संख्या खालीलप्रमाणे आहे :-

अ.क्र.	गट	एकूण मंजूर पदे	महिलांकरिता आरक्षित पदे	एकूण भरलेली पदे	भरलेल्या पदांच्या ३० टक्के प्रमाणे पदे	कार्यरत महिलांची संख्या
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
१	अ	२७	०९	१८	६	१२
२	ब	९०	२७	७७	२३	३४
३	क	२९०५	८७१	२१९०	६५७	६९७
४	ड	५२२१	१५६६	४०३७	१२११	९५३
	एकूण	८२४३	२४९१	६३२२	१८९७	१६९६

महिला उमेदवारांसाठी राखीव ठेवण्यात आलेल्या वर्ग १ ते ४ मधील पदे भरण्यासाठी सरळसेवा भरती पद्धत अवलंबण्यात येते. याची सविस्तर माहिती परिशिष्ट “ अ ” मध्ये नमूद करण्यात आलेली आहे.

प्रत्येक भरती वर्षामध्ये महिलांसाठी आरक्षित असलेली पदे भरण्यात आलेली आहेत. तसेच संवर्गनिहाय व जाहिरातीनुसार वर्षनिहाय महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेल्या पदांची माहिती परिशिष्ट “ अ ” मध्ये नमूद केली आहे.

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या आस्थापनेवरील पदे भरताना महिलांकरिता आरक्षित असलेली पदे शासनाच्या धोरणानुसार भरणेत येतात. याकामी महिला व बालविकास विभागाकडील दिनांक २५ मे, २००१ रोजीच्या शासन निर्णयामध्ये दिलेल्या सुचनांनुसार कार्यवाही करण्यात येते.

महानगरपालिकेच्या आस्थापनेवरील पदांकरिताचे सेवाप्रवेश नियम सुधारित करणेची व आकृतीबंध निश्चित करणेबाबतची कार्यवाही अंतिम टप्प्यात असून सदरचे सेवाप्रवेश नियम व आकृतीबंध मा.महानगरपालिका सभेच्या मान्यतेने शासनाच्या मंजूरीसाठी पाठविण्यात येत आहेत.

महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेली पदे भरण्यासाठी खालीलप्रमाणे जाहिराती देण्यात आल्या आहेत.

- (१) दिनांक १०/०४/२०१२ (एकूण ०६ संवर्ग)
- (२) दिनांक ०२/०९/२०१२ (एकूण ०८ संवर्ग)
- (३) दिनांक ०२/०२/२०१३ (एकूण ३६ संवर्ग)
- (४) दिनांक २९/०७/२०१३ (एकूण ०४ संवर्ग)
- (५) दिनांक ०४/०१/२०१४ (एकूण ०६ संवर्ग)
- (६) दिनांक ३१/०१/२०१५ (एकूण ०३ संवर्ग)
- (७) दिनांक २७/०७/२०१५ (एकूण १५ संवर्ग)

महिला उमेदवारांसाठी राखून ठेवण्यात आलेल्या पदासाठी स्वतंत्र नोंदवही राखून ठेवण्यात आलेली नाही. मात्र सामाजिक आरक्षणाकरिता प्रचलित बिंदू नामावली तपासणीचे वेळी संवर्गामध्ये कार्यरत असणाऱ्या महिलांची संख्या स्वतंत्र तक्त्यामध्ये दर्शविण्यात आलेली आहे.

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या स्थापनेपासून प्रशासन विभागांतर्गत सहा.आयुक्त (प्रशासन) यांचे नियंत्रणामध्ये गट “ अ ” “ ब ” “ क ” व “ ड ” मधील पदे भरणेकरिता स्वतंत्रपणे कर्मचाऱ्यांची नेमणूक करणते आलेली आहे. त्याच कर्मचाऱ्यांमार्फत महिलांकरिता भरती व सेवाविषयक बाबी हाताळण्यात येतात. सहा.आयुक्त ०१, प्रशासन अधिकारी ०१, मुख्य लिपिक ०५, लिपिक ०३.

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या आयुक्त यांची साक्ष :-

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेला दिनांक २ फेब्रुवारी २०१६ रोजी दिलेल्या भेटीच्या वेळी आयुक्त यांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने महानगरपालिकेची स्थापना झाल्यापासून आजतागायत विविध संवर्गातील पदे रिक्त असण्याची कारणे काय आहेत, ही पदे भरण्यासाठी कोणते प्रयत्न केले ? तसेच महानगरपालिकेत १६४४ मंजूर पदे ७४३७ कार्यरत पदे व १९०६ महिला असल्याचे दिसून येते. वास्तविक अ,ब,क व ड वर्गातील भरलेली पदसंख्येची बेरीज ७७४७ ही चुकीची दर्शविली असून ती ६६४७ अशी येत आहे हे खरे आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी होय ही माहिती खरी आहे. वास्तविक वर्ग क संवर्गातील भरलेली पदे २९८९ अशी आहेत. त्यामुळे बेरजेमध्ये फरक येत आहे. महानगरपालिका क्षेत्रात महिलांकरिता सरळ सेवा भरतीची पदे असल्यामुळे एकूण पदातून सरळ सेवा भरतीची पदे व पदोन्नतीची पदे वजा दर्शविली आहेत. यामुळे तफावत वाटते. या पदांमध्ये सरळ सेवा, पदोन्नती, नियमित पदोन्नती अशी पदसंख्या वेगळी दर्शविली आहे. महिलांचे ३० टक्के आरक्षण सरळ सेवेलाही लागू केले आहे. ३०० पदांचा फरक यामुळे दिसतो. असे समितीस सांगितले.

समितीने जाहिरातीनुसार महिलांची कोणती राखीव पदे भरली आहेत. त्याप्रमाणे पदाची भरती रद्द करण्याची कारणे काय आहेत ? ही पदे भरण्यासाठी कोणती कार्यवाही केली आहे ? पदे भरण्याकरिता शासनाकडे मागणी केली आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी सन २०१२-१३, २०१३-१४, २०१४-१५ मध्ये भरतीबाबत जाहिराती दिल्या होत्या. शासनाने काही भरती प्रक्रिया रद्द करण्याचा निर्णय घेतला होता. महानगरपालिकेची जकात बंद झाली. त्यानुसार दिनांक ७ नोव्हेंबर २०१३ रोजी नवीन लिपिकांच्या पदभरतीचा निर्णय रद्द करण्यात आला. यानुसार महिलांची पदेही रिक्त झाली आहेत. लिपिक वर्गाय कर्मचारीही अतिरिक्त ठरले. रुग्णालयातील वैद्यकीय अधिकारी व तांत्रिक पदेही याच कारणामुळे भरण्याची आवश्यकता नाही. त्यामुळे नवीन आकृतीबंधानुसार पदभरती करण्याची आवश्यकता राहिली नव्हती. असे समितीस सांगितले.

नवीन पदे भरणे हा धोरणात्मक निर्णय महानगरपालिकेच्या आस्थापनेवरील पदभरती करिता घेण्यात येत आहे. आऊटसोर्सिंगने वर्ग ४ पदे भरण्यास प्राधान्य देण्यात येत आहे. पूर्वी ही पदे रद्द करण्याबाबत शासनाचे निर्देश होते, असे समितीस सांगितले.

विभागीय सचिवांच्या साक्षीच्या वेळी आयुक्त, पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका यांनी खालीलप्रमाणे लेखी माहिती दिली :-

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेमध्ये वर्ग १ ते ४ या संवर्गातील पदे भरण्याकरिता दिनांक ३१ मे २०१८ रोजी गट “ अ ” ते “ ड ” संवर्गातील रिक्त पदांचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र (१)	वर्ग (२)	मंजूर पदे (३)	कार्यरत पदे (४)	रिक्त पदे (५)
१	०१	२२४	८२	१४२
२	०२	२६८	२१४	५४
३	०३	३८८६	२९११	९७५
४	०४	५३८५	३८२२	१५६३
एकूण		९७६३	७०२९	२७३४

मागासवर्गीय पदोन्नती आरक्षणातील मा. सर्वोच्च न्यायालयात न्यायप्रविष्ट प्रकरण असल्याने आरक्षणाची पदे रिक्त राहत आहेत.

महानगरपालिका आस्थापना खर्चाची आकडेवारी शासन निर्देशानुसार ३५% चे जवळ पास पोहचलेली आहे.

मागील तीन वर्षात गट “ अ ” ते “ ड ” या संवर्गातील अधिकारी/कर्मचारी यांचे सेवा निवृत्ती/स्वेच्छा सेवा निवृत्ती/राजिनामा/मयत यांचे प्रमाण मोठ्या प्रमाणावर असल्याने पदे रिक्त झालेले आहेत. मागील तीन वर्षातील सेवा निवृत्ती अधिकारी/कर्मचारी यांचा तपशील खालीलप्रमाणे :-

सन (१)	२०१६-१७ (२)	२०१७-१८ (३)	२०१८-१९ (४)
वर्ग ०१	१२	१५	२
वर्ग ०२	१४	१९	९
वर्ग ०३	१४८	१२१	६४
वर्ग ०४	१५९	१५९	८१
एकूण	३३३	३१३	१५६

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका आस्थापनेवरील अत्यावश्यक सेवेतील रिक्त पदे जाहिरात देऊन भरण्याची कार्यवाही कार्यान्वित आहे. सन २०१६ नंतर भरण्यात आलेली पदे :-

सन (१)	२०१६-१७ (२)	२०१७-१८ (३)	२०१८-१९ (४)
वर्ग ०१	१	१	०
वर्ग ०२	९	२	१०
वर्ग ०३	७६	४५	१६
वर्ग ०४	८७	९५	१९
एकूण . .	१७३	१४३	४७

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या आकृतीबंध समुहसंघटक ही पदे महानगरपालिकेच्या आस्थापनेवर मंजूर नाहीत. परंतु नागरवस्ती विभागामार्फत आवश्यकतेनुसार सन २०१६ मध्ये एकूण ६ समुहसंघटकांची पदे मानधन तत्वावर भरणेत आली असून २०१७ मध्ये ५ इतकी पदे भरणेत आली आहेत व सन २०१८ मध्ये एकूण ११ समुहसंघटक पदे मानधन तत्वार भरणेत आलेली असून ती सद्यःस्थितीत कार्यरत आहेत. सदरची पदे आवश्यकतेनुसार वेळोवेळी भरणेत येतात.

विभागीय सचिवांची साक्ष :-

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेला दिलेल्या भेटीच्या वेळी प्राप्त झालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने दिनांक ०५ सप्टेंबर २०१८ रोजी विभागीय सचिवांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेत वर्ग १ व वर्ग ४ या संवर्गातील पदे मोठ्या प्रमाणावर रिक्त असण्याची कारणे काय आहेत? ही पदे भरण्यासाठी काय उपाययोजना करण्यात आली? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी रिक्त पदांचा अहवाल समितीकडे सादर केलेला आहे. वर्ग १ ते वर्ग ४ मध्ये मोठ्या प्रमाणात २५ टक्यावर पदे रिक्त आहेत. वर्ग ४ ची सर्वाधिक म्हणजे १५०० पदे रिक्त आहेत. शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने मागणी करित आहोत की, एक्झमेशन मिळाले तर ही भरती करून घेऊ. दरम्यानच्या काळात आमचा आकृतीबंध सुधारण्याची प्रक्रियाही सुरू आहे. सुधारित आकृतीबंध मिळाल्यानंतर एकत्रितपणे भरती प्रक्रिया करून घेऊ शकतो. आस्थापना खर्च निश्चितपणे कंट्रोलमध्ये आहे. वित्तीयदृष्ट्या महानगरपालिका सक्षम आहे. त्यामुळे कोणताही अॅंडीशन बोजा या भरतीमुळे येत नाही. ही अत्यंत आवश्यक भरती आहे जेणेकरून नागरिकांना द्यावयाच्या सोयीसुविधा अधिक चांगल्या

रितीने देता येतील. त्यामुळे शासनाकडून एक्झमेशन मिळाल्यास आम्ही लवकर भरती करू शकतो. दरम्यानच्या काळात आवश्यक असलेली पदे कंत्राटी पद्धतीने शासन निर्णयाला आधार घेऊन किंवा आऊटसोर्सिंग पद्धतीने भरती करून सेवा अखंडीतपणे लोकांना देत आहोत. असे समितीस सांगितले. एक्झमेशनबाबत विभागाचे काय मत आहे अशी समितीने विचारणा केली असता, एक्झमेशनबाबत नगरविकास विभागाचे असे मत आहे की, उत्पन्नाच्या ३५ टक्के आस्थापना खर्च असावा, असा नियम सर्वांसाठी आहे. त्या मर्यादेत त्यांनी त्यांचे उत्पन्न वाढवावे, त्यामुळे त्यांना शासनाकडे येण्याची काही आवश्यकता नाही. अशी माहिती समितीस दिली.

समितीने आपली नेमकी मागणी काय आहे ? अशी विचारणा केली,

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी आस्थापना खर्च ३५ टक्केपेक्षा खाली आहे. यासंबंधी शासन निर्णय असल्यामुळे भरतीवर निर्बंध आहेत. ज्याप्रमाणे आर्थिकदृष्ट्या सक्षम असलेल्या इतर संस्था वगळल्या आहेत. अशी माहिती दिली. समितीने विचारणा केली की, ज्या संस्था वगळल्या आहेत त्यामध्ये पीएमएमआरडीए, एमएमआरडीए यांना वगळले आहे त्याप्रमाणे विभागाची मागणी आहे त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी माहिती दिली की, त्यात अशी अट नमूद केली आहे की, ज्या यूएलबीएसचा आस्थापना खर्च ५० टक्क्यांपेक्षा कमी आहे त्यांना देखील त्यातून वगळण्यात यावे. तसेच यापूर्वी त्यासंबंधी त्या पदांना वगळण्यासंबंधी नगरविकास विभागाने वित्त विभागाकडे प्रस्ताव पाठविला आहे. तसेच आर्थिकदृष्ट्या सक्षम असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थाना सूट देण्यास काही हरकत नसावी असे समितीने सूचित केले.

समितीने महानगरपालिकेमध्ये समुह संघटकांची पूर्ण पदे न भरण्याची कारणे काय आहेत व ती पदे कधी पर्यंत भरली जाणार आहेत ? त्यांना मानधन कशाप्रकारे दिले जाते ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी महानगरपालिकेमध्ये सदर पदे भरण्याची खूप गरज आहे. ही पदे मानधन तत्वावर कार्यरत आहेत. समाज सेवक हेच पद आस्थापनेवर मंजूर आहे. त्यामुळे कंत्राटी पद्धतीने समूह संघटकांची पदे भरीत असतो. सन २०१७ मध्ये ५ पदे भरली आहेत. सध्या अतिरिक्त पदे निर्माण करून ती कंत्राटी पद्धतीने भरतो आहोत. त्याकरिता जाहिरात काढली असून नगरवस्ती सुधार योजनेतर्गत महिला व बालकल्याणाकरिता १२ अतिरिक्त पदे भरणार आहोत. एनयूएलमध्ये १० अतिरिक्त पदे मंजूर झाली असल्यामुळे आम्ही एकूण २२ पदांची भरती प्रक्रिया करीत आहोत. पुढील २ महिन्यांमध्ये भरती प्रक्रिया पूर्ण करून घेतली जाईल. सध्या पालिकेकडे १६ समुह संघटक, नगरवस्ती सुधार आणि एनयूएलएमअंतर्गत कार्यरत आहेत. यासोबत समाज सेवकांची ४ पदे मंजूर आहेत. त्यापैकी एक पद कार्यरत असून ३ पदे रिक्त आहेत. रिक्त पदे भरीत असताना ही पदे सुद्धा भरली जातील. शासनाकडे सादर केलेल्या

आकृतीबंधामध्ये सदर पदांची संख्या वाढविली आहे. ती मंजूर झाल्यानंतर कायमस्वरूपी पदांची भरती केली जाईल. तसेच त्यांना १५ हजार रुपये मानधन व तेराशे रुपये वाहन भत्ता दिला जातो, असे समितीस सांगितले.

अभिप्राय व शिफारशी :—

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेला भेट देऊन आयुक्त यांची समितीने साक्ष घेतली असता या महानगरपालिकेत शासकीय निमशासकीय व शासन अनुदानित संस्थेमधील सेवेतील भरतीसाठी महिलांकरिता ३०% जागा आरक्षित ठेवण्याच्या धोरणांची अंमलबजावणी महानगरपालिकेच्या सेवेमध्ये भरती करताना करण्यात त्याबाबतचे निकष, भरतीची पद्धत इत्यादी बाबत सविस्तर तसेच वर्ग १ ते ४ मध्ये तांत्रिक व अतांत्रिक अधिकारी व कर्मचारी यांची मंजूर पदसंख्या किती आहेत ? त्यापैकी सन २०१४-२०१५ अखेर किती पदे भरण्यात आली किंवा कसे तसेच वर्ग १ ते ४ मधील किती व कोणती पदे महिलांकरिता आरक्षित ठेवण्यात आली तसेच उक्त पदांसाठी जाहिरातीनुसार वर्षनिहाय महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेली कोणकोणती पदे भरण्यात आली आहेत. महिला उमेदवारांसाठी राखून ठेवण्यात आलेल्या पदासाठी स्वतंत्र नोंदवही (रोस्टर) ठेवण्यात आली आहे काय, असल्यास केव्हापासून ती अद्ययावत स्वरूपात आहे इत्यादीबाबत विचारणा करण्यात आली असता त्यावेळी पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेने जी माहिती समितीला दिली त्या माहितीवरून महानगरपालिकेत २०१५ अखेर सेवेत असलेले कर्मचारी व अधिकारी तसेच त्यापैकी महिला अधिकारी कर्मचारी यांचीसंख्या गट अ, ब, क, ड मधील एकूण मंजूर पदे ९६४४ व भरलेली पदे ७४४७ असून कार्यरत महिलांची संख्या १९०६ आहे.

तसेच पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या आस्थापनेवरील पदे भरताना महिलांकरिता आरक्षित असलेली पदे शासनाकडील धोरणानुसार भरणेत येतात. याकामी महिला व बालविकास विभागाकडील दिनांक २५ मे, २००१ रोजीच्या शासन निर्णयामध्ये दिलेल्या सुचनांनुसार कार्यवाही करण्यात येते. अशी माहिती समितीला देण्यात आली. महानगरपालिकेच्या आस्थापनेवरील पदांकरिताचे सेवाप्रवेश नियम सुधारित करणेची व आकृतीबंध निश्चित करणेबाबतची कार्यवाही अंतिम टप्प्यात असून सदरचे सेवाप्रवेश नियम व आकृतीबंध महानगरपालिका सभेच्या मान्यतेने शासनाच्या मंजूरीसाठी पाठविण्यात आले आहेत. त्याप्रमाणे महानगरपालिकेत ९६४४ मंजूर पदे ७४३७ कार्यरत पदे व १९०६ महिला असल्याचे म्हटले आहे.

त्यानंतर विभागीय सचिवांच्या साक्षीच्या वेळी समितीने आपली भरती प्रक्रियेसंदर्भात नेमकी काय भूमिका आहे अशी विचारणा केली असता विभागीय सचिवांनी आस्थापना खर्च ३५ टक्केपेक्षा खाली आहे. यासंबंधी शासन निर्णय असल्यामुळे भरतीवर निर्बंध आहेत. ज्याप्रमाणे आर्थिकदृष्ट्या सक्षम असलेल्या इतर संस्था वगळल्या आहेत. त्यांची नावे नमूद केली आहेत त्यामध्ये पुणे महानगरप्रदेश विकास प्राधिकरण व मुंबई महानगरप्रदेश विकास प्राधिकरण यांना वगळले आहे. ज्या नागरी स्थानिक संस्थांचा आस्थापना एचबी १४७२-५अ

खर्च ५० टक्क्यांपेक्षा कमी आहे त्यांना देखील त्यातून वगळण्यात यावे. तसेच आम्ही यापूर्वी ज्या पदांना वगळण्यासंबंधी वित्त विभागाकडे प्रस्ताव पाठविला आहे. तसेच आर्थिकदृष्ट्या सक्षम असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थाना सूट देण्यास काही हरकत नसावी. ही आमची मागणी आहे असे समितीस विदीत केले. महानगरपालिकेने पद भरतीबाबत जो शासन निर्णय समितीसमोर मांडला ज्यामुळे भरतीवर निर्बंध आहेत त्या शासन निर्णयातील अटींचा येथे उल्लेख करावासा वाटतो ती अट म्हणजे युएलबीएसचा आस्थापना खर्च ५०% पेक्षा कमी आहे त्यांना देखील वगळण्यात यावे. या अटीमुळे आर्थिकदृष्ट्या सक्षम असलेल्या आणि आस्थापना खर्च ५०% खर्च कमी असलेल्यांना सूट देण्याबाबत महानगरपालिकेने केलेल्या मागणीचा शासनाने योग्य तो विचारविनिमय करून महानगरपालिकेला शासन निर्णयामुळे भरतीवर असलेले निर्बंध तात्काळ शिथिल करून महानगरपालिकेला रिक्त पदांचा अनुशेष भरण्यासंदर्भात कार्यवाही करावी अशी समितीची शिफारस आहे.

तसेच विभागीय अधिकारी यांनी महानगरपालिकेमध्ये समुह संघटकांची पदे भरण्याची आवश्यकता असून पदे मानधन तत्वावर कार्यरत आहेत. समाज सेवक हेच पद आस्थापनेवर मंजूर आहे. त्यामुळे कंत्राटी पद्धतीने समूह संघटकांची पदे भरण्यात येतात. सन २०१७ मध्ये ५ पदे भरली आहेत. सध्या अतिरिक्त पदे निर्माण करून ती कंत्राटी पद्धतीने भरली आहेत. त्याकरिता जाहिरात काढली असून नगरवस्ती सुधार योजनेंतर्गत महिला व बालकल्याणाकरिता १२ अतिरिक्त पदे भरणार आहेत. एनयुएलमध्ये १० अतिरिक्त पदे मंजूर झाली असल्यामुळे आम्ही एकूण २२ पदांची भरती प्रक्रिया करीत आहोत. पुढील २ महिन्यांमध्ये भरती प्रक्रिया पूर्ण करून घेतली जाईल. सध्या आमच्याकडे १६ समुह संघटक, नगरवस्ती सुधार आणि एनयुएलएमअंतर्गत कार्यरत आहेत. यासोबत समाज सेवकांची ४ पदे मंजूर आहेत. त्यापैकी एक पद कार्यरत असून ३ पदे रिक्त आहेत. रिक्त पदे भरीत असताना ही पदे सुद्धा भरली जातील. शासनाकडे सादर केलेल्या आकृतीबंधामध्ये सादर पदांची संख्या वाढविली आहे. ती मंजूर झाल्यानंतर कायमस्वरूपी पदांची भरती केली जाईल. तसेच त्यांना १५ हजार रुपये मानधन व तेराशे रुपये वाहन भत्ता दिला जातो. शासनाकडे पाठविलेली पदे मंजूर करण्यात आल्यास महानगरपालिकेला फार मोठी मदत होईल अशीही पृष्ठी त्यांनी समितीसमोर केलेली आहे.

यास्तव पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या नागर वस्ती अंतर्गत महिला व बालकांकरिता जी जाहिरात देण्यात आली होती. त्यातील समाजसेवकांची जी रिक्त पदे आहेत. ती तात्काळ भरून त्यांना १५०० रुपये मानधन व १३०० वाहन भत्ता दिला जातो. त्या पदाना महानगरपालिकेने शासनाकडे पाठविलेल्या प्रस्तावावर तातडीने निर्णय घेण्यात यावा अशीही समितीची शिफारस आहे याबाबत कार्यवाहीचा अहवाल समितीला २ महिन्यांच्या आत पाठविण्यात यावा.

३.२ पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेचे गत ३ वर्षातील वर्षनिहाय अंदाजपत्रक :

दिनांक २ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी दिलेल्या भेटीच्या वेळी आयुक्त यांनी समितीस विचारलेल्या प्रश्नांना माहिती दिली त्यावेळी समितीने महानगरपालिकेचे गत ३ वर्षातील (सन २०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) वर्षनिहाय अंदाजपत्रक किती रकमेचे आहे ? शासन धोरणानुसार प्रत्येक महानगरपालिकेतील महसुली व आस्थापना खर्च वगळून एकूण अंदाजपत्रकाच्या ५ टक्के निधी महिला व बालकल्याण विभागासाठी राखून ठेवण्यात येतो. त्या अनुषंगाने मागील ३ वर्षात सदरहू ५% निधी कसा खर्च करण्यात आला आहे ? महानगरपालिकेमार्फत महिलांचे बलशाहीकरण करण्याकरिता तसेच आर्थिकदृष्ट्या मागास असलेल्या महिलांना सक्षम करण्याकरिता राबविण्यात येणाऱ्या योजना तसेच महिलांकरिता देण्यात येणाऱ्या सोयी-सवलती इत्यादी योजनांबाबत माहिती देण्यात यावी ? तसेच, उक्त योजनांवर गत ३ वर्षांत वर्षनिहाय व योजनानिहाय एकूण किती खर्च झाला ? महानगरपालिकेमार्फत महिलांसाठी राबविण्यात येणाऱ्या कल्याणकारी योजना त्यांना देण्यात येणाऱ्या सोयी सवलती इ. बाबतची माहिती देण्यात यावी. तसेच, या योजनांची माहिती गरजू महिलांपर्यंत पोहचविण्यासाठी व त्यांनी या योजनांचा जास्तीत जास्त लाभ घ्यावा यासाठी त्यांना प्रोत्साहित करण्यासाठी स्वतंत्र अशी योजना महानगरपालिकांकडे आहे काय ? अशी विचारणा करण्यात आली.

उपरोक्त प्रकरणी पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेकडून खालीलप्रमाणे माहिती प्राप्त झाली.

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेकडून जिल्हा परिषदेत गत ३ वर्षातील (२०१३-१४-, २०१४-१५ व २०१५-१६) वर्षनिहाय अंदाजपत्रक खालीलप्रमाणे आहे.

वर्ष (१)	एकूण अंदाजपत्रक (२)
१) सन २०१२-२०१३	१७८७.९० कोटी
२) सन २०१३-२०१४	१६८४.८९ कोटी
३) सन २०१४-२०१५	१८७३.७४ कोटी

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या मागील ३ वर्षांत ५ टक्के निधी खर्चाबाबत वर्षनिहाय व योजनानिहाय माहिती खालीलप्रमाणे आहे. माहिती परिशिष्ट “ अ ” मध्येदेखील समाविष्ट आहे.

सन २०१२-१३ (१)	सन २०१३-१४ (२)	सन २०१४-१५ (३)
महानगरपालिका उत्पन्नातील बांधील खर्च वजा जाता महसुली उत्पन्न रु.६८५.७६ कोटी	महानगरपालिका उत्पन्नातील बांधील खर्च वजा जाता महसुली उत्पन्न रकम रु.५२१.८४ कोटी	महानगरपालिका उत्पन्नातील बांधील खर्च वजा जाता महसुली उत्पन्न रकम रु. ६५१.०० कोटी
५% येणारी रक्कम ३४.२८ कोटी	५% येणारी रकम २६.०९ कोटी	५% येणारी रकम ३२.५५ कोटी
तरतूद केलेली २४.६५ कोटी	तरतूद केलेली ३२.४४ कोटी	तरतूद केलेली २९.४६ कोटी
५% रकमेशी तरतूदीचे प्रमाण ७१.९० %	५% रकमेशी तरतूदीचे प्रमाण १२४.३३%	५% रकमेशी तरतूदीचे प्रमाण ९०.५० %
तरतूद रुपये २४,६५,४९,०००	तरतूद रुपये ३२,४४,००,०००	तरतूद रुपये २९,४५,५०,०००
खर्च ११,०९,८७,२५९	खर्च १०,५२,८१,००२	खर्च २०,००,६१,८७५
४५.०१%	३२.४५%	६७.९२%

महानगरपालिकेमार्फत महिलांचे सबलीकरण करण्याकरिता तसेच आर्थिकदृष्ट्या मागास असलेल्या महिलांना सक्षम करण्याकरिता खालीलप्रमाणे कल्याणकारी योजना राबविण्यात येतात.

(१) इयत्ता ५ वी ते १० वी मध्ये शिकत असणाऱ्या मागासवर्गीय मुला मुलींना शिष्यवृत्ती देण्यात येते. इयत्ता ५ वी ते ७ करिता वार्षिक रु.२,००० व इयत्ता ८ वी ते १० करिता वार्षिक रु.३,००० देण्यात येते.

(२) इयत्ता ८ वी ते १२ वी मध्ये शिकत असणाऱ्या मुलींना शाळेत जाणेकरिता मोफत सायकल दिली जाते.

(३) महिलांना स्वयंरोजगारासाठी मोफत शिवणयंत्र दिले जाते.

(४) मुलींना तांत्रिक प्रशिक्षण किंवा अभियांत्रिकी पदविका परिक्षेसाठी अर्थसहाय्य दिले जाते. १ वर्ष कालावधीचे **ITI** मधील तांत्रिक प्रशिक्षणाकरिता रु.३,००० अभियांत्रिकी पदविकेकरिता रु.७,५०० अर्थसहाय्य दिले जाते.

(५) इयत्ता १० वी मधील मुलींना शैक्षणिक साहित्य घेणेकामी अर्थसहाय्य रु.३००० देण्यात येते.

(६) इयत्ता १२ वी नंतरचे वैद्यकीय (MBBS, BAMS, BHMS, BDS, BUMS, MBA) आणि अभियांत्रिकी पदवी परीक्षा यासारखे उच्च शिक्षण घेणाऱ्या युवतींना अर्थसहाय्य देण्यात येते. रक्कम रुपये १५,००० प्रथमवर्षासाठी

(७) परदेशातील उच्चशिक्षणासाठी निवड झालेल्या युवतींना अर्थसहाय्य देण्यात येते. रकम रुपये १,००,०००.

(८) महिलांना स्वयंरोजगारासाठी संगणक प्रशिक्षण देण्यात येते.

(९) दीड वर्ष पूर्ण झालेल्या बचतगटांना व्यवस्थापन व बळकटीकरण्यासाठी अर्थसहाय्य देण्यात येते. रक्कम रुपये २०,०००.

(१०) विधवा/घटस्फोटित महिलांना किरकोळ स्वरूपाचा घरगुती व्यवसाय सुरू करणेसाठी अर्थसहाय्य देण्यात येते. रक्कम रुपये ६,००० एकदाच.

(११) महिलांसाठी ज्ञान कौशल्य वाढ प्रशिक्षण कार्यक्रम ही योजना राबविण्यात येते.या योजनेअंतर्गत महिलांना विविध प्रकारचे व्यवसाय प्रशिक्षण देण्यात येते.

(१२) महिला बालकल्याण क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य करणाऱ्या महिलेला सावित्रीबाई फुले पुरस्कार देण्यात येतो.

(१३) मनपा हद्दीतील खाजगी मान्यताप्राप्त विद्यालयातील इ.१० वी व १२ वी च्या गुणवंत विद्यार्थी विद्यार्थिनींना बक्षिस रक्कम देण्यात येते.

(अ) इ.१० वी मध्ये ८५ ते ९०% पेक्षा जास्त गुण रक्कम रुपये १०,०००.

(ब) इ.१० वी मध्ये ९० % पेक्षा जास्त गुण रक्कम रुपये १५,०००.

(क) इ.१२ वी मध्ये ८५ % पेक्षा जास्त गुण रक्कम रुपये १०,०००.

(१४) शालांत परीक्षा मार्च २०१५, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या माध्यमिक विद्यालयातील इ.१० वी शालांत प्रमाणपत्र परीक्षेत ८०% पेक्षा जास्त गुण संपादन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांनीना व अंध व अपंग विद्यार्थ्यांनीना बक्षीस रकम अदा करणेबाबत.

(अ) इ.१० वी मध्ये ९०% पेक्षा जास्त गुण रक्कम रुपये १,००,०००.

(ब) इ.१० वी मध्ये ८५% ते ८९.९९% पर्यंत गुण रक्कम रुपये ५०,०००.

(क) इ.१० वी मध्ये ८०% ते ८४.९९ % पर्यंत गुण रक्कम रुपये २५,००००.

(ड) अंध व अपंग विद्यार्थी इ.१० वी मध्ये ३५% पेक्षा जास्त गुण रक्कम रुपये ५०,०००

(१५) नोंदणीकृत महिला संस्थांना/महापालिकेकडील नोंदणीकृत अनुदान प्राप्त महिला बचतगटांना पाळणाघर सुरू करण्याकरिता अर्थसहाय्य. मुलभुत सोई सुविधांकरिता रक्कम रुपये १०,००० व त्यानंतर दर सहामाही रक्कम रुपये १२,००० अर्थसहाय्य देण्यात येते.

(१६) २१ वर्षांखालील अल्पवयीन व पिडीत अत्याचारीत मुलीला तिच्या पुनर्वसनासाठी दरमहा रक्कम रुपये १,००० अर्थसहाय्य एक वर्षापर्यंत देण्यात येते.

(१७) मुलगी दत्तक घेणाऱ्या दांपत्यास अर्थसहाय्य (रक्कम रुपये १०,०० मुलीच्या १८ वर्षापर्यंत राष्ट्रीयीकृत बँकेत मुदतठेव स्वरूपात ठेवण्यात येतात)

(१८) पहिली मुलगी असताना कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रिया केल्यास रक्कम रुपये २५,००० आणि पहिली मुलगी असताना दुसरी मुलगी झाल्यास कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रिया करणाऱ्या महिलेस रु.१०,००० अर्थसहाय्य.

(१९) बचतगटातील महिलांनी उत्पादित केलेल्या वस्तुंची विक्री व्हावी, त्यांना बाजारपेठ उपलब्ध व्हावी या हेतुने दरवर्षी पवनाथडी जत्रा या वस्तु विक्री प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात येते, त्यामध्ये ३५० ते ४०० स्टॉल महिला बचतगटांना विनामुल्य उपलब्ध करून दिले जातात.

(२०) बालिका जन्माचे स्वागत या हेतुने महापालिकेच्या रुग्णालयात प्रसुती होणाऱ्या मातेस प्रथम २ मुलींपर्यंत रक्कम रुपये ६०० च्या मर्यादित बाळंतविडा संच देण्यात येतो. यामध्ये १) फ्रॉक २) दोन झबले ३) कानटोपी ४) सहा लंगोट ५) दोन दुपटे ६) एक स्वेटर, एक लोकराची टोपी, एक जोड पायमोजा, इ. वस्तुंचा समावेश असतो.

(२१) जागतिक महिला दिन दरवर्षी साजरा करण्यात येतो.

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेने उक्त योजनांवर सन २०१२-१३, २०१३-१४, २०१५-१६ या तीन वर्षांत व वर्षानिहाय व योजनानिहाय केलेल्या खर्चाची माहिती परिशिष्ट “ अ ” मध्ये नमूद केलेली आहे.

शासन धोरणानुसार महानगरपालिकेच्या महसुली उत्पन्नानुसार शासकीय अनुदाने वजा जाता व बांधील खर्च वजा उर्वरित महसुली उत्पन्नाच्या ५ टक्के निधी महिला व बालकल्याण विभागासाठी राखून ठेवण्यात येतो. त्याबाबतची माहिती परिशिष्ट “ अ ” मध्ये नमूद केलेली आहे.

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेकडून सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजना तसेच सद्यःस्थितीत राष्ट्रीय नागरी उपजिविका अभियान या योजनेगत उद्योगांसाठी गटांची आणि वैयक्तिक कर्ज व अनुदान प्रकरणे राष्ट्रीयीकृत बँकांकडे सादर केली जातात व मंजूर प्रकरणांना अर्थसहाय्य दिले जाते.

महानगरपालिका क्षेत्रातील महापालिकेच्या मालकीचे मंडई व व्यापारी गाळे यांची यादी परिशिष्ट “ अ ” मध्ये जोडण्यात आली आहे.

सद्यःस्थितीत शासन परिपत्रक क्र.संकीर्ण १०/२००१/६/प्र.क्र.२२/नवि, २७, दिनांक २२ नोव्हेंबर, २००१ नुसार कार्यवाही करण्यात येते. त्यानुसार ३० टक्के गाळे महिलांसाठी राखून ठेवले जातात. पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या भाजी मंडई/मच्छी मार्केट व व्यापारी गाळ्यांमधील महिलांना वितरित करण्यात आलेल्या गाळेनिहाय यादी परिशिष्ट “ अ ” मध्ये पहावी.

महानगरपालिकेच्या नागरवस्ती विकास योजना विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध कल्याणकारी योजनांची माहिती खालील माध्यमातून महिलांपर्यंत पोहोचविण्यात येते.

- (१) योजना माहितीपुस्तिका
- (२) स्थानिक वर्तमानपत्रामध्ये जाहीर प्रकटन प्रसिद्ध करण्यात येते. तसेच प्रेसनोट प्रसिद्धी करण्यात येते.
- (३) या विभागाकडील समूह संघटक व समाजसेवक योजनांची वस्ती पातळीवर योजनांचा प्रचार व प्रसार करत असतात.
- (४) सन्मा. नगरसेवक/नगरसेविका त्यांच्या निवडणूक प्रभागामध्ये योजनेचे माहितीपत्रक, योजनांची माहिती पुस्तिका तसेच फ्लेक्स व बॅनर लावून योजनांची प्रचार व प्रसार करत असतात.
- (५) महानगरपालिकेच्या वेबसाईटवर सर्व योजनांची नावे व अर्ज उपलब्ध करून देण्यात आले आहेत.
- (६) महानगरपालिकेच्या सारथी हेल्पलाईनवर व सारथी माहिती पुस्तिकेत योजनांची माहिती उपलब्ध आहे.

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या नागरवस्ती विभागामार्फत महिलांसाठी राबविण्यात येणाऱ्या योजनांचे मुल्यमापन करण्यासाठी औपचारिक यंत्रणा अस्तित्वात नाही. तथापि, यासंदर्भात तक्रार प्राप्त झाल्यानंतर दक्षता विभाग/सहा.आयुक्त, नागरवस्ती विकास योजना विभाग यांचे मार्फत तक्रार निवारण करण्यात येते. केंद्रशासन पुरस्कृत सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजनेतर्गत शासनाकडून दारिद्र्यरेषेखालील व्यक्तींच्या विकासाच्या योजनांकरिता अनुदान प्राप्त झाले होते.

महानगरपालिकेच्या नागरवस्ती विभागामार्फत महिलांसाठी राबविण्यात येणाऱ्या योजनांचे मुल्यमापन करण्यासाठी औपचारीक यंत्रणा अस्तित्वात नाही, तथापि, यासंदर्भात तक्रार प्राप्त झाल्यानंतर दक्षता विभाग/सहा.आयुक्त, नागरवस्ती विकास योजना विभाग यांचेमार्फत तक्रार निवारण करण्यात येते. केंद्रशासन पुरस्कृत सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजनेअंतर्गत शासनाकडून दारिद्र्यरेषेखालील व्यक्तींच्या विकासाच्या योजनांकरिता अनुदान प्राप्त झाले होते. त्याचा वर्षनिहाय अनुदान व खर्च परिशिष्ट “ अ ” मध्ये जोडली आहे.

नागरवस्ती विकास योजना विभागामार्फत महानगरपालिका हद्दीतील दीड वर्ष पूर्ण झालेल्या महिला बचतटाना व्यवस्थापन व बळकटीकरणासाठी रु.२०, ००० (एकदाच) अनुदान देण्यात येते. मागील ३ वर्षात देण्यात आलेल्या अर्थसहाय्य रकमेचे विवरणपत्र खालीलप्रमाणे आहेत :-

अ.क्र	वर्ष	अनुदान प्राप्त बचतगटांची संख्या	अनुदान रक्कम रुपये
(१)	(२)	(३)	(४)
१	२०१२-१३	१८९	३३,१५,०००
२	२०१३-१४	-	-
३	२०१४-१५	५५७	१,११,४०,०००

THE SEXUAL HARRASHMENT OF WOMEN AT WORKPLACE (PREVENTION, PROHIBITED AND REDRESSAL) Act, २०१३ कायदा अमंलात आला आहे. सदर अधिनियमातील कलम ४ नुसार प्रत्येक कार्यालयामध्ये महिलांच्या लैंगिक छळ विषयक चौकशी करण्यासाठी अंतर्गत तक्रार निवारण समितीची स्थापना करण्याचे आदेश क्र. प्रशा/२/कावि/२२०/२०१४, दिनांक ०१/०४/२०१४ अन्वये निर्देश देण्यात आले होते. त्यानुसार सर्व विभागात अंतर्गत तक्रार निवारण समिती स्थापन करण्यात आलेल्या आहेत. तसेच विभागाने स्थापन केलेल्या समितीतील अध्यक्ष व सदस्यांना याबाबतचे प्रशिक्षण दिनांक ०१/१०/२०१५ रोजी देणेत आले आहे.

समितीची रचना खालीलप्रमाणे आहेत :-

(१) तक्रार निवारण समितीमध्ये विभागातील महिला अधिकारी/कर्मचारी यांची अध्यक्ष म्हणून नियुक्ती करणेत येते.

(२) समितीमध्ये ५०% पेक्षा जास्त महिला प्रतिनिधी,

(३) अशासकीय संस्था (NGO) प्रतिनिधी यांचा समावेश.

महानगरपालिकेमध्ये महिला व बालकल्याण अधिकारी अभिनामाचे स्वतंत्र पद अद्याप मंजूर नाही. सद्यःस्थितीत सहा.आयुक्त, नागरवस्ती विकास योजना यांचेमार्फत या पदाचे कामकाज करणेत येत आहे. तथापि, विभागाचे प्रस्तावित सेवा प्रवेश नियम व आकृतीबंध यामध्ये महिला व बालकल्याण अधिकारी हे पद नव्याने निर्माण करणेत येत आहे.

वैद्यकीय विभागाचे राष्ट्रीय कार्यक्रमांतर्गत खालीलप्रमाणे योजना आहेत :-

(१) जननी सुरक्षा योजना

(२) सावित्रीबाई कन्या कल्याण पारितोषिक योजना

(३) कुटुंब कल्याण शस्त्रक्रिया मोबदला

तसेच योजनांची सविस्तर माहिती सोबतच्या परिशिष्ट “ अ ” मध्ये जोडण्यात आली आहे.

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या आयुक्त यांची साक्ष :-

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेला सोमवार, दिनांक २ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी दिलेल्या भेटीच्या वेळी आयुक्त यांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने महिला व बालकल्याण विभागासाठी राखून ठेवण्यात आलेला निधी खर्च न होण्याची कारणे काय आहेत ? निधी खर्च होत नाही, अशा तक्रारी अनेक महिला नगरसेविकांनी उपस्थित केल्या आहेत ? तसेच महिला लाभार्थ्यांना शिवणयंत्रासाठी सन २०११ मध्ये अर्ज केले होते. अशा लाभार्थी महिलांना सन २०१४ मध्ये शिवणयंत्र मिळालेली आहेत. अशा प्रकारे विलंब होत असल्यामुळे तूट दिसून येत आहे काय ? योजनावर पैसे खर्च होत नाही. वेळेवर खरेदी न करण्याची कारणे काय आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर सहायक आयुक्त यांनी सन २०१३-१४ मध्ये धारेणात्मक निर्णय झाल्यामुळे योजनांमध्ये फेरबदल झालेला होता. धोरणानुसार आणि निकषानुसार पुढील कार्यवाही करण्यास थोडसा विलंब झालेला आहे, अशी माहिती दिली.

तसेच अनेक महिला लाभार्थ्यांनी शिवणयंत्रासाठी सन २०११ मध्ये अर्ज केले होते. परंतु त्यांना सन २०१४ मध्ये शिवणयंत्र मिळालेली आहेत. ही वस्तुस्थिती आहे. सन २०१०-११ मध्ये महिला लाभार्थ्यांनी प्रशिक्षण पूर्ण केलेले आहे अशा सर्व महिला लाभार्थ्यांना कन्सीडर केले जात आहे. तसेच सन २०१४-१५ मध्ये महिला लाभार्थ्यांकडून अर्ज मागविले होते, ते देखील कन्सीडर केले जात आहे. अशा प्रकारे एकूण महिला लाभार्थ्यांचे १४ हजार अर्ज प्राप्त झाले होते. सर्व अर्जांची छाननी केली जात आहे आणि त्यानुसार मागणी पुटअप केलेली आहे. सद्यःस्थितीत ती प्रोसेसमध्ये आहे. यानुसार पुढील कार्यवाही लवकरात लवकर केली जाणार आहे.

महानगरपालिकेने योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी आणि सुलभता आणण्यासाठी वेळोवेळी प्रयत्न केलेला आहे. महिला लाभार्थ्यांना शिवणयंत्र मशीन देण्यासाठी उत्पन्नाची जी १ लाख रुपयांची अट होती, ती मागील वर्षी काढून टाकलेली आहे. शासनाच्या धोरणानुसार महिला लाभार्थ्यांनी शिवणयंत्र चालविण्याचे प्रशिक्षण घेतलेले आहे. अशा महिला लाभार्थ्यांकडून शासनाचे सर्टिफिकेट, पीसीएमसीच्या हद्दीत असला पाहिजे असे किमान निकष लावले जात आहेत. अर्जांची संख्या खूप जास्त असल्यामुळे छाननी करण्यासाठी विलंब होत आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने सन २०१२-१३ मध्ये वैयक्तीक लाभाच्या योजनेसाठी ज्या महिला लाभार्थ्यांनी अर्ज केले होते. अशा महिलांना ज्या आर्थिक वर्षात लाभ मिळालेला नाही, अशा देखील अनेक तक्रारी समितीकडे आलेल्या आहेत, अशी विचारणा केली.

त्यावर सहायक आयुक्त यांनी २०१३-१४ मध्ये योजनांमध्ये बदल झालेला होता. अर्ज मागविले आहेत. लाभार्थ्यांना अपात्र केले नाही किंवा कन्सीडर केले नाही, अशी गोष्ट नाही. अर्ज कॅरिफॉरवर्ड केले आहेत आणि संबंधित लाभार्थ्यांना लाभ दिलेला आहे.

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेकडे तीन समाजसेवक असून ते कायम आहेत. ८ समूह संघटक कार्यरत आहेत. पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेमध्ये एकूण ६ प्रभाग आहेत. अशा सर्व क्षेत्रिय कार्यालयामध्ये एक समूह संघटक आणि दोन क्षेत्रिय कार्यालयामध्ये एक समाजसेवक इन्सपेक्शनचे काम करीत आहे. क्षेत्रिय कार्यालयात त्यांच्यासाठी बसण्याची व्यवस्था केलेली आहे असे समितीस सांगितले.

समितीने अंदाजपत्रकमध्ये दुसऱ्याच योजनांचा समावेश का केलेला आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी सायकल वाटप आणि शिलाई मशीन वाटप अशी दोन महत्वाच्या योजना आहेत. सन २०१३-१४ मध्ये अनेक योजनांमधील धोरणांमध्ये बदल झाल्याची माहिती दिलेली आहे. त्यावर्षातील महिला लाभार्थ्यांना बँकलॉग राहिलेला आहे. सद्यःस्थितीत सायकलचे टेंडर अंतिम झालेले आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने पूर्वीच्या संबंधित लाभार्थ्यांना सायकलचे का वाटप केलेले नाही ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी महिला व बालकल्याण योजनेच्या माध्यमातून सद्यःस्थितीत फक्त ६ सायकली संबंधित महिला लाभार्थ्यांना वाटप करण्याचे बाकी आहे. येणाऱ्या १५ दिवसांच्या आत शिलाई मशीन आणि सायकलीचे वाटप संबंधित महिला लाभार्थ्यांना केले जाणार आहे. असे समितीस सांगितले.

समितीने पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेमध्ये महिला व बालकल्याण अधिकारी हे पद आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेत महिला व बालकल्याण अधिकारी नाहीत. सहायक आयुक्तांच्या माध्यमातून महिला व बालकल्याण योजनेची अंमलबजावणी केली जाते. पुढील ८ दिवसांच्या आत निधी समितीपुढे पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेतील पदांच्या संदर्भातील आकृतीबंध सादर केला जाणार आहे. सदर आकृतीबंधामध्ये महिला व बालकल्याण अधिकाऱ्यांचे पद नव्याने निर्माण करीत आहेत. सदर अधिकारी वर्ग १ मधील असणार आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने महिला उद्योजकांसाठी विशेषतः आर्थिकदृष्ट्या मागास महिला उद्योजकांसाठी उद्योगधंदे उभारण्याकरिता महानगरपालिकेमार्फत विशेष सोयी सवलती देण्यात येतात काय, असल्यास त्या बाबत सविस्तर माहिती देण्यात यावी ? अशी विचारणा केली.

त्यावर सहायक आयुक्त यांनी पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या माध्यमातून केंद्र शासनाची पूर्वी सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजना तसेच सद्यःस्थितीत राष्ट्रीय नागरी उपजिविका अभियान योजना राबविली जात होती. सदरहू माहिती परिशिष्ट अ मध्ये पहावी.

सन २०१२-१३ मध्ये शहरी स्वयंरोजगार कार्यक्रमांतर्गत एकूण १५० बीपीएल लाभार्थ्यांना लाभ दिला होता यापैकी ४९ महिला स्वयंरोजगार या घटकांतर्गत लाभ देण्यात आलेला आहे आणि त्यासाठी एकूण ४१.४६ लाख रुपयांचा खर्च आलेला होता. सन २०१३-१४ मध्ये शहरी स्वयंरोजगार कार्यक्रमांतर्गत एकूण

९७ बीपीएल लाभार्थ्यांना लाभ दिला होता. यापैकी ५२ महिला स्वयंरोजगार या घटकंतर्गत लाभ देण्यात आलेला आहे आणि त्यासाठी एकूण २६.२९ लाख रुपयांचा खर्च आलेला होता. सन २०१४-१५ मध्ये सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजना दिनांक १ एप्रिल २०१४ पासून संपुष्टात आली. या योजनेऐवजी राष्ट्रीय नागरी उपजिविका अभियान अंमलबजावणीस सुरूवात झालेली आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने बाळंतविडा कपडे खरेदी योजनेच्या संदर्भात विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी सन २०१२-१३ मध्ये एकूण ७३२ महिला लाभार्थ्यांना या योजनेचा लाभ दिलेला आहे. सन २०१३-१४ मध्ये एकूण ८४९ महिला लाभार्थ्यांना या योजनेचा लाभ दिलेला आहे आणि सन २०१४-१५ मध्ये एकूण ८५० महिला लाभार्थ्यांना या योजनेचा लाभ दिलेला आहे, सन २०११ च्या जनगणनेनुसार १७ लाख एवढी पिंपरी चिंचवड शहराची लोकसंख्या होती. आता ती लोकसंख्या २० लाखांच्या आसपास एवढी आहे. सन २०११ च्या जनगणनेनुसार १७ लाख २७ हजार एवढी पिंपरी चिंचवड शहराची लोकसंख्या होती. यामधील पुरुषांची लोकसंख्या ९ लक्ष ८५ हजार आणि स्त्रियांची ७ लक्ष ४२ हजार एवढी लोकसंख्या आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने स्त्री पुरुषांच्या संख्येमध्ये खूप मोठा फरक असण्याची कारणे काय आहेत ? प्रसुतीपूर्वी लिंग निदान कायदा (पीसीपीएनडीटी अॅक्ट) नुसार कार्यवाही केली जाते काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी पिंपरी चिंचवड शहरामध्ये अॅटो इंडस्ट्री आणि आयटी हब आहे. यामध्ये तरुण वर्गाचा जास्त समावेश आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने सार्वजनिक ठिकाणी महिलांसाठी शौचालये का नाहीत ? बस स्टॅण्डजवळ असणाऱ्या लोकांची दारे ठोठावी लागतात अशी वाईट अवस्था आहे. अशा ठिकाणी मोबाईल टॉयलेट व्हॅनचा वापर केला जाऊ शकतो.याबाबत आयुक्तांनी पुढाकार घेऊन कार्यवाही करावी अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या सर्व शाळांमध्ये मुलांसाठी आणि मुलींसाठी स्वतंत्रपणे स्वच्छतागृहे आहेत. पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या १३२ प्राथमिक शाळा आणि ११८ माध्यमिक शाळा आहेत. ६ कार्यकारी अभियंता असून ते ६ क्षेत्रिय कार्यालयामधून काम करीत आहेत. प्रत्येक कार्यकारी अभियंत्यानी प्रत्येक शाळांची तपासणी करण्याचे निश्चित झाले होते. सदर तपासणीमध्ये शाळेतील टॉयलेटपासून ते शाळेला रंग देण्यापर्यंत सर्व तपासणी करण्याचे निश्चित केले होते. या सर्वांसाठी जेवढा खर्च येणार आहे त्यासाठी बजेटमध्ये आवश्यक ती तरतूद केली जाणार आहे. सद्यःस्थितीत सर्व शाळांची तपासणी पूर्ण झालेली आहे. यानुसार बजेटमध्ये आवश्यक ती तरतूद केली जाणार आहे. त्यानुसार पुढील योग्य ती कार्यवाही लवकरात लवकर केली जाणार आहे.

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेची आर्थिक स्थिती चांगली आहे. महानगरपालिकेकडे ६ हजार शिड्स सार्वजनिक आणि कम्युनिटीसाठी आहेत. ३५०० कम्युनिटी टॉयलेट झोपडपट्टीमध्ये सुरू केले आहेत.

२५०० पब्लिक टॉयलेट एसटी स्टॅण्ड किंवा रेल्वे स्टॅण्डजवळ उभे केले जाणार आहेत. पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेने ४५ कि.मी अंतरावर बीआरटी विकसित केलेला आहे.

स्वच्छ भारत अभियानांतर्गत सुलभ शौचालये बांधता येतात. पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या हद्दीत खूप मोठ मोठ्या इंडस्ट्रीज आहेत. सीएसआर फंडातून देखील सुलभ शौचालये बांधली जाऊ शकतात. आज अनेक महिलांना सर्वायव्हल कॅन्सर होत आहे. त्यामुळे महिलांसाठी स्वतंत्र स्वच्छतागृह असणे आवश्यक असल्याचे मत समितीने व्यक्त केले. त्यावर आयुक्त यांनी पिंपरी चिंचवड शहर विखुरलेले आहे. या आर्थिक वर्षामध्ये ४५ ठिकाणी स्पॉट आयडेंटिफाय करून महिलांकरिता स्वच्छतागृहे उभारत आहेत असे समितीस सांगितले.

समितीने दिलेल्या माहितीमध्ये वैद्यकीय विभागात सावित्रीबाई फुले नाविण्यपूर्व कल्याण पारितोषिक योजना २०१२-१३ ते जानेवारी २०१६ पर्यंत लाभार्थी निरंक असल्याचे दर्शविले आहेत अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी सदर योजना राज्य सरकारची आहे. पण महानगरपालिका त्यापेक्षाही मोठ्या प्रमाणावर ही पारितोषिक योजना राबवित आहे. राज्य सरकारच्या योजनेपेक्षा महानगरपालिकेच्या या योजनेत मोठा लाभ देत आहेत. तसेच राज्य सरकारची योजना महापालिकेच्या योजनेबरोबरच राबवू. असे समितीस सांगितले.

विभागीय सचिवांच्या साक्षीच्या वेळी आयुक्त, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका यांनी खालीलप्रमाणे लेखी माहिती दिली :-

महापालिकेमध्ये नॉव्हेल, सिंगर, उषा, ब्रदर, राजेश कंपनीच्या शिवण मशीनचे वाटप करणेत आले आहे.

सन २०१०-११ या आर्थिक वर्षात शिवण मशीनसाठी एकूण १४,६३२ अर्ज प्राप्त झाले. त्यातील ११,०११ अर्ज पात्र झाले. सदर पात्र लाभार्थीसाठी पाहिल्या टप्प्यात सन २०१२-१३ या आर्थिक वर्षात ४,००० नग शिलाई मशीन खरेदी करण्यात आलेल्या आहेत. आणि उर्वरित टप्प्यातील ७,०११ मशीन सन २०१३-१४ या आर्थिक वर्षात खरेदी करण्यात आलेल्या आहेत.

आजअखेर एकूण ११,०११ लाभार्थींना शिवण मशीनचे वाटप करण्यात आले आहे.

सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षासाठी १३,६,१९ इतके अर्ज प्राप्त झाले असून तपासणी अंती ८,०४२ इतके पात्र व ५,५७७ अपात्र ठरले आहेत. असे एकूण १९,०५३ पात्र लाभार्थींना शिवणमशीनचे वाटप करणेत आले आहे. पात्र सर्व शिवणमशीनचे वाटप पूर्ण झाले आहे.

सद्यःस्थितीत शासन निर्णय क्र.डीसीटी २३१६/प्र.क्र.१३३/का १४१७ दिनांक २ डिसेंबर २०१६ नुसार साहित्यांचे वाटप न करता लाभार्थींना अर्थसहाय्य देणेत येत आहे.

महानगरपालिका परिसरातील निगडी येथील से.क्र.२२ अण्णाभाऊ साठे पुतळ्याजवळील व कै.मधुकर पवळे उड्डाणपुलाजवळील, भोसरी व मुकाई चौक येथील बस स्टॅण्डच्या लगत महिलांसाठी स्वच्छतागृह उपलब्ध करून देणेत आलेले आहेत. ते सुस्थितीत असून त्याची नियमित दैनंदिन स्वच्छता व देखभाल करण्यात येते.

महानगरपालिकेच्या सर्व शाळांमध्ये मुली व स्त्रियांसाठी स्वतंत्र स्वच्छतागृह व मुलांसाठी / पुरुषासाठी स्वतंत्र स्वच्छतागृहे आहेत. तसेच स्वच्छतागृहांना दरवाजे व खिडक्यादेखील असून ती सुस्थितीत ठेवण्यात आलेले आहेत. स्वच्छतागृहांची नियमित दैनंदिन स्वच्छता व देखभाल केली जाते.

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेमध्ये महिलांच्या सार्वगोण विकासासाठी स्वतंत्र विभाग सुरू करून त्याअंतर्गत महिला विकासाचे विविध प्रकल्प राबविण्यात येत आहेत. नागरवस्ती विकास योजना विभागांतर्गत महिला बालकल्याण योजनेंतर्गत व महापालिकेच्या शिक्षण विभागामार्फत खालील उपक्रम राबविले जातात.

- (१) एका मुलींवर कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रिया करणाऱ्या महिलांना रुपये २५,००० व दोन मुलींवर कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रिया करणाऱ्या महिलांना १०,००० याप्रमाणे अर्थसहाय्य देण्यात येते.
- (२) मुलींच्या जन्माचे स्वागत म्हणून महानगरपालिकेच्या दवाखान्यात जन्माला आलेल्या मुलींसाठी मोफत बाळंतविडा संच (अंगड, टोपड, सॉक्स, कान टोपडे, स्वेटर व झबले) देण्यात येतात.
- (३) मुलींना मोफत शिक्षणाबरोबर, गणवेश, पी.टी.गणवेश, स्वेटर, पाठयपुस्तके, दप्तरे वह्या व बुट हे पुरविले जातात.
- (४) आरोग्य शिबीराचे आयोजन करणे.
- (५) मुलींच्या राज्य स्तरीय स्पर्धा घेतल्या जातात. (गायन,रांगोळी,नाट्य)
- (६) इयत्ता ०८ ते १२ मधील शिकत असलेल्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना सायकल घेणेसाठी रुपये ४००० अर्थसहाय्य केले जाते.
- (७) मुलींना तांत्रिक/अभियांत्रिकी पदविका अभ्यासक्रमासाठी अनुक्रमे रुपये ३००० व ७५०० अर्थसहाय्य केले जाते.
- (८) इयत्ता १० मधील मुलींना शैक्षणिक साहित्य घेणेकामी रुपये ६००० अर्थसहाय्य केले जाते.
- (९) इयत्ता १२ नंतरचे वैद्यकीय (MBBS, BAMS, BHMS, BDS, BUMS, MBA) आणि अभियांत्रिकी पदवी परीक्षा यासारखे उच्च शिक्षण घेणाऱ्या युवतींना रुपये २५००० अर्थसहाय्य केले जाते.
- (१०) मुलींना कुंफू कराटे प्रशिक्षण दिले जाते.

- (११) इयत्ता ५ वी ते १० वी मध्ये शिकत असलेल्या मागासवर्गीय मुलींना इयत्ता ५वी ते ७ वी रुपये ४००० वार्षिक व इयत्ता ८ वी ते १० वी रुपये ६००० वार्षिक शिष्यवृत्ती देणेत येते.
- (१२) परदेशातील उच्च शिक्षणासाठी निवड झालेल्या युवतींना १५०००० अर्थसहाय्य केले जाते.
- (१३) मुलगी दत्तक घेणाऱ्या दांपत्यास रुपये २५००० अर्थसहाय्य केले जाते.
- (१४) मनपाच्या कासारवाडी येथील महिला ITI मार्फत प्रशिक्षण देण्यात येते.
- (१५) पथनाट्य आयोजित केले जातात.
- (१६) गुड टच बॅंड टच प्रशिक्षण प्रत्येक शाळेत राबविले जाते.
- (१७) सॅनिटरी नॅपकिन पुरविले जातात.
- (१८) पालक मेळावा घेऊन स्त्रीभ्रुण हत्या विषयावर पालकांचे प्रबोधन करण्यात येते.
- (१९) सावित्रीबाई फुले योजनांतर्गत उपस्थिती भत्ता दिला जातो.

विभागीय सचिवांची साक्ष :-

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेला दिलेल्या भेटीच्या वेळी प्राप्त झालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने दिनांक ०५ सप्टेंबर, २०१८ रोजी विभागीय सचिवांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने महानगरपालिकेमध्ये कोणत्या कंपनीचे शिवणयंत्रे घेतली आहेत व आतापर्यंत किती लाभार्थ्यांना शिवणयंत्रे वाटप करण्यात आले आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेमध्ये शिवणयंत्रे वाटप करणाऱ्या योजनेसंबंधी मोठा अनुशेष शिल्लक होता. सन २०१०-११ पासून अनुशेषामध्ये अनेक लाभार्थी होते. सन २०१४-१५ पर्यंत एकूण लाभार्थ्यांची छाननी करून १९,०५३ पात्र महिला लाभार्थ्यांना शिवणयंत्राचे वाटप करण्यात आले. त्यात नॉव्हेल, सिंगर, उषा, ब्रदर व राजेश अशा ५ कंपन्यांच्या शिवणयंत्रांचा समावेश होता. सन २०१५-१६ नंतर असलेल्या शासन निर्णयानुसार लाभार्थ्यांनी जीएसटीची पावती सादर केल्यानंतर त्यांच्या खात्यात निधीची रक्कम जमा केली जाते. तोपर्यंत असलेला पूर्वीचा अनुशेष भरून काढला आहे. असे समितीस सांगितले.

समितीने पिंपरी चिंचवड बस स्टँड जवळ महिलांकरिता स्वच्छता गृह नाही, त्याबाबत समितीला माहिती देण्यास सांगितले.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी स्वच्छ भारत अभियानामध्ये मागे होतो. परंतु आता मागील वर्षभरातून तो बॅकलॉग भरून काढत आहेत. पब्लिक एरियामध्ये पब्लिक टॉयलेट व पब्लिक ब्लॉक निर्माण केलेले आहेत. मागील २ वर्षात ८७४ ब्लॉक उपलब्ध करून दिलेले आहेत. पब्लिक टॉयलेटच्या माध्यमातून ऑडिशनल २८५६ सिट्स उपलब्ध करून दिलेल्या आहेत. यापैकी ५० टक्के सिट्स महिलांसाठी आहेत.

निगडी येथील बस स्थानक असेल, अण्णा भाऊ पुतळ्या शेजारील बस स्थानक असेल, कै.मधुकर पवळे उड्डाण पुलाशेजारील बस स्थानक असेल किंवा बीआरटीचे भोसरी किंवा मुकाई चौकातील बसस्थानक असेल. प्रत्येक ठिकाणी महिलांसाठी पब्लिक टॉयलेटच्या दोन दोन सिट्स उपलब्ध करून दिलेल्या आहेत. तसेच संत तुकाराम नगरमध्ये एमएसआरटीसीचे बस स्थानक आहे. तेथे पर्याप्त सुविधा उपलब्ध असल्याची खात्री केलेली आहे. रेल्वे स्टेशन जवळ देखील पब्लिक टॉयलेटस आहेत. तेथे स्वच्छता राखली गेली पाहिजे यासाठी सुद्धा खबरदारी घेतली जाते. यावर्षी पिंपरी चिंचवड शहराचा स्मार्ट सिटीमध्ये समावेश झालेला आहे. पब्लिक लाऊज संकल्पनेवर काम करीत आहेत. केवळ अॅक्सेस नाही तर क्लिनलीनेस अॅक्सेस म्हणजे महिलांकरिता सॅनिटरी नॅपकीन, व्हॅडिंग मशिनस, एटीएम कार्ड अशा स्वरूपाचे लाऊज तयार करीत आहेत, असे समितीस सांगितले.

पिंपरी चिंचवड शहरात महिलांचे प्रमाण कमी असल्यामुळे “बेटी बचाओ बेटी पढाओ” या योजनेतर्गत कोणत्या उपाययोजना करण्यात येत आहेत ? तसेच महिला व पुरुषांचे प्रमाण किती आहे ? अशी विचारणा केली.

महिला व बालकल्याण आणि आरोग्य विभागाच्या माध्यमातून मुलींचे शिक्षणातील प्रमाण वाढावे, मुलींना पीसीएनटीडीए अंतर्गत जे प्रोटेक्शन अपेक्षित आहे म्हणजे स्त्रीभ्रूण हत्या रोखण्यापासून ते मुलींच्या संगोपनासाठी, शिक्षणासाठी व्यापक कार्यक्रम राबविण्यास सुरुवात केलेली आहे. ज्या दांपत्याला पहिली मुलगी असेल आणि त्यांनी दुसरी मुलगी जन्माला आल्यानंतर कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रिया केली तर त्यांना विशेष अनुदान दिले जाते. पहिली मुलगी जन्माला आल्यानंतर कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रिया केली तर २५ हजार रुपये आणि दुसरी मुलगी जन्माला आल्यानंतर कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रिया केली तर १० हजार रुपये दिले जातात. तसेच कै.रामभाऊ महाळगी योजनेतर्गत मुलींना तांत्रिक प्रशिक्षण किंवा अभियांत्रिकी पदविका अभ्यासक्रमासाठी अर्थसहाय्य दिले जाते. आता इयत्ता १० वी मधील मुलींना शैक्षणिक साहित्य खरेदी करण्यासाठी अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देण्याची योजना सुरू केलेली आहे. तसेच, लोकनायक गोपीनाथ मुंडे यांच्या नावाने इयत्ता १२ वी नंतर एमबीबीएस, बीएचएमएस, बीडीएमएस, एमबीए अशा अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेणाऱ्या मुलींना अर्थसहाय्य देण्याची योजना सुरू केलेली आहे. स्व.प्रमोद महाजन यांच्या नावाने परदेशातील उच्च शिक्षण किंवा तंत्रशिक्षणासाठी मुलींना विशेष अर्थसहाय्य देण्याची योजना सुरू करण्यात आलेली आहे. इयत्ता ८ वी ते १२ वी मधील विद्यार्थीनींना मोफत सायकल खरेदीसाठी योजना सुरू करण्यात आलेली आहे. असे समितीस सांगितले.

समितीने सदर योजनेतर्गत मुलींना देण्यात येणाऱ्या एका सायकलची किंमत किती आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी एका सायकलची किंमत जवळपास ६ हजार रुपये आहे. लाभार्थ्यांने सायकल खरेदी केल्याची पावती सादर केल्यानंतर त्यांना पैसे देतो. तसेच माता रमाई आंबेडकर योजनेतर्गत एचबी १४७२-६

इयत्ता ५ वी ते १० वी मधील मागासवर्गीय मुलींना विशेष अनुदान दिले जाते. मुलींच्या जन्माचे स्वागत म्हणून महानगरपालिकेच्या रुग्णालयात जन्माला येणाऱ्या मुलींसाठी योजना आहे. महानगरपालिकेच्या माध्यमातून जननी सुरक्षा योजना, जननी सुरक्षा कल्याण योजना राबविल्या जातात. तसेच, महिलांकरिता कौशल्य वृद्धीचे प्रकल्प मोठ्या प्रमाणावर राबविले जातात. आतापर्यंत केवळ त्यांच्या मागणीनुसार लो लोव्हल स्किलच्या संदर्भात प्रस्तावित होते. यावर्षी पासून एनएसडीसी प्रणित टेक्निकल ट्रेनिंग संस्थाच्या माध्यमातून प्रशिक्षण देण्यास सुरुवात करित आहोत. तसेच माविम बरोबर एमओयू करित आहोत. काही वर्षांपासून १० ते १५ हजार महिलांचे बचत गट तयार झाले होते. ते बचत गट विविध पातळीवरील आहेत. यापैकी काही बचत गट बंद झाले असतील किंवा सुरु असतील. सर्व बचत गटांचा शोध घेऊन ते पुनर्गठित करून त्यांना आर्थिक सहाय्य देण्यासाठी ३ वर्षांचा उपक्रम तयार करित आहोत. तसेच, राज्य शासनाचा स्किल डेव्हलपमेंट विभाग, युएनडीपी आणि पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेने स्विडीश फायनान्सिअल हेडच्या माध्यमातून क्राप्स अंमला प्रकल्प तयार केलेला आहे. सावित्रीबाई फुले अभ्यासिका आहे. त्या ठिकाणी स्किल डेव्हलपमेंट ट्रेनिंग सेंटर तयार केलेले आहे. विविध ऑर्गनायझेशन्स, कंपन्यांच्या माध्यमातून १० हजार महिलांना मोफत स्किल डेव्हलपमेंट प्रशिक्षण देण्यास सुरुवात झालेली आहे. महिलांना पहिल्या बॅचमध्ये फोर क्लिफ्ट ऑपरेटर्स प्रमाणे स्पेसिफिक प्रशिक्षण दिले जाते. त्यामुळे त्यांना सॅडविक, एसकेएफ सारख्या मोठ्या कंपन्यांमध्ये थेट नोकरी मिळते. यावर्षी पासून नवीन उपक्रम सुरु केलेला आहे आणि तो म्हणजे ज्या युवतींना, महिलांना मोटार ड्रायव्हिंगचे लर्निंग लायसन्स व परमनंट लायसन्स काढावयाचे आहे. त्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर अर्ज प्राप्त झालेले आहेत. पहिल्या बॅचेस पूर्ण झालेल्या आहेत. त्यांच्या जॉब लिंकेजसाठी सुरुवात केलेली आहे. ज्या महिला इच्छुक आहेत अशा १० महिलांच्या बॅचसाठी प्रयत्नशील आहोत. पहिल्या बॅचमधील ७ महिलांचे सिलेक्शन झालेले आहे, त्यांचे बरोबर कही महिलांना इंटरशिपसाठी एसकेएफ किंवा टाटा कंपन्यांमध्ये जॉब मिळवून देण्यासाठी प्रयत्नशील आहोत. बचत गटांच्या माध्यमातून महिलांच्या प्रशिक्षणाचा व्यापक कार्यक्रम हाती घेण्याचे प्रस्तावित केलेले आहे. त्याच बरोबर, ज्या अती गरीब महिला आहेत, ज्या महिला स्लममध्ये कार्यरत आहेत त्यांचे नवीन गट तयार करून त्यांना एनयुएलएमच्या माध्यमातून अर्थसहाय्य देऊन त्यांचे गट सक्षम करण्याचा प्रकल्प हाती घेतलेला आहे. महिलांच्या कल्याणकारी योजना राबविण्याचा व्यापक कार्यक्रम हाती घेतलेला आहे.

समितीने उबर, प्रियदर्शनी अशा कंपन्याबरोबर टायअप केलेले आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी होय उबर बरोबर टायअप केलेले आहे. त्यामध्ये पहिल्या बॅचमधील ७ महिलांचे सिलेक्शन झालेले आहे. महिलांकडून ट्रान्सपोर्ट व्हेईकल चालविण्यासाठी स्वॉप्टस्केलवर काम करावे लागेल. कॉन्फिडन्स बाबीवर काम करावे लागेल. एकदा अर्लीबर्ड जॉईन झाले की, त्यांचे उदाहरण दाखवून अनेक महिला पुढे येऊ शकतील. कंत्राटी पद्धतीवर काम करणाऱ्या सफाई कर्मचारी महिला आहेत. त्यातील काही महिला टाटा एस घंटागाडीवर ड्रायव्हर म्हणून काम करतात.

अभिप्राय व शिफारशी :-

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेकडून प्राप्त झालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने व साक्षीच्या वेळी आयुक्त व विभागीय सचिवांकडून प्राप्त झालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने जिल्हा परिषदेत गत ३ वर्षातील (२०१३-१४-१५, २०१४-१५ व २०१५-१६) वर्षानिहाय अंदाजपत्रक खालीलप्रमाणे आहे. सन २०१२-२०१३ मध्ये १७८७.९० कोटी, सन २०१३-२०१४ मध्ये १६८४.८९ कोटी व सन २०१४-२०१५ मध्ये १८७३.७४ कोटी आहे.

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या मागील ३ वर्षात ५ टक्के निधी खर्चाबाबत वर्षानिहाय व योजनानिहाय माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

सन २०१२-१३ मध्ये महानगरपालिका उत्पन्नातील बांधील खर्च वजा जाता महसुली उत्पन्न रु.६८५.७६ कोटी, ५% येणारी रक्कम ३४.२८ कोटी, तरतूद केलेली २४.६५ कोटी, ५% रक्कमेशी तरतूदीचे प्रमाण ७१.९०%, तरतूद रुपये २४,६५,४९,०००, खर्च ११,०९,८७,२५९, ४५.०१% व सन २०१३-१४ मध्ये महानगरपालिका उत्पन्नातील बांधील खर्च वजा जाता महसुली उत्पन्न रक्कम रु.५२१.८४ कोटी, ५% येणारी रक्कम २६.०९ कोटी, तरतूद केलेली ३२.४४ कोटी, ५% रक्कमेशी तरतूदीचे प्रमाण १२४.३३%, तरतूद रुपये ३२,४४,००,०००, खर्च १०,५२,८१,००२, ३२.४५% सन २०१४-१५ मध्ये महानगरपालिका उत्पन्नातील बांधील खर्च वजा जाता महसुली उत्पन्न रक्कम रु.६५१.०० कोटी, ५% येणारी रक्कम ३२.५५ कोटी, तरतूद केलेली २९.४६ कोटी, ५% रक्कमेशी तरतूदीचे प्रमाण ९०.५०%, तरतूद रुपये २९,४५,५०,०००, खर्च २०,००,६१,८७५, ६७.९२% इत्यादी माहिती समितीला सादर करण्यात आली तसेच महिलांचे सबलीकरण व आर्थिकदृष्ट्या मागास असलेल्या महिलांना सक्षम करण्यासाठी अनेक योजना राबविल्या जातात. त्यावर ५% बजेट मधून खर्चही केला जातो.

तसेच शासन धोरणानुसार महानगरपालिकेच्या महसुली उत्पन्नातून शासकीय अनुदाने वजा जाता व बांधील खर्च वजा उर्वरित महसुली उत्पन्नाच्या ५ टक्के निधी महिला व बालकल्याण विभागासाठी राखून ठेवण्यात येतो. समिती याबाबत समाधान व्यक्त करते.

सद्यःस्थितीत शासन परिपत्रक क्र. संकीर्ण १०/२००१/६/प्र.क्र.२२/नवि, २७, दिनांक २२ नोव्हेंबर, २००१ नुसार कार्यवाही करण्यात येते. त्यानुसार ३० टक्के गाळे महिलांसाठी राखून ठेवले जातात. पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या भाजी मंडई/मच्छी मार्केट व व्यापारी गाळ्यांमधील महिलांना वितरीत करण्यात आल्या आहेत अशीही माहिती समितीला देण्यात आली. याबाबतही समिती समाधान व्यक्त करते.

समितीने पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेमध्ये महिला व बालकल्याण अधिकारी हे पद आहे काय ? अशी विचारणा केली असता आयुक्त यांनी पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेत महिला व बालकल्याण अधिकारी नाहीत. सहायक आयुक्तांच्या माध्यमातून महिला व बालकल्याण योजनेची अंमलबजावणी केली जाते. पुढील ८ दिवसांच्या आत निधी समितीपुढे पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेतील पदांच्या संदर्भातील आकृतीबंध सादर केला असून, सदर आकृतीबंधामध्ये महिला व बालकल्याण अधिकाऱ्यांचे पद नव्याने निर्माण करण्यात येत आहे. सदर अधिकारी वर्ग १ मधील असणार आहे. **याबाबत महानगरपालिकेच्या अत्यंत महत्त्वाच्या महिला व बालकल्याण अधिकारी या पदाला तात्काळ मंजूरी देऊन हे पद महानगरपालिकेत तात्काळ भरण्याबाबत निर्णय घेण्यात यावा. याबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अहवालसमितीला २ महिन्यांच्या आत सादर करावा अशी समितीची शिफारस आहे.**

समितीने सार्वजनिक ठिकाणी महिलांसाठी शौचालये का नाहीत तसेच बस स्टॅण्डजवळ राहणाऱ्या लोकांची दारे ठोठावी लागतात अशी वाईट अवस्था आहे. अशा ठिकाणी मोबाईल टॉयलेट व्हॅनचा वापर केला जाऊ शकतो.याबाबत आयुक्तांनी पुढाकार घेऊन कार्यवाही करावी अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या सर्व शाळांमध्ये मुलांसाठी आणि मुलींसाठी स्वतंत्रपणे स्वच्छतागृहे आहेत. पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या १३२ प्राथमिक शाळा आणि ११८ माध्यमिक शाळा आहेत. ६ कार्यकारी अभियंता असून ते ६ क्षेत्रिय कार्यालयामधून काम करीत आहेत. प्रत्येक कार्यकारी अभियंत्यानी प्रत्येक शाळांची तपासणी करण्याचे निश्चित झाले होते. सदर तपासणीमध्ये शाळेतील टॉयलेटपासून ते शाळेला रंग देण्यापर्यंत सर्व तपासणी करण्याचे निश्चित केले होते. या सर्वासाठी जेवढा खर्च येणार आहे त्यासाठी बजेटमध्ये आवश्यक ती तरतूद केली जाणार आहे. सद्यःस्थितीत सर्व शाळांची तपासणी पूर्ण झालेली आहे. यानुसार बजेटमध्ये आवश्यक ती तरतूद केली जाणार आहे. त्यानुसार पुढील योग्य ती कार्यवाही लवकरात लवकर केली जाणार आहे.

तथापि, महिलांसाठी स्वच्छतागृहे नाहीत अशा ठिकाणी उभारण्यात यावीत. महानगरपालिकेला जागेची गरज भासल्यास शासनाने पालिकेला जागा उपलब्ध करून देऊन तात्काळ महिलांसाठीशौचालय उभारण्यासंदर्भात कार्यवाही करावी व तोपर्यंत याबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल समितीला २ महिन्यांच्या आत सादर करावा. अशी समिती शिफारस करीत आहे.

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका बेटी बचाओ बेटी पढाओ ही केंद्र शासनाची योजना योग्य प्रकारे राबवित असून या योजनेचा लाभ ही अनेक कुटुंबांना झाला आहे याबाबतची सर्व कार्यवाही ही पालिका-स्तरावर केली जाते. त्याच बरोबर कौशल्य विकास कार्यक्रमातून पालिकेने अनेक महिला ड्रायव्हर तयार केले आहेत. त्यासाठी पालिकेने मेहनत घेतली आहे. हे संपूर्ण माहितीवरून दिसते तरीही पालिकेने जास्तीत जास्त महिलांना त्यांच्या स्वकर्तृत्वावर स्वावलंबनाने जगता यावे यासाठी महानगरपालिकेने महिलांसाठी व बालकांच्या कल्याणासाठी उपलब्ध असलेला निधी त्याच प्रयोजनासाठी खर्च केला पाहिजे. तसेच मुलींसाठी महिलांना सक्षम करण्यासंदर्भात त्यांच्या उत्थानासाठी पावले उचलावित. तसेच मुलींसाठी जास्तीत जास्त या योजनांचा लाभ देण्याच्या दृष्टीने सकारात्मक कार्यवाही करून शासन निर्णयाचे पालन करावे व त्यादृष्टीने सर्व संबंधितांना सूचना देण्यात याव्यात अशी समितीची शिफारस आहे. याबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल समितीला २ महिन्यात पाठविण्यात यावा.

४. मिरा-भाईदर महानगरपालिका

४.१ मिरा-भाईदर, महानगरपालिकेतील रिक्त पदांचा अनुशेष भरण्याबाबत :-

सोमवार, दिनांक २४ एप्रिल, २०१७ रोजी महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समितीने दिलेल्या भेटीच्या वेळी मिरा-भाईदर महानगरपालिका यांच्याकडून खालीलप्रमाणे लेखी माहिती मागविण्यात आली होती.

समितीने महानगरपालिकेतील शासकीय निमशासकीय व शासन अनुदानित संस्थामधील सेवेतील भरतीसाठी महिलांकरीता ३०% जागा आरक्षित ठेवण्याच्या धोरणाची अंमलबाजावणी महानगरपालिकांच्या सेवेमध्ये भरती करतांना करण्यात येते काय ? महानगरपालिकेतील वर्ग १ ते ४ तांत्रिक व अतांत्रिक अधिकारी व कर्मचारी यांची मंजूर पद संख्या किती आहे ? त्यापैकी सन २०१४-२०१५ अखेर किती पदे भरण्यात आली आहेत ? उक्त मंजूर पदांपैकी वर्ग १ ते ४ मधील किती व कोणती पदे महिलांकरीता आरक्षित ठेवण्यात आली आहेत ? महिला उमेदवारांसाठी राखीव ठेवण्यात आलेल्या वर्ग १ ते ४ मधील पदे भरण्यासाठी कोणती कार्यपद्धती अवलंबण्यात येते ? महिला उमेदवारांसाठी राखीव ठेवण्यात आलेल्या वर्ग १ ते ४ मधील पदांपैकी सन २०५-१६ अखेर एकूण किती पदे भरण्यात आली आहेत व किती व कोणकोणती पदे रिक्त आहेत, तसेच सरदची पदे रिक्त राहण्याची कारणे काय आहेत ? प्रत्येक भरती वर्षामध्ये महिलांसाठी आरक्षित असलेली किती पदे भरण्यात आली ? त्याची संवर्गनिहाय माहिती देण्यात यावी तसेच किती व कोणती पदे रिक्त आहेत ? सदरहू पदे रिक्त राहण्याची कारणे काय आहेत ? महानगरपालिकेतील विविध पदांवर महिला उमेदवारांच्या नियुक्त्या करण्याबाबत महानगरपालिकेने सेवाप्रवेश नियमावली तयार केली आहे काय ? महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेली पदे भरण्यासाठी गत तीन वर्षांत (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) वर्षनिहाय किती वेळा व पदे भरण्यासाठी जाहिराती देण्यात आल्या होत्या ? महिला उमेदवारांसाठी राखून ठेवण्यात आलेल्या पदासाठी स्वतंत्र नोंदवही (रोस्टर) ठेवण्यात आली आहे काय ? तसेच महिला अधिकारी/कर्मचारी यांची भरती व सेवाविषयक बाबी हाताळण्यासाठी महानगरपालिकेमध्ये विशेष कक्ष स्वतंत्ररित्या स्थापन करण्यात आला आहे काय ? विशेष कक्ष स्थापन केला नसल्यास त्याची कारणे काय आहेत ? अशी विचारणा केली.

उपरोक्त प्रकरणी मिरा-भाईदर, महानगरपालिकेकडून खालील माहिती प्राप्त झाली आहे :-

महानगरपालिका स्थापन झाल्यापासून आजपर्यंत महापालिका आस्थापनेवर एकूण ६५ अधिकारी व १४८७ कर्मचारी कार्यरत आहेत. त्यापैकी महिला अधिकारी १५ व महिला कर्मचारी २५१ आहेत.

होय, शासनाने विहित केलेल्या नियमानुसार महिलांसाठी राखीव ठेवण्यात आलेल्या पदांची भरती करण्याची कार्यवाही करण्यात येते.

खालील शासन निर्णयानुसार महिलांसाठी राखीव ठेवण्यात आलेल्या पदांची भरती करण्यात येते.

(१) शासकीय, निमशासकीय व शासन अनुदानित संस्थामधील सेवांमध्ये भरतीसाठी महिलांकरिता ३०% जागा आरक्षित ठेवणेबाबत शासन निर्णय महिला व बालकल्याण विभाग क्रमांक संकीर्ण १०९६/ प्र.क्र.३०/का-२, दिनांक १ ऑगस्ट १९९७.

(२) शासकीय, निमशासकीय व शासन अनुदानित संस्थामधील सेवांमध्ये भरतीसाठी महिलांकरिता ३०% जागा आरक्षित ठेवणेबाबत शासन निर्णय महिला व बालविकास विभाग क्र.८२/२००१/मसेआ-२०००/प्र.क्र. ४१५/का-२, दिनांक २५ मे २००१.

(३) शासन सेवेत सरळ सेवा भरतीसाठी समांतर आरक्षण (Horizontal Reservation) कार्यान्वित करण्यासाठी अनुसरावयाची कार्यपद्धती विहित करण्याबाबत शासन परिपत्रक सामान्य प्रशासन विभाग क्र.एस.आर.व्हि.१०९७/ प्र.क्र. ३१/९८/१६ अ, दिनांक १६ मार्च १९९९

(४) शासन सेवेत सरळ सेवा भरतीसाठी समांतर कार्यान्वित करण्याबाबतच्या कार्यपद्धतीबाबत मार्गदर्शनार्थ स्पष्टीकरण शासन परिपत्रक सामान्य प्रशासन विभाग क्र.एसआर व्हि.१०१२/प्र.क्र.१६/१२/१६/१२/१६अ दि. १३ ऑगस्ट २०१४.

मिरा-भाईंदर महानगरपालिका आस्थापनेवरील वर्ग १ ते ४ मधील तांत्रिक व अतांत्रिक एकूण मंजूर संख्या खालीलप्रमाणे आहे :-

वर्ग	तांत्रिक		अतांत्रिक	
	मंजूर पदे	भरलेली पदे	मंजूर पदे	भरलेली पदे
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
वर्ग १	६६	२४	१०	०९
वर्ग २	१३	०२	३७	२४
वर्ग ३	३११	२४९	३१७	३१७
वर्ग ४	३१	१३	१५४८	१००३

महानगरपालिका आस्थापनेवर महिलांकरिता राखीव ठेवण्यात आलेली वर्गनिहाय पदे खालील प्रमाणे :-

वर्ग	महिलांसाठी राखीव ठेवण्यात आलेली पदे
(१)	(२)
वर्ग १	०९
वर्ग २	-
वर्ग ३	९१
वर्ग ४	१०७

महानगरपालिका आस्थापनेवरील महिला उमेदवारांसाठी राखीव ठेवण्यात आलेल्या वर्ग १ ते वर्ग ४ मधील पदे भरण्याची कार्यवाही शासनाने विहित केलेल्या नियमानुसार करण्यात येते.

मिरा-भाईंदर महानगरपालिका आस्थापनेवरील मंजूर वर्ग अ ते ड मधील महिला उमेदवारांसाठी राखीव ठेवण्यात आलेल्या तसेच सन २०१५-१६ अखेर भरण्यात आलेल्या पदे व रिक्त पदांची माहिती खालीलप्रमाणे :—

अ.क्र.	पदाचे नाव	मंजूर पदे	महिला उमेदवारांसाठी राखीव ठेवण्यात आलेली पदे	सन २०१५-१६ अखेर भरण्यात आलेली पदे	सन २०१५-१६ अखेर असलेली रिक्त पदे	शेरा/कारणे
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
सरळसेवा वर्ग ०१						
१.	वैद्यकीय अधिकारी	३०	०९	१०	-	-
सरळसेवा वर्ग ०२						
१	-	-	-	-	-	-
सरळसेवा वर्ग ०३						
१	स्वच्छता निरीक्षक	०५	०१	-	०१	दिनांक
२	लिपिक	९९	३०	२८	०२	२४ मे २०१२
३	प्लंबर	३०	०१	-	०१	तसेच दिनांक
४	फिटर	०४	०१	-	०१	२ जून, २०१५
५	मिस्त्री	०४	०१	-	०१	च्या शासन
६	पंपचालक	०६	०२	-	०२	निर्णयानुसार
७	कनिष्ठ अभियंता	१८	०५	०१	०४	आस्थापनेवरील
८	बालवाडी शिक्षिका	२७	०८	२७	-	संपूर्ण रिक्त
९	परिचारिका	०७	०२	१३	-	पदांची भरती
१०	प्रसविका	४८	१४	४७	-	करता आली
११	औषध निर्माण अधिकारी	२१	०६	०५	०१	नाही.

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
१२	अधिपरिचारिका	५४	१६	२१	-	
१३	प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ	०३	०१	०२	-	
१४	रक्तपेढी तंत्रज्ञ	०३	०१	-	०१	
१५	हेडमाळी	०६	०२	-	०२	

टीप.— (१) शासन निर्णय क्र.एसआरव्ही. २०१२ /प्र.क्र.१८६/१२, दिनांक २५ जुलै २०१२ नुसार ४(अ) गट

(अ) ते गट (ड) मधील सरळसेवा कोट्यातील पदांपैकी मंजूर पदांच्या प्रतिवर्षी कमाल ३ टक्के इतक्या कमाल मर्यादेपर्यंत रिक्त पदे विहित कार्यपद्धतीने भरण्याचे अधिकार नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांना राहतील.

(१४) वेतनावरील खर्च नियंत्रित करणे. शासन निर्णय दिनांक २ जून, २०१५ अन्वये ३ (ब) सरळ सेवेच्या कोट्यातील रिक्त असणाऱ्या पदांपैकी ५०% किंवा एकूण संवर्गाच्या जे कमी असेल इतकीच पदे भरण्यात यावीत.

अ.क्र.	पदाचे नाव	मंजूर पदे	महिला उमेदवारांसाठी राखीव ठेवण्यात आलेली पदे	सन २०१५-१६ अखेर भरण्यात आलेली पदे	सन २०१५-१६ अखेर असलेली रिक्त पदे	शेरा/कारणे
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)

सरळसेवा वर्ग ०४

१	शिपाई	१५४	४६	०९	३७	दिनांक
२	मजूर	१०९	३२	०१	३१	२७ मे, २०१२
३	वॉल्हमन	०३	०१	-	०१	तसेच दिनांक
४	रखवालदार	२९	०९	०१	०८	२ जून, २०१५
५	माळी	१३	०४	०१	०३	च्या शासन
६	पंपमदतनीस	०३	०१	०१	-	निर्णयानुसार
७	शिपाई तथा सफाई कामगार	०८	०२	-	-	आस्थापनेवरील
८	बाह्य रुग्ण सेवक	०६	०२	-	०२	संपूर्ण

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
९	शस्त्रक्रिया गृह परिचर	०४	०१	-	०१	रिक्त पदांची
१०	कक्ष सेवक	२५	०७	-	०७	भरती करता
११	अपघात विभाग सेवक	०६	०२	-	०२	आली नाही.

टीप.— (१) शासन निर्णय क्र.एसआरव्ही -२०१२ /प्र.क्र.१८६/१२, दिनांक २५ जुलै २०१२ नुसार ४(अ) गट

(अ) ते गट (ड) मधील सरळसेवा कोट्यातील पदांपैकी मंजूर पदांच्या प्रतिवर्षी कमाल ३ टक्के इतक्या कमाल मर्यादेपर्यंत रिक्त पदे विहित कार्यपद्धतीने भरण्याचे अधिकार नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांना राहतील.

(१५) वेतनावरील खर्च नियंत्रित करणे. शासन निर्णय दिनांक २ जून, २०१५ अन्वये ३ (ब) सरळ सेवेच्या कोट्यातील रिक्त असणाऱ्या पदांपैकी ५०% किंवा एकूण संवर्गाच्या जे कमी असेल इतकीच पदे भरण्यात यावीत.

महिलांसाठी आरक्षित ठेवण्यात आलेल्या पदांपैकी भरण्यात आलेली वर्ष निहाय पदे खालीलप्रमाणे आहेत :-

वर्ग	२०१०-११	२०११-१२	२०१२-१३	२०१३-१४	२०१४-१५	२०१५-१६	२०१६-१७
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)
वर्ग १	२	-	१	-	-	१	-
वर्ग २	-	१	-	-	-	-	-
वर्ग ३	८	६	३	२१	१	२८	-
वर्ग ४	-	१	२	-	-	-	-

महानगरपालिकेने मिरा-भाईंदर महानगरपालिका सेवा (सेवा भरती व सेवांचे वर्गीकरण) नियम, २०१४ तयार केले आहे. सदर सेवा प्रवेश नियमास शासनाने मार्च २०१४ नुसार मान्यता दिलेली आहे.

(१) सन २०१३-१४ या वर्षात अधिकारी/कर्मचारी यांची भरती करण्यात आलेली नाही.

(२) दिनांक २४ जानेवारी २०१५ रोजीच्या दै.लोकसत्ता या वृत्तपत्रात प्रसिद्ध केलेल्या जाहिरातीनुसार खालील पदे भरण्यात आली आहेत :-

अधिपरिचारिका - ८ पदे

औषध निर्माता/मिश्रक - १ पद

प्रसविका - ७ पदे

(३) दिनांक १६-०५/२०१५ रोजीच्या जाहिराती अन्वये उमेदवार उपलब्ध झाला नाही.

सन १९९५ पासुन बिंदूनामावली अद्ययावत स्वरूपात ठेवण्यात आलेली आहे. सहायक आयुक्त मागासवर्ग कक्ष यांचेकडून दिनांक १० मार्च २०१६ रोजी बिंदूनामावली नोंदवही तपासणी केली आहे.

महिला अधिकारी/कर्मचारी यांची भरती व सेवाविषयक बाबी हाताळण्यासाठी महानगरपालिकेमध्ये विशेष कक्ष स्वतंत्ररीत्या स्थापन करण्यात आलेला नाही. परंतु दिनांक १४ जानेवारी २००५ रोजी महानगरपालिकेमध्ये मागासवर्ग कक्ष स्वतंत्ररीत्या स्थापन करण्यात आलेला आहे. सदर मागासवर्गीय कक्षामध्ये एकूण ०५ अधिकाऱ्यांचा समावेश आहे. महिला अधिकारी/कर्मचारी यांची भरती व सेवाविषयक बाबी हाताळण्यासाठी महानगरपालिकेमध्ये विशेष कक्ष स्वतंत्ररीत्या स्थापन करणेची तजबीज ठेवण्यात आली आहे.

मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेच्या आयुक्त यांची साक्ष :-

मिरा भाईंदर महानगरपालिकेला दिनांक २४ एप्रिल, २०१७ रोजी दिलेल्या भेटीच्या वेळी आयुक्त यांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने महानगरपालिकेच्या कर्मचाऱ्यांच्या संख्येपैकी २५१ महिला कर्मचाऱ्यांची संख्या आहे. शासन निर्णयानुसार १ ऑगस्ट, १९९७ नुसार महिलांना ३० टक्के राखीव आरक्षण ठेवले आहे काय, नसल्यास त्याची कारणे काय आहेत ? ज्या वेळी भरती प्रक्रिया राबविण्यात आली त्या वेळी महिलांसाठीची ३०% आरक्षणाप्रमाणे भरती प्रक्रिया न राबविण्याची कारणे काय आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी ६५ अधिकाऱ्यांच्या अगॅस्ट १५ महिला अधिकारी असून एकंदर १४८७ कर्मचाऱ्यांच्या अगॅस्ट २५१ महिला कर्मचारी नियुक्त आहेत. महिलांच्या ३०% आरक्षणाप्रमाणे महिलांची नेमणूक करित असतो. नेमणूक करताना बऱ्याच वेळी अधिकारी मिळतात तर बऱ्याच वेळी अधिकारी मिळत नसल्यामुळे पदे रिक्त राहतात. तसेच आस्थापनेवर वर्ग १ ते ४ पर्यंत पदनिर्मिती झाली ती समांतर आरक्षण व महिलांसाठीचे ३० टक्के आरक्षणाच्या संदर्भात वेळोवेळी जाहिराती काढण्यात आलेल्या आहेत. पदांच्या संदर्भातील संपूर्ण यादी परिशिष्ट अ मध्ये पहावी. वर्ग ४ मध्ये जास्त करून सफाई कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करण्यात आलेली आहे तसेच वारसाहक्काने जी पदे रिक्त होतात त्या पदांवर वारसांना नियुक्त्या दिलेल्या आहेत, असे समितीस सांगितले.

समितीने दिनांक १६ मार्च, १९९९ चा शासन निर्णयानुसार (परिशिष्ट ब) समांतर आरक्षणा वेळी कधी वापरला जातो ? नोकर भरतीमध्ये महिलांना जे ३० टक्के आरक्षण शासनाने दिले आहे त्यानुसार महिलांसाठी ३० टक्क्याचे आरक्षण का राबविले जात नाही ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी ज्या भरती झाल्या होत्या त्यामध्ये महिलांसाठी पदे राखीव ठेवण्यात आली होती.

समितीने दिनांक १६ मार्च, १९९९ च्या शासन निर्णयाचे पालन मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेने केले आहे काय, नसल्यास त्याची कारणे काय आहेत ? महिला कर्मचाऱ्यांची संख्या २८४ असून त्यामध्ये ८४ सफाई कामगार व परिचारिका आहेत. सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयात म्हटले आहे की, विशेष आरक्षण हे एका विशिष्ट सामाजिक प्रवर्गातून दुसऱ्या सामाजिक प्रवर्गात स्थलांतरित करता येणार नाही. त्यामुळे दिनांक १६ मार्च, १९९९ च्या शासन समांतराच्यावेळी कधी वापरला जातो ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी वर्ग एक मध्ये मंजूर पदे ३० असून महिला कर्मचाऱ्यांसाठी ९ पदे राखीव ठेवण्यात आली आहेत. सन २०१५-१६ च्या अखेर महिलांची १० पदे भरण्यात आली. वर्ग-१ मध्ये सुद्धा महिलांची पदे भरण्यात आलेली आहेत. वर्ग २ मध्ये मंजूर पदे नाहीत. वर्ग-३ मध्ये वेगवेगळे संवर्ग आहेत. यामध्ये स्वच्छता निरीक्षकाच्या संवर्गात ५ पदे असून यामध्ये महिलांसाठी एक पद आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने वर्ग-३ मधील महिला स्वच्छता निरीक्षकाचे पद सन २०१५-१६ पासून न भरण्याची कारणे काय आहेत अशी विचारणा केली.

त्यावर महानगरपालिकेचे उपायुक्त यांनी दिनांक २ जून २०१५ रोजी याबाबत शासन निर्णय (परिशिष्ट ब) झालेला असून त्यामध्ये म्हटले आहे की, जर रिक्त पदे भरावयाची असेल तर त्यासाठी मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली जी समिती आहे त्या समितीची परवानगी घेऊनच आपल्याला ही पदे भरता येतात, असे समितीस सांगितले.

समितीने सदर भरती केव्हा पासून बंद आहे ? सदरची पदे भरण्यासाठी प्रयत्न केले आहेत काय, प्रस्ताव रिजेक्ट होऊन आले आहेत काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी सन २०१५ पासून ही पदे भरलेली नाहीत. परंतु टेंभा रुग्णालयासाठी लागणारी पदे भरलेली आहेत. तसेच मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखालील समितीच्या मान्यतेने सदर वर्गाची पदे भरता येतात. पदे भरण्यासाठी प्रस्ताव पाठविलेले होते, असे समितीस सांगितले.

समितीने सदर कनिष्ठ अभियंत्याची १८ पदे असून त्यात महिलांसाठी ५ पदे राखीव असून त्यात महिलांची ४ पदे रिक्त राहण्याची कारणे काय आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी कनिष्ठ अभियंत्याची पदे भरण्यासाठी शासनाकडे प्रस्ताव पाठविला आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने महिला शिपाई यांची ३७ पदे रिक्त आहेत. सातवी पास, १० वी पास महिला शिपाई म्हणून मिळू शकत नाही का ? महिलांची सर्व पदे रिक्त असून पुरुषांची पदे भरावयाची व महिलांची पदे भरावयाची नाहीत असे महानगरपालिकेने ठरविले आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी जून, २०१५ च्या शासन निर्णयाच्या परिशिष्ट-ब अनुषंगाने भरती प्रक्रिया थांबविलेली आहे तसेच आस्थापनेवर ३५ टक्के खर्च अलाऊड असून महानगरपालिकेत आस्थापनेवर ४० टक्के खर्च होत आहे.

समितीने महिलांच्या जागेवर पुरुषांची नियुक्ती केल्यामुळे आस्थापनेवर ३५ टक्क्यांचे निर्बंध आलेले आहेत. या विषयाच्या संदर्भात चौकशी करून समितीला सविस्तर माहिती सादर करतो, असे समितीस सांगण्यात आले. ही पदे न भरण्यामागे एखादा प्रशासकीय अधिकारी जबाबदार असू शकतो. त्यामुळे या संदर्भात चौकशी नेमून कारवाई करण्यात यावी, तसेच ८१ पदांच्या संदर्भातही चौकशी करण्यात यावी.

समांतर आरक्षण कधी वापरले जाते याची सविस्तर माहिती समितीला देण्यात यावी. समांतर आरक्षण आपल्या सोयीसाठी वापरले जाते असा समितीचा आक्षेप आहे. समांतर आरक्षण वापरूनही पदे रिक्त असतील तर ते गंभीर आहे. महिलांची जी पदे सहज उपलब्ध असताना ती पदे भरली नाहीत ही बाब अतिशय गंभीर आहे, असे समितीने मत नोंदविले आहे.

त्यावर आयुक्त यांनी अनुसूचित जाती, जमाती, व्हीजेएनटी व विशेष मागासवर्ग व ओबीसी तसेच माजी सैनिक, प्रकल्पग्रस्त आणि अपंग महिला यामध्ये सुध्दा समांतर ३० टक्के आरक्षण आहे. महिलांची ३० टक्के पदे भरती का झाली नाही असा समितीने प्रश्न उपस्थित केला असून त्यासंदर्भात सविस्तर माहिती घेऊन चौकशी करून व त्यामध्ये जर कोणी दोषी आढळून आले तर संबंधितांवर कारवाई करण्यात येईल, असे समितीस सांगितले.

समितीने मोठ्या प्रमाणावर पदे रिक्त असताना फक्त १८ पदांचीच जाहिरात का दिली आहे ? सदर रिक्त पदे भरली आहेत काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी सन २०१५ मध्ये अधिपरिचारिका, औशध निर्माता, प्रसविका ही पदे भरण्यासाठी जाहिरात दिली होती. त्यानुसार सदर पदे ही भरलेली आहेत, असे समितीस सांगितले.

समितीने अनेक पदे रिक्त असताना १८ पदांसाठी जाहिरात का दिली आहे ? त्याचे कारण काय आहे ? तसेच शिपाई यांची ३७ पदे रिक्त आहेत. मजुरांची ३१ पदे रिक्त आहेत. माळीची ३ पदे रिक्त आहेत. कक्ष सेवकांची ७ पदे रिक्त आहेत. कनिष्ठ अभियंत्यांची ४ पदे रिक्त आहेत. वर्ग-३ व वर्ग-४ मधील विविध पदे रिक्त असताना फक्त आरोग्य विभागाशी संबंधित असलेल्या पदांचीच जाहिरात का दिली आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर रुग्णालय सुरू करणे अत्यावश्यक होते. त्यामुळे या पदांची तातडीने भरती करण्यात आली. अन्य पदांचा आढावा घेत असून ती पदे लवकरच भरणार आहेत. असे समितीस सांगितले.

समितीने महिलांची जाणीवपूर्वक पदे रिक्त ठेवलेली आहेत. सदर रिक्त पदांचा आढावा का घेतला नाही ? महानगरपालिकेकडून शासन निर्णयाचे पालन का होत नाही ? अशी विचारणा केली.

त्यावर दिनांक १० ऑगस्ट २०१६ रोजी मुख्य सचिवांकडे प्रस्ताव पाठविलेला आहे. वर्ग-२ मधील महिला व बालकल्याण अधिकारी यांचे १ पद रिक्त आहे. स्टेशन ऑफिसरचे पद देखील रिक्त आहे. तसेच परिचारिकांची २० पदे रिक्त आहेत. यातील बालरोग परिचारिकेची २ पदे भरण्यात आली आहेत. मनोविकृती परिचारिका १ पद भरावयाचे आहे. मनोविकृती सामाजिक कार्यकर्ता १ पद रिक्त आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने दिनांक २ जून २०१५ रोजीचा शासन निर्णय आहे. दिनांक ३ जानेवारी, २०१५ रोजी जाहिरात दिलेली आहे. त्यावेळी हा जी.आर. लागू नव्हता. सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयानंतर शासन निर्णय

निघाला आहे. तसेच अधिपरिचारिकेची ८ पदे, औषध निर्माताचे १ पद, प्रसिवेकेची ७ पदे भरण्यासाठीच जाहिरात का दिली आहे ? शिपाई ३७, मजूर ३१, वॉल्व्हमन, रखलवादार, माळी, पंप मदतनीस, कक्ष सेवक यांची पदे देखील रिक्त आहेत याचा विचार का केला नाही ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी दिनांक ४ मे २००६ रोजी शासन निर्णय निर्गमित झाला आहे. सदरहू शासन निर्णय परिशिष्ट अ मध्ये पाहावा. त्यानुसार आस्थापना खर्चावर मर्यादा घालण्यात आली आहे. त्या शासन निर्णयानुसार “ ड ” वर्ग महानगरपालिकांसाठी ३५ टक्के खर्चाची मर्यादा दिलेली आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने महानगरपालिकेने एवढी जादा पदे मंजूर का केली आहे ? जी पदे उपयोगात नाहीत ती व्यपगत का केली नाहीत ? महिलांच्याच पदाला कात्री का लावण्यात येते ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी सर्वोच्च न्यायालयाने रुग्णालय सुरू करण्याचे निदेश दिले होते. विहित मर्यादेत रुग्णालय सुरू करणे आवश्यक असल्यामुळे ती पदे भरण्याची जाहिरात दिली असे समितीस सांगितले.

समितीने दिनांक ४ मे २००६ रोजीचा शासन निर्णय काय आहे ते समितीला सांगण्यात यावे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त सन २०१५ मध्ये शासन निर्णय निघाला होता. ३५ टक्के खर्चाचा मुद्दा देखील आला होता. ३५ टक्क्यांच्या पुढे खर्च गेला तर शासन निर्णयानुसार पद रिक्त असले तरी ते भरावयाचे नाही असे बंधन होते. त्यामुळे ती पदे भरण्यात आली नाहीत. पूर्वी जागा भरल्या असतील आणि तेथे महिला उमेदवार नसतील तर त्या जागा तशाच राहतील असे समितीस सांगितले.

समितीने शासनाच्या नियमाप्रमाणे महिलांसाठी ३० टक्के आरक्षण असले पाहिजे. यासंदर्भात कोणी चूक केली आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी दिनांक ४ मे, २००६ रोजीचा शासन निर्णयामध्ये (परिशिष्ट ब) असे नमूद करण्यात आले आहे की, महापालिकांना विकास कामांसाठी पुरेसा निधी उपलब्ध होणे आवश्यक आहे. त्यासाठी आस्थापना खर्चावर नियंत्रण देखील राहणे गरजेचे आहे. महानगरपालिकेचे वर्गीकरण व ३८ अधिकारी संवर्गातील पदांचा आकृतीबंध निश्चित करताना महानगरपालिकेच्या आस्थापना खर्चावर नियंत्रण राहण्यासाठी जास्तीजास्त ३५ टक्के एवढी खर्च मर्यादा ठेवण्यात येत आहे. आस्थापना खर्चामध्ये वेतन, निवृत्तीवेतन, कार्यालयीन खर्च, वाहन, इंधन स्टेशनरी, बैठकांवरील खर्च, दुरुस्ती महानगरपालिकेतील आऊट सोर्सिंग मार्फत होणारी कामे यासाठी महापालिकेस येणारा खर्च याचा देखील समावेश राहिल, असे समितीस सांगितले.

समितीने महानगरपालिकेच्या क्षेत्रातील लोकसंख्येचा विचार करता जे कर्मचारी कार्यरत आहेत त्यापेक्षा अधिक कर्मचाऱ्यांची आवश्यकता आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी यासाठी नवीन आकृतीबंध तयार केला आहे. त्यास महासभेने मंजूरी दिलेली आहे. शासनाकडे प्रस्ताव पाठविला होता. त्यात दुरुस्ती सुचविण्यात आलेल्या आहेत. सर्व दुरुस्तीसह सचिव महोदयांकडे पुन्हा प्रस्ताव पाठविण्यात येणार आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने उपरोक्त प्रकरणी सन २००६ च्या शासन निर्णयाची आडकाठी येईल काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी सन २००६ च्या शासन निर्णयाची आडकाठी येऊ नये म्हणून दोन प्रकारे प्रयत्न करणार आहेत. महापालिकेच्या एकूण उत्पन्नाच्या ३५ टक्क्यांपर्यंत आस्थापनेवर खर्च करण्याची मर्यादा आहे. त्यामुळे आहे त्या कर्मचाऱ्यांमध्ये काम करावे लागणार आहे किंवा उत्पन्न वाढवून पैशाची तरतूद करावी लागणार आहे. मागच्या वर्षापेक्षा या वर्षी ३० कोटी रुपये प्रॉपर्टी टॅक्सद्वारे निर्माण केले आहे. मागच्या वर्षापेक्षा ३० कोटी रुपये वसूल केले आहेत. हा प्राथमिक प्रयत्न आहे. येत्या महिन्याभरात सदर कामाची एजन्सी देखील निश्चित करण्यात येणार आहे. मिरा-भाईंदर महानगरपालिका पहिल्या फेजमध्ये नव्हती. सचिव महोदयांनी विनंती मान्य केली त्यामुळे फेजमध्ये आलेलो आहोत. असेट मॅपिंग केल्यामुळे चालू आर्थिक वर्षात उत्पन्न देखील वाढणार आहे. ज्याचे असेटमेंट झालेले नाही किंवा असेटचा पर्पज चेंज असेल तर त्या सर्वांचे मॅपिंग होणार आहे. त्यामुळे प्रॉपर्टी टॅक्स वाढणार आहे. अशाने उत्पन्न वाढणार आहे. उत्पन्न वाढले की आकृतीबंध मंजूर झाल्यानंतर पदे भरण्यास काही अडचण येणार नाही. त्यामुळे ३० टक्के महिला आरक्षण भरण्याची काळजी १०० टक्के घेऊ, असे समितीस सांगितले.

समितीने सन २०१५-१६ मध्ये वर्ग-३ मधील २८ पदे भरल्याचे नमूद केले आहे. (परिशिष्ट अ) ती पदे कशी काय भरली आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी सर्वोच्च न्यायालयाने आदेश दिल्यामुळे टेंभा रुग्णालयासाठी सदर पदे भरली आहेत. जाहिरात (परिशिष्ट अ) ८ पदांची दिली आहे. वर्ग-३ ची २८ पदे भरली आहेत, ही सर्व पदे स्टाफ नर्सस यांची आहेत.

तसेच वैद्यकीय विभागातील वर्ग-१ व वर्ग-२ ची पदे देखील आहेत. ती पदे भरण्यासाठी जाहिरात दिली होती. पण कोणीही उमेदवार आलेला नाही. टेंभा रुग्णालय हे ग्रामीण रुग्णालयाच्या सिव्हील रुग्णालयाच्या दर्जाचे आहे. आतापर्यंत फक्त १२ वैद्यकीय अधिकारी मिळालेले आहेत, असे समितीस सांगितले.

समितीने सदरची जाहिरात ही किती पदांसाठी होती ? ८९ पदांपैकी किती पदे भरण्यात आली आहेत तसेच यामध्ये महिलांची कोणकोणती पदे भरलेली गेली नाहीत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी १९ कॅटेगिरीसाठी ८९ पदांची जाहिरात होती. डिसेंबर, २०१६ मध्ये २२ पदांचा वॉक इन इंटरव्ह्यू घेतलेला असून यामध्ये केवळ १२ पदांची निवड करू शकलो. या वॉक इन इंटरव्ह्यूमध्ये बरेच लोक आले नव्हते तसेच या पदावर काम करण्यासाठी उमेदवार इच्छूक सुध्दा नसतात. डॉक्टरांचे पगार कमी असल्यामुळे त्यांचा खाजगी प्रॅक्टीस करण्याकडे जास्त कल असतो. मेडिकल ऑफिसरच्या संदर्भात राज्य सरकारच्या आणि महानगरपालिकेचा स्केल सारखाच आहे मेडिकल ऑफिसरसाठी ७० हजार रुपये पगार हा फार कमी पगार आहे. मेडिकल ऑफिसरांचा पगार वाढण्याच्या संदर्भात महपौरांना विनती केलेली आहे.

समितीने “ ड ” वर्ग महानगरपालिकेला शासनातर्फे मेडिकल ऑफिसर्स उपलब्ध करून देण्यासंदर्भात राज्य शासनाला प्रस्ताव पाठवू शकतो काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी सिव्हील सर्जनच्या लेव्हलचे डीएचओच्या पदाची मागणी करीत आहोत परंतु कोणीही येणास तयार नाही, असे समितीस सांगितले.

समितीने ठराविक तंत्रज्ञाच्या पदावर १०-२० हजार रुपये एक्स्ट्रा देऊ शकतो काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी वैद्यकीय अधिकाऱ्यांचे पे स्केल संपूर्ण महाराष्ट्रात एकच आहे. तसेच डेप्युटी सीईओ, व्हीडीओ, सीईओ यांचेही पे स्केल ठरलेले आहे. त्यामुळे त्या दर्जाच्या अधिकाऱ्यांना तेवढाच पे स्केल मिळणार असल्यामुळे पे स्केल वाढवून देता येणार नाही. परंतु महानगरपालिकेने त्यांच्या स्तरावर ज्या पदासाठी लोक येण्यास इच्छूक नाही अशा पदांचे पगार वाढवून द्यावेत असे राज्य शासनाने म्हटले तर ते जास्त चांगले होईल व त्याचा बोजा शासनावर देखील पडणार नाही व पर्यायाने महानगरपालिकेचीही कामे होतील.

तसेच एनएचएम मध्ये सुद्धा मानधन ठरलेले असून त्या ठिकाणी ३८ हजार रुपये मानधन दिले जाते. ३८ हजार रुपयांमध्ये एमबीबीएस झालेला उमेदवार येऊच शकत नाही व ३८ हजाराच्या वर त्याचे मानधन वाढवून देऊ शकत नाही. त्यामुळे महानगरपालिकेच्या उत्पनातून ३८ हजाराच्या वर मानधन देण्याची अनुमती दिली तर उमेदवार मिळू शकतील, असे समितीस सांगितले.

विभागीय सचिवांच्या साक्षीच्या वेळी आयुक्त, मिरा-भाईंदर महानगरपालिका यांनी खालीलप्रमाणे लेखी माहिती दिली :-

मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेसाठी स्वतंत्र तहसील कार्यालय निर्माण होण्याबाबत यासंदर्भात हा विषय महसूल विभागाशी संबंधित आहे.

मिरा-भाईंदर महानगरपालिकामार्फत महानगरपालिका शाळा क्र.१६ येथे सॅनिटरी नॅपकीन, वेडींग मशिन व मिरा भाईंदर महानगरपालिका मुख्य कार्यालय तसेच भिमसेन जोशी हॉस्पिटल येथे सॅनिटरी नॅपकीन

वेडींग अशा एकूण सॅनिटरी नॅपकीन वेडींग मशिन ०३ व डिस्पोझल मशिन ०२ बसविण्यात आलेली असून सद्यःस्थितीत वापर सुरू आहे.

मिरा-भाईंदर महानगरपालिका आस्थापनेवरील महिलांसाठी ३०% आरक्षणानुसार असलेली रिक्त पदांची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

वर्ग	एकूण मंजूर संख्या	प्रतिनियुक्ती/एकाकी पदोन्नती पद संख्या	सरळसेवा पदसंख्या	३०% महिला आरक्षण पदसंख्या	कार्यरत पदसंख्या	शेरा
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
वर्ग १	८१	४७	३४	१०	१०	-
वर्ग २	५०	५०	-	-	०५	-
वर्ग ३	७३०	४०१	३२९	९८	१६७	-
वर्ग ४	४०१	५१	३५०	१०५	८४	-
एकूण	१२६२	५४९	७१३	२१३	२६६	-

वरीलप्रमाणे वर्ग ०१ च्या एकूण ८१ पदसंख्येपैकी प्रतिनियुक्ती/एकाकी व पदोन्नती ४७ पदसंख्या वगळल्यास सरळसेवेसाठी ३४ पदसंख्या येते. व ३०% महिला आरक्षणानुसार १० पदे उपलब्ध होत आहेत. व सद्यःस्थितीत १० महिला कार्यरत आहेत.

वर्ग ०२ च्या एकूण ५० पदसंख्येपैकी प्रतिनियुक्ती/एकाकी व पदोन्नती ५० पदसंख्या वगळल्यास सरळसेवेसाठी पदसंख्या उपलब्ध नाही. तथापि ०५ पदांवर महिला कार्यरत आहेत.

वर्ग ०३ च्या एकूण ७३० पदसंख्येपैकी प्रतिनियुक्ती/एकाकी व पदोन्नती ४०१ पदसंख्या वगळल्यास सरळसेवेसाठी ३२९ पदसंख्या येते व ३०% महिला आरक्षणानुसार ९८ पदे उपलब्ध होत आहेत. व सद्यःस्थितीत १६७ महिला कार्यरत आहेत. म्हणजेच ६९ महिला जास्तीच्या कार्यरत आहेत.

वर्ग ०४ च्या एकूण ४०१ पदसंख्येपैकी प्रतिनियुक्ती/एकाकी व पदोन्नती ५१ पदसंख्या वगळल्यास सरळसेवेसाठी ३५० पदसंख्या येते व ३०% महिला आरक्षणानुसार १०५ पदे सफाई कर्मचाऱ्यांची असून, सफाई कर्मचाऱ्यांस आरक्षण लागू नाही.

वर्ग ०४ ची ११८० पदे सफाई कर्मचाऱ्यांची असून, सफाई कर्मचाऱ्यांस आरक्षण लागू नाही.

याप्रमाणे एकूण कार्यरत पदांपैकी महिला राखीव पदे भरण्यात आली आहेत. उर्वरित महिला आरक्षणाची रिक्त पदे भरती प्रक्रिया राबविताना महिला राखीव पदे प्राधान्याने भरण्याची दक्षता घेण्यात येईल.

एचबी १४७२-७

मिरा-भाईदर महानगरपालिका आस्थापनेवरील गट अ ते गट ड या संवर्गातील रिक्त पदांची पदभरती करणेकरिता जा.क्र.मनपा/आस्था/८४६/२०१८, दिनांक २१/०८/२०१८ रोजीच्या पत्रान्वये मा.संचालक, मे.महापरीक्षा ऑनलाईन लि., मुंबई यांचेकडून भरती प्रक्रियेविषयी संपूर्ण मंङ्गती मागविण्यात आलेली आहे.

मे. महापरीक्षा ऑनलाईन लि., मुंबई यांचेकडून माहिती प्राप्त झालेनंतर गट अ ते गट ड या संवर्गातील रिक्त पदांची भरती प्रक्रिया करण्याची कार्यवाही करण्यात येईल.

मिरा-भाईदर महानगरपालिकेच्या मा.महासभा ठराव क्र.३७ दिनांक १५/०१/२०१३ अन्वये ठोक मासिक मानधन रुपये ३८,००० वर करार तत्वावर तात्पुरत्या स्वरुपात वैद्यकीय अधिकारी यांचे सेवा घेण्यात मान्यता देण्यात आलेली होती. तदनंतर मा.महासभा ठराव क्र.१६ दिनांक १९/०५/२०१७ अन्वये वैद्यकीय अधिकारी यांच्या नियमित श्रेणीतील स्थायी पदांच्या ९० टक्के एवढे ठोक मासिक मानधन करारतत्वावरील, तात्पुरत्या स्वरुपात नेमलेल्या वैद्यकीय अधिकारी यांना मासिक रुपये ५०,६०० मानधन देत आहे. सर मानधन हे महानगरपालिकेमार्फत नेमलेल्या करारतत्वावरील वैद्यकीय अधिकारी यांच्याबरोबर शासनाच्या एन.यु.एच.एम अंतर्गत नेमण्यात आलेल्या वैद्यकीय अधिकारी यांनाही लागु करण्यात आलेले आहे. शासनातर्फे एन.यु.एच.एम अंतर्गत वैद्यकीय अधिकारी पदासाठी रुपये ४०,००० मासिक मानधन देण्यात येते. सदर मानधनात महानगरपालिकेमार्फत रुपये १०,६०० ची भर घालून सदर वैद्यकीय अधिकारी यांना मासिक किमान रुपये ५०,६०० एवढे मानधन देण्यात येते.

विभागीय सचिवांची साक्ष :-

मिरा-भाईदर महानगरपालिकेला दिलेल्या भेटीच्या वेळी प्राप्त झालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने दिनांक ०५ सप्टेंबर, २०१८ रोजी विभागीय सचिवांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने मिरा-भाईदर महानगरपालिकेसाठी स्वतंत्र तहसील कार्यालय निर्माण होण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनाकडे अद्याप पर्यंत प्रलंबित का आहे ? शासनाकडून कोणतीही कार्यवाही का करण्यात आली नाही, प्रलंबित प्रस्तावाची सद्यःस्थिती काय आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी स्वतंत्र तालुका निर्माण करण्याबाबतचे निकष ठरविण्यासाठी समिती स्थापन केली होती. त्या समितीचा अहवाल प्राप्त झाला आहे. तालुका निर्मितीचे निकष ठरविण्यात आलेले आहेत. तालुका निर्मिती कशी करावी, त्याचे विभाजन कसे करावे, या संदर्भातील निकष अजूनही निश्चित केले नाहीत ते निकष निश्चित करण्याबाबत एक समिती स्थापन केली होती. निकष निश्चित झाल्यानंतर प्रकरणत्वे निकषानुसार जे तालुके विभाजनास पात्र ठरतील अशा तालुक्यांचा विचार करणार आहोत. सध्या या महानगरपालिकेमध्ये स्वतंत्र अपर तहसीलदार कार्यालय स्थापन करण्याचा प्रस्ताव विचारधीन आहे. त्याला तत्त्वतः मान्यता प्राप्त झालेली आहे. उच्चाधिकार समितीपुढे पद निर्मितीचा प्रस्ताव सादर केलेला आहे. निकष नसल्यामुळे तालुक्याच्या बाबतीत अजून काही निर्णय झालेला नाही.

समितीने वेगळा तालुका निर्माण करण्याची गरज आहे. तसेच तशी भेटीच्या वेळी मोठया प्रमाणात मागणी झाली होती ? अशी विचारणा केली.

विभागीय अधिकारी यांनी निकष ठरविल्यानंतर त्याबाबत विचार करता येईल. तूर्त तेथे अपर तहसीलदार कार्यालय स्थापन करण्याची कार्यवाही सुरू आहे. असे समितीस सांगितले.

मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेच्या शाळेमध्ये सॅनिटरी नॅपकीन व्हेर्डींग आणि डिस्पोजल मशीन देण्याबाबतचा प्रस्ताव शासनस्तरावर प्रलंबित आहे काय, असल्यास त्याची कारणे काय आहेत ? सदरहू प्रस्ताव तत्काळ निकाली काढण्याबाबत शासन स्तरावर कोणते प्रयत्न करणे आवश्यक आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी हा प्रस्ताव शासनापर्यंत येण्याची आवश्यकता नाही. महानगरपालिका स्तरावर कार्यवाही अपेक्षित आहे. महापालिका कार्यालयात सॅनिटरी नॅपकीन व्हेर्डींग मशीन, भीमसेन जोशी रुग्णालयामध्ये मोठया प्रमाणात स्टाफ आहे तेथे आणि शाळा क्रमांक १६ अशा तीन ठिकाणी व्हेर्डींग मशीन, दोन डिस्पोझेबल मशीन्स बसविलेल्या आहेत आणि त्याचा वापर सुरू आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेमध्ये वर्ग १ ते ४ मधील ८१ पदे रिक्त असून शासनाने त्यावर कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे ? तसेच महिलांची ३०% टक्यानुसार भरती का करण्यात आली नाही ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी रिव्हाईज तक्ता प्राप्त झाला होता. वर्ग अ, ब, क, व ड नुसार मंजूर पदे, प्रतिनियुक्ती पदे, सरळसेवेची पदे आणि ३० टक्के प्रमाणे आरक्षण आणि कार्यरत पदसंख्या याचा सविस्तर घोषवारा लेखी स्वरूपात दिलेला आहे. वर्ग १ मध्ये ८१ पदे मंजूर असून त्यामध्ये प्रतिनियुक्ती आणि एकाकी अशी पदे ४७ सरळसेवेची ३४ आणि ३० टक्के आरक्षणाप्रमाणे १० पदे आहेत. १० पदांवर महिला कार्यरत आहेत. यापुढे वर्ग १ ची पदे भरताना ३० टक्के रिक्त पदाचा समावेश करूनच भरती केली जाईल. त्यामध्ये कोणत्याही प्रकारचे उल्लंघन केले जाणार नाही. याप्रमाणे चार वर्गांची सविस्तर लेखी माहिती दिलेली असून यापुढे त्याचे कार्यपालन नियमितपणे ठेवले जाईल, असे समितीस सांगितले.

समितीने पुढे महिला उमेदवारांसाठी रिक्त पदे भरण्याबाबतचा प्रस्ताव प्रलंबित आहे काय आणि प्रस्तावाची सद्यःस्थिती काय आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी काही संवर्गांचे प्रस्ताव नगर विकास विभागाकडे पाठविलेले आहेत आणि त्यांची मान्यता अंतिम स्टेजला आहे. ते मान्य झाल्यास जाहिरात काढून पदे भरण्यात येतील, असे समितीस सांगितले.

समितीने वैद्यकीय अधिकारी, उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी, गट विकास अधिकारी आणि सीईओ यांचे पे स्केल महाराष्ट्रात एक आहे, परंतु त्याचे मानधन ३८,००० आहे. त्यामुळे ते या पदावर काम करण्यास एचबी १४७२-७अ

उत्सुक नसल्याचे समितीच्या निदर्शनास आले आहे, त्यामुळे त्यांचे मानधन वाढवून दिल्यास ते काम करू शकतात अन्यथा नाही याबाबत शासनाचे काय मत आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी ही वस्तुस्थिती आहे. डॉक्टर ही अत्यावश्यक सेवा आहे आणि ते खाजगी प्रॅक्टिस करू शकतात. त्यामुळे शासकीय सेवांमध्ये महानगापालिकेमध्ये व इतर कुठेही कायम स्वरूपी डॉक्टरसेवा वर्ग उपलब्ध होत नाही हे अनुभवतो. आपले बेसिक पे चे स्ट्रक्चर अपग्रेड करणे आवश्यक आहे. महानगरपालिका स्तरावर साधारणतः ५०६०० इतके मानधन देण्यात येते. त्यामुळे डॉक्टर्स नाहीत अशी परिस्थिती नाही. मागील तीन ड्राईव्हमध्ये डॉक्टर्स उपलब्ध झालेले आहेत. म्हणजे शासन जे मानधन देते त्यामध्ये काही जास्तीची रक्कम अॅड करून महापालिका ३८००० ऐवजी ५०६०० इतके मानधन देते. त्यामुळे आता ती परिस्थिती नाही. मागील तीन बॅचमध्ये डॉक्टर्स उपलब्ध झालेले आहेत. ३८००० ऐवजी ५०६०० रुपये त्यांना देतो, असे समितीस सांगितले.

समितीने पुढे जो नाका आहे तेथे पोलीस अधिकाऱ्यांना बोलावून घेतले होते. तेथे वेश्याव्यवसाय चालतो, जूनी गेस्ट हाऊस तोडत नाहीत अशी तक्रार होती. सायंकाळच्या वेळेस तेथे जाण्यासाठी जो रस्ता होता तेथे जाणे अशक्य होते, त्याबाबत काय केले ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी रेस्ट हाऊस शासकीय नव्हते, खाजगी हॉटेल्स होती. पोलीस प्रशासन आणि म्युनिसिपल प्रशासनाने मोठ्या प्रमाणात याचा ड्राईव्ह घेऊन अशी जी अनधिकृत स्ट्रक्चर उभारून वेश्याव्यवसाय करीत होते त्यांच्यावर कारवाई केलेली आहे. नियमितपणे पोलीस विभागाशी को-ऑर्डिनेशन करीत आहोत. अशा पध्दतीने अल्टर केले, गाडीमध्ये मिसयुज करून काही गैरकृत्य करीत असतील तर त्याचा नियमितपणे प्रभाग अधिकाऱ्यांकडून आढावा घेतो, ही वस्तुस्थिती आहे. शहरात अशा पध्दतीच्या स्ट्रक्चर व्हायोलेशनचा मोठ्या प्रमाणात ड्राईव्ह घेतला होता. या अनुषंगाने गुन्हे दाखल केलेले आहेत आणि ४८ लायन्सस सस्पेंड केलेले आहेत. असे समितीस सांगितले.

अभिप्राय व शिफारशी :-

दिनांक २४ एप्रिल २०१७ रोजी महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समितीने दिलेल्या भेटीच्या वेळी मिरा-भाईंदर महानगरपालिका यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या लेखी माहिती आणि दिनांक ५ सप्टेंबर २०१८ रोजी झालेल्या साक्षीच्या अनुषंगाने समितीने महानगरपालिकेतील शासकीय निमशासकीय व शासन अनुदानित संस्थामधील सेवेतील भरतीसाठी महिलांकरिता ३०% जागा आरक्षित ठेवण्याच्या धोरणाची अंमलबजावणी महानगरपालिकांच्या सेवेमध्ये भरती करतांना करण्यात येते काय ? प्रत्येक भरती वर्षामध्ये महिलांसाठी आरक्षित असलेली किती पदे भरण्यात आली ? त्याची संवर्गनिहाय माहिती देण्यात यावी तसेच किती व कोणती पदे रिक्त आहेत ? याची विचारणा केली असता मिरा-भाईंदर महापालिकेचे

आयुक्त व विभागीय सचिव यांनी महानगरपालिका स्थापन झाल्यापासून आजपर्यंत म्हापालिका आस्थापनेवर एकूण ६५ अधिकारी व १४८७ कर्मचारी कार्यरत आहेत. त्यापैकी महिला अधिकारी १५ व महिला कर्मचारी २५१ आहेत. शासनाने विहित केलेल्या नियमानुसार महिलासाठी राखीव ठेवण्यात आलेल्या पदांची भरती करण्याची कार्यवाही करण्यात येते. याबाबतचे शासन निर्णय परिशिष्ट ब मध्ये जोडले आहेत.

महानगरपालिका आस्थापनेवरील महिला उमेदवारांसाठी राखीव ठेवण्यात आलेल्या वर्ग १ ते वर्ग ४ मधील पदे भरण्याची कार्यवाही शासनाने विहित केलेल्या नियमानुसार करण्यात येते. त्यामध्ये स्वच्छता निरीक्षक, लिपिक, प्लंबर, फिटर, मिस्त्री, पंपचालक, कनिष्ठ अभियंता, बालवाडी शिक्षिका, सरळसेवा वर्ग ०३ मध्ये आहेत. तसेच महानगरपालिकेने मिरा-भाईंदर महानगरपालिका सेवा (सेवा भरती व सेवांचे वर्गीकरण) नियम, २०१४ तयार केले आहे. सदर सेवा प्रवेश नियमास शासनाने मार्च २०१४ नुसार मान्यता दिलेली आहे. आणि सन १९९५ पासून बिंदू नामावली अद्ययावत स्वरूपात ठेवण्यात आलेली आहे. सहायक आयुक्त मागासवर्ग कक्ष यांचेकडून दिनांक १० मार्च २०१६ रोजी बिंदूनामावली नोंदवही तपासणी केली आहे. महिला अधिकारी/कर्मचारी यांची भरती व सेवाविषयक बाबी हाताळण्यासाठी महानगरपालिकेमध्ये विशेष कक्ष स्वतंत्ररित्या स्थापन करण्यात आलेला नाही. परंतु दिनांक १४ जानेवारी २००५ रोजी महानगरपालिकेमध्ये मागासवर्ग कक्ष स्वतंत्ररित्या स्थापन करण्यात आलेला आहे. सदर मागासवर्गीय कक्षामध्ये एकूण ०५ अधिकाऱ्यांचा समावेश आहे.

समितीने महानगरपालिकेच्या कर्मचाऱ्यांच्या संख्येपैकी २५१ महिला कर्मचाऱ्यांची संख्या आहे. शासन निर्णयानुसार १ ऑगस्ट १९९७ नुसार महिलांना ३० टक्के राखीव आरक्षण ठेवले आहे काय, नसल्यास त्याची कारणे काय आहेत ? ज्या वेळी भरती प्रक्रिया राबविण्यात आली त्या वेळी महिलांसाठीची ३०% आरक्षणाप्रमाणे भरती प्रक्रिया न राबविण्याची कारणे काय आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी अशी माहिती दिली की, ६५ मध्ये १५ महिला अधिकारी असून एकंदर १४८७ मध्ये २५१ महिला कर्मचारी नियुक्त आहेत. महिलांच्या ३०% आरक्षणाप्रमाणे महिलांची नेमणूक करीत असतो. नेमणूक करताना बऱ्याच वेळी अधिकारी मिळतात तर बऱ्याच वेळी अधिकारी मिळत नसल्यामुळे पदे रिक्त राहतात. तसेच आस्थापनेवर वर्ग १ ते ४ पर्यंत पदनिर्मिती झाली ती समांतर आरक्षण व महिलांसाठीचे ३० टक्के आरक्षणाच्या संदर्भात वेळोवेळी जाहिराती काढण्यात आलेल्या आहेत. पदांच्या संदर्भातील संपूर्ण यादी परिशिष्ट "अ" मध्ये सादर केली आहे. वर्ग ४ मध्ये जास्त करून सफाई कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करण्यात आलेली आहे.

समितीने दिनांक १६ मार्च, १९९९ चा शासन निर्णयानुसार समांतराच्या वेळी कधी वापरला जातो ? नोकर भरतीमध्ये महिलांना जे ३० टक्के आरक्षण शासनाने दिले आहे त्यानुसार महिलांसाठी ३० टक्क्यांचे आरक्षण का राबविले जात नाही ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी ज्या भरती झाल्या होत्या त्यामध्ये महिलांसाठी पदे राखीव ठेवण्यात आली होती.

समितीने दिनांक १६ मार्च १९९९ च्या शासन निर्णयाचे मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेने पालन केले नसल्याची तसेच सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयात म्हटल्याप्रमाणे विशेष आरक्षण हे एका विशिष्ट सामाजिक प्रवर्गातून दुसऱ्या सामाजिक प्रवर्गात स्थलांतरित करता येणार नाही. त्यामुळे दिनांक १६ मार्च १९९९ च्या शासन निर्णयातील समांतर आरक्षणाची अंमलबजावणी ही महिलांच्या रिक्त जागा भ्रष्टाचारासंदर्भात अन्यायकारक आहे. महिलांना आरक्षणाचाच जागा मिळत नसताना समांतर आरक्षणाच्या नावाखाली पुरुष उमेदवारांची भरती करणे योग्य नाही. त्यामुळे महिलांकरिता जे ३०% आरक्षण नोकर भरतीमध्ये आहे त्याचे उद्दीष्ट सफल होत नाही व त्यामुळे शासन निर्णयात दुरुस्ती होणे अत्यंत आवश्यक आहे असे समितीचे मत आहे.

त्यावर महानगरपालिकेचे उपायुक्त आणि विभागीय सचिवांनीही यांनी दिनांक २ जून २०१५ रोजी याबाबत शासन निर्णय झालेला असून त्यामध्ये म्हटले आहे की, जर रिक्त पदे भरावयाची असेल तर त्यासाठी मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली जी समिती आहे त्या समितीची परवानगी घेऊनच आपल्याला ही पदे भरता येतात. असे समितीस सांगितले.

समितीने महिलांच्या जागेवर पुरुषांची नियुक्ती केल्यामुळे आस्थापनेवर ३५ टक्क्यांचे निर्बंध आलेले आहेत. या विषयाच्या संदर्भात चौकशी करून समितीला सविस्तर माहिती सादर करतो. असे समितीस सांगण्यात आले. ही पदे न भरण्यामागे एखादा प्रशासकीय अधिकारी जबाबदार असू शकतो. त्यामुळे या संदर्भात चौकशी नेमून कारवाई करण्यात यावी, तसेच ८१ पदांच्या संदर्भातही चौकशी करण्यात यावी. समांतर आरक्षण कधी वापरले जाते याची सविस्तर माहिती समितीला देण्यात यावी. समांतर आरक्षण आपल्या सोयीसाठी वापरले जाते असा समितीचा आक्षेप आहे. समांतर आरक्षण वापरूनही पदे रिक्त असतील तर ते गंभीर आहे. महिलांची जी पदे सहज उपलब्ध असताना ती पदे भरली नाहीत ही बाब अतिशय गंभीर आहे. असे समितीने मत नोंदविले आहे. समितीने समांतर आरक्षण पुढे न ओढता तेथे पुरुषांची भरती केली जाते यावर विभागाच्या सचिवांनी साक्षीच्या वेळी समितीच्या आश्वासित केली की, समांतर आरक्षणाच्या शासन निर्णयात योग्य त्या सुधारणा करून त्यात महिलांसाठी आरक्षित असलेली पदे महिलांसाठीच कशी भरली जातील याबाबत निर्णय घेण्यात येईल. यावर समितीने सचिवांनी आश्वासित केल्याप्रमाणे समांतर आरक्षणाचा शासन निर्णयात सुधारणा करून समांतर आरक्षणाचा शासन निर्णय न वापरता महिलांसाठी आरक्षित असलेल्या जागा रिक्त ठेवण्यात याव्यात व त्या जागेवर महिला उमेदवारांचीच भरती प्रक्रिया राबवावी अशी समितीची आग्रहाची शिफारस आहे. समितीने केलेल्या या शिफारशीवर शासनाने तात्काळ अंमलबजावणी करून समांतर आरक्षणाचा महिलांसाठीचा शासन निर्णय सुधारित करून तात्काळ प्रसिध्द करावा अशीही समितीची आग्रहाची शिफारस आहे व केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल समितीला २ महिन्यांच्या आत समितीला सादर करण्यात यावा.

समितीने “ड ” वर्ग महानगरपालिकेला शासनातर्फे मेडिकल ऑफिसर्स उपलब्ध करून देण्यासंदर्भात राज्य शासनाला प्रस्ताव पाठवू शकतो काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी सिव्हील सर्जनच्या लेव्हलचे डीएचओच्या पदाची मागणी करिता आहोत परंतु कोणीही येणास तयार नाही. असे समितीस सांगितले.

समितीने ठराविक तंत्रज्ञाच्या पदावर १०-२० हजार रुपये एक्स्ट्रा देऊ शकतो काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी वैद्यकीय अधिकाऱ्यांचे पे स्केल संपूर्ण महाराष्ट्रात एकच आहे. तसेच डेप्युटी सीईओ, व्हीडीओ, सीईओ यांचेही पे स्केल ठरलेले आहे. त्यामुळे त्या दर्जाच्या अधिकाऱ्यांना तेवढाच पे स्केल मिळणार असल्यामुळे पे स्केल वाढवून देता येणार नाही. परंतु महानगरपालिकेने त्यांच्या स्तरावर ज्या पदासाठी लोक येण्यास इच्छुक नाही अशा पदांचे पगार वाढवून द्यावेत असे राज्य शासनाने म्हटले तर ते जास्त चांगले होईल व त्याचा बोजा शासनावर देखील पडणार नाही व पर्यायाने महानगरपालिकेचीही कामे होतील.

तसेच एनएचएममध्ये सुध्दा मानधन ठरलेले असून त्या ठिकाणी ३८ हजार रुपये मानधन दिले जाते. ३८ हजार रुपयांमध्ये एमबीबीएस झालेला उमेदवार येऊनच शकत नाही व ३८ हजाराच्या वर त्याचे मानधन वाढवून देऊ शकत नाही. त्यामुळे महानगरपालिकेच्या उत्पनातून ३८ हजाराच्या वर मानधन देण्याची अनुमती दिली तर उमेदवार मिळू शकतील. असे समितीस सांगितले. **महानगरपालिकेमधील वैद्यकीय अधिकारी सिव्हील सर्जनच्या लेव्हलचे डीएचओच्या व इतर पदे यांची पदे व पगार वाढवून देण्याची जी मागणी होत आहे. त्या अनुषंगाने समिती अशी शिफारस करित आहे की, शासनाने महानगरपालिकेला ठरवून दिलेला स्केल आणि महानगरपालिकेने त्यावर वाढवून दिलेला स्केल यांच योग्य तो अभ्यास करून ही सर्व पदे तात्काळ भरण्याबाबत महानगरपालिकेला आदेश द्यावेत व त्यावर तात्काळ कार्यवाही करण्यात यावी. अशी समितीची शिफारस आहे. केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीला २ महिन्यांच्या आत समितीला सादर करण्यात यावी.**

मिरा-भाईदर महानगरपालिकेचे आयुक्त व विभागीय सचिवांनी साक्षीच्या वेळी समितीसमोर जी माहिती सादर केली त्यावरून शासनाच्या २०१५ च्या शासन निर्णयानुसार सद्या पदभरती बंद असतानाही महानगरपालिकेने शासनाकडे प्रस्ताव पाठवून महत्वाचे वैद्यकीय अधिकारी तसेच शासनातही काही पदे भरण्यासाठी केलेली विनंती तसेच वैद्यकीय अधिकाऱ्यांना पगारही वाढवून देण्याचा केलेला प्रस्ताव अभिनंदनीय आहे. याबाबत समिती समाधान व्यक्त करते. तद्वतच महानगरपालिकेकड महिलांकरिता रिक्त असलेली पदे महिला उमेदवारांमधूनच भरण्यात यावी व ३०% राखीव व जागाबाबतच्या शासन निर्णयाची अंमलबजावणी काटेकोरपणे करावी अशी समिती शिफारस करित असून याबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल समितीला २ महिन्यात सादर करावा.

४.२ मिरा भाईदर महानगरपालिकेचे गत ३ वर्षातील वर्षनिहाय अंदाजपत्रक :-

महानगरपालिकेचे गत ३ वर्षातील वर्षनिहाय सन (२०१३-१४, २०१४-१५ व २०१५-१६) मधील वार्षिक अंदाजपत्रक किती रक्कमेचे आहे ? शासन धोरणानुसार अंदाजपत्रकाच्या ५% निधी महिला व बालकल्याण विभागासाठी राखून ठेवण्यात येतो त्या अनुषंगाने महानगरपालिकेत गत ३ वर्षात सन (२०१३-१४, २०१४-१५ व २०१५-१६) सदरहु ५% निधी कसा खर्च करण्यात आला आहे? पुणे महानगरपालिकेमार्फत महिलांचे सबलीकरण करण्याकरिता तसेच आर्थिकदृष्ट्या मागास असलेल्या महिलांना सक्षम करण्याकरिता देण्यात येत असलेल्या सोई सवलती इत्यादी योजनाबाबत माहिती देण्यात यावी ? उक्त योजनांवर सन २०१२-१३-२०१४-१५ या ३ वर्षात व वर्षनिहाय या योजनांनिहाय एकूण किती खर्च झाला ? तसेच या योजनांची माहिती गरजू महिलांपर्यंत पोहचविण्यासाठी व त्यांनी या योजनांचा जास्तीत जास्त लाभ घ्यावा यासाठी त्यांना प्रोत्साहित करण्यासाठी स्वतंत्र अशी योजना महानगरपालिकेकडे आहे काय ? महिलांच्या आरोग्याबाबत महानगरपालिका कोणत्या कल्याणकारी योजना राबविण्यात येतात याची सविस्तर माहिती द्यावी ? अशी समितीने विचारणा केली असता मिरा भाईदर महानगरपालिकेच्या अधिकाऱ्यांकडून अंदाजपत्रकाविषयी खालीलप्रमाणे माहिती समितीला दिली :-

(अ) मिरा भाईदर महानगरपालिकेचे गत ३ वर्षातील वर्षनिहाय अंदाजपत्रक :-

(आकडे लाखात रुपये)

- (१) सन २०१३-१४ - रु.९१००४.२७
- (२) सन २०१४-१५ - रु.१००७२७.८६
- (३) सन २०१५-१६ - रु.१३७१५०.४९

पुणे महानगरपालिका गत ३ वर्षात ५% निधी खालीलप्रमाणे खर्च करण्यात आला.

(आकडे लाखात रुपये)

- (१) सन २०१३-१४ - रु.२६६.५१ प्रत्यक्ष खर्च १५७.४४
- (२) सन २०१४-१५ - रु.२२१०९३ प्रत्यक्ष खर्च १३९.५३
- (३) सन २०१५-१६ - रु.३९४.९३ प्रत्यक्ष खर्च २७१.०४

मिरा भाईदर महानगरपालिकेमार्फत महिलांचे सबलीकरण करण्याकरिता तसेच आर्थिकदृष्ट्या मागास असलेल्या महिलांना सक्षम करण्याकरिता खालीलप्रमाणे सोईसवलतीच्या योजना राबविल्या जातात.

- (१) महिला व बालकल्याण समिती मार्फत महिला व मुलींना वेगवेगळ्या प्रकारचे मोफत प्रशिक्षण देण्यात येतात. उदा.-१.एम.एस.सी.आय.टी. २.वाहनचालक प्रशिक्षण, ३. शिवणकाम प्रशिक्षण,

४. रांगोळी मेंदी प्रशिक्षण ५. इमिटेशन ज्वेलरी प्रशिक्षण ६.वेब डिझाईन प्रशिक्षण ७.प्रशिक्षण देऊन त्यांना स्वयंरोजगार प्राप्त करून घेऊन स्वावलंबी बनविण्याकरिता प्रयत्न करण्यात येतात.

- (२) तसेच विधवा व घटस्फोटीत मुलींच्या विवाहाकरिता अर्थसहाय्य व मुलांना शिष्यवृत्ती देण्यात येते.
- (३) गरीब व गरजू महिलांना उदरनिर्वाह चालविण्याकरिता मोफत घरघंटी/शिलाई मशीन यांचे वाटप करण्यात येते.

महिला बालकल्याण विभागातर्फे उक्त योजनांवर सन २०१३-१४, २०१४-१५, व २०१५-१६ या ३ वर्षांत वर्षनिहाय झालेला खर्च खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	लेखाशीर्ष	२०१३-१४	२०१४-१५	२०१५-१६
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
१	स्थायी आस्थापना बालवाडी	६६.४१	८१.३८	७९.६८
२	अस्थायी आस्थापना बालवाडी	४.७६	४.३३	४.५४
३	सकस आहार पुरवठा	१९.७३	११.००	१८.७८
४	बालवाडी मुलांसाठी साहित्य/शिबीरे/कार्यक्रम	०.९१	५.५४	९.८४
५	महिला बालकल्याण कार्यक्रम/प्रशिक्षण/शिबीरे/मेळावे	६०.८६	३२.०४	..
(१)	एम.एस.सी.आय.टी कोर्स	..	..	०.७४
(२)	टेलरिंग/फॅशन डिझायनिंग कोर्स	..	..	२८.५४
(३)	ब्युटीपार्लर कोर्स	..	..	२४.९९
(४)	रांगोळी/मेहंदी प्रशिक्षण	..	..	१९.८०
(५)	इमिटेशन ज्वेलरी प्रशिक्षण	..	..	..
(६)	Web designing कोर्स	..	..	१९.९८
(७)	ट्रायव्हिंग प्रशिक्षण	..	..	१०.३२
(८)	महिला बालकल्याण समिती प्रशिक्षण दौरा	..	..	७.०५
(९)	जुडो कराटे/योगा (Self Defence) प्रशिक्षण.	..	..	..

अ. क्र. (१)	लेखाशीर्ष (२)	२०१३-१४ (३)	२०१४-१५ (४)	२०१५-१६ (५)
६	गरीब व गरजू महिलांना साहित्य वाटप	२.९३	..	१९.००
७	गलिच्छवस्तांमध्ये आरोग्य/स्वच्छता कार्यक्रम	..	..	१.७५
८	बालवाडी गणवेश वाटप	..	३.९१	९.०४
९	निराधार/विधवा/ घटस्फोटीत महिलांच्या मुलींच्या विवाहाकरिता अर्थसहाय्य/मुलांना शिष्यवृत्ती देणे	०.८०	१.३३	२.८१
१०	बेटी बचाओ योजना	..	..	२.६७
११	बालवाड्या विकास खर्च	..	..	..
१२	बालवाडी शिक्षिका प्रशिक्षण	१.०४	..	१.७०
१३	महिला सक्षमिकरण (महिला बचत गटाकडून महानगपालिका मालमत्ता देखभाल/निगा करणे)	..	..	..
१४	महिला दिन साजरा करणे	..	..	४.७०
१५	१० वी / १२ वी पास ९०% पेक्षा जास्त मार्क मिळालेल्या मुलां/मुलींचा गौरव करणे	..	..	३.३१
१६	मनपा शाळेतील मुलींसाठी सॅनिटरी नॅपकीन पुरविणे	..	..	१.५८
१७	गरोदर व स्तनदा मातांना सकस आहार पुरविठा	..	..	..
१८	महिला ९व बाल, समिती बैठकीसाठी चहा, पाणी, नास्ता	..	..	०.२२
१९	मुली व महिलांसाठी Cervical Cancer उपचारासाठी	..	..	..
एकूण—महिला व बालकल्याण खर्च		१५७.४४	१३९.५३	२७९.०४

महानगरपालिकेत महसूली व आस्थापना खर्च वगळून एकूण अंदाजपत्रकाच्या ५ टक्के निधी महिलांच्या कल्याणकारी योजना राबविण्यासाठी वापरण्यात येते.

(अ) महिला उद्योजकासाठी विशेषतः आर्थिकदृष्ट्या मागास महिला उद्योजकांसाठी उद्योगधंदे उभारण्याकरिता महानगरपालिकेमार्फत विशेष सोई सवलती देण्यात येत नाहीत.

(ब) महानगरपालिका क्षेत्रात महानगरपालिकेच्या मालकीचे मंडई/बाजार (मार्केटस) यांची संख्या १३, तसेच गाळ्यांचे प्रकार व संख्या खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र (१)	गाळ्यांचे नाव (२)	गाळे (३)
१	गोडदेव मासळी मार्केट	२० गाळे
२	खारीगांव मासळी मार्केट	५६ गाळे
३	नवघर मासळी मार्केट	२७ गाळे
४	भाईदर (प)	४५ गाळे
५	उत्तन भाजी मार्केट	२० गाळे
६	उत्तन मासळी मार्केट	१६ गाळे
७	उत्तन फुल मार्केट	२४ गाळे
८	काशी विभाग, मिरारोड (पू)	१० गाळे
९	मोर्वा मासळी मार्केट	६ गाळे
१०	राई मासळी + भाजी मार्केट	१४ गाळे
११	मुर्धा मासळी मार्केट	५ गाळे
१२	घोडबंदर मासळी मार्केट	१८ गाळे
१३	रेल्वे स्टेशन जवळील मासळी मार्केट	३९ गाळे

सदर मार्केट/मंडई पुर्वी पासून बसणाऱ्या मासळी विक्रेते, भाजी विक्रेते यांना वाटप केले आहे. सदर मार्केट मधील गाळे महिलांकरिता राखून ठेवण्याबाबत मनपाचे धोरण नाही.

महानगरपालिकेच्या मालकीच्या मार्केटमधील किती व कोणकोणत्या ठिकाणचे गाळे महिलांना वितरित करण्यात आलेले नाहीत. परंतु सद्यःस्थितीत वरील नमुद मार्केट मध्ये १७८ महिला भाजी/मासळी/फुले विक्री करीत आहेत.

महानगरपालिकेमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या महिलांच्या कल्याणकारी योजना व सोई सवलती बाबतची माहिती गरजू महिलांपर्यंत पोहचविण्याचे व त्यांनी या योजनांचा जास्तीत जास्त लाभ घ्यावा यासाठी त्यांना प्रोत्साहित करण्यासाठी महानगरपालिकेत महिला व बालकल्याण विभाग कार्यरत आहे. सदर विभागामार्फत तसेच सुवर्ण जयंती योजना विभाग, NULM विभागामार्फत गरीब व गरजू महिलांकरिता विविध योजना राबविल्या जातात. या योजनाबाबत प्रभागा मधील नगरसेवकामार्फत वेगवेगळ्या योजना जाहिर फलक

लावून नागरिकांना कळविण्यात येत असून सदर योजनांचा लाभ तेथील गरीब व गरजू महिला घेत असतात.

महानगरपालिका महिलांसाठी असलेल्या योजनांचे मुल्यमापन करण्यात आले नाहीपरंतु महानगरपालिकेत महसुली व आस्थापना खर्च वगळून एकूण अंदाजपत्रकाच्या ५ टक्के निधी महिलांच्या कल्याणकारी योजना राबविण्यासाठी वापरण्यात येतो.

महिलांच्या बचत गटांना वेळोवेळी प्रशिक्षण देण्यात येते. सदर प्रशिक्षणासाठी केंद्र शासनाकडून अनुदान मिळते. सदर अनुदान खर्च सामाजिक अभिसरण व संस्थात्मक बांधणी या लेखाशिष्यांतर्गत खालीलप्रमाणे करण्यात आलेला आहे.

(१) सन २०१३-१४- निरंक.

(२) सन २०१४-१५- निरंक.

(३) सन २०१५-१६- २६,०८०.

महिला बचत गटांनी तयार केलेल्या वस्तू विक्रीचे कोणतेही धोरण निश्चित करण्यात आलेले नाही. महानगरपालिकेमध्ये महिला नगरसेविकांसाठी व महिला कर्मचाऱ्यांसाठी वेगळा कक्ष राखून ठेवण्यात आलेला नाही.

महानगरपालिका आस्थापनेवर महिला व बालकल्याण अधिकारी हे पद मंजूर आहे.

महिला व बालकल्याण अधिकारी पदांची कार्यकक्षा :—

(१) महिला व बालकल्याण समितीमार्फत विविध योजना राबविणे.

(२) महिला व बालकल्याण समिती अंतर्गत नवीन योजनांची अंमलबजावणी करणे.

(३) महिला व बालकल्याण समितीचे सभा व इतर कार्यक्रम आयोजित करणे.

महानगरपालिका, महिला व बालकल्याण समिती अंतर्गत महिला व लहान मुलांसाठी मोफत शिबीर आयोजित करणे, स्तन आणि गर्भाशय (mammography/paps) तपासणीसाठी शिबीर आयोजित करणे तसेच गरोदर व स्तनदा माताना मोफत सकस आहार पुरवठा केला जातो.

मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेमार्फत जागतिक महिला दिनानिमित्त महानगरपालिकेच्या दोन्ही रुग्णालयांमध्ये मेमोग्राफी (स्तनाचा कॅन्सर तपासणी) पॅपस्मिअर (गर्भाशयाचा कॅन्सर तपासणी) बोन डेन्सीटी, हिमोग्लोबीन तपासणी व आरोग्य तपासणीचे शिबीर घेण्यात आले.

तसेच वैद्यकीय आरोग्य विभागामार्फत शासन आदेशान्वये राष्ट्रीय आरोग्य कार्यक्रम राबविण्यात येतात.

१. जननी सुरक्षा योजना : सदर योजनेगत संस्थेत स्वाभाविक प्रसुती झाल्यास रुपये ६०० व सिझेरियन प्रसुती झाल्यास रुपये २१०० तसेच घरी प्रसुती झाल्यास रुपये ५०० अनुदान देण्यात येते.

जननी शिशू सुरक्षा योजना : सदर कार्यक्रमांतर्गत गरोदर महिलांची गरोदरपणापासून प्रसुतिपर्यंत व प्रसुतिनंतर ४२ दिवसांपर्यंत (प्रसुतिपश्चात कालावधी) मोफत उपचार, औषधे, रक्त तपासणी व आवश्यकता असल्यास रक्त पुरवठा केला जातो. तसेच रुग्णालयात दाखल असताना मातेला मोफत आहार पुरविला जातो.

मिरा-भाईदर महानगरपालिकेच्या आयुक्त यांची साक्ष :—

मिरा भाईदर महानगरपालिकेला दिनांक २४ एप्रिल २०१७ रोजी दिलेल्या भेटीच्या वेळी आयुक्त यांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने मिरा-भाईदर महानगरपालिकेने शासनाच्या धोरणानुसार महसुली व आस्थापना खर्च वगळून एकूण अंदाजपत्रकाच्या ५ टक्के निधी हा महिला व बालकल्याण विभागावर खर्च करावयाचा असतो. सन २०१३ मध्ये महिला व बालकल्याण विभागासाठी एकूण रुपये २६६.५१ लाखांची तरतूद केली होती. त्यापैकी रुपये १५७.४४ लाख रुपये खर्च केले आहेत. सन २०१४-१५ मध्ये रुपये २२१.९३ लाख इतकी तरतूद करण्यात आली होती. त्यापैकी रुपये १३९.५३ इतका निधी खर्च झाला आहे. सन २०१५-१६ मध्ये रुपये ३९४.५३ लाख इतकी तरतूद करण्यात आली होती त्यापैकी रुपये २७१.०४ लाख इतका निधी खर्च झाला आहे. पैसे असून सुध्दा आपण निधी का खर्च केला नाही ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी लाभार्थी निकष पूर्ण करित नाही ही मोठी अडचण आहे. त्यांच्या डोमिसाईल सर्टिफिकेट नसतात, उत्पन्नाचा दाखलाही नसतो. असे समितीस सांगितले.

समितीने लाभार्थींनी कागदपत्रांची पूर्तता केली नाही हा विषय होऊच शकत नाही. कोणकोणत्या योजना राबवायच्या आहेत याचा उल्लेख शासन निर्णयात करण्यात आला आहे. शासन निर्णयात एकूण १५ योजना आहेत. अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी महिला व बालकल्याण समितीने मंजुरी दिलेल्या योजनांच राबवितो. २-३ अशा योजना आहेत त्याची पूर्तता लाभार्थींकडून होत नाही. असे समितीस सांगितले.

समितीने दिनांक ८ नोव्हेंबर २०१० च्या जी.आर.कडे लक्ष वेधते. यात नमूद करण्यात आले की, महिला व बालविकास यांच्यासाठी राखीव असलेल्या ५ टक्के तरतुदीतून खालील बाबींवर निधी खर्च करण्यात यावा. ज्या ठिकाणी अंगणवाडी इमारती भाड्याने आहेत किंवा अयोग्य सार्वजनिक इमारतींमध्ये भरत आहे त्यासाठी अंगणवाडी केंद्राची इमारत बांधून यामध्ये ICDS योजनेसाठी रुपये १ दरमहा नाममात्र भाड्यावर उपलब्ध करून देणे, अंगणवाडी केंद्रातील मुलांकरिता आवश्यक शैक्षणिक/शैक्षणिक साहित्य खरेदी

करणे, पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था करणे व शौचालय बांधकाम करणे, मुलांकरिता पोषक आहार पुरविणे, ०-३ वर्षांच्या मुलांकरिता Creche किंवा Day care center बांधणे व क्रियान्वित करणे तसेच पाळणाघर चालविणाऱ्या अशासकीय संस्थांना अर्थसहाय्य करणे, वगैरे माहिती आहे. हा शासन निर्णय आपणास माहित आहे काय ? तसेच उक्त शासन निर्णयाचे पालन का झाले नाही ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी येथे कोणकोणत्या योजना राबवण्याच्या यासंबंधीचा निर्णय महिला व बालकल्याण समितीने घेतलेला आहे. महासभा, महिला व बालकल्याण समिती यांनी मिळून हा निर्णय घेतला आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने महासभेने एखादा चुकीचा निर्णय घेतला तर तो निर्णय शासनाकडे पाठविण्याची तरतूद नाही काय ? नियमानुसार प्रस्ताव योग्य नसेल तर तो शासनाकडे पाठविण्याची तरतूद आहे काय ? या १५ योजना राबविल्या नसतील तर त्याची जबाबदारी कोणावर येते ? महिलांसाठी विविध योजना राबविण्यासाठी हा निधी आहे. महिलांचे उत्थान केले नसेल तर महिलांचा विकास कसा होईल ? उरलेला निधी कुठे गेला आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर आयुक्त यांनी रुपये २२,७९६ लाख महसुली जमा आहे. यातील रुपये २०,६७६ लाख महसुली खर्च वजा केला तर निव्वळ जमा रुपये २,११० राहते. यातून रुपये १०६ लाख एवढी तरतूद कारायला पाहिजे. पण त्याऐवजी आपण रुपये २६६ लाखाची तरतूद केली आहे. रुपये २६६ च्या अगेन्स १५७.४४ लाख निधी खर्च केला आहे म्हणजे मूळ ५ टक्के म्हणजे रुपये १०६ लाख तरतूदीच्या अगेन्स आपण १५७.४४ लाख निधी खर्च केला आहे. हा खर्च मूळ तरतूदीपेक्षा जास्त केला आहे. येथे १० टक्के तरतूद केली. पण तेवढा निधी खर्च झाला नाही ही वस्तुस्थिती आहे. सन २०१३-१४ मध्ये तीच स्थिती आहे. सन २०१४-१५ मध्ये निव्वळ जमा रुपये १७०० लाख होते. पाच टक्के प्रमाणे ही रक्कम रुपये ८५ इतकी येते. त्याच्या अगेस्ट रुपये २२१ लाख इतकी तरतूद केली व रुपये ३३९ लाख खर्च करण्यात आले आहेत. सन २०१५-१६ मध्ये रुपये २,०२० लाख निव्वळ जमा आहेत. या निव्वळ जमेच्या १०१ रुपये खर्च करणे अपेक्षित होते. पण रुपये ३९४ म्हणजे चार पट निधी खर्च केला आहे. येथे २० टक्के तरतूद झाली आहे. येथे २७१ आपण खर्च केला आहे. म्हणजे तरतूदीच्या अगेन्स तीन पट निधी खर्च जास्त केला आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने सकस आहार पुरवठा कोण करतो, कसा पुरवठा केला जातो त्यात कोणत्या वस्तू दिल्या जातात ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी मुलांना सकस आहारामध्ये सोमवारी मोड आलेले कडधान्य देतो. मंगळवारी केळी देतो. बुधवारी अंडी देतो. गुरुवारी राजगिरा लाडू देतो. शुक्रवारी मकाई चिवडा देतो आणि शनिवारी शेंगदाणा चिवकी देतो. अशा प्रकारे मुलांना बॅलन्स डाएट देतो. असे समितीस सांगितले.

समितीने सन २०१३-१४ मध्ये सकस आहार पुरवठ्यावर रुपये १९.७३ लाख इतका खर्च केला आहे, तर सन २०१४-१५ मध्ये रुपये ११.०० लाख रुपये इतका खर्च केला आहे. सदर खर्च कमी होण्याची कारणे काय आहेत ? त्यावर्षी बालकांची संख्या कमी झाली होती काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर त्यावेळी निविदाधारकाने रेट कमी भरले होते. सन २०१४-१५ मध्ये पुरवठाधारकाने रेट कमी भरले होते. असे समितीस सांगितले.

समितीने सन २०१३-१४ मध्ये १५७.४४ लाख रुपये सन २०१४-१५ मध्ये १३९.५३ लक्ष रुपये व सन २०१५-१६ मध्ये २७१.०४ लक्ष रुपये खर्च केलेला आहे. तीनही वर्षांचा वेगवेगळा खर्च केलेला असताना एकत्रित खर्च दाखवलेला आहे. पैसा असूनही योजना का राबवल्या नाहीत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर सुधारित माहितीमध्ये सविस्तर माहिती दिलेली आहे. सन २०१३-१४ व २०१४-१५ च्या बजेटमध्ये एकच तरतूद केली होती व सन २०१५-१६ मध्ये हेडवार्डज तरतूद करण्यात आली होती. योजना राबवूनही खर्चही झालेला आहे. असे समितीस सांगितले.

समितीने सन २०१३-१४ व २०१४-१५ मध्ये खर्च निरंक दाखवलेला आहे. सन २०१५-१६ मध्ये टेलरिंग, फॅशन डिझाईनिंग, ब्यूटी पार्लरसाठी खर्च केलेला आहे. सन २०१३-१४ व २०१४-१५ मध्ये खर्च केला आहे तर तो खर्च त्या वर्षात का दाखवला नाही ?

त्यावर आयुक्त यांनी खर्च केलेला आहे परंतु तो खर्च त्या त्यावर्षी दाखवला गेला नाही ही आमच्याकडून चूक झालेली आहे, असे समितीस सांगितले.

समितीने महानगरपालिका क्षेत्रात महानगरपालिकेच्या मालकीच्या मंडई/बाजार (मार्केटस) यांची संख्या व प्रकार यांदर्भात लिखित माहिती दिलेली आहे.या व्यतिरिक्त महानगरपालिकेने बचतगटांसाठी कोठेच गाळे बांधले नाहीत काय, गाळे वाटप करताना टेंडर प्रोसिजर कोणती होती, त्यामध्ये लाभार्थी कोण होते याची माहिती समितीला देण्यात यावी, अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी शोडमध्ये पूर्वीपासून विक्रेते बसतात. त्यांच्याकडून अगोदर दिवशी २० रुपये घेत होते त्यावेळेस साफसफाई ते करीत होते. आता त्यांच्याकडून १० रुपये घेतो. मार्केटमध्ये म्हणजे ओपन शोड आहे. तेथे नासळी विक्रेते, भाजी विक्रेते पूर्वीपासून बसतात. तेथील सगळी साफसफाई तेच करत होते. त्यानंतर लाईट कट झाली, पाणी कट झाले. आता त्यांच्याकडून दहा रुपये शुल्का पोटी घेण्यात येतात. असे समितीस सांगितले.

समितीने मार्केट विकसित करण्याचे धोरण नाही काय ? तसेच ज्या जुन्या महिला आहेत त्यांना प्राधान्याने गाळे देणार आहात काय ? तसेच तेथील मासळी विकणाऱ्या भगिनींना त्या मार्केटमधील गाळे देणार आहात काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर कार्य अधिकारी यांनी मार्केट विकसित करण्याचे धोरण आहे. त्यानुसार तीन मार्केट विकसित करण्यात आली आहे. यासाठी धोरण ठरवित आहोत. नवीन मार्केट शहरामध्ये आहेत. नवीन मार्केट तयार केले आहे. तसेच मासळी विक्री करण्यासाठी धोरण निश्चित करावे लागेल, असे समितीस सांगितले.

समितीने महानगरपालिका महिलांसाठी असलेल्या योजनांचे मूल्यमापन करण्यात आले नाही. केंद्र व राज्य शासनाकडून आलेला निधी कुठे वापरला आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी मार्च २०१४ पर्यंत सुवर्ण जयंती शहरी योजना अस्तित्वात होती. केंद्र व राज्य शासनाचा दरवर्षी हेडनिहाय निधी प्राप्त होतो. ३१ मार्च २०१४ पर्यंत प्रशिक्षणासाठी हेडच तयार करण्यात आला नव्हता. त्यामुळे ती माहिती निरंक आहे. असे समितीस सांगितले.

समितीने हा हेड का निर्माण करण्यात आला नाही ? अशी विचारणा केली.

त्यावर सुवर्ण जयंती शहरी योजना ही केंद्र व राज्य शासनाची आहे. त्याचे हेड शासनामार्फतच येतात. त्या हेडनुसारच महानगरपालिकेला काम करावे लागते. असे समितीस सांगितले.

समितीने एकूण अनुदान किती प्राप्त झाले आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी SJSRY चा रुपये १ कोटी ५ लाख इतका निधी शिल्लक राहिला होता. हा निधी वापरू शकतो अशा गार्डलाईन्स आल्या होत्या. पण तो कोणत्या हेड खाली वापरावा याचे स्पेसिफिकेशन आले नव्हते. सन २०१५-१६ मध्ये रुपये २६०८० इतका निधी खर्च झाला आहे. हा निधी तीन महिन्यापूर्वी सन २०१६-१७ मध्ये आला आहे. त्यानुसार हा निधी खर्च केलेला आहे. असे समितीस सांगितले.

समितीने सन २०१६-१७ चा खर्च सन २०१५-१६ मध्ये कसा काय दाखविला आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी दिनांक ३१ मार्च, २००४ रोजी योजना बंद झाली. सन २०१५-१६ मध्ये आमच्याकडे हेडनिहाय माहिती आली नव्हती. डिसेंबर, २०१६ अखेर माहिती आली. त्यानंतर हा रुपये २६०८० निधी खर्च झाला आहे. SJSRY चा निधी कसा वापरावा यासंबंधात शासनाच्या गार्ड लाईन्स आल्या होत्या. हेड निहाय कसा खर्च करावा याची गार्ड लाईन आली नव्हती. असे समितीस सांगितले.

समितीने रुपये १ कोटी ५ लाख निधी किती दिवस पडून होता ? हा निधी कसा खर्च झाला आहे काय, असल्यास तो कशावर करण्यात आला आहे ? तसेच रुपये १ कोटी ५ लाख निधी खर्च केले आहेत काय ? तसेच शासनाच्या गार्ड लाईन्स काय होत्या ? अशी विचारणा केली.

त्यावर हा निधी एक वर्ष पडून होता. नेतृत्व कौशल्य, बचत गट कसे स्थापन करावयाचे यासंबंधी महिलांना वेळोवेळी प्रशिक्षण देण्यात येते. तसेच फिरता निधीचा वापर कसा करायचा याचे देखील प्रशिक्षण महिला बचत गटांना देण्यात येते. हा सर्व इन्क्ल्यूडेड खर्च आहे. यात स्टाफच्या पेमेंटच्या देखील समावेश आहे. यात टोटल खर्च असतो. तो संपूर्ण निधी खर्च झालेला आहे. सन २०१५-१६ मध्ये शासनाने जे उद्दिष्ट दिले होते ते पूर्ण झाले असून त्याप्रमाणे निधी देखील खर्च झाला आहे. हा खर्च शासनाच्या गाईड लाईन्सप्रमाणे झाला आहे.

तसेच सुरुवातीला बचत गट होते. दरवर्षी त्याचे टारगेट येत होते. सहा महिन झाल्यानंतर प्रत्येक बचत गटाला पर हेड दोन हजार रुपये दिले जातात व फिरता निधी दिला जातो. बचत गटांची संख्या आणि फिरता निधी हा कधी एक होत नाही. SJSRY अंतर्गत वैयक्तिक दोन लाखाचे कर्ज मिळते. त्यात २५ टक्के सबसिडी होती. जी गाईड लाईन आहे त्यामध्ये २ लाखाचे कर्ज दिले जाते पण ७ टक्के निधी हा फिक्स असतो. त्यावरच्या टक्केवारीचा निधी महानगरपालिका अदा करते म्हणजे ७ टक्के कनध्या हा लाभार्थीना दिला जातो व वरचा निधी हा महानगरपालिका त्यांना दर तीन महिन्यांना अदा करते. असे समितीस सांगितले.

समितीने महिला बचत गटांनी तयार केलेल्या वस्तू विक्रीचे कोणतेही धोरण निश्चित करण्यात आलेले नाही असे लेखी उत्तरात नमूद केले आहे. मग त्या बचत गटांना निधी कसा काय देतात ? महिला बचत गटाला फिरते भांडवल देतात. त्या भांडवलाचा उपयोग कुठे होतो ? अशी विचारणा केली.

त्यावर या निधीचा विनियोग संपूर्ण केंद्र व राज्य शासनाच्या गाईड लाईन प्रमाणे होतो. महिलांसाठी लोन दिले जाते. त्यांच्यासाठी गाळे उपलब्ध करून देत नाही. मच्छीमार जास्त आहेत. उत्तन परिसरातील मच्छीमार लोक नेट खरेदी करतात. त्यासाठी बँकेने लोन अप्रुव्ह केलेले आहे. असे समितीस सांगितले.

समितीने तहसीलदार, नायब तहसीलदार नसल्याने लाभार्थीना उत्पन्नाचा दाखला उपलब्ध होत नाही अशा प्रकारच्या तक्रारी अनेक नगरसेविकांनी केलेल्या आहेत यासंबंधी तहसीदारांनी खुलासा करावा. अशी विचारणा केली.

त्यावर तहसीलदार यांनी मिरा भाईंदर महानगरपालिका क्षेत्रात तलाठी कार्यालयात सेतू केंद्र उघडले आहे. दिनांक २२,२३,२४ या तीन दिवशी महानगरपालिकेच्या क्षेत्रातील तीन शाळांमध्ये कॅम्प घेतला होता. त्याची प्रसिध्दी देखील केली होती. या तीन दिवसांमध्ये आम्हाला फक्त ५७ अर्ज प्राप्त झाले. तातडीने निकाली काढले आहेत. गेल्या ४-५ वर्षांपासून सेतू केंद्र सुरु आहे. नायब तहसीलदार आणि तहसीलदार यांची गरज नाही. सेतू केंद्रावर ऑनलाईन अर्ज भरावयाचा असतो व त्याच सेतू केंद्रावर संबंधितांना दाखला उपलब्ध होतो.

तसेच सेतू केंद्रावर प्रत्येक दिवशी एक तलाठी उपस्थित असतो. ज्यांच्याकडे उत्पन्नाचे पुरावे नाहीत त्यासंदर्भात तलाठी चौकशी करून उत्पन्नाचा दाखला देत असतो. १६ नंबर फार्म असेल तर त्याला चौकशीची गरज लागत नाही. सहा वारांसाठी सहा तलाठ्यांची नियुक्ती सेतू केंद्रावर करण्यात आलेली आहे. मिरा भाईंदर महानगरपालिकेतील कोणत्याही व्यक्तीचा फॉर्म आला तर तलाठ्याने त्या व्यक्तीला उत्पन्नाचा दाखला दिलाच पाहिजे, असे समितीस सांगितले.

तसेच मिरा भाईंदर महानगरपालिकेची लोकसंख्या जवळपास १२ लक्ष असल्यामुळे मिरा भाईंदरसाठी स्वतंत्र तहसील कार्यालय देण्यासंदर्भात विभागीय सचिवांची साक्ष घेण्यात येईल व त्यामध्ये मिरा भाईंदर महानगरपालिकेला स्वतंत्र तहसील कार्यालय सुरु करण्यासंदर्भात प्रस्ताव करण्यात येईल, असे सुचविण्यात आले.

समितीने मिरा भाईंदर महानगरपालिकेत एकंदर किती शाळा आहेत ? अशी विचारणा केली. त्यावर उपायुक्त यांनी मराठी, हिंदी, उर्दू व गुजराती भाषेच्या एकंदर ३५ शाळा असून विद्यार्थी संख्या ८१८७ असून मुलींची संख्या ४,३७२ व मुलींची संख्या ३,८१५ इतकी आहे. असे समितीस सांगितले.

समितीने मुलींना सॅनिटरी पॅड किती दिले जातात ? अशी विचारणा केली.

त्यावर उपायुक्त यांनी दर महिन्याला प्रत्येक मुलीला व्हीसपरचे १० सॅनिटरीचे एक पॅड दिले जातात. यांसंदर्भात टेंडर प्रोसिजर करण्यात आलेली आहे. बचत गटांना सॅनिटरी पॅड निर्माण करण्याचे प्रशिक्षण दिले तर त्यासाठी मशिनरी उपलब्ध होऊ शकते, त्यासाठी कर्जही उपलब्ध होत असते तसेच बचत गटाच्या माध्यमातून महिलांना रोजगार सुद्धा उपलब्ध होतो. त्यामुळे बचत गटाच्या माध्यमातून सॅनिटरी नॅपकीन उपलब्ध करून दिले तर महिलांना रोजगार सुद्धा उपलब्ध होईल. प्रत्येक शाळेत सॅनिटरी पॅडचे मशीन बसवले तर ते हायजेनिकाच्या दृष्टीने चांगले हाईल. असे समितीस सांगितले.

विभागीय सचिवांच्या साक्षीच्या वेळी आयुक्त, मिरा भाईंदर महानगरपालिका यांनी खालीलप्रमाणे लेखी माहिती दिली :-

मिरा भाईंदर महानगरपालिका सन २०१३ ते २०१५ या वर्षात महिला व बालकल्याण समिती ५% प्रमाणे तरतूद खालीलप्रमाणे—

	सन २०१३-१४	सन २०१४-१५	सन २०१५-१६
महसूल जमा	२२७९६.९०	२४९७७.०३	२७९८३.४३
महसूल एकूण खर्च	२०६७६.९०	२३२७७.०३	२५९६३.४३
निव्वळ जमा	२१२०.००	१७००.००	२०२०.००
महिला व बालकल्याण ५% प्रमाणे तरतूद	१०६.००	८५.००	१०१.००
महिला व बालकल्याण प्रत्यक्ष केलेली तरतूद	१५०.००	११९.००	२७७
महिला व बाल झालेला खर्च	८५.२३	५४.८२	१८२.०५

वरीलप्रमाणे गत ०३ वर्षात ५% प्रमाणे खर्च झालेला आहे. समितीच्या दौऱ्याच्यावेळी गरोदर व स्तनदा मातांना सकस आहारासाठी खर्च केलेची माहिती सादर करण्याचे अनवधानाने राहून गेले होते. परंतु प्रत्यक्षात सन २०१५-१६ या वर्षामध्ये एकूण २०.०० लाख तरतूद करण्यात आली असून, एचबी १४७२-८अ

एकूण २००६ गरोदर महिलांना लाभ देण्यात आलेला आहे. व एकूण रु.५,२३,००० खर्च झालेला आहे. तरी या योजनेपासून कुणीही महिला वंचित राहिलेली नाही.

मिरा भाईंदर महानगरपालिका बालवाडी विद्यार्थ्यांकरिता सकस आहारासाठी झालेला खर्च खालीलप्रमाणे—

(लाखात)

वर्ष	तरतूद	खर्च
२०१३-१४	२०.००	१५.९२
२०१४-१५	२०.००	११.००
२०१५-१६	२०.००	१५.८२

सन २०१३-१४ या कालावधीत प्रती मुलास रु.६.३३ या दराने १०५० मुलांना सकस आहार पुरवठा करणेकरिता मे. प्रज्वलीत ज्ञानदिप सेवा व मे. साई कॅटरर्स या संस्थेस ठेका देण्यात आलेला आहे व सदर कालावधीत १५.९२ लाख एवढा खर्च झालेला आहे.

सन २०१४-१५ या कालावधीत प्रती मुलास रु.६.९४ या दराने १०५० मुलांना सकस आहार पुरवठा करणेकरिता मे. नवघर महिला वेल्फेअर व मे. प्रज्वलीत ज्ञानदिप सेवा संस्थेस ठेका देण्यात आलेला आहे. व सदर कालावधीत ११.०० लाख एवढा खर्च झालेला आहे. सन २०१४-१५ या कालावधीसाठी सकस आहार पुरवठा करणेबाबत दोन महिने उशिरा कार्यादेश दिल्यामुळे खर्च कमी झालेला आहे

सन २०१५-१६ या कालावधीत प्रती मुलास ९.५४ दराने १००४ मुलांना सकस आहार पुरवठा करणेकरिता प्रज्वलीत ज्ञानदिप सेवा या संस्थेस ठेका देण्यात आलेला आहे. व सदर कालावधीत १५.८२ लाख एवढा खर्च झालेला आहे.

मिरा भाईंदर महानगरपालिकेमार्फत एक किंवा दोन मुलीवर कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रिया करणाऱ्या जोडप्याच्या मुलींचा प्रत्येकी रु.१०,००० भारतीय स्टेट बँक ऑफ इंडिया बँकेचे बचत प्रमाणपत्र देण्यात आलेले आहे.

सन २०१३-१४ मध्ये एकूण तरतूद रु. ३,००,००० करण्यात आली असून, १२ मुलींना या योजनेचा लाभ देण्यात आलेला आहे व रु.१,२०,००० खर्च झालेला आहे.

सन २०१४-१५ मध्ये व एकूण तरतूद रु. ३,००,००० करण्यात आली असून, २६ मुलींना लाभ देण्यात आलेला आहे व एकूण तरतूद रु. २,६०,००० खर्च झालेला आहे.

सन २०१५-१६ मध्ये एकूण तरतूद रु. ५,००,००० करण्यात आली असून, एकूण २९ लाभार्थीना लाभ देण्यात आलेला आहे व रु. ३,००,००० खर्च झालेला आहे.

मिरा-भाईंदर महानगरपालिका महिला बालकल्याण समिती अंतर्गत सन २०१५-१६ या वर्षात बेटा बचाव या लेखाशिर्षाखाली ५ लाख तरतूद करण्यात आली होती. त्यापैकी २.६७ लाख इतका खर्च झालेला आहे.

तसेच बेटा बचाव या योजनेअंतर्गत ३५ झोपडपट्टीमध्ये जनजागृती करण्यासाठी भिंतीवर सुविचार लिहणे, पॅम्पलेट वाटप व झोपडपट्टीमध्ये पथनाट्य करण्यात आले.

मिरा-भाईंदर महानगरपालिका महिला व बालकल्याण समिती अंतर्गत सन २०१४-१५ व सन २०१५-१६ या वर्षात अर्थसंकल्पात गरोदर व स्तनदा मातांसाठी सकस आहार योजना राबविण्यात आलेली आहे.

सन २०१५-१६ या आर्थिक वर्षात मिरा-भाईंदर महानगरपालिका मार्फत ज्या महिला प्रसुतीसाठी भारतरत्न पंडीत भिमसेन जोशी रुग्णालय भाईंदर (प) व भारतरत्न इंदिरा गांधी रुग्णालय, मिरारोड येथे दाखल झालेल्या सर्व गरोदर व स्तनदा महिलांना सकाळी नास्ता, दुपारी व रात्री जेवण असे आहार देण्यात आलेले आहे. तरी सन २०१५-१६ या वर्षामध्ये एकूण २०.०० लाख तरतूद करण्यात आली असून, एकूण २००६ गरोदर महिलांना लाभ देण्यात आलेला आहे. एकूण रु.५,२३,००० खर्च झालेला आहे. तरी या योजनेपासून कुणीही महिला वंचित राहिलेली नाही.

विभागीय सचिवांची साक्ष :-

समितीने दिनांक २४ एप्रिल २०१७ रोजी दिलेल्या भेटीच्या प्राप्त झालेल्या माहितीच्या अनुषंगाने दिनांक ५ सप्टेंबर २०१८ रोजी विभागीय सचिवांची साक्ष घेण्यात आली. साक्षीच्या वेळी समितीने मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेमध्ये सतत ३ वर्षांच्या अंदाजपत्रकाच्या एकूण केलेल्या तरतूदीवरून त्यांनी मूळ तदतूदीपेक्षा कमी खर्च केला गेला असल्याचे दिसून आले आहे. तसेच शासन निर्णयानुसार ५ टक्क्यापेक्षा कमी खर्च करण्याची कारणे काय आहेत ? समितीला असत्य माहिती पुरविण्याची कारणे काय आहेत तसेच संबंधितांवर शासन स्तरावर काय कार्यवाही करण्यात येत आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी सन २०१३-१४ मध्ये ५ टक्क्यांप्रमाणे १.०६ कोटी रुपये तरतूदीप्रमाणे खर्च अपेक्षित होता. प्रत्यक्षात ८५.२३ लाख रुपये खर्च झालेला आहे. महसुली जमा व महसुली खर्च वगळून विकास कामे, अनुज्ञेय बाबी, महिला बालकल्याणच्या बाबतीत आपल्या सूचनेप्रमाणे कार्यवाही केली आहे. सन २०१४-१५ मध्ये ५ टक्क्यांप्रमाणे ८५ लाख रुपये खर्च अपेक्षित होता. प्रत्यक्षात ५४.८२ लाख रुपये खर्च झालेला आहे. सन २०१५-१६ मध्ये १.०१ कोटी रुपये खर्च अपेक्षित होता, तो प्रत्यक्षात

१८२ लाख रुपये झालेला आहे. आजपर्यंत प्रोसिडिंग पाहता **it is very progressive**. मागील २ वर्षात कमी खर्च झाला ही वस्तुस्थिती आहे. या विषयाला वेगळे प्राधान्य दिलेले आहे. यापुढे ही हा खर्च कधीही कमी होऊ देणार नाही. असे समितीस सांगितले.

समितीने सकस आहार पुरवठा खर्चांमध्ये तफावत असल्याचे तसेच निविदेचा प्रकार आणि खर्च कमी करण्याचे आणि जास्त करण्याचे कारण काय आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी सकस आहार योजनेमध्ये २०१३-१४ मध्ये २० लाखाची तरतूद होती. २०१४-१५ मध्ये २० लाखाची तरतूद होती. सन २०१५-१६ मध्ये सुध्दा २० लाखाची तरतूद होती. पाहणी दौऱ्यात आणि कम्लायन्स अहवालात पहिल्या वर्षी १८ लाख दाखविला होता. मागील वर्षाचे पेमेंट देणे बाकी होते ते पुढील वर्षात दिले होते म्हणून खर्च जास्तीत जास्त वाटत होता. उर्वरित रकमा या त्या त्या वर्षाच्या नियत रकमा आहेत. असे समितीस सांगितले.

समितीने बेटी बचाओ या योजनेमध्ये नेमका खर्च कशावर केला आहे व किती टक्क्याने पैसे बँकेत जमा केले आहेत ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी मिरा भाईंदर महानगरपालिकेमार्फत एक किंवा दोन मुलींनंतर कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रिया करणाऱ्या जोडप्यांच्या मुलींना प्रत्येकी १०,००० रुपयांचे भारतीय स्टेट बँकेचे बचत प्रमाणपत्र देण्यात येते. त्यानुसार सन २०१३-१४ मध्ये एकूण ३ लाखाचा खर्च करण्यात आला आहे. ३ लाखाची तरतूद होती. असे समितीस सांगितले.

समितीने योजना काय आहे ? अशी विचारणा केली.

त्यावर एक किंवा दोन मुलींवर कुटुंब नियोजन करित असेल, मोठे कुटुंब न करता मुलींना प्राधान्य देऊन त्यांच्या संगोपनाची विशेष जबाबदारी घेत असेल त्या कुटुंबाची विशेष दखल घेऊन त्यांना आपण १०,००० रुपयांचे बचत प्रमाणपत्र देतो, असे समितीस सांगितले.

समितीने पुढे कोणत्या बँकेचे प्रमाणपत्र देता ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी भारतीय स्टेट बँकेचे बचत प्रमाणपत्र देतो. असे समितीस सांगितले.

समितीने मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेमध्ये निधी शिल्लक असताना सुध्दा गरोदर आणि स्तनदा मातांसाठी सतत समायोजन राबवलेले नसल्याचे समितीच्या निदर्शनास आले आहे हे खरे आहे काय ? अशी विचारणा केली.

त्यावर विभागीय अधिकारी यांनी सन २०१५-१६ मध्ये एकूण सकस आहार योजनेंतर्गत गरोदर महिलांसाठी ७ लाख २३ हजार रुपये खर्च केलेला आहे. सन २०१६-१७ मध्ये ९ लाख ५९ हजार रुपये सन २०१७-१८ मध्ये १९ लाख रुपये खर्च करण्यात आला आहे. असे समितीस सांगितले.

अभिप्राय व शिफारशी :

मिरा भाईंदर महानगरपालिकेला भेट देऊन शासन धोरणानुसार प्रत्येक महानगरपालिकेत महसुली व आस्थापना खर्च वगळून एकूण अंदाजपत्रकाच्या ५ टक्के निधी महिला व बालकल्याण विभागासाठी राखून ठेवण्यात येतो त्याअनुषंगाने मागील ३ वर्षांत सदरहू ५ टक्के निधी कसा खर्च करण्याबाबत माहिती विचारात घेतली असता त्यात समितीला सन २०१३-१४ मध्ये एकूण रुपये २६६.५१ लाखांपैकी १५७.४४ लाख प्रत्यक्ष खर्च करण्यात आला. सन २०१४-२०१५ मध्ये एकूण रुपये २२१.९३ लाखांपैकी रुपये १३९.५३ लाख प्रत्यक्ष खर्च करण्यात आला. सन २०१५-१६ मध्ये एकूण रुपये ३९४.९३ लाखांपैकी प्रत्यक्ष खर्च २७१.४ करण्यात आल्याचे लेखी माहितीत सांगण्यात आले.

याबाबत महिलांच्या सबलीकरण व महिला व बालकांसाठी राबविण्यात येणाऱ्या योजनांवर मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेने तरतुदीपेक्षा खूपच कमी खर्च केल्याचे समितीच्या निदर्शनास आले असून याबाबत समिती तीव्र नाराजी व्यक्त करते. तसेच महानगरपालिका महिलांच्या कल्याणकारी योजनांवर खर्च करण्याबाबत महानगरपालिका उदासीन असल्याचे समितीला दिसून आले आहे. महानगरपालिकेने एकूण अंदाजपत्रकाच्या तरतुदीमध्ये ५% खर्च हा शासन निर्णयात नमूद केल्याप्रमाणे केलेला नसल्याचे समितीच्या निदर्शनास आले आहे.

याप्रकरणी मिरा-भाईंदर महानगरपालिकेच्या संबंधित अधिकाऱ्यांनी शासनाच्या निर्णयाचे पालन केले नसल्याने संबंधित अधिकारी दोषी असल्याचे समितीस प्रकर्षाने दिसून आले त्यामुळे संबंधित दोषी अधिकाऱ्यांविरुद्ध नियमानुसार कारवाई करण्यात यावी, व यापुढे मिरा भाईंदर महानगरपालिकेने कोणत्याही परिस्थितीत शासन निर्णयाचे उल्लंघन न करता महिलांच्या कल्याणाकरिता अंदाजपत्रकामध्ये तरतूद करून शासन निर्णयात असलेल्या योजनांवरच ५ टक्केनुसार खर्च करावा अशी समितीची शिफारस आहे. याबाबत शासनाने केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल समितीला २ महिन्यांत सादर करण्यात यावा.

-

परिशिष्ट “ अ ”
विभागाची माहिती

पुणे महानगरपालिका

प्रश्न क्र.९: महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेली पदे भरण्यासाठी गत तीन वर्षांत सन (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) वर्ष निहाय किती वेळा व कोणकोणत्या तारखांना वर्तमानपत्रात कोणकोणती पदे भरण्यासाठी जाहिराती देण्यात आल्या होत्या. (जाहिरातींच्या कात्रणाच्या झेरॉक्स प्रती समितीला उपलब्ध करून द्याव्यात.)

उत्तर :

सन २०१२-१३ मधील जाहिरातींचा तपशील			
(१) जाहिरात क्र. १/५६६, दि. ३०.०३.२०१२ वर्तमानपत्राचे नाव- दै. लोकमत			
अ.क्र.	पदाचे नाव व वर्ग/गट	पदांची संख्या	गट
१	उप मुख्य लेखापाल	२	निवडयादी खुला-१, अजा-१
२	महापालिका सहाय्यक आयुक्त (क्षेत्रिय अधिकारी)	३	निवडयादी खुला-१ (संभाव्य रिक्त होणारी पदे खुला १, अजा-१)
३	उप आरोग्य प्र मुख (वर्ग-अ)	१	निवडयादी अज-१
४	सहाय्यक आरोग्य प्रमुख (वर्ग-अ)	१	निवडयादी अज-१
५	सहाय्यक परवाना प्रमुख (वर्ग-अ)	१	निवडयादी खुला-१
६	नवजात अर्भक तज्ञ (वर्ग-अ)	१	निवडयादी खुला-१
७	सोनोलॉजिस्ट (वर्ग-अ)	१	निवडयादी खुला-१
८	वैद्यकिय / निवासी वैद्यकिय अधिकारी (वर्ग-ब)	६ (१ पद चलनवलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धांगवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	निवडयादी अजा-१, भजब-१, भजक-१, इमाव-३

अ.क्र.	पदाचे नाव व वर्ग/गट	पदांची संख्या	गट
९	वरिष्ठ लघुलेखक (वर्ग ब)	१	खुला
१०	लघुलेखक (वर्ग क)	१ (चलनवलयन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धांगवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	खुला
११	रेडिओग्राफर (वर्ग-क)	१	निवड्यादी अज-१
१२	ज्युनिअर नर्स (वर्ग-क)	७ (१ पद चलनवलयन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धांगवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	निवड्यादी अज-२, भजक-१, इमाव-३, खुला-१
१३	ऑक्सिलरी नर्स (वर्ग-क)	९ (६ पद चलनवलयन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धांगवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	निवड्यादी भजक-१, विमाप्र-२, इमाव-२, खुला-४
१४	सॅनिटरी इन्स्पेक्टर (वर्ग-क)	१२ (१ पद अंधत्व किंवा क्षिणदृष्टी उमेदवारांसाठी राखीव, १ पद श्रवणशक्तीतील दोष, १ पद चलनवलयन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धांगवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	निवड्यादी अजा-१, विमाप्र-१, इमाव-३, खुला-७
१५	बत्ती इन्स्पेक्टर (वर्ग क)	१	निवड्यादी अज-१
१६	असिस्टंट डी.टी.पी.ऑपरेटर (वर्ग क)	१	निवड्यादी खुला-१
१७	बत्तीवाला	१	भजक - १
१८	अॅम्ब्युलन्स अटेंडंट	५	खुला - ५
१९	फायरमन	२	अजा - १, विमाप्र - १
२०	मीटर दुरुस्तीकार	३	अज - १, विजाअ - १, खुला - १

अ.क्र.	पदाचे नाव व वर्ग/गट	पदांची संख्या	गट
२१	पेटर	१	खुला - १।
२२	प्लंबर	२	विमाप्र - १, खुला - १।
२३	इनसेक्ट कलेक्टर	१ (चलनवलन विषयक विकलंगता किंवा मेंदूचा अर्धागिवायू असणाऱ्या उमेदवारासाठी राखीव)	इमाव - १।

(२) जाहिरात क्र. १/६९, दिनांक- १६/०५/२०१२, वर्तमानपत्राचे नाव- दै. सकाळ			
अ.क्र.	पदाचे नाव व वर्ग/गट	पदांची संख्या	गट
१	बालरोग तज्ञ (वर्ग-अ)	१० (१ पद चलनचलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अधगिवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	अजा-२, अज-१, विजाअ-१, इमाव-२, खुला-४
२	पॅथॉलॉजिस्ट (वर्ग-अ)	०५	अजा-१, अज-१, विजाअ-१, खुला-२
३	रेडिओलॉजिस्ट (वर्ग-अ)	०५	अजा- १, अज-१, विजाअ-१, खुला-२
४	जनरल सर्जन (वर्ग-अ)	१० (१ पद चलनचलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अधगिवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	अजा-२, अज-१, विजाअ-१, इमाव-२, खुला-४
५	वैद्यकीय अधिकारी (वर्ग-ब)	१०० (३ पदे चलनचलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अधगिवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	अजा-१३, अज-७, विजाअ- ३, भजब-३, भजक-३, भजड-२, इमाव-१९, खुला-४८
६	ज्युनिअर नर्स (वर्ग-क)	१०० (३ पदे चलनचलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अधगिवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	अजा-१३, अज-७, विजाअ- ३, भजब-३, भजक-३, भजड-२, इमाव-१९, खुला-४८

अ.क्र.	पदाचे नाव व वर्ग/गट	पदांची संख्या	गट
७	फार्मासिस्ट (वर्ग-क)	१० (१ पद चलनवलय विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धागदायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	अजा-१, अज-१, भजड-१, इमाव-२, खुला-५
८	आया	२७ (१ पद अंधत्व किंवा क्षीण दृष्टी व १ पद श्रवणशक्तीतील दोष असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	अजा -३, अज-२, विजाअ-१, भजक -१ इमाव - ४, खुला -१६

सन २०१३-१४ मधील जाहिरातींचा तपशील			
(१) जाहिरात क्र. १/६०६, दिनांक-१/३/२०१४, वर्तमानपत्राचे नाव-दै. सकाळ :			
अ.क्र.	पदाचे नाव व वर्ग/गट	पदांची संख्या	गट
१	अनेस्थेटीक रजिस्ट्रार (वर्ग ब)	१	सर्वसाधारण
२	वरिष्ठ लघुलेखक (वर्ग ब)	१	अजा
३	क्युरेटर (वर्ग ब)	१	सर्वसाधारण
४	व्हॅक्सिनेशन सुपरीटेंडेंट (वर्ग क)	१	सर्वसाधारण
५	कार्डिओग्राफर (वर्ग क)	१	सर्वसाधारण
६	टेलिफोन टेक्निशियन (वर्ग क)	१	सर्वसाधारण
७	मोटारसारथी / फायरइंजिन ड्रायव्हर	३४	अजा-१० अज-१ भजब-३ विमाप्र-१ खुला-१९
८	फायरमन	२१	अज-७ विजाअ-२ भजक-२ भजड-१ इमाव-४ खुला-५

प्रश्न क्र.४: उक्त मंजूर पदांपैकी वर्ग १ ते ४ मधील किती व कोणती पदे महिलांकरिता आरक्षित ठेवण्यात आली आहेत ?

उत्तर : महिला व बालकल्याण विभागाकडील शासन निर्णय क्र.संकिर्ण.१०९६/ प्र.क्र.३०/का-२ दिनांक १ ऑगस्ट, १९९७ रोजीच्या शासन निर्णयामधील तरतूदीनुसार महिलांसाठी वर्ग १ ते ४ पदास सरळसेवा भरतीमध्ये ३०% आरक्षण ठेवण्यात आले असून सदर पदांचा तपशील खालील प्रमाणे आहे.

एकूण मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे	एकूण महिला कार्यरत पदे	महिला अनुशेष
१९८५९	१७०३२	२६२५	५०००	७८८

सरळसेवा भरतीची पदे	
अ.क्र.	पदाचे नाव
वर्ग १	
१	ज्युनिअर लिगल असिस्टंट व म्युनिसिपल प्रॉसिक््युटर
२	उप मुख्य लेखापाल व प्राप्ती व चाचणीचे अर्थान्विक्षक
३	महापालिका सहाय्यक आयुक्त (क्षेत्रिय अधिकारी)
४	प्रकल्प संचालक
५	सहा.आरोग्य प्रमुख
६	उप आरोग्य प्रमुख
७	मेडि.सुपरिटेण्डंट
८	क्लिनिकल पॅथोलॉजिस्ट
९	रेडीओलॉजिस्ट
वर्ग २	
१	कामगार कल्याण अधिकारी
२	सहाय्यक कर आकारणी व कर संकलन प्रमुख
३	प्रकल्प अधिकारी
४	सहाय्यक उद्यान अधिक्षक
५	निवासी वैद्यकिय/वैद्यकिय अधिकारी
६	आयुर्वेदिक वैद्यकिय अधिकारी
७	बायोकेमिस्ट
८	बालरोग तज्ञ
९	रेसिडेन्ट सर्जन

अ.क्र.	पदाचे नाव वर्ग ३
१	कनिष्ठ अभियंता (सिव्हिल)
२	कनिष्ठ अभियंता (विद्युत)
३	कनिष्ठ अभियंता (मेकॅनिकल)
४	ज्युनिअर रेडिओ टेक्निशियन
५	सोशल वर्कर
६	असिस्टंट केमिस्ट
७	व्हेईकल इन्स्पेक्टर
८	आरेखक
९	अनुरेखक
१०	हॉटीकल्चरल मिस्त्री
११	इलेक्ट्रीशियन (मनपा)
१२	असि. इलेक्ट्रीशियन
१३	बत्ती इन्स्पेक्टर
१४	आर्कि. ड्राफ्ट्समन
१५	पंप मेकॅनिक
१६	इन्स्ट्रूमेंट मेकॅनिक
१७	फायर ब्रिगेड मेकॅनिक
१८	टेलिफोन ऑपरेटर
१९	फिल्टर इन्स्पेक्टर
२०	गाळणी परिचर
२१	जेसीबी ऑपरेटर
२२	पेव्हर ड्रायव्हर
२३	हॉटमिक्स प्लॅन्ट ऑपरेटर
२४	रोड रोलर मेकॅनिक
२५	उप प्रकल्प अधिकारी
२६	फोरमन अँटो
२७	समाजसंघटक
२८	वस्ती सेवक
२९	प्रोग्रॅम ऑफिसर
३०	शिंपी
३१	मलेरिया इन्व्हेस्टिगेटर
३२	सुतार
३३	वेल्डर
३४	गवंडी

अ.क्र.	पदाचे नाव
३५	मोटार सारथी/ फायर इंजिन ड्रायव्हर
३६	ज्यु. ग्रेड लेखनिक (न.स.)
३७	ज्युनिअर ग्रेड लेखनिक (मुलेप)
३८	अर्धवेळ ग्रंथपाल
३९	इन्स्ट्रक्टर (टेक्नि)
४०	हेड अॅनिमल कीपर
४१	लाईव्ह स्टॉक सुपरवायझर
४२	हॉर्टीकल्चरल सुपरवायझर
४३	मोनोकास्ट अटेंडंट कम असिस्टंट डीटीपी ऑपरेटर
४४	कंपोजिटर
४५	वेब आफसेट बॉलर
४६	वेब आफसेट मशिनमन
४७	सहा. आतिक्रमण निरिक्षक
४८	माध्य.शिक्षक
४९	प्रयोगशाळा मदतनिस
५०	रेडिओग्राफर
५१	सेॅनि.इन्स्पेक्टर
५२	स्टुअर्ड
५३	ज्यु.टेक्निशियन
५४	फार्मासिस्ट
५५	ज्यु.नर्स
५६	ऑक्झिलरी नर्स
५७	लेप्रसी टेक्निशियन
५८	फुड इन्स्पेक्टर
५९	विविध काम करणारे सेवक
६०	इन्स्ट्रक्टर, टर्नर, फिटर
६१	कनिष्ठ अधिव्याख्याता
६२	ग्रंथपाल
६३	डार्करूम असिस्टंट
	वर्ग ४
१	ज्युनिअर बाईंडर
२	बॉलर
३	हेल्पर (प्रेस)
४	असिस्टंट मोकादम
५	कुक्कमेट

अ.क्र.	पदाचे नाव
६	आया
७	कुक
८	नर्सिंग ऑईली
९	धोबी
१०	फिल्डवर्कर
११	अॅम्ब्युलन्स क्लिनर
१२	डिस इनफेक्ट बिगारी
१३	थिएटर अटेंडंट
१४	सायनोगॅसिंग बिगारी
१५	इनसेक्ट कलेक्टर
१६	अॅम्ब्युलन्स अटेंडंट
१७	हेल्पर
१८	फायरमन
१९	दूरध्वनी परिचर
२०	माळी
२१	रंगमंच सहाय्यक
२२	भोई
२३	लोहार
२४	पेंटर (रंगारी)
२५	क्लिनर (व्हे.डेपो.)
२६	हेल्पर (कर्मशाळा)
२७	शिपाई (न.स.)
२८	बिगारी (न.स.)
२९	शिपाई (मुलेप)
३०	सुरक्षा रक्षक
३१	बिगारी
३२	बत्तीवाला
३३	प्लंबर
३४	मीटर दुरुस्तीकार
३५	सर्व्हेअर खलाशी
३६	टर्नर (कातारी)

प्रश्न क्र.९: महिला उमेदवारांसाठी राखीव असलेली पदे भरण्यासाठी गत तीन वर्षांत सन (२०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५) वर्ष निहाय किती वेळा व कोणकोणत्या तारखांना वर्तमानपत्रात कोणकोणती पदे भरण्यासाठी जाहिराती देण्यात आल्या होत्या. (जाहिरातीच्या कात्रणाच्या झेरॉक्स प्रती समितीला उपलब्ध करून द्याव्यात.)

उत्तर :

सन २०१२-१३ मधील जाहिरातींचा तपशील			
(१) जाहिरात क्र. १/५६६, दि. ३०.०३.२०१२ वर्तमानपत्राचे नाव- दै. लोकमत			
अ.क्र.	पदाचे नाव व वर्ग/गट	पदांची संख्या	गट
१	उप मुख्य लेखापाल	२	निवडयादी खुला-१, अजा-१
२	महापालिका सहाय्यक आयुक्त (क्षेत्रिय अधिकारी)	३	निवडयादी खुला-१ (संभाव्य रिक्त होणारी पदे खुला १, अजा-१)
३	उप आरोग्य प्र मुख (वर्ग-अ)	१	निवडयादी अज-१
४	सहाय्यक आरोग्य प्रमुख (वर्ग-अ)	१	निवडयादी अज-१
५	सहा य्यक परवाना प्रमुख (वर्ग-अ)	१	निवडयादी खुला-१
६	नवजात अर्भक तज्ञ (वर्ग-अ)	१	निवडयादी खुला-१
७	सोनोलॉजिस्ट (वर्ग-अ)	१	निवडयादी खुला-१
८	वैद्यकिय / निवासी वैद्यकिय अधिकारी (वर्ग-ब)	६ (१ पद चलनवलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धांगवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	निवडयादी अजा-१, भजब-१, भजक-१, इमाव-३

अ.क्र.	पदाचे नाव व वर्ग/गट	पदांची संख्या	गट
९	वरिष्ठ लघुलेखक (वर्ग ब)	१	खुला
१०	लघुटकलेखक (वर्ग क)	१ (चलनवलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धांगवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	खुला
११	रेडिओग्राफर (वर्ग-क)	१	निवड्यादी अज-१
१२	ज्युनिअर नर्स (वर्ग-क)	७ (१ पद चलनवलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धांगवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	निवड्यादी अज-२, भजक-१, इमाव-३, खुला-१
१३	ऑक्सिलरी नर्स (वर्ग-क)	९ (६ पद चलनवलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धांगवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	निवड्यादी भजड-१, विमाप्र-२, इमाव-२, खुला-४
१४	सेनिटरी इन्स्पेक्टर (वर्ग-क)	१२ (१ पद अंधत्व किंवा क्षिणदृष्टी उमेदवारांसाठी राखीव, १ पद श्रवणशक्तीतील दोष, १ पद चलनवलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धांगवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	निवड्यादी अजा-१, विमाप्र-१, इमाव-३, खुला-७
१५	बत्ती इन्स्पेक्टर (वर्ग क)	१	निवड्यादी अज-१
१६	असिस्टंट डी.टी.पी.ऑपरेटर (वर्ग क)	१	निवड्यादी खुला-१
१७	बत्तीवाला	१	भजड - १
१८	अॅम्ब्युलन्स अटेंडंट	५	खुला - ५
१९	फायरमन	२	अजा - १, विमाप्र - १
२०	मीटर दुरुस्तीकार	३	अज - १, विजाअ - १, खुला - १

अ.क्र.	पदाचे नाव व वर्ग/गट	पदांची संख्या	गट
२१	पेंटर	१	खुला - १।
२२	प्लंबर	२	विमाप्र - १, खुला - १।
२३	इनसेक्ट कलेक्टर	१ (चलनबलन विषयक विकलंगता किंवा मेंदूचा अर्धांगवायू असणाऱ्या उमेदवारासाठी राखीव)	इमाव - १।

(२) जाहिरात क्र. १/६९, दिनांक- १६/०५/२०१२, वर्तमानपत्राचे नाव- दै. सकाळ			
अ.क्र.	पदाचे नाव व वर्ग/गट	पदांची संख्या	गट
१	बालरोग तज्ञ (वर्ग-अ)	१० (१ पद चलनवलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धागवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	अजा-२, अज-१, विजाअ-१, इमाव-२, खुला-४
२	पॅथॉलॉजिस्ट (वर्ग-अ)	०५	अजा-१, अज-१, विजाअ-१, खुला-२
३	रेडिओलॉजिस्ट (वर्ग-अ)	०५	अजा- १, अज-१, विजाअ-१, खुला-२
४	जनरल सर्जन (वर्ग-अ)	१० (१ पद चलनवलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धागवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	अजा-२, अज-१, विजाअ-१, इमाव-२, खुला-४
५	वैद्यकिय अधिकारी (वर्ग-ब)	१०० (३ पदे चलनवलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धागवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	अजा-१३, अज-७, विजाअ- ३, भजब-३, भजक-३, भजड-२, इमाव-१९, खुला-४८
६	ज्युनिअर नर्स (वर्ग-क)	१०० (३ पदे चलनवलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अर्धागवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	अजा-१३, अज-७, विजाअ- ३, भजब-३, भजक-३, भजड-२, इमाव-१९, खुला-४८

अ.क्र.	पदाचे नाव व वर्ग/गट	पदांची संख्या	गट
७	फार्मासिस्ट (वर्ग-क)	१० (१ पद चलनयलन विषयक विकलांगता किंवा मेंदूचा अघांगवायू असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	अजा-१, अज-१, भजड-१, इमाव-२, खुला-५
८	आर्या	२७ (१ पद अंधत्व किंवा क्षीण दृष्टी व १ पद श्रवणशक्तीतील दोष असणाऱ्या उमेदवारांसाठी राखीव)	अजा -३, अज-२, विजाअ-१, भजक -१, इमाव - ४, खुला -१६

सन २०१३-१४ मधील जाहिरातींचा तपशील			
(१) जाहिरात क्र. १/६०६, दिनांक-१/३/२०१४, वर्तमानपत्राचे नाव-दै. सकाळ :			
अ.क्र.	पदाचे नाव व वर्ग/गट	पदांची संख्या	गट
१	अनेस्थेटीक रजिस्ट्रार (वर्ग ब)	१	सर्वसाधारण
२	वरिष्ठ लघुलेखक (वर्ग ब)	१	अजा
३	क्युरेटर (वर्ग ब)	१	सर्वसाधारण
४	व्हॅक्सिनेशन सुपरीटेंडेंट (वर्ग क)	१	सर्वसाधारण
५	कार्डिओग्राफर (वर्ग क)	१	सर्वसाधारण
६	टेलिफोन टेक्निशियन (वर्ग क)	१	सर्वसाधारण
७	मोटारसारथी / फायरइंजिन ड्रायव्हर	३४	अजा-१० अज-१ भजब-३ विमाप्र-१ खुला-१९
८	फायरमन	२१	अज-७ विजाअ-२ भजक-२ भजड-१ इमाव-४ खुला-५

प्रश्न क्र.२१: महानगरपालिका क्षेत्रात महानगरपालिकेच्या मालकीचे मंडई/बाजार(मार्केट्स) यांची संख्या किती आहे? त्या प्रत्येक ठिकाणी एकूण किती गाळे आहेत. गाळ्यांचे प्रकार कोणकोणते आहेत (उदा. मासळी विक्री, कापड दुकान इ.)

उत्तर : म.न.पा. च्या मालकीच्या एकूण ३२ मंड्या आहेत. त्यातील गाळ्यांची संख्या ३०३७ एवढी आहेत. सदरील गाळे भाजीपाला/ फळफळावळ व इतर विविध व्यवसायीक स्वरूपातील गाळे आहेत.

म.फुले मंडई कार्यालयाच्या नियंत्रणाखालील असलेल्या महिलासाठी वाटप करण्यात आलेल्या गाळ्यांची सविस्तर माहिती.

अ. क्र.	मंडईचे नांव	पत्ता	एकूण गाळे	महिलासाठी वाटप करण्यात आलेले गाळे	व्यवसायचा प्रकार
१	महात्मा फुले मंडई (जुनी व नविन)	स. नं. २ शुक्रवार पेठ, पुणे-२	१६०७	४९९	भाजीपाला/फळफळावळ भांडी, तंबाकु, मडकी, पुजा साहित्य विक्री इ.
२	भवानी पेठ भाजी मार्केट जुना मोटार स्टॅण्ड	भवानी पेठ, पुणे-४२	१९	६	भाजीपाला व फळफळावळ
३	गणेश पेठ भाजी मार्केट	राजा धनराज शाळे जवळ, गणेश पेठ पुणे-१	३२	१५	भाजीपाला व फळफळावळ
४	गणेश पेठ दुध बाजार	राजा धनराज शाळे जवळ, गणेश पेठ पुणे-२		०	दुध विक्री
५	रास्ता पेठ भाजी मार्केट	अपोलो टॉकिज समोर रास्ता पेठ पुणे	५८	१३	विविध व्यवसाय
६	मीरा मार्केट	घोरपडे पेठ पोलीस चौकी मागे पुणे-४२	१०	२	भाजीपाला विक्री
७	अल्पना जुना बाजार	अल्पना टॉकीज जवळ लक्ष्मी रोड, गणेश पेठ पुणे	६३	४	भाजीपाला विक्री
८	खेडेकर भाजी मार्केट	खडकमाळ आळी, स्वारागेट शिवाजी रोड पुणे-२	६१	३५	भाजीपाला विक्री
९	हुतात्मा भाई कोतवाल भाजी मंडई, कसबा पेठ	सायकल दवाखान्याजवळ कसबा पेठ, पुणे-२	५२	२५	भाजीपाला विक्री
१०	मंगळवार पेठ जुना बाजार अ. ब. क विभाग	सर्व्हे नं.८९८ मंगळवार पेठ गाडीतळ पोलीस चौकी समोर पुणे	२१७	४१	विविध व्यवसाय
११	कै. सिताराम थोपटे भाजी मंडई	के. ई. एम हॉस्पिटल समोर सोमवार पेठ पुणे- ११	३५	१३	भाजीपाला विक्री
१२	ढोले पाटील भाजी मार्केट	ढोले पाटील क्षेत्रिय कार्यालय कमर्शियल इमारत छ. शाहु महाराज रस्ता पुणे -१	१०	८	भाजीपाला विक्री

अ. क्र.	मंडईचे नांव	पत्ता	एकूण गाळे	महिलासाठी वाटप करण्यात आलेले गाळे	व्यवसायचा प्रकार
१३	मुंढवा भाजी मार्केट	जयहिंद मित्र मंडळ गांधी चौक मुंढवा पुणे-३६		०	भाजीपाला विक्री
१४	मंगळवार पेठ भाजी मंडई	नसेस क्वार्टर कमला नेहरु हॉस्पिटल मंगळवार पेठ पुणे- ११	५४	०	भाजीपाला विक्री
१५	चंदननगर खराडी भाजी मार्केट	शिवाजी चौक चंदननगर, पुणे-१४		०	भाजीपाला विक्री
१६	वडगावशेरी जुनी भाजी मंडई	वडगावशेरी गावठाण पुणे-१४		०	भाजीपाला विक्री
१७	गलांडे पाटील भाजी मंडई	शास्त्री चौक नगररोड येरवडा पुणे-६	२४	३	भाजीपाला विक्री
१८	येरवडा चित्रा टॉकिज मार्केट	चित्रा टॉकिज, येरवडा पुणे-६	१६७	०	भाजीपाला विक्री
१९	शिलाराज साळवे भाजी मार्केट	येरवडा सव्हे नं.९ पुणे -६	१४	७३	भाजीपाला विक्री
२०	येरवडा ईराणी मार्केट	येरवडा पुणे-६	३५	१	भाजीपाला विक्री
२१	येरवडा हौसिंग बोर्ड मार्केट	नागपुर चाळ हौसिंग बोर्ड येरवडा पुणे-६	४९	९	भाजीपाला विक्री
२२	औंध भाजी मार्केट	औंधगाव पुणे-७	५४	२५	भाजीपाला विक्री
२३	बोपोडी भाजी मार्केट	रेल्वे क्रॉसिंग जवळ बोपोडी, पुणे-३	१७	५	भाजीपाला विक्री
२४	कै. बी. डी. किल्लेदार मिनी मार्केट	कुसाळकर पुतळ्याजवळ गोखलेनगर पुणे-१६	३१	१५	भाजीपाला विक्री
२५	शिवाजीनगर गावठान भाजी मंडई	शिवाजी नगर गावठान पुणे-५	०	०	भाजीपाला विक्री
२६	शिवाजीनगर काँग्रेस भवन पुनर्वसन गाळे	काँग्रेस हाऊस जवळ शिवाजीनगर गावठान पुणे -५	२	०	भाजीपाला विक्री
२७	कै. सुमनताई माधवड भाजी मंडई	सुतार दवाखाना जवळ कोथरुड पुणे -२९	१०१	४५	भाजीपाला विक्री
२८	कै. प. पु. मदनदादा मुंडे भाजी मार्केट	डहाणुकर कॉलनी कर्वेरोड पुणे - २९	५०	१३	भाजीपाला विक्री
२९	आळेकर मिनी मार्केट	गणेशनगर, एरंडवणा पुणे -४	५५	६	भाजीपाला विक्री
३०	पं. जवाहरलाल नेहरु भाजी मार्केट	हडपसर क्षेत्रिय कार्यालय लगत पुणे- २८	४८	९	भाजीपाला विक्री

अ. क्र.	मंडईचे नांव	पत्ता	एकूण गाळे	महिलासाठी वाटप करण्यात आलेले गाळे	व्यवसायचा प्रकार
३१	साध्वी सावित्रीबाई फुले भाजी मार्केट	सातववाडी, हडपसर पुणे - २५	६२	४३	भाजीपाला विक्री
३२	शांताई भाजी मार्केट	कोंढवा खुर्द पोलीस चौकी लगत पुणे-४८	११०	६७	भाजीपाला विक्री
		एकूण	३०३७	१७५	

पुढा विवेकपत्र

प्रथम भाग

मागील ३ भरती वर्गामध्ये भरणेत आलेल्या संशोधनहाय महिला कर्मचारी संख्या व त्याबाबतचा तपशील

अ. क्र	संलग्न	२०१२-१३		२०१३-१४		२०१४-१५		२०१५-१६		पदे रिक्त राहण्याची कारणे
		महिला कर्मचारी आरक्षित पदे	भरलेली पदे	महिला कर्मचारी आरक्षित पदे	भरलेली पदे	महिला कर्मचारी आरक्षित पदे	भरलेली पदे	महिला कर्मचारी आरक्षित पदे	भरलेली पदे	
१	लिपिक	१९	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पद भरली नाहीत
२	सामोसिट	१	१							
३	मिटर निरीक्षक	१	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पद भरले नाही
४	र.प.म.एम	२	१४							
५	एम.पी.डब्ल्यू.	७	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पद भरली नाहीत
६	वीसतवी	१	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पद भरले नाही
७	इले. सोडर पंप ऑपरेटर	२	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पद भरली नाहीत
८	सव्हेअर	१	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पद भरले नाही
९	डेटल मॅकेनिक	१	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पद भरले नाही
१०	कनिष्ठ अभियंता (स्था)	१	१			१०		१८		उमेदवाराची निवड झालेली आहे. अद्याप मू. शाखेची नाही

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका पिंपरी १८

सन २०१३-२०१४

१	तक्रार कर्तीचे नाव पदनाम कार्यालयीन पत्ता तक्रारीचा दिनांक	श्रीम. सुनिता सुरेश बलकवडे स्त्री कक्ष सदतनीस आया मानधनावर विजलीनगर दवाखाना दिनांक ०८/१०/२०१३	
२	तक्रार ज्याच्या विरुद्ध करण्यात आली आहे त्या व्यक्तीचे नाव पदनाम कार्यालयीन पत्ता	डॉ. संजय लक्ष्मण पोटे वैद्यकीय अधिकारी विजलीनगर दवाखाना	
३	तक्रारीतील महत्वाचे मुद्दे	विनयभंगाचा प्रयत्न केले बाबत.	
४	महिला तक्रार निवारण समितीचा निष्कर्ष / अहवाल	सदर तक्रार प्राप्त झाल्यानंतर संवधित तक्रारीबाबत महिला तक्रार निवारण समितीमार्फत चौकशी करण्यात आली समिती दिलेल्या अहवालानुसार चौकशीत कोणताही पुरावा समिती समोर आला नाही. त्यामुळे डा. पोटे ह्यांनी श्रीम. सुनिता सुरेश बलकवडे ह्यांचा विनयभंग केल्याचे सिद्ध होत नाही. तसेच याबाबत श्रीमती बलकवडे यांनी डॉ. संजय पोटे यांचेविरुद्ध पोलीस स्टेशनमध्ये एफ.आय.आर. दाखल केलेला आहे.	

पिंपरी चिंचवड महात्तगरपालिका पिंपरी १८

सन २०१२-२०१३

१	तक्रार कर्तीचे नाव पदनाम कार्यालयीन पत्ता तक्रारीचा दिनांक	श्रीम. अंजना सुरेश गोजगे सफाई कामगार क प्रभाग आरोग्य विभाग दिनांक १२/१२/२०१२	
२	तक्रार ज्याच्या विरुद्ध करण्यात आली आहे त्या व्यक्तीचे नाव पदनाम कार्यालयीन पत्ता	श्री तानाजी होनाजी दाते मुख्य आरोग्य निरीक्षक क प्रभाग आरोग्य विभाग	
३	तक्रारीतील महत्वाचे मुद्दे	छेडछाड करणे, कामात त्रास देणे, अश्लील भाषेत शिबीगाळ करणे	
४	महिला तक्रार निवारण समितीचा निष्कार्ष / अहवाल	सदर तक्रार प्राप्त झाल्यानंतर महिला तक्रार निवारण समितीमार्फत चौकशी करण्यात आली. महिला तक्रार निवारण समितीने दिलेल्या अहवालानुसार श्री. तानाजी होनाजी दाते मुख्य आरोग्य निरीक्षक यांनी तक्रारदार महिला यांच्याशी मोबाईलवरून संभाषण करून गैरवर्तन केल्याचे आढळल्याने दि. ०९/०४/२०१४ च्या आदेशान्वये त्यांची एक वेतनवाढ तात्पुरत्या स्वरूपात स्थगित करण्यात आलेली आहे.	

परिशिष्ट व

सन २०१२-१३

अ. क्र.	योजनाचे नाव	अनुदान २०१२-१३	रकम २०१२-१३	समाप्ती संख्या
१	३ गट अ प्रशिक्षण व सक्षमीकरण योजना	३	४	५
५	केंद्राटी प्रशासकीय सेवांचे शुल्क	५००००	०	-
२	राजमाता जिजाऊ कुपोषणमुक्त अभियान	५००००००	४९४२२१६	-
३	वारिष्ठ्य सेवेतील महिला बाबत गट सक्षमीकरण अभियान	८५०००००	११०३२८८	-
४	शिव्या / पारिवर्ता महिलांना सेना सुविधा पुरविणे	२०००००	०	-
५	ग्रामीण भागातील शेतजगर मुलींना व महिलांना नोकरी/स्वयंसेवाकार / उद्योग विकण्यासाठी मार्गदर्शन / वेळोवेळी / कितीतरी आयोजित करणे व सत्रां पध्दतीत सत्र शिक्षणाच्या मुमुक्षु विद्यार्थ्यांना सकार करणे. तसेच महिला व मुलींना व्यावसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण देणे	१०००००००	९३८३६५०	२३८८
६	मुलींना स्वसंरक्षणासाठी व त्यांच्या शारिरीक विकासासाठी प्रशिक्षण योजना	१००००००	१२४८०	-
७	महिलांसाठी समुपदेशन केंद्र चालविणे	४००००००	३३००००	-
८	दहवी व बारावी पास मुलींना संगणक प्रशिक्षण देणे	८४१५०००	८४१५०००	२६५००
९	आर्थिक दृष्ट्या गरिब स्त्रियांच्या मुला मुलींसाठी पाठ्याघर	१०००००	०	-
१०	किशोरवयीन मुलींना व महिलांना जबर दाबत तसेच आरोग्य व कुटुंब नियोजना बाबत प्रशिक्षण देणे	५००००००	४७४३५	-
११	महिलांना काचदेखीर किरी विषयक सल्ला देणे	५००००००	४७४३५	-
१२	अंगणवाडी साठी स्वतंत्र इमारत / शांतालय बांधकाम	१०००००	४७४३५	-
१३	महिला प्रतिनिधीची अग्यास सहाल	२५०००	०	-
१४	वायव्य संज संस्थामधील महिला लोक प्रतिनिधींना प्रशिक्षण	५००००००	४४२०८३	-
१५	आदर्श अंगणवाडी / बालवाडी संचिकांना पुरस्कार	१०००००	०	-
	पूरा गट अ	३४९९००००	२५५४८८५९	
	गट ब वस्तू खरेदीच्या योजना			
१	किशोरी स्वास्थ योजना	२००००००	०	-
२	कुपोषित मुला मुलींसाठी तसेच गर्भवत महिला व स्तनदा मातांसाठी अतिरिक्त आहार	१३०००००००	१२९९९९९९	-
३	अंगणवाडी केंद्रांना बजजकाटे पुरविणे	३५००००००	४४८६९०४	२५४२
४	अंगणवाडी केंद्रातील मुला मुलींसाठी गणवेश पुरविणे	०	०	-
५	अंगणवाडी केंद्रांना सुविधा पुरविणे / विद्युत्साठी अनुदान देणे.	०	०	-

अ. क्र.	योजनेचे नाव	अनुदान २०१३-१४	अर्थ	२०१३ १४	लानगरी मर्यादा
१	२	३	४	५	५
	गट अ प्रशिक्षण व सक्षमीकरण योजना				
१	कंत्राटी प्रशासकीय सेवांचे शुल्क	५१००००		०	
२	राजभाषा किर्जाड कुपोषणमुक्त अभियान	१०००००००		४०१३८२५	
३	दाखिल्य रेवेन्हील महिला वद्यत गट सक्षमीकरण अभियान	१०००००००		३८४७१३०	
४	विजया / पारसवता महिलांना सेवा सुविधा पुरविले.	२०००००		०	
५	नागरी भाषातील व्हाकवार मुलगा व महिलांना नोकरी/स्वरोपार्जन / स्वयं निकायसाठी मार्गदर्शन / नकाशे/ सिद्धी आणवित करणे व सेवा	१२३५००००		०	
६	प्रशिक्षण व सक्षमीकरण योजना	५०००००		०	
७	मुलांना स्वसंरक्षणसाठी व त्यांच्या शारीरिक विकासासाठी प्रशिक्षण योजना	२९५०००		९१७००००	
८	महिलांसाठी समुपदेशन केंद्र चालविले	४९०००००		३८६६०००	
९	जायिक वृष्ट्या त्रीव स्थिरांच्या मुला मुलींसाठी पाठ्यपुस्तक	०		४७६००४	
१०	किशोरवयीन मुलींना व महिलांना जेठर बायल तसेच आशय व कुटुंब नियोजना बायल प्रशिक्षण देणे	५००००००		४७३६५३	
११	महिलांना व्यावसायिक किती विषयक सल्ला देणे	५००००००		४७३६५३	
१२	अभियानातील राठी स्वतंत्र उगारत / सौभाग्य बांधकाम	१०००००		०	
१३	महिला प्रतिनिधींनी अभ्यास सहल	४२००००		४७४२५३	
१४	विभागात राऊ संस्थानधील महिला लोक प्रतिनिधींना प्रशिक्षण	८०००००		४७४२२८	
१५	आदर्श अभियानातील / बाळवाडी सेविकांना पुरस्कार	२०००००		१५२५९५	
	गट अ + गट ब				
	एकूण गट अ	१२२९३९६६०		१२२२९४४८	
	एकूण गट अ + गट ब	१२२९३९६६०		१२२०९३०७	
		१०४५०००००		१०४५००००	
		५०००००		०	
		२६७१५६६०		२६७१५६६०	
		१०४५०००००		१०४५००००	

सन २०१३-१४

क्र.सं.	विवरण	अंश	वर्ष	लक्ष्य
	एकूण गट अ	३५०९५०००	१३८१४२९८	-
	गट ब वस्तू खरेदीच्या योजना			
१६	किसांती स्वास्थ योजना	५८००००	५४९९३६८	
१७	कुपोषित मुला मुलीसाठी तसेच गर्भवती महिला व स्तनदा मातासाठी अतिरिक्त आहार	५००००	०	
१८	अंगणवाडी केंद्रांना बजटकाटे पुरविणे	६३५००००	३३४८८८४	२६८३
१९	ग्रामीण भागातील महिलांना पिटाची गिरणी पुरविणे	७६२२०००	७६१६५५९	४६३०
२०	चि प शाळेतील इ ५ वीत प्रवेश घेतलेल्या मुलींना सायकल पुरविणे	०	०	
२१	ग्रामीण भागातील महिलांना सौर केंद्रील पुरविणे	१०००००	११९९०००	३३३३
२२	३ % अपंगा महिला व बालकांसाठीच्या योजना	०	०	
२३	३ % अपंगा संगिती समा अलोपहार	४००००	२६१०९	
२४	जिल्हा परिषदेच्या इ ५ वी ते ७ वी चील मुलींना / शिष्यवृत्तीत प्राथमिक शिक्षितल्या मुलींना सायकल पुरविणे,	१००००	०	
२५	अंगणवाडी केंद्रातील मुला मुलींसाठी गणवेश पुरविणे	५००००	०	
२६	अंगणवाडी केंद्रांना सुविधा पुरविणे	५००००	०	
२७	ग्रामीण भागातील महिलांना शंभ्या मशीन पुरविणे	५००००	०	
२८	ग्रामीण भागातील महिलांना मसाला पचवलायकर पुरविणे	५००००	०	
२९	शालक स्वास्थ योजना	१००००	०	
३०	अंगणवाडी इन्फर्स्टी देखभाल व दुरुस्ती	५००००	०	
३१	३ % अपंगा कल्याण व पुनर्वसन	२६,३९३०००	५८९६०९२	१०४३
	एकूण गट ब	१३२३३०००	१२४३६६३०९	
	एकूण २२३६ महिला व बाल कल्याण (अ+ब)	१६०३२८०००	१३८१४०१९०	
अ.	योजनाचे नाव	अंश	वर्ष	लक्ष्य
कं.		२०१८-१९	२०१८-१९	
	२	३	४	५
	गट अ प्रशिक्षण व सहमीकरण योजना			
१	बाळाची प्रमाणातील सेवान शुल्क	५००००	०	
२	राजमता विजाउ कुमभणमुल अभियान	१००००	०	
३	दाहिद्वय रेवरील महिला बचत गट सहमीकरण अभियान	०	०	

पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका

प्रपत्र "अ"
महिलांकरीता आरक्षित ठेवणेत आलेल्या पदांचा तपशिल

अ.क्र.	पदनाम	मंजूर पदे	भरलेली पदे	भरलेल्या पदांच्या ३०% प्रमाणे पदे	कार्यरत महिलांची संख्या	रिक्त पदे
गट अ						
1	भूलतज्ञ	5	4	1	3	0
2	स्त्रीरोग प्रसूती शास्त्र तज्ञ	4	4	1	4	0
3	सर्जन	3	1	0	0	0
4	फिजीशियन	5	2	1	0	1
5	बालरोग तज्ञ	4	4	1	3	0
6	कान, नाक, घसा तज्ञ	3	1	0	0	0
7	क्ष किरण शास्त्रज्ञ	3	2	1	2	0
8	एकुण (गट अ)	27	18	5	12	1
गट ब						
1	वैद्यकीय अधिकारी	82	69	21	33	0
2	प्रशासन अधिकारी	8	8	1	1	0
	एकुण (गट ब)	90	77	22	34	0
गट क						
1	लघुलेखक (निम्नस्तर)	20	17	5	11	0
2	कनिष्ठ अभियंता, स्थापत्य	192	165	50	23	27
3	कनिष्ठ अभियंता, विद्युत	25	22	7	3	4
4	सहाय्यक कार्य व्यवस्थापक	3	1	0	0	0
5	पब्लिक हेल्थ नर्स	5	1	0	1	0
6	वैद्यकीय सामाजिक कार्यकर्ता	4	2	1	1	0
7	फिजीओथेरेफिस्ट	3	3	1	2	0
8	कॉम्प्युटर ऑपरेटर	68	56	17	18	0
9	निदेशक	67	33	10	3	7
10	सहाय्यक शिक्षक	315	233	70	108	0
11	नर्स मिडवाईफ	15	8	2	8	0
12	स्टाफ नर्स	272	247	74	242	0
13	अन्न निरीक्षक	8	5	2	0	2
14	सांख्यिकी सहाय्यक	3	0	0	0	0
15	लॅब टेक्निशियन	37	23	7	12	0
16	एक्स रे टेक्निशियन	10	8	2	1	1
17	इ.सी.जी टेक्निशियन	4	4	1	3	0
18	वीज पर्यवेक्षक	18	18	5	0	5
19	आरोग्य निरीक्षक	52	39	12	0	12
20	क्रीडा शिक्षक	40	36	11	5	6
21	समाजसेवक	4	3	1	1	0
22	ग्रंथपाल	4	1	0	0	0
23	नेत्र चिकित्सा अधिकारी	5	1	0	1	0
24	फार्मासीस्ट	54	54	16	10	6
25	सहाय्यक भांडारपाल	37	26	8	3	5
26	स्थापत्य अभियांत्रिकी सहाय्यक	137	90	27	24	3
27	सव्हेअर	24	23	7	0	7
28	सहाय्यक आरेखक	11	0	0	0	0
29	वायरलेस ऑपरेटर	36	20	6	3	3
30	वीजतंत्री	21	15	5	1	4
31	संगीत शिक्षक	10	9	3	3	0

अ.क्र.	पदनाम	मंजूर पदे	भरलेली पदे	भरलेल्या पदांच्या ३०% प्रमाणे पदे	कार्यरत महिलांची संख्या	रिक्त पदे
32	असिस्टंट हार्टीकल्चर सुपरवायझर	6	1	0	0	0
33	ए.एन.एम.	85	78	23	78	0
34	ट्रिटमेंट ऑर्गनायझर	3	0	0	0	0
35	मलेरिया इनस्पेक्टर	4	4	1	1	0
36	डेंटल मॅकेनिक	3	0	0	0	0
37	मल्टी पर्पज वर्कर	47	22	6	0	6
38	लिपिक	525	353	106	104	2
39	अनुरेखक	32	17	5	3	2
40	दूरध्वनी चालक	13	12	4	3	1
41	वाहन चालक	280	241	72	0	72
42	प्रयोगशाळा सहाय्यक	28	28	8	4	4
43	सुतार	6	4	1	0	1
44	गवंडी	3	0	0	0	0
45	फिटर	37	21	6	0	6
46	गाळणी ऑपरेटर	4	3	1	1	0
47	मिटर निरीक्षक	58	50	15	6	9
48	प्लंबर	59	46	14	0	14
49	वातानुकूलन चालक	4	0	0	0	0
50	जनरेटर ऑपरेटर	25	24	7	0	7
51	वायरमन	68	62	19	0	19
52	इलेक्ट्रीक मोटार पंप ऑपरेटर	50	38	11	0	11
53	ग्रंथपाल कम लिपिक	15	15	5	10	0
54	ऑपरेटर	9	8	2	0	2
55	सुरक्षा निरीक्षक	34	0	0	0	0
56	सहा.सी.एस.एस.डी.टेक्नी.एकूण (गट क)	3	0	0	0	0
गट ड						
1	शिपाई	484	422	127	64	63
2	मजूर	1116	770	231	21	210
3	रखवालदार	374	328	98	28	70
4	फायरमन	101	85	26	0	26
5	लिफ्टमन	50	40	12	0	12
6	व्यायामशाळा मदतनीस	9	8	2	0	2
7	सहाय्यक वातानुकूल चालक	2	0	0	0	0
8	मॅन्टेनन्स हेल्पर	15	14	4	0	4
9	जिवरक्षक कम मदतनीस	10	8	2	0	2
10	वॉर्ड बॉय	178	172	52	1	51
11	आया	159	146	44	146	0
12	माळी	80	32	7	0	7
13	असिस्टंट ऑपरेटर	5	1	0	0	0
14	न्हावी	7	2	1	0	1
15	ऑपरेशन थिएटर असिस्टंट	13	10	3	0	3
16	अटेंडंट मदतनीस	7	6	2	1	1
17	सहाय्यक अॅनिमल किपर	3	0	0	0	0
18	प्रयोगशाळा परिचर	15	15	5	2	3
19	सफाई कामगार	1521	1153	346	603	0
20	सफाई सेवक	412	297	89	86	3

अ.क्र.	पदनाम	मंजूर पदे	भरलेली पदे	भरलेल्या पदांच्या ३०% प्रमाणे पदे	कार्यरत महिलांची संख्या	रिक्त पदे
21	म्प्रे कुली	70	64	19	0	19
22	डॉग पिग स्कॉड कुली	13	9	3	0	3
23	कचरा कुली	200	152	46	0	46
24	कंपोस्ट कुली	3	2	1	0	1
25	गटरकुली	374	301	90	1	89
	एकुण (गट ड)	5221	4037	1210	953	616

पदे रिक्त राहण्याची कारणे -

- १ शासनाने सन १९९५ मध्ये महिलांकरीता ३० टक्के आरक्षण लागू केले आहे. महानगरपालिका आस्थापनेवर सन १९९५ पूर्वी भरण्यात आलेली पदे ही महिलांचे ३० टक्के आरक्षण विचारात न घेता भरण्यात आलेली आहेत.
- २ वाहन चालक, प्लंबर, वायरमन, फायरमन, मजूर, गटरकुली, कचराकुली इत्यादी पदे भरती करत असताना पदांच्या कामाचे स्वरूप लक्षात घेता आवश्यकतेनुसार महिला उमेदवार उपलब्ध होत नाहीत.
- ३ स्टाफ नर्स, ए.एन.एम., सिस्टर इनचार्ज, पी.एच.एन., आया या संवर्गांमध्ये प्रामुख्याने महिला कर्मचारीच काम करीत आहेत.
- ४ महिला आरक्षण हे समांतर आरक्षण असल्यामुळे, सामाजिक आरक्षणांतर्गत किमान पदे उपलब्ध असल्यासच महिला आरक्षण निर्माण होत असते.
- ५ महिला आरक्षण हे समांतर आरक्षण असल्यामुळे, भरती प्रक्रियेमध्ये महिला उमेदवारांकरीता आवश्यक पदांवर उमेदवार उपलब्ध न झाल्यास अशी पदे सर्वसाधारण उमेदवारांमधून भरावी लागतात.

प्रपत्र "ब"

मागील ३ भरती वर्षांमध्ये भरणेत आलेल्या संवर्गनिहाय महिला कर्मचारी संख्या व त्याबाबतचा ताशील

अ.क्र.	संवर्ग	२०१२-१३		२०१३-१४		२०१४-१५		२०१५-१६		पदे रिक्त राहण्याची कारणे
		महिलां करीता आरक्षित पदे	भरलेली पदे	महिलां करीता आरक्षित पदे	भरलेली पदे	महिलां करीता आरक्षित पदे	भरलेली पदे	महिलां करीता आरक्षित पदे	भरलेली पदे	
१	लिपिक	१९	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पदे भरली नाहीत
२	फार्मासिस्ट	१	१							
३	मिटर निरीक्षक	१	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पदे भरले नाही
४	ए.एन.एम.	२	१४							
५	एम.पी.डब्ल्यू.	७	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पदे भरली नाहीत
६	बीजतंत्री	१	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पदे भरले नाही
७	इले. मोटर पंप ऑपरेटर	२	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पदे भरली नाहीत
८	सर्व्हेअर	१	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पदे भरले नाही
९	डेटल मॅकेनिक	१	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पदे भरले नाही
१०	कनिष्ठ अभियंता (स्था)	१	१			१९	१८			उमेदवाराची निवड झालेली आहे, अद्याप रजु झालेली नाही.

अ.क्र.	संवर्ग	२०१२-१३		२०१३-१४		२०१४-१५		२०१५-१६		पदे रिक्त राहण्याची कारणे
		महिला करीता आरक्षित पदे	मरलेली पदे	महिला करीता आरक्षित पदे	मरलेली पदे	महिला करीता आरक्षित पदे	मरलेली पदे	महिला करीता आरक्षित पदे	मरलेली पदे	
११	मजूर	३०	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पदे भरली नाहीत
१२	स्वबालदार	३१	१८							उमेदवाराची निवड झालेली आहे, अद्याप अनु हांगेला नाही.
१३	ऑपरेशन थिएटर असिस्टंट	१	०							सदरचे पदाची भरती रद्द करण्यात आल्याने पद भरत नाही
१४	प्रशासन अधिकारी			१	१					
१५	कैवळिय अधिकाारी			४	३			२	०	सन २०१३-१४ मध्ये १ उमेदवार उपलब्ध झालेला नाही, सन २०१५-१६ मधील भरती प्रक्रिया सारखिल
१६	व्यापत्य अभियांत्रिकी महालयक					३२	२४			प्रकरण न्यायप्रविष्ट
१७	आरोग्य निरीक्षक							२	०	भरती प्रक्रिया कार्यान्वित
१८	न्यायक नर्स							७	०	भरती प्रक्रिया कार्यान्वित
१९	कनिष्ठ अभियंता (वि)							१	०	भरती प्रक्रिया कार्यान्वित

विद्यार्थी विभागाचे सहाय्यक संचालक (विद्यार्थी) - २०२१-२०२२
जारी झालेले अर्जांचे - २०२१-२०२२

विद्यार्थी विभागाचे सहाय्यक संचालक (विद्यार्थी) - २०२१-२०२२ या जाहीरपत्राचे अर्जांकडून प्राप्त झालेले अर्जांचे निष्पत्तीचे तालिका
सहाय्यक संचालक (विद्यार्थी) या पदासाठी

क्र.	वर्ग	संख्या	अर्जांची संख्या	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	
१	विद्यार्थी	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०
२	उपसहाय्यक संचालक	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
३	सहाय्यक	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
४	सहाय्यक संचालक	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
५	सहाय्यक संचालक	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
६	सहाय्यक संचालक	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
७	सहाय्यक संचालक	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
८	सहाय्यक संचालक	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
९	सहाय्यक संचालक	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
१०	सहाय्यक संचालक	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१

टिप -२) साध्याचे सौंदर्यप्रमाणे आरक्षण देणेत आते आहे साध्याचे भाग्यसर्वण कक्ष पुणे विभाग पुणे यांनी रोखत राहिल्याने दिव्यावर आरक्षण बदलल्यास त्याप्रमाणे भरती करणेत येईल. त्यामुळे वरील पदसंख्येत व प्रवर्गानिहाय आरक्षणामध्ये बदल होण्याची शक्यता आहे.

- अटी व शर्ती -
- अ) उपरोक्त पदासाठी सार्व प्रवर्गातील उमेदवारांचे वय जाहिरातीच्या दिनांकास किमान १८ वर्ष पूर्ण असणे आवश्यक राहिल.
  - ब) खुल्या प्रवर्गातून अर्ज करणाऱ्या पुरुष व महिला यांना कमाल बयोमर्यादा मुलाखतीचे दिवशी ३३ वर्षे व मागासवर्गीय पुरुष व महिला यांच्यासाठी कमाल बयोमर्यादा मुलाखतीच्या दिवशी ३८ वर्षे राहिल. तसेच मुलाखतीच्या दिवशी यथाधिक होणाऱ्या अर्जदारांना परिक्षेची संधी दिली जाणार नाही.
  - क) वेळोवेळी यांच्यासाठी कमाल बयोमर्यादा ५ वर्षांपर्यंत शिथिल करण्यात येईल.
  - ख) प्रकल्पग्रस्त/पूरूपग्रस्त व अपंग उमेदवारांना कमाल बयोमर्यादा ४५ वर्षे इतकी राहिल.
  - ड) दिनांक १०.१.१९६४ च्या शासननिर्णयानुसार स्टाफनेट या पदासाठी सार्व जातीच्या प्रवर्गातील उमेदवारासाठी कमाल बयोमर्यादा ३८ वर्षे राहिल.
  - घ) विपरीत विधयुक्त महात्तरपालिका क्षेत्रातील नियमित वेतनश्रेणीत नेमणूक असणाऱ्या अर्जदारांना कमाल वयची अट लागू राहणार नाही. इतर सार्व अर्जदारांना वयाची अट लागू राहिल.
  - २) अर्ज करणाऱ्या उमेदवारांनी जाहिरातीच्या दिनांकास, ज्या पदासाठी अर्ज केला आहे त्या पदाची वैयक्तिक अर्हता व इतर अर्हता धारण केली असणे आवश्यक आहे.
  - ३) इतर स्थानिक सरकार/संस्था तसेच शासकीय / निगमासकीय क्षेत्रातील अर्हताधारक कर्मचाऱ्यांनी त्यांचे अर्ज निहित मुदतीत त्यांचे कार्यालय प्रमुखांचे परवानगीने करावेत. अन्य अर्जदारांनी त्यांचे

२१) प्रस्तुत भरती प्रक्रीमा कोणत्याही टप्प्यावर स्थगित करण्याचे अधिकार महापालिका आयुक्त यांनी राखून ठेवले आहेत.

२२) उमेदवार नियतीची प्रकृत -

१. लिपीक पदासाठी उमेदवारांची केवळ लेखी परीक्षा घेण्यात येईल. मुलाखती घेतल्या जाणार नाहीत. लेखी परिक्षेत प्राप्त केलेल्या गुणांचे आधारे निवड घाटी तयार केली जाईल.
२. वॉर्डचीय व आय पदासाठी ७५ गुणांची लेखी परीक्षा घेण्यात येईल व मुलाखतीसाठी २५ गुण अचभार आहेत.
३. पर्यरित सर्व पदांसाठी, २०० गुणांची लेखी परीक्षा व २५ गुणांची मौखिक परीक्षा घेण्यात येईल. महापालिकेत प्राप्त झालेल्या अर्जांची छाननी करून पात्र ठरलेल्या उमेदवारांना लेखी परिक्षेची पत्रे पोष्टाने पाठविण्यात येतील. तसेच लेखी परिक्षेचे वेळक क्रमांक, वेळक व्यवस्था, परीक्षा केंद्र इ. बाबतचा ताशिल पत्राने कळविण्यात येईल लेखी परिक्षेमध्ये गुणानुक्रमे पात्र ठरणा-या उमेदवारांना मौखिक मुलाखतीची पत्रे लेखी परिक्षेचा निकाल जाहीर होताच समत देण्यात येतील. तसेच मौखिक मुलाखतीत पात्र उमेदवारांचे परीक्षा क्रमांक महापालिकेच्या संकेत स्थळावर पाहता येतील. लेखी व मौखिक मुलाखतीमध्ये गुणानुक्रमे पात्र ठरणा-या उमेदवारांची निवडघाटी व प्रतिसागती महापालिकेच्या नोटीसबोर्डवर व वेबसाईटवर साहय्यासाठी उभलव करून देण्यात येईल.

२३) जाहिरातीच्या अनुसंगाने अधिकृत ठरजाचा नमुना महापालिकेच्या www.pcmalndia.gov.in या संकेतस्थळावरून Download करून घेता येईल.

साई
(आशीष शर्मा)
आयुक्त

पिंपरी विधवड महानगरपालिका,

पिंपरी १८

साई

पिंपरी विधवड महानगरपालिका,
पिंपरी ४११०१८.

क्रमांक प्रशा/२/काशि/३६६/२०१२
दिनांक १०/०४/२०१२

विपरी विद्यालय महानगरपालिका, विपरी - ४११ ०१२
 काठमाडौं उपत्यका प्रशासनिक कार्यालय, काठमाडौं

विपरी विद्यालय महानगरपालिका, विपरी - ४११ ०१२

काठमाडौं उपत्यका प्रशासनिक कार्यालय, काठमाडौं

सर्वोच्च शिक्षा आयोगको समन्वयमा कार्यरत अर्ज मासिकपत्र, येत अर्हेत.

क्र.	पदनाम	पै सङ्ग यो श्रेण्यो वेतन	शैक्षणिक पात्रता य अनुभव	पदावधि संख्या	आवृत्त
१	भेज्जु	र.रु.१५६००- ३११०० ग्रेड पे रु.६६००	१. Ophthalmology विषयमाथील परीक्षा उत्तीर्ण असलोकामतवी पदवी / पदविका २. मोठ्या इन्स्टिटुटमाथील ५ वर्षाया अनुभव आवश्यक ३. महाराष्ट्र मेडिकल कोलेजमाथील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.	०१	अनु.प्राप्ति ०१
२	अस्तिरोग तज्ञ	र.रु.१५६००- ३११०० ग्रेड पे रु.६६००	१. शैक्षणिक विद्यापीठमाथी M.B.B.S मंतरको अस्तिरोग विषयमाथील एन.एस हो पदवी किंवा अस्तिरोग (अनोथेडिक) हो पदविका उत्तीर्ण अथवा इण्डियन मेडिकल कोलेज योनी मान्यता दिलोली तस्मान अर्हेत. २. उपरोक्त एन एस किंवा तस्मान योत करताना निवासीता (Residency) असलपस मोठ्या रुग्णालयमाथील अस्तिरोग शाखेमाथी कामाया एन एस किंवा तस्मान परीक्षा उत्तीर्ण इन्स्टिटुटमाथी ५ वर्षाया अनुभव किंवा इन्स्टिटुटमाथी निवासीता नसलपस मोठ्या रुग्णालयमाथील अस्तिरोग विषयो कामाया एन एस पदवी उत्तीर्ण इन्स्टिटुटमाथी ५ वर्षाया अनुभव. किंवा मोठ्या रुग्णालयमाथील अस्तिरोग विषयको कामायाया अस्तिरोग हो पदविका उत्तीर्ण इन्स्टिटुटमाथी ४ वर्ष कामाया अनुभव. ३. महाराष्ट्र मेडिकल कोलेजमाथील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.	०१	अनु.प्राप्ति ०१ No Se
३	भुज्जु	र.रु.१५६००- ३११०० ग्रेड पे रु.६६००	१. M.B.B.S. आगि M.D. Anaesthesia परीक्षा उत्तीर्ण किंवा Anaesthesiology पदविका उत्तीर्ण २. ५ वर्षाया अनुभव ३. महाराष्ट्र मेडिकल कोलेजमाथील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.	०१	अनु.प्राप्ति ०१ No Se
४	फिजिशियन	र.रु.१५६००- ३११०० ग्रेड पे रु.६६००	१. General Medicine मथील M.D. परीक्षा उत्तीर्ण २. ५ वर्षाया अनुभव ३. महाराष्ट्र मेडिकल कोलेजमाथील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.	०१	खुला-१
५	कान नाक घसा तज्ञ	र.रु.१५६००- ३११०० ग्रेड पे रु.६६००	१. शासनमाथी संस्केकोडमाथी E.N.T. विषयमाथील M.D. परीक्षा किंवा पदविका उत्तीर्ण २. ५ वर्षाया अनुभव ३. महाराष्ट्र मेडिकल कोलेजमाथील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.	०१	खुला-१
६	एन-किरण शास्त्रज्ञ	र.रु.१५६००- ३११०० ग्रेड पे रु.६६००	१. Radiology विषयमाथील M.D. परीक्षा उत्तीर्ण किंवा D.M.R.E. २. ५ वर्षाया अनुभव ३. महाराष्ट्र मेडिकल कोलेजमाथील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.	०१	खुला-१ Se
७	स्त्रीरोग तज्ञ	र.रु.१५६००- ३११०० ग्रेड पे रु.६६००	१. Gynaecology and obstetrics विषयमाथील M.D. परीक्षा किंवा पदविका उत्तीर्ण २. ५ वर्षाया अनुभव ३. महाराष्ट्र मेडिकल कोलेजमाथील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.	०१	खुला-१

क्र.सं.	वर्ग/प्रकार	संख्या/प्रमाण	संस्था/स्थान
(M315)	...	...	...

टार - वर नमुद कलेल्या एकूण पदसंख्येत व प्रवर्गानुसार आरक्षणामध्ये घटत होण्याची जवळपास साह, तसेच अ.क्र ८ वरील नमुद वेद्यकीय अधिकारी या अभिनामाच्या ५ परांखतिरिक्त सभाध्य रिक्त होणा-या ७८ पदांसाठी उमेदवारांची निवड करण्यास येवून प्रसिद्धा यादी तयार करण्यात येणार आहे.

अटो व शर्ती -

- १) वरील पदांसाठी बयोमर्गाचा खालीलप्रमाणे राहिल.
  - i) नेत्रतज्ञ, अस्थिरोग तज्ञ, भूलतज्ञ, फिजिथियन, कान नाक घसा तज्ञ, क्ष-किरण शास्त्रज्ञ, स्त्रीरोग तज्ञ, वैद्यकीय अधिकारी या पदांसाठी अर्ज करणा-या व्युत्पा प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी जाहिरातीचे दिनांकस किमान १८ वर्ष व कमाल बयोमर्गादा ३५ वर्षे इतकी राहिल. व मागास प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी वयाची कमाल बयोमर्गादा ३८ वर्षे इतकी राहिल.
  - ii) पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका सेवेतील नियमीत वेतनश्रेणीत नेमणुक असणा-या अर्जदारांना कमाल वयाची अट लागू राहणार नाही. इतर सर्व अर्जदारांना वयाची अट लागू राहिल.
  - iii) उमेदवाराचे वय जाहिरातीचे दिनांकस बयोमर्गादेमध्ये नसल्यास उमेदवार अपात्र समजण्यात येईल.
- २) अर्ज करणा-या उमेदवारांनी जाहिरातीच्या दिनांकस, ज्या पदासाठी अर्ज केला असेल त्या पदाची शैक्षणिक अर्हता व इतर अर्हता धारण केलेली असणे आवश्यक आहे.
- ३) इतर स्थायिक स्वराज्य संस्था तसेच शासकीय / निमशासकीय सेवेतील अर्हताधारक अधिकारी/कर्मचा-यांनी त्यांचे अर्ज मिहित मुदतीस त्यांचे कार्यालय प्रमुखाने परवानगीने करावेत. अशा अर्जदारांनी त्यांचे अर्ज, संबंधित विभागप्रमुखांमार्फत दिहीत मुदतीत महापालिका प्रशासन विभागाकडे पाठविणे आवश्यक असून अर्जासोबत कार्यालयाचे परवानगीचे प्रत व सर्व आवश्यक कागदपत्रांच्या साहाय्यीत प्रती जोडणे आवश्यक आहे.
- ४) सोबत दिलेल्या विहित नमुन्यात ३० से.मी. X २० से.मी. आकाराच्या जाड पांड-या कागदावर अर्ज करावा. प्रत्येक पदासाठी स्वतंत्र अर्ज करावा. त्यावर पासपोर्ट आकाराचा नव्याने काढलेला व स्वतःचा स्वाक्षरी असलेला फोटो लावावा. मागास प्रवर्गातील उमेदवारांनी त्यांचेकडे असलेले जातीचे प्रमाणपत्र अर्जासोबत जोडावे.
- ५) अर्ज मा. आयुक्त, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, पिंपरी - ४११ ०१८ यांच्या नावाने दिनांक १९/०९/२०१२ पर्यंत पोहचतील अशा बेताने पोष्टाने पाठवावेत. कोणत्याही कारणास्तव वरील दिलेल्या मुदतीनंतर प्राप्त झालेल्या अर्जांचा विचार केला जाणार नाही. कोणत्याही परिस्थितीत समक्ष अर्ज स्वीकारले जाणार नाहीत. जाहिरातीत नमुद पदांसाठी अर्ज करणा-या उमेदवारांनी त्यांच्या शैक्षणिक अर्हता, जात प्रमाणपत्र तसेच अनुभवाचे प्रमाणपत्र व इतर आवश्यक त्या मूळ कागदपत्रांसह दिनांक २२/०९/२०१२ रोजी पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, मुख्य प्रशासकीय इमारत, चौथा मजला, मुंबई पुणे हायवे लगत, पिंपरी ४११ ०१८ या ठिकाणी सकाळी ठिक १०.०० लेखी परिक्षा/मुलाखतीसाठी समक्ष उपस्थित रहावे. या दिवशी वेळेत लेखी परिक्षा/मुलाखतीसाठी उपस्थित न राहणा-या उमेदवारांच्या स्वतंत्र मुलाखती घेतल्या जाणार नाहीत. व याबाबत कोणतीही तक्रार एकूण घेतली जाणार नाही याची सर्व संबंधित उमेदवारांनी नोंद घ्यावी.

अर्जासोबत शैक्षणिक अर्हता, उच्च पाठ्यपुस्तक वारंजला, अर्पणपत्राचा दाखला, शैक्षणिक प्रमाणपत्र, माजी शैक्षणिक प्रमाणपत्र, प्रकल्पदस्तावेज/मूकपत्रका दाखला, लठ्ठना कुटुंबाचे नोंदराईचे प्रमाणपत्र इत्यादी कागदपत्रांचे साक्षात्कृत प्रत तसेच जन्म नोंदणी प्रमाणपत्र सधल्याकडून नव्याची साक्षात्कृत प्रत अर्जासोबत जोडावी. उमेदवारसोबतची शाळा सौंदर्याचा दाखला / जन्मनोंदीचा दाखला यांची साक्षात्कृत प्रत जोडावी. साक्षात्कृत प्रत वेगळ / राज्य शासनाचे राजमंत्रित अधिकारी, पोस्ट मास्तर, मुख्यप्रशासक तसेच साक्षात्कृतानाबाबत प्राधिकृत व सक्षम अधिका-यांनीच साक्षात्कृत केलेल्या असाव्यात. अपूर्ण भरलेले अर्ज तसेच अर्जासोबत आवश्यक कागदपत्रांच्या श्रेणीस सत्यप्रती जोडलेल्या नसल्यास अर्ज अपात्र करण्यात येईल व त्याबाबत कोणताही पत्रव्यवहार करण्यात येणार नाही. अर्जदारांनी कोणतीही मूळ कागदपत्रे अर्जासोबत जोडू नयेत.

- 6) उपरोक्त सर्व पदांसाठी आजपर्यंतच्या सर्व शासन निर्णयान्वये DOFAO सोसायटीच्या CCC किंवा O स्तर किंवा A स्तर , B स्तर , किंवा C स्तर किंवा MSCIT परिक्षा नेमणुक झाल्यापासुन १ वर्षांमध्ये उत्तीर्ण होणे उमेदवारावर बंधनकारक राहिल.
- 7) उमेदवाराची सेवायोजन कार्यालयाकडे नोंदणी केली असल्यास, सदर नोंदणी कार्डाची सत्यप्रत अर्जासोबत जोडावी.
- 8) निवड झालेल्या सर्व उमेदवारांना (दिनांक १.११.२००५ पूर्वी महापालिका, शासकीय/निमशासकीय सेवेत असलेल्या कर्मचा-यांव्यतिरिक्त) महाराष्ट्र शासन वित्त विभागाकडील शासन निर्णय क्र. अनियो-१००५/सेवा-४, दि. ३१/१०/२००५ नुसार नवीन अंशदान निवृत्ती वेतन योजना म्हणजेच परिभाषित अंशदान निवृत्ती योजना (Defined contribution Pension System) लागू राहिल.
- 90) अर्जाचे छाननीत पात्र ठरलेल्या उमेदवारांच्या आवश्यकतेप्रमाणे लेखी परिक्षा व मौखिक मुलाखती घेण्यात येतील.
- 91) उमेदवार ज्या शाखीव जाती प्रवर्गाच्या पदासाठी अर्ज करीत असेल त्या जाती प्रवर्गाचे जातीचे प्रमाणपत्र त्याने अर्जासोबत जोडावे. उमेदवाराची अंतिम निवड झाल्यानंतर जात पडताळणी समितीचे दैयता प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक राहिल.
- 92) मुलाखतीस बोलविण्यात आलेल्या उमेदवारांना स्वखर्चाने उपस्थित रहावे लागेल.
- 93) महिला उमेदवार विवाहित असल्यास विवाह नोंदणी प्रमाणपत्र किंवा नावांत बदल झाल्यासंबंधी अधिसूचीत केलेले राजपत्राची साक्षात्कृत प्रत अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे.
- 94) अर्पण प्रवर्गातील उमेदवारांचे अर्पणत्व किमान ४०% अर्पण असणे आवश्यक आहे. व त्यासंबंधीचे जिल्हा शल्य धिकरीसक यांचेकडील अर्पणत्वाचे प्रमाणपत्राची साक्षात्कृत प्रत अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे.
- 95) अर्ज केला अथवा विहित अर्हता धारण केली म्हणजे नियुक्तीचा हक्क प्राप्त झाला आहे असे नाही. नियुक्तीच्या कोणत्याही टप्प्यावर अर्जदार विहित अर्हता धारण करणारा न आढळल्यास, गैरपतन करताना आढळल्यास, दबाव तंत्राचा वापर करताना आढळल्यास उमेदवारी आपोआप रद्द होईल तसेच नियुक्ती झाली असल्यास कोणतीही मुर्द सुचना न देता त्याची नियुक्ती समाप्त करण्यात येईल.

- १६) महाराष्ट्र शासनाकरीत आदेश क्र. एस्.आर.ई -२००९/प्र.१७/२०००/१२ दि. ०९/०७/२००५ अन्वये वाड्या लोकांसंख्येला आवां घालण्याच्या सुध्दीने दि. २८/०२/२००६ व तदनंतर जन्माला आलेल्या मुलांची संख्या २ पेक्षा अधिक असल्यास संबंधित जन्मदेवाराचा नैमण्कीसाठी विचार करण्यात येणार नाही व तसे विहित नमुन्यात र.रु.१००/- चे स्टॅम्प पेपरवर नोटलाईज केलेले अपत्यावाबतचे प्रतिज्ञापत्र नियुक्तीच्या वेळी सादर करणे आवश्यक राहिल.
- १७) टपाल खात्यामुळे झालेल्या कोपत्याही विलंबास अथवा टपाल गहाळ झाल्यास महापालिका जबाबदार राहणार नाही.
- १८) जाहिरातीच्या अनुबंगाने अधिकृत अर्जाचा नमुना महापालिकेच्या www.pcmcindia.gov.in या संकेतस्थळावरून Download करून घेता येईल.

सही/-
(डॉ श्रीकर परदेशी)
आयुक्त
पिंपरी विचयड महानगरपालिका,
पिंपरी १८

सह आयुक्त
पिंपरी विचयड महानगरपालिका,
पिंपरी १८

क्रमांक - प्रशा/१/कादि/१२४/२०१२
दिनांक - ०२/०९/२०१२

क्र.सं.	वर्ग	वर्ग संख्या	वर्ग का नाम	वर्ग का प्रकार	आवृत्ति													
					ए	बी	सी	डी	ई	फ	जी	एच	आई	जे				
१५	सहायक निरीक्षक	१.६५,१५०-२०१५०	१.उत्तम २.सहायक	३	सहायक निरीक्षक	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
१६	सहायक निरीक्षक	१.६५,१५०-२०१५०	१.उत्तम २.सहायक	३	सहायक निरीक्षक	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
१७	सहायक निरीक्षक	१.६५,१५०-२०१५०	१.उत्तम २.सहायक	३	सहायक निरीक्षक	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
१८	सहायक निरीक्षक	१.६५,१५०-२०१५०	१.उत्तम २.सहायक	३	सहायक निरीक्षक	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

टिप -२) वरील प्रवर्गनिहाय आरक्षणाच्या पदसंख्येत बदल होण्याची शक्यता आहे.

२) माजी सैनिक,महिला,प्रकल्पप्रस्त,भूकंपप्रस्त,अशकालीन कर्मचारी व छेडाडू यांचे आरक्षण हे संपातन आरक्षणा असल्याने यामध्ये पात्र उमेदवार उपलब्ध न झाल्यास ही पदे त्या सामाजिक प्रवर्गातून भरण्यात येतील.

अटी व शर्ती -

- अ) उपरोक्त पदांसाठी सर्व प्रवर्गातील उमेदवारांचे वय जाहिरातीच्या दिनांकात किमान १८ वर्षे पूर्ण असणे आवश्यक राहिल. कमाल वयोमर्यादा खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी ३३ वर्षे तर मागास प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी ३८ वर्षे अशी राहिल. उमेदवारांचे वय जाहिरातीचे दिनांकात प्रचलित खोमबंदीप्रमाणे नसल्यास त्यास अपात्र करणेत येईल.
  - ब) छेडाडू यांच्यासाठी कमाल वयोमर्यादा ५ वर्षांपर्यंत शिथिल करण्यात येईल.
  - क) प्रकल्पप्रस्त/भूकंपप्रस्त व अर्ग उमेदवारांना कमाल वयोमर्यादा ४५ वर्षे इतकी राहिल.अशकालीन कर्मचा-यांसाठी कमाल वयोमर्यादा ४६ वर्षे इतकी राहिल.
  - ख) पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका सेवेतील नियमित वृत्तचलित वेतनप्रेषणीत वेतनगृहक असणा-या अर्जदारांना कमाल वयाची अट लागू राहणार नाही. इतर सर्व अर्जदारांना वयाची अट लागू राहिल.
  - ड) दि.२०.११.१९६४ चे शासन निर्णयानुसार स्टफनर्स घरासाठी सर्व जातीच्या प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी वयोमर्यादा ३८ वर्षे राहिल.
- २) शासनिर्णयानुसार माजी सैनिकांसाठी त्यांची सैनिकी सेवेत व्यतीत केलेला अर्जद-कालावधी हा त्यांच्या वेतनात वजा करण्यात येईल तसेच त्यांना कर्मचारी वयोमर्यादेत ३ वर्षांची सबलत राहिल. अर्ग माजी सैनिकांना वयाची कमाल मर्यादा ४५ वर्षे राहिल.
- ३) अर्ज करणा-या उमेदवारांनी जाहिरातीच्या दिनांकात, ज्या पदासाठी अर्ज केला आहे त्या पदाची शैक्षणिक अर्हता व इतर अर्हता धारण केली असणे आवश्यक आहे. अन्यथा अर्ज अपात्र करणेत येईल.
- ४) इतर स्थानिक स्वराज्य संस्था तसेच शासकीय / निमशासकीय सेवेतील अर्हताधारक कर्मचा-यांनी त्यांचे अर्ज विहित मुदतीत त्यांचे कार्यालय प्रमुखांचे परवानगीने भरावेत. अशा अर्जदारांनी त्यांचे अर्ज, संबंधित विभागप्रमुखांमार्फत विहित मुदतीत महापालिका प्रशासन विभागकडे पाठविणे आवश्यक असून अर्जासोबत कार्यालयाच्या परवानगीचे प्रत व सर्व आवश्यक कागदपत्रांच्या सामाजिक प्रती जोडणे आवश्यक आहे. अन्यथा अर्ज अपात्र करणेत येईल.
- ५) अ) सोबत दिलेल्या विहित नमुन्यात ३० से.मी. x २० से.मी. आकाराच्या जाड पॉड-या कागदावर अर्ज करवा. प्रत्येक पदासाठी स्वतंत्र अर्ज करावा. त्यावर पॉस्पीट आकाराचा नमुने काढलेला व स्वतःच्या स्वाक्षरी असलेला फोटो लावावा. उपरोक्त नमुद केलेल्या अ.क्र.१ ते ३६ येथील सर्व पदांसाठी खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारांनी र.रु.२००/- व मागासवर्गीय उमेदवारांनी र.रु.१००/- इतके परीक्षा शुल्क आणूकत, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका यांच्या नावे बँक ऑफ बडोदा, शाखा पी.पी.एम.सी येथील खाते क्रमांक. ३१०६०२००००००८७ या खात्यावर बँक ऑफ बडोदा यांचे कोणत्याही शाखेत चलनाद्वारे जमा करणे आवश्यक आहे. त्याकारिता बँक ऑफ बडोदाच्या चलनाची प्रत उमेदवारांनी महापालिकेच्या www.pmcindia.gov.in या संकेतस्थळावरून download करून घ्यावी. परीक्षाशुल्क भरण्याबाबतच्या चलनाची मूळ प्रत उमेदवाराने अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे. सबर मूळ प्रत अर्जासोबत न जोडल्यास अर्ज अपात्र घेतणेत येईल. सबर चलनाची शूक प्रत उमेदवारांनी स्वतःजवळ ठेवावी. उमेदवाराने एकापेक्षा जास्त पदांसाठी अर्ज केल्यास प्रत्येक पदासाठी स्वतंत्र चलनाद्वारे परीक्षा शुल्क भरणे आवश्यक आहे. मागास प्रवर्गातील उमेदवारांनी (वरिल शुल्कामध्ये सबलत मिळण्याकरिता) त्यांचे जातीचे घेपत

५) प्रशासकीय खर्चासोबत असल्याची सुट्ट्या अर्जासोबत घेण्यात येईल. प्रशासकीय खर्चासोबत असल्याची सुट्ट्या अर्जासोबत घेण्यात येईल. प्रशासकीय खर्चासोबत असल्याची सुट्ट्या अर्जासोबत घेण्यात येईल.

६) उमेदवारीत अर्थ वा आगुता, जिची विषयवस्तू महामार्गपालिका, विपरीत - ४११/२१८ मधील आगुते दि. १०/२०१३ मधील नोटीसवर अर्थ वा आगुतेत घेतल्याने घडविलेले. उमेदवारीत अर्जांमध्ये नमूद केलेल्या बंधनांमध्ये विनकीड नंबर टाकणे आवश्यक आहे. विनकीड नंबर न टाकल्यास व त्यामुळे उमेदवारीला पाठविण्यात आलेली लेखी परिक्षेची परी त्यांना न मिळाल्यास अथवा सराफी मुलाखतीवर त्यात घालवण्यात येत असल्यास त्यास महापालिका जबाबदार राहणार नाही. बरील दिलेल्या मुदतीनंतर प्राप्त झालेल्या अर्जांचा विचार केला जाणार नाही, ही आगुत घराबगीत घेतून तसेच समत आर्ज खालील जगात नाहीत. टपाल खात्यामुळे दिलेल्या अर्जा प्राप्त झाल्यास त्यात महापालिका जबाबदार राहणार नाही त्याप्रमाणे टपाल खात्याकडून टपाल फाळड्याच्यात महापालिका जबाबदार राहणार नाही. सुराचार मार्फत कोणतेही अर्जा खालील जगात नाहीत घाफी उमेदवारीतली पाठ घ्यावी.

७) अर्जासोबत सैद्धांतिक अर्जात, चय, अनुभव, जालेल्या दाखला, व उमेदवार अर्जा, मागी सैद्धांतिक प्रकल्पप्रस्त, भूकंपप्रस्त असल्यास त्याबाबतचे प्रमाणपत्र तसेच जात वैधता प्रमाणपत्र उपलब्ध असल्यास त्याची साक्षीकृत प्रत अर्जासोबत जोडावी. जन्मतारखेसाठी शाळा सोडल्याचा दाखला / जन्मतारीखा दाखला किंवा एस.एस.सी उत्तीर्ण प्रमाणपत्र यांची साक्षीकृत प्रत जोडावी. जन्मतारखेसाठी अन्य कोणतेही पुरावे प्राप्त झाले जाणार नाहीत. साक्षीकृत प्रती केंद्र / राज्य शासनाचे रजिस्ट्रार, पोस्ट मालदार, मुख्यधायक तसेच साक्षीकनायाकृत प्रतिकृत व सक्षम अधिकारी यांनीच स्वहस्ताक्षरात साक्षीकृत केलेल्या असल्यात. साक्षात्कारासाठी स्वाक्षरीचे शिक्के प्राप्त झाले जाणार नाहीत. आगुते भरलेले अर्जा तसेच अर्जासोबत, आवश्यक असलेल्या सर्व कागदपत्रांच्या झेरॉक्स प्रती साक्षीकृत करून जोडल्या नसल्यास अर्जा आगुत करण्यात येईल व त्याबाबत कोणतेही पाठ्यपत्रार करण्यात येणार नाही. अर्जादारीची कोणतेही मूळ कागदपत्रे अर्जासोबत जोडू नयेत.

८) खुला प्रवर्ग, इतरभागात, भटक्या जमाती क, भटक्या जमाती ड या प्रवर्गातील महिला आरक्षणार्थ स्त्री प्रवर्गाच्या उमेदवारीत उच्चत आर्थीक (किमीलेअर)मध्ये मोडत नसल्याबाबत शासनाने जाहीर केलेल्या सक्षम अधिका-यांचे विनांक १.४.२०१२ किंवा त्यानंतर निर्गमित केलेले प्रमाणपत्र अर्जासोबत सादर करणे आवश्यक राहिले. अन्यथा सादर उमेदवार महिला आरक्षणार्थ स्त्री प्रवर्गात आगुत झालीत.

९) खेळाडूसाठीच्या आरक्षणार्थ स्त्री प्रवर्गासाठी मुदतीत अर्जादवार पात्र असतील
अ) खेळाडूच्या वैयक्तिक आगुता साक्षीक शिक्के सार्धामध्ये किमान राज्य अधिकाऱ्याचे उमेदवार अर्जासोबत व सक्षम अर्जासोबत केला. सुवेग, रोम्य किंवा कोर्य मदक निळड्याच्या खेळाडूंच्या उमेदवार अर्जासोबत तसेच या सार खेळाडूंच्या महाराष्ट्र ऑलिम्पिक असोसिएशनची संलग्न असलेल्या अधिपूत राज्य संघटनेने आयोजित केलेल्या असल्यात अथवा महाराष्ट्र ऑलिम्पिक असोसिएशनने स्वतः आयोजित केलेल्या असल्यात. किमान प्राथिकांपेक्षा उच्च स्तरावरील क्रोडा प्राथिका निळडियाच्या उमेदवारास प्राधान्य असेल. वैयक्तिकरित्या किंवा आमंत्रित स्वरूपाच्या सार्धामध्ये भाग घेतलेल्या खेळाडूंच्या यासाठी विचार केला जाणार नाही.
ब) राष्ट्रीय छात्रसेनेमध्ये (NCC) अंडर ऑफिसरची रीक मिळवून राष्ट्रीय छात्रसेनेच्या राष्ट्रीय सार्धामध्ये एदके प्राप्त केलेली व्यक्ती.
क) खुल्या प्रवर्गातील व भागासंबंधीय प्रवर्गातील इतर भागासंबंधी, भटक्या जमाती क आणि भटक्या जमाती ड या प्रवर्गातील खेळाडू उमेदवारीतली से उच्चत व्यक्ती/गट (किमीलेअर)मध्ये मोडत नसल्याबाबत शासनाने जाहीर केलेल्या सक्षम अधिका-यांचे प्रमाणपत्र अर्जासोबत सादर करणे आवश्यक राहिले. अन्यथा असे खेळाडू खेळाडूसाठीच्या आरक्षणार्थ आगुत झालीत.

१०) उमेदवार अर्जा असल्यास त्याचे अर्जासूचक किमान ४०% असणे आवश्यक आहे. व त्यासंबंधीचे जिल्हा राज्य चिकित्सक संचिकीकृत अर्जासूचक प्रमाणपत्राची साक्षीकृत प्रत अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे, अन्यथा अर्जा आगुत करणेत येईल.

११) उपरोक्तरीती अ.अ. १ ते १० या पदांसाठी शासन निर्णयानुसार DOEACC सोसायटीच्या CCC किंवा O स्तर किंवा A स्तर, B स्तर, किंवा C स्तर किंवा MSCIT परिक्षा नेमणूक झाल्यापासून १ वर्षांमध्ये उत्तीर्ण होणे उमेदवारावर बंधनकारक राहिले.

१२) उमेदवाराची सेवायोजना कार्ययोजनाकडे नोंदणी केली असल्यास, सादर नोंदणी क्राडीची सत्यप्रात अर्जासोबत जोडावी.

१३) निळड डालेल्या सर्व उमेदवारांना (दिनांक १.११.२००५ पुढी महापालिका, शासकीय निमासासकांच सवलत असलेल्या कर्मचा-यांव्यतिरिक्त) महाराष्ट्र शासन किंवा विभागाकडील शासन निर्णय क्र. अनि-१००/सेवा-४, दि.

पिंपरी चिंचवड महापालिका, पिंपरी - ४११ ०१८
जाहिरात क्रमांक - १३/२०१३

पिंपरी चिंचवड महापालिकेच्या आस्थापनेवरील खालील नमुद पदे सरळसंघ प्रवेशाने भरणीसाठी पात्र असलेल्या उमेदवारांकडून अर्ज मागविण्यात येत आहेत. भरण्यात येणा-या पदांची नावे, वेतनश्रेणी, पदसंख्या, आरक्षण व पदांसाठी आवश्यक असणारी शैक्षणिक अर्हता व अनुभव यांचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	पदनाम	पै बँड व ग्रेड वेतन	शैक्षणिक पात्रता व अनुभव	पदांची संख्या	आरक्षण
१	नगरसंचालक गट-अ	र.रु.१५६००-३६१०० ग्रे.पे. ६६००	१. स्नातकोत्तर विद्यापीठाची कला, विज्ञान, वाणिज्य किंवा पिंपी शाखेची पदवी उत्तीर्ण असणे आवश्यक. २. शासकीय, निमशासकीय किंवा स्थानिक स्वराज्य संस्थेमधील जबाबदारीच्या पदावरील किमान ०५ वर्षांचा अनुभव. उमेदवाराकडे पै बँड र.रु. १३००-३४८०० ग्रेड वेतन रु. ४४०० व त्यापुढील वेतनश्रेणीतील गट-ब मधील जबाबदारीच्या पदावरील कामाचा ५ वर्षांचा अनुभव असणे आवश्यक आहे.	०१	खुला - ०१
२	प्रशासन अधिकारी गट-ब	र.रु. ३३०० - ३४८०० ग्रेड पे र.रु. ५४००	१. मान्यताप्राप्त विद्यापीठाचा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर. २. स्थानिक स्वराज्य संस्था अथवा शासन अंगीकृत कार्यालयांमधील कामकाजाचा ७ वर्षांचा अनुभव आवश्यक. ३. एल.जी.एस पदविका धारकांना प्राधान्य. प्रशासकीय सेवांमधील किमान गट-क च्या पदावरील कामकाजाचा अनुभव असावा.	०८	अनु.जाती - ०१ अनु.जमाती - ०१ विजा(अ) - ०१ इमाव - ०१ खुला - ०३ खुला महिला - ०१

लेखी परीक्षेचे वेळापत्रक

अ. क्र.	पदाचे नाव	लेखी परीक्षेचा दिनांक	वेळ	लेखी परीक्षेचे ठिकाण
१	नगरसंचालक	२१/०९/२०१३	१२.०० ते १.३०	पंडित दिनदयाळ माध्यमिक विद्यालय, बल्लभनगर, (बल्लभनगर एस.टी.स्टॅण्ड जवळ) पिंपरी ४११० १७.
२	प्रशासन अधिकारी	२१/०९/२०१३	२.३० ते ४.००	पंडित दिनदयाळ माध्यमिक विद्यालय, बल्लभनगर, (बल्लभनगर एस.टी.स्टॅण्ड जवळ) पिंपरी ४११० १७.

लेखी परीक्षेमध्ये गुणानुक्रमे पात्र ठरलेल्या उमेदवारांचे मौखिक मुलाखतीचे वेळापत्रक

अ. क्र.	पदाचे नाव	मौखिक मुलाखतीचा दिनांक	वेळ	लेखी परीक्षेचे ठिकाण
१	नगरसंचालक व प्रशासन अधिकारी	२३/०९/२०१३	११.०० वा	पिंपरी चिंचवड महापालिकेचे मुख्य प्रशासकीय कार्यालय, ४ चा मजला, प्रशासन विभाग, मुंबई - पुणे महामार्गावरील लगत, पिंपरी १८.

अदा व प्रती -

- १) स्थित वास्तविक स्थिति दिखविणे महत्त्वाची आहे. असेल तर अर्जावर अर्जदाराचे व अर्जावर अधिकाऱ्यांचे स्वाक्षरी करणे गरजेचे आहे.
- २) शहरातील उमेदवारांचा जन्म दिनांक २९/०६/२०१३ रोजी किंवा त्यानंतर होऊन घेतलेले जन्म प्रमाणपत्रे घ्यावे. उमेदवारांचा जन्म ३०/०६/२०१३ रोजी किंवा त्यानंतर होऊन घेतलेले जन्म प्रमाणपत्रे घ्यावे. उमेदवारांचा जन्म दिनांक २९/०६/२०१३ रोजी किंवा त्यानंतर होऊन घेतलेले जन्म प्रमाणपत्रे घ्यावे.
- ३) शहरातील उमेदवारांचा जन्म दिनांक २९/०६/२०१३ रोजी किंवा त्यानंतर होऊन घेतलेले जन्म प्रमाणपत्रे घ्यावे. उमेदवारांचा जन्म दिनांक २९/०६/२०१३ रोजी किंवा त्यानंतर होऊन घेतलेले जन्म प्रमाणपत्रे घ्यावे.
- ३(अ) शहर उमेदवारांकडे अधिकाऱ्यास प्रमाणपत्र तसेच जन्मतारखेचा दाखला उपलब्ध नसल्यास, त्या उमेदवाराने आपला शाला सोडल्याचा दाखला सादर करणे आवश्यक राहिले. परंतु शहर शाला सोडल्याचा दाखलामध्ये त्या उमेदवाराचा जन्म महाराष्ट्र राज्यात झाला असल्याची नोंद असणे आवश्यक आहे अशा प्रकरणात देखील अधिकाऱ्यास प्रमाणपत्राची आवश्यकता असणार नाही.
- ३(ब) उपरोक्त बाबती फक्त महाराष्ट्र राज्यात जन्म झालेल्या उमेदवारांसाठी लागू राहतील. इतर उमेदवारांसाठी अधिवास प्रमाणपत्र (Domicile Certificate) आवश्यक राहिले.
- ४) मागासवर्गीय प्रवर्गातील आरक्षण हे महाराष्ट्र राज्याच्या अधिनिवासी उमेदवारापुरते मर्यादित राहिले. आरक्षित मागास प्रवर्गाचा दावा करणा-या उमेदवारांना त्या सध्यातील सक्षम अधिकाऱ्याने दिलेले जात प्रमाणपत्र (Cast Certificate) उपलब्ध असल्यास जात वैधता प्रमाणपत्राची (Cast Validity Certificate) साक्षात्कृत प्रत कागदपत्रे पडताळणीचे वेळीस सादर करणे आवश्यक आहे.
- ५) लेखी परीक्षेमध्ये फक्त काळ्या/निळ्या शाईच्या बॉलपेनचा वापर करणे बंधनकारक आहे.
- ६) शासन सामान्य प्रशासन विभागास परिपत्रक क्र.ए.स.आर.व्ही-२०१७/प्र.क्र.३१/९८/१६ अ दिनांक १६/३/२०१९ अन्वये समांतर आरक्षणातील प्रवर्गातील उमेदवार उपलब्ध झाले नाही तर सामाजिक आरक्षणातील त्यांच्या प्रवर्गातील उमेदवारांची निवड करण्यात येईल.
- ७) सामान्य प्रशासन विभाग यांच्याकडील पत्र क्र.ए.अ.क-२०१०/७१७/प्र.क्र.३२२/२०/१६ अ दिनांक २६/८/२०१६ चे पत्रावरून एकादा नोकरी मिळाल्यानंतर पुन्हा दुसऱ्या पदावर नोकरी मिळण्यासाठी त्यास समांतर आरक्षणाचा लाभ देणे शासन धोरणासाठी विरुद्ध आहे. एका उमेदवाराने समांतर आरक्षणाचा लाभ घेतला असल्यास त्या उमेदवारास पुन्हा समांतर आरक्षणाचा लाभ देता येणार नाही.
- ८) महिला आरक्षण हे शासन निर्णय महिला व बालकल्याण विभाग ८२/२००२ म.से.आ-२०००/प्र.क्र. ४१५/का-२ दि २५/५/२००४ मधील तरतुदीनुसार राहिले. खुल्या प्रवर्गातील महिलांचा उन्नत व प्रगत व्यवस्थापक व गट यामध्ये मोडत नसल्याबाबतचे सक्षम अधिकारी यांचे दि ३१/३/२०१३ या दिनांकापर्यंत वैध असलेल्या नॉन क्रिमीलेअर प्रमाणपत्राची साक्षात्कृत प्रत अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे.
- ९) खुल्या प्रवर्गातील महिला आरक्षित पदांसाठी अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील महिला उमेदवारांनी सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी निर्णमित केलेले जात व जात वैधता प्रमाणपत्रे सादर करणे आवश्यक राहिले. जर ते जात व जात वैधता प्रमाणपत्र सादर करून शकत नसल्यास अशा महिला उमेदवारांनी खुल्या प्रवर्गातील महिलांप्रमाणेच उन्नत व प्रगत गटात मोडत नसल्याबाबतचे नॉन क्रिमीलेअर प्रमाणपत्र अर्जासोबत सादर करणे आवश्यक राहिले.
- १०) वि.जा(अ) व इ.मा.व. प्रवर्गातील उमेदवारांनी समाजाच्या उन्नत व प्रगत व्यवस्थापक गटात मोडत नसल्याबाबतचे (नॉन क्रिमीलेअर) दि ३१/३/२०१३ पर्यंतचे वैध असलेले प्रमाणपत्र अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे. अन्यथा त्यांचा आरक्षित पदांसाठी विचार केला जाणार नाही.
- ११) अर्ज करणा-या उमेदवारांनी ज्या पदासाठी अर्ज केला असेल त्या पदाची शैक्षणिक अर्हता व इतर अर्हता जाहिरातीच्या दिनांकास धारण केलेली असणे आवश्यक आहे.
- १२) इतर स्थानिक स्वराज्य संस्था तसेच शासकीय / निम्नशासकीय सेवेतील अर्हताधारक अधिकारी / कर्मचा-यांनी त्यांचे अर्ज विहित मुदतीत विभागप्रमुखांचे परवानगीने भरावेत. अशा अर्जादारांनी त्यांचे अर्ज, संबंधित विभागप्रमुखांनाकृत विहीत मुदतीत महापालिका प्रशासन विभागाकडे पाठविणे आवश्यक असून अर्जासोबत विभागप्रमुखांच्या परवानगीची प्रत व सर्व आवश्यक कागदपत्रांच्या साक्षात्कृत प्रती जोडणे आवश्यक आहे.

- १५) अर्जासोबत जवळ शासकीय/निजमालकीच्या वैयक्तिक महत्त्वाच्या तस्वीरसोबत कापलेला अर्जा सारखील किमानप्रमाणातील प्रमाणित केलेली या जाहिरातीच्या संकेत प्रिंटरने केलेल्या नमुन्यावरील प्रमाणित उमेदवारांचे आकांक्षित सार अर्जासोबत अर्जासोबत आहे.
- १४) अर्जासोबत सोबत दिलेल्या कोष्टक नमुन्यात ३० से.मी. x २० से.मी. आकाराच्या कागद पोंड्याचा कागदावर अर्ज करावा. त्यावर पासपोर्ट आकाराचा नव्याने काढलेला व स्वताचा त्याक्षरी असलेला फोटो लावावा. मागास प्रवर्गातील उमेदवारांनी त्यांचेकडे असलेले जातीचे प्रमाणपत्र अर्जासोबत जोडावे.
- १५) वरील पदासाठी खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारांनी रु.२००/- च मागासवर्गीय उमेदवारांनी रु.१००/- इतके परीक्षा शुल्क आपुस्त,पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका यांच्या नावे बँक ऑफ बडोदा,शाखा पी.सी.एम.सी. येथील खाते क्रमांक ३१०६०२०००००८७ या खात्यावर बँक ऑफ बडोदा गांवे कोणत्याही शाखेत चलनाद्वारे जमा करणे आवश्यक आहे. सदर चलनाची मूळ प्रत उमेदवाराने अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे. सदर मूळ प्रत अर्जासोबत न जोडल्यास अर्ज अपात्र काढणेत येईल. सदर चलनाची झेरोकॉपी प्रत उमेदवाराने स्वतःजवळ ठेवावी. उमेदवाराने एकापेक्षा जास्त अर्ज केल्यास प्रत्येक पदासाठी स्वतंत्र चलनाद्वारे परीक्षा शुल्क भरणे आवश्यक आहे. त्याकारिता बँक ऑफ बडोदाच्या चलनाची प्रत उमेदवारांनी महापालिकेच्या www.pmcindia.gov.in या संकेतस्थळावरून download करून घ्यावी. परीक्षा शुल्कामध्ये सवलत मिळण्याकरिता मागास प्रवर्गातील उमेदवारांनी त्यांचे जातीचे वैधता प्रमाणपत्राची अथवा जातीच्या दाखल्याची सत्यप्रत अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे. मागासप्रवर्गातील उमेदवारांकडे जत प्रमाणपत्र नसल्यास अथवा अर्जासोबत न जोडल्यास त्यांनी खुल्या प्रवर्गाप्रमाणे रु.२००/- चे परीक्षा शुल्क भरावे. कोणत्याही परिस्थितीत सदर परीक्षा शुल्क परत केले जाणार नाही. मुदतीनंतर आलेले अर्ज तसेच अर्जाचे छापीलामध्ये अपात्र ठरलेल्या उमेदवारांचे परीक्षा शुल्क परत केले जाणार नाही. - उमेदवाराने उक्त नमुद केलेप्रमाणे विहीत रकमेपेक्षा कमी परीक्षा शुल्क भरल्यास सदर अर्ज अपात्र काढणेत येईल.
- १६) जाहिरातीच्या अनुषंगाने अधिकृत अर्जाचा नमुना महापालिकेच्या www.pmcindia.gov.in या संकेतस्थळावरून Download करून घ्यावे.
- १७) अर्ज मा. आपुस्त, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, पिंपरी-१८ यांच्या नावाने दि. १४/८/२०२३ पर्यंत पोहचतील अशा वेळाने पोहचते पाडवावेत. कोणत्याही कारणास्तव मुदतीनंतर प्राप्त झालेल्या अर्जांचा विचार केला जाणार नाही. **अयोग्यताही परिस्थितीत सारखे अर्ज स्वीकारले जाणार नाहीत.**
- १८) टपाल खात्यामूळे झालेल्या कोणत्याही विलंबास अथवा टपाल महाळ झाल्यास महापालिका जबाबदार राहणार नाही.
- १९) अर्जासोबत शैक्षणिक अर्हता, वय, जातीचा दाखला, आंगठत्याचा दाखला, अधिवास प्रमाणपत्र, मार्गी सैनिक प्रमाणपत्र, प्रकल्पग्रस्त/भूकंपग्रस्त दाखला, लहान कुटुंबाचे नोटदाराईन प्रमाणपत्र इत्यादी कागदपत्रांच्या साक्षात्कृत झेरोकॉपीस प्रती तसेच जात वैधता प्रमाणपत्र उपलब्ध असल्यास त्याची साक्षात्कृत प्रत अर्जासोबत जोडावी. जन्मनारखेसाठी शाळा सोडल्याचा दाखला / जन्मनोंदीचा दाखला यांची साक्षात्कृत प्रत जोडावी. साक्षात्कृत प्रती केंद्र/राज्य शासनाचे राजपत्रित अधिकारी, पोस्ट मास्तर, मुख्याध्यापक तसेच साक्षात्कृतबाबत प्राधिकृत व सक्षम अधिका-यांनीच स्वहस्ताक्षरत साक्षात्कृत केलेल्या असाव्यात. सहीच्या शिक्क्याचे साक्षात्कृत ग्राह्य धरले जाणार नाही. अपुणे भरलेले अर्ज तसेच अर्जासोबत आवश्यक कागदपत्रांच्या साक्षात्कृत सत्यप्रती जोडलेल्या नसल्यास अर्ज अपात्र करण्यात येईल व त्याबाबत कोणताही पत्रव्यवहार करण्यात येणार नाही. अर्जदारांनी कोणतीही मूळ कागदपत्रे अर्जासोबत जोडू नयेत.
- २०) खुल्या प्रवर्गातील महिला आरक्षणाचा लाभ घेऊ इच्छिणा-या खुला, इतर मागासवर्गी,विजाभज व विमात्र प्रवर्गातील महिला उमेदवारांनी उन्नत व्यक्तीगट (किमीलेअर) मध्ये मोडत नसल्याबाबतचे शासनाने जाहिर केलेल्या सक्षम अधिका-याचे प्रमाणपत्र अर्जासोबत सादर करणे आवश्यक राहिल. अन्यथा त्या महिला आरक्षणाचा लाभ घेण्यास अर्जात ठरतील.
- २१) उमेदवाराची सेवायोजन कार्यालयकडे नोंदणी केली असल्यास, सदर नोंदणी कार्डाची सत्यप्रत अर्जासोबत तसेच आधार कार्डाची अथवा नोंदणी केलेल्या पावतीची झेरोकॉपीस सत्यप्रत जोडावी.
- २२) अर्जाचे छापील पात्र ठरलेल्या उमेदवारांची लेखी परीक्षा घेण्यात येईल. लेखी परीक्षेत गुमानुक्रमे पात्र ठरणा-या उमेदवारांच्या शैक्षणिक मुलाखती घेण्यात येतील.
- २३) मुलाखतीस कोलविण्यात आलेल्या उमेदवारांना स्वखर्चाने उपस्थित रहावे लागेल.
- २४) महिला उमेदवार विवाहित असल्यास विवाह नोंदणी पत्रासोबत किंवा नावात बदल झाल्यासंबंधी अधिसूचित केलेले राजपत्राची साक्षात्कृत प्रत अर्जासोबत जोडणे आवश्यक आहे.

२७)	उभयपक्षीय संयोजकत्व असलेल्या उभयपक्षीय संयोजक संस्थांना उभयपक्षीय संयोजकत्व प्राप्त करून देण्याबाबत निर्देश देण्यात आला आहे.
२८)	महाराष्ट्र आरोग्यकेंद्रीय अंशदान योजने (पॅन्शन योजना) अंतर्गत २००५-०६ पासून २०१६-१७ पर्यंतचे उभयपक्षीय संयोजकत्व प्राप्त करून देण्याबाबत निर्देश देण्यात आला आहे. या योजने अंतर्गत उभयपक्षीय संयोजकत्व प्राप्त करून देण्याबाबत निर्देश देण्यात आला आहे. या योजने अंतर्गत उभयपक्षीय संयोजकत्व प्राप्त करून देण्याबाबत निर्देश देण्यात आला आहे.
२९)	निवड झालेल्या सध्या उभयपक्षीय महाराष्ट्र शासन वित्त विभागाकडून श्वसन निर्णय क्रमांक अविच/२०१७/२०१६, दि. ३१/१०/२०१६ मुळे तसेच अंशदान निवृत्ती वेतल योजना योजने अंतर्गत उभयपक्षीय संयोजकत्व प्राप्त करून देण्याबाबत निर्देश देण्यात आला आहे. या योजने अंतर्गत उभयपक्षीय संयोजकत्व प्राप्त करून देण्याबाबत निर्देश देण्यात आला आहे.
३०)	उपरोक्त सर्व परीक्षांची आज्ञापत्रे तसेच श्वसन निर्णयान्वये DOBACC सौंत्सापटीच्या CCC किंवा O स्तर किंवा A स्तर, B स्तर, किंवा C स्तर किंवा MSCIT परीक्षा मेम्युंक झाल्यापासून १ वर्षांमध्ये उत्तीर्ण होणे उभयपक्षीय संयोजकत्व प्राप्त करून देण्याबाबत निर्देश देण्यात आला आहे.
३१)	महापालिकेत प्राप्त झालेल्या अर्जांची छापील करून पात्र उरलेल्या उभयपक्षीय लेखी परीक्षेचा बँक क्रमांक, बँक व्यवस्था, परीक्षा केंद्र इत्यादी बाबतचा तपशिल पत्राने कळविण्यात येईल तसेच महापालिकेच्या www.pcmcindia.gov.in या संकेतस्थळावर पाहता येईल. लेखी परीक्षेमध्ये गुणानुक्रमे पात्र उरणा-या उभयपक्षीय मासिक मुलाखतीची पत्रे लेखी परीक्षेचा निकाल जाहीर होताच समतल देण्यात येतील. तसेच लेखी परीक्षेचा निकाल महापालिकेच्या संकेतस्थळावर पाहता येईल. लेखी व मासिक मुलाखतीमध्ये गुणानुक्रमे पात्र उरणा-या उभयपक्षीय निवडवारी व प्रतिस्पर्धी महापालिकेच्या नोटीसबोर्डवर व वेबसाईटवर पाहण्यासाठी उपलब्ध करून देण्यात येईल.
३२)	अर्ज केला अथवा विहित अर्जा धारण केली म्हणजे लेखी परीक्षा / मुलाखतीस बोलविण्याचा अथवा नियुक्तीचा हक्क प्राप्त झाला आहे असे नाही. निवडवारी टप्प्यावर अर्जावर विहित अर्जा धारण करणारा न-आढळल्यास, गैरवर्तन करताना-आढळल्यास, दबाव-तंत्राचा वापर करताना आढळल्यास कोणतीही चुकीची माहिती दिल्यास निदर्शनास आल्यास-उभयपक्षीय उभयपक्षीय तसेच नियुक्ती प्राप्त झाल्यास कोणतीही पूर्व सूचना न देता-त्याची नियुक्ती समाप्त करण्यात येईल.
३३)	सदर भरती प्रक्रिया कोणत्याही टप्प्यावर स्थगित करण्याचे अधिकार मा-आयुक्त यांनी राखून ठेवले आहेत.
<p>उभयपक्षीय निवडवारी प्रश्न :- नगराध्यक्ष व प्रशासन अधिकारी या पदाच्या लेखी परीक्षेसाठी नमुद परीक्षा वेळापत्राचा अंश अगोदर परीक्षा वेळापत्र उभयपक्षीय उभयपक्षीय लेखी परीक्षेतील मुलाखतीसाठी गुणानुक्रमे पात्र उरणा-या उभयपक्षीय निकाल/यारी दिनांक २१/०९/२०१३ रोजी सायंकाळी ६.०० वाजल्यानंतर महापालिकेच्या नोटीस बोर्ड व www.pcmcindia.gov.in या वेबसाईटवर प्रसिध्द करण्यात येईल. लेखी परीक्षेतील गुणानुक्रमे पात्र उरलेल्या उभयपक्षीय मुलाखती दि. २३/०९/२०१३ रोजी घेण्यात येतील. लेखी परीक्षा व मुलाखतीच्या एकूण प्राप्त गुणानुसार उभयपक्षीय निवडवारी दिनांक २३/०९/२०१३ रोजी महापालिकेच्या नोटीस बोर्डवर व वेबसाईटवर प्रसिध्द करण्यात येईल. लेखी परीक्षेचा बँक क्रमांक, बँक व्यवस्था आणि परीक्षा केंद्र इ. बाबतचा तपशिल व इतर सूचना महापालिकेच्या www.pcmcindia.gov.in या संकेतस्थळावर दिनांक १०/०९/२०१३ रोजी पाहता येईल. तसेच याबाबतची यारी प्रशासन विभाग, पिंपरी चिंचवड महापालिकेचे मुख्य प्रशासकीय कार्यालय, ४ धा मजला पिंपरी ४११ ०१८ या ठिकाणी कार्यालयीन वेळेत पाहणेस उपलब्ध राहिल.</p>	
<p>सही/- (डॉ श्रोक परदेशी) आयुक्त पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, पिंपरी ४११ ०१८</p>	
<p>सहाय्यक आयुक्त, प्रशासन पि.चि.म.न.पा, पिंपरी ४११ ०१८</p>	
<p>क्रमांक - प्रशा/१/काच/१०१६/२०१३ दिनांक २१/०९/२०१३</p>	

पिंपरी विभवद महासमाजालिका
पिंपरी - ४११ ५०७
काहिरान क्रमांक - ३८३

पिंपरी विभवद महासमाजालिका वैद्यकीय विभागाच्या कार्यालयामध्ये सध्या ऑनलाईनरित्या याद्वारे कर्नाटका
मंडळीत घातलेल्या पदांसाठी भरती करणेसाठी निदेश देण्यात आला आहे. याद्वारे भरतीसाठी याद्वारे ऑनलाईनरित्या
Online पध्दतीने अर्ज www.pcmindia.gov.in या संकेतस्थळावर मागविण्यात येत आहेत.

1. Online अर्ज स्वीकारण्याचा आरंभ दि. ०६/०१/२०१४ रोजी सकाळी १०.०० वा. पासून ते दि. १८/०१/२०१४ रोजी सायं. ५.४५ वा. पर्यंत राहिल.
2. खालील लघु पदांच्या दोन्ही परीक्षा दिनांक २५ जानेवारी २०१४ रोजी घेण्यात येतील. परीक्षेची वेळ व ठिकाण लेखी परीक्षा प्रश्नपत्रांमध्ये दिनांक २१/०१/२०१४ रोजी कळविण्यात येईल.
3. परीक्षेचा दिनांक, लेखी परीक्षा, प्रवेश पत्र, मुलाखत पत्र, परीक्षेचा निकाल, अंतिम नियुक्त्यबादी प्रसिध्द करणे इत्यादीबाबत माहिती वेळोवेळी www.pcmindia.gov.in या संकेतस्थळावर तसेच कार्यालयामध्ये सूचना फलकावर प्रसिध्द करण्यात येईल. वेव्हा भरती प्रक्रीया पूर्ण होईपर्यंत उमेदवारांनी वेळोवेळी भरती संकेतस्थळावरील सूचना महान्यात.
4. भरण्यात येणाऱ्या पदांची नावे, वेतनायेनी, पदसंख्या, आरक्षण व पदांसाठी आवश्यक असणारी शैक्षणिक अर्हता व अनुभव याबाबतचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

क्र.	पदनाम	वे वेत व ग्रेड वेतन	आवश्यक शैक्षणिक पात्रता व अनुभव	पद संख्या	आरक्षण	समाप्ति आरक्षण
१.	अस्थिरपद दल	र.रु.१५६००-३९१०० ग्रेड पे र.६६००	1. मान्यताप्राप्त विद्यापीठाकडील एम.बी.बी.एस. व अस्थिरपद निव्वयादील एम.एम.टी पदवी किंवा पदविका अलाके आवश्यक. 2. शासकीय/ निव्वशासकीय/ कायली शाणालयादील अस्थिरपद रिपयादील ५ वर्षांचा अनुभव. 3. महाराष्ट्र मेडीकल कॉलेली कडील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.	०१	अनु. जाती	--
२.	सूतलह	र.रु.१५६००-३९१०० ग्रेड पे र.६६००	1. मान्यताप्राप्त विद्यापीठाकडील एम.बी.बी.एस. आणि एम.डी Anaesthesia परीक्षा उत्तीर्ण किंवा Anaesthesia पदविका उत्तीर्ण. 2. ५ वर्षांचा अनुभव. 3. महाराष्ट्र मेडीकल कॉलेली कडील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.	०१	अनु. जाती	--
३.	सर्जन	र.रु.१५६००-३९१०० ग्रेड पे र.६६००	1. मान्यताप्राप्त विद्यापीठाकडील एम.बी. (जनरल सर्जरी)/एम.एस. परीक्षा उत्तीर्ण अलाके आवश्यक. 2. जनरल सर्जरी कामाचा विभाण ०५ वर्षांचा अनुभव. 3. महाराष्ट्र मेडीकल कॉलेली कडील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.	०२	अनु. जाती-१ धुला-१	
४.	पिंपरीशिवण	र.रु.१५६००-३९१०० ग्रेड पे र.६६००	1. मान्यताप्राप्त विद्यापीठाकडील General Medicine निव्वयादील एम.डी. परीक्षा उत्तीर्ण. 2. ५ वर्षांचा अनुभव. 3. महाराष्ट्र मेडीकल कॉलेली कडील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.	०२	अनु. जाती-१ धुला-१	

क्र.सं.	वर्ग/श्रेणी	आयुष्य	शिक्षण	योग्यता
६.१	वेधवीर अधिकाारी	२२.१५३.००-२५१.०० रु. २५.६००	1. सामान्य प्रशासन विभागाधील वेधवीर अधिकारी यांच्या निमित्ताने प्रत्येकी ३० दिवसांच्या सुरुवातीला प्रशिक्षण घ्यावे. 2. वेधवीर अधिकाारी, वेधवीर 3. वेधवीर अधिकाारी यांच्या कामकाजासाठी वेधवीर अधिकाारी	१.७ अनु. ७(अ) ०४ अनु. ७(अ) ०३ अ. अ. (क) ०३ अ. अ. (ड) ०३ इ. मा. ०२ सु. मा. ०३ पे. वे. ०४ म. अ. २ म. अ. ३ मि. स. मा. ०३ अ. अ. ०३ (अ. अ. ०३) १ (अ. अ. ०३)

६.१ वेरील प्रवर्गांमिहाय आरक्षणाच्या पदसंख्येत बदल होण्याची शक्यता असून त्याबाबतचे सर्व अधिकाारी मा. आयुष्यांना राहतील.

६.२ धातन सामान्य प्रशासन विभागाधील परिषदक प्र.एस.आर.व्ही-१०९७/प्र.क्र.३१/९८/१६ अ. दिनांक १६/०३/२०१९ अन्वये समांतर आरक्षणाचे उमेदवार-उपलब्ध-न झाल्यास त्या सामाजिक आरक्षणातील उमेदवारांची-निवड करण्यात येईल.

६) बयोमर्यादा :-

६.१ उमेदवार सर्व पदांसाठी सर्व प्रवर्गातील उमेदवारांचे वय जाहिरातीच्या शेवटच्या दिनाकास किमान १८ वर्षे पूर्ण असणे आवश्यक राहिल. वैद्यकीय अधिकाारी पदाकरीता कमाल बयोमर्यादा सुद्धा प्रवर्गाकरीता ३३ वर्षे तर मागास प्रवर्गाकरीता ३८ वर्षे राहिल तर धातन परिषदक-क. एस.आर.व्ही-१०९७/प्र.क्र.३१/९८/१६ दिनांक १ नोव्हेंबर २००३ नुसार अधिरीत सज्ज सुलतता सर्वजण किमिथियज, ध.किरण धाखज या पदांसाठी अर्ज करणा-या सुद्धा प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी कमाल बयोमर्यादा ३८ वर्षे व मागास प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी ४३ वर्षे इतकी राहिल.

६.२ प्रकल्पप्रस्ता/भूकेपत्रस्त व नित:समर्थ व्यक्ती(अपंग) उमेदवारांना कमाल बयोमर्यादा ४५ वर्षे इतकी राहिल.

६.३ माजी सैनिकांसाठी त्यांची सैनिकी सेवेत स्थिति केलेला अखंड कालावधी हा त्यांच्या वयातून वजा करण्यात येईल तसेच त्यांना कमाल बयोमर्यादित ३ वर्षांची सवलत राहिल.

६.४ स्वातंत्र्य सैनिकांचे पाल्य असल्यास वयाची कमाल मर्यादा ४५ व अंशकालीन उमेदवार असल्यास वयाची कमाल मर्यादा ४६ वर्षे राहिल. खेळाडू यांच्यासाठी कमाल बयोमर्यादा ५ वर्षांपर्यंत शिथिल करण्यात येईल.

७) शैक्षणिक बर्हिता :-

७.१ अर्ज करणाऱ्या उमेदवारांनी जाहिरातीच्या दिनाकास, ज्या पदासाठी अर्ज केला आहे, त्या पदाची शैक्षणिक अर्हिता व अनुभव धारण केला असणे आवश्यक आहे.

८) परीसा सुल्काबाबत :-

८.१ वरील सर्व पदांसाठी सुद्धा प्रवर्गातील उमेदवारांनी रक्कम रु. ३००/- व मागासवर्गीय उमेदवारांनी रक्कम रु. १५०/- इतके परीसा शुल्क मा. आयुक्त, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, पिंपरी ४११ ०१८ यांचे नावे बँक ऑफ बडोदाच्या कोपल्याही शाखेत संबंदिठ बँकेच्या कामकाजाच्या वेळेनुसार खाते क्रमांक ३१०६०२००००००८७ चर विहित चलनाब्तारे भरणे आवश्यक आहे.

८.२ बँकेत शुल्क चलनाब्तारे जमा केल्यानंतर बँक चलनाबत्र Transaction ID/Journal Number नमूद करेल जो Transaction ID/Journal Number Online अर्जावर भरल्याशिवाय अर्ज स्वीकृत केला जाणार नाही.

- १.१.३. पुणेकरांचे उत्तीर्ण झालेले उमेदवारांची सर्व-पत्रिका प्रकाशन आहे. जेणे करिता उमेदवारांच्या उमेदवारी पत्रावर उमेदवारांचे नाव उल्लेख करून घ्यावे. असे उल्लेख करणाऱ्या पत्रिका, पुणे उमेदवारांची प्रवेश वित्त व सुचनापत्राची सादरपत्रात सादर कराव्यात. उमेदवारांचे उमेदवारी पत्रिका, विभाग प्रशासक यांचे उमेदवारी पत्रिका, विभाग प्रशासक यांच्याकडे पाठवाव्यात.
- १.१.४. उमेदवारांचे उमेदवारी पत्रिका प्रकाशन उमेदवारांची उमेदवारी पत्रिका २०१२/२०१३ मध्ये प्रकाशन झाले आहे. उमेदवारांचे उमेदवारी पत्रिका, विभाग प्रशासक यांच्याकडे पाठवाव्यात. उमेदवारांचे उमेदवारी पत्रिका, विभाग प्रशासक यांच्याकडे पाठवाव्यात. उमेदवारांचे उमेदवारी पत्रिका, विभाग प्रशासक यांच्याकडे पाठवाव्यात. उमेदवारांचे उमेदवारी पत्रिका, विभाग प्रशासक यांच्याकडे पाठवाव्यात.

१०) लेखी परीक्षा - प्रवेशपत्र :-

- १०.१. जाहीरनाम नमूद पदांकरिता अर्ज केलेल्या लेखी परीक्षेकरिता पात्र ठरलेल्या उमेदवारांचे लेखी परीक्षेचे प्रवेशपत्र व सुचनापत्र www.pencindia.gov.in या संकेतस्थळावर दिनांक २१/०१/२०१४ रोजी दाखलवायत येतील. (अपलोड करण्यात येतील) उमेदवारांनी लेखी परीक्षा प्रवेशपत्र व सुचनापत्र स्वतः संकेतस्थळावरून काढून घ्यावे.
- १०.२. ज्या उमेदवारांचे लेखी परीक्षा प्रवेशपत्र व सुचनापत्र संकेत स्थळावरून उपलब्ध होणार नाहीत. त्यांनी दिनांक २१/०१/२०१४ पूर्वी ना. आयुक्त, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका यांचेकडे प्रवेशपत्र व सुचनापत्र मिळवतावायत अर्ज करावे. त्यांना प्रशासन विभाग, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका येथून लेखी परीक्षा प्रवेशपत्र व सुचनापत्र उपलब्ध करून देण्यात येईल.

११) मागासवर्गीय व समांतर आरक्षणाबाबत :-

- ११.१. महाराष्ट्र शासन, सामान्य प्रशासन विभाग, शासन परिपत्रक क्रमांक बीसीसी-२०१२/प्र.अ.३३२/१२/१६-ब, दिनांक १८/०५/२०१३ व शासन परिपत्रक क्रमांक बीसीसी-२०१२/प्र.अ.३३२/१२/१६-ब, दिनांक ३०/०७/२०१३ नुसार मागासवर्गीय प्रवर्गातील पदांसाठी अर्ज करणाऱ्या उमेदवारांनी त्यांच्या जातीचे सक्षम अधिकाऱ्यांनी दिलेले जात प्रमाणपत्र व जातवेधला प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक आहे. जातवेधला प्रमाणपत्र उपलब्ध नसल्यास उमेदवारांची अंतिम निवड झाल्यानंतर ६ महिन्यांच्या आत जात पडताळणी समितीने जात वेधला प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक राहिल. अन्यथा उमेदवारांची निवुक्ती रद्द केली जाईल.
- ११.२. महाराष्ट्र राज्य लोकसेवा आनुवंशिक जाती, अनुवंशिक जाती, निरनुवंशिक जाती (विमुक्त जाती) भटक्या जाती, विशेष मागास प्रवर्ग, इतर मागास प्रवर्ग यांच्यासाठी आरक्षण अधिनियम २००१ सन २००४ व महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ८६ अधिनियम महाराष्ट्र शासनाने दिनांक २५/०१/२००४ पासून अंमलात आणला आहे. त्यानुसार उन्नत व प्रगत गटाचे (क्रिमिनेअर) तत्त्व नि.अ.अ., म.अ.अ., म.अ.अ., म.अ.अ., इ.अ. व अग्नि वि.मा.प्र. यांना लागू आहे. या प्रवर्गातील उमेदवारांनी ते उन्नत/प्रगत गटात मोडत नसल्याचे दाखवण्याचे (नॉन क्रिमिनेअर) प्रमाणपत्र लेखी परीक्षा/मुलाखतीच्या वेळी सादर करणे आवश्यक राहिल. अन्यथा सदर उमेदवार आरक्षणाचा लाभ घेण्यास अपात्र ठरतील.
- ११.३. कुला प्रवर्ग, इतरमागास, विमुक्त जाती(अ), भटक्या जाती(क), भटक्या जाती(ड), भटक्या जाती(इ), विशेष मागास प्रवर्ग या प्रवर्गातील महिला आरक्षणाचा लाभ घेणाऱ्या उमेदवारांनी उन्नत व्यक्ती/गट (क्रिमिनेअर)मध्ये मोडत नसल्याबाबतचे शासनाने जाहीर केलेल्या सक्षम अधिकाऱ्यांचे चालू वर्षाचे (नॉन क्रिमिनेअर) प्रमाणपत्र लेखी परीक्षा व मुलाखतीच्या वेळी सादर करणे आवश्यक राहिल. अन्यथा सदर उमेदवार महिला आरक्षणाचा लाभ घेण्यास अपात्र ठरतील.

१२) लेखी परीक्षेचे स्वरूप :-

- १२.१. लेखी परीक्षा ही त्या पदाची शैक्षणिक बहिःता व पदाच्या कामाचे स्वरूप यांचेशी संबंधित राहिल. उपरोक्त पदांकरिता १८० गुणांची लेखी परीक्षा व २० गुणांची मौखिक परीक्षा घेण्यात येणार आहे.
- १२.२. लेखी परीक्षेची प्रश्नपत्रिका वस्तुनिष्ठ, बहुपर्यायी स्वरूपाची असेल. तसेच ओएमआर उत्तरपत्रिका स्वतंत्र देण्यात येईल. त्याचा नमुना संकेतस्थळावर ठेवणेत आला असून, उत्तरपत्रिकांची तपासणी ओएमआर मशीनवर करणेत येणार आहे.
- १२.३. समान गुण असणाऱ्या उमेदवारांचा गुणवत्ता क्रम, सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्र. प्रनिम/२००७/प्रकरणा क्र. ४६/७/१३ अ.दि. २७/०६/२००८ मधील मुद्दा क्र.६ मध्ये दिलेल्या निकषावर लावला जाईल.
- १२.४. गुणवत्ता यादीत अंतर्भाव होण्यासाठी उमेदवारांचे एकूण गुणांच्या ४५% गुण प्राप्त करणे आवश्यक आहे.

१३) निवड पध्दत :-

- १३.१. जाहीरनामामध्ये नमूद पदांकरिता उमेदवारांची निवड लेखी परीक्षा व मुलाखत या दोन्हीमध्ये मिळणाऱ्या एकूण गुणांच्या आधारे गुणानुक्रमे तयार केलेल्या यादीनुसार करण्यात येईल.

१४.१	शासन निर्णय क्र.११७/२०१६ दि. २७.०७.२०१६ नुसार मुलाखतीच्या वेळी मुलाखतीच्या वेळी...
१४.२	शासन निर्णय क्र.११७/२०१६ दि. २७.०७.२०१६, दि. २७.०७.२०१६, दि. २७.०७.२०१६ अंतर्गत शासन निर्णयानुसार उद्घोष पदाधारी अर्ज करणाऱ्या उमेदवारांनी गैरगळ श्रुताळाणी/बागदाबादकी शासनाने विहित केलेले प्रमाणपत्र निसुक्तीच्या दिनांकापासून एक वर्षाच्या आत प्राप्त करणे आवश्यक राहिल. अन्यथा त्यांची सेवा समाप्त होईल. शासन निर्णय माहिती तंत्रज्ञान(सा.प्र.वि) विभाग, शा.नि.क्र. मासस २०१२/प्र.क्र.२०१२/प्र.क्र.२७७/२९, दि. ०४/०२/२०१६ अन्वये शासनाने विहित केलेले संगणक अभ्यासक्रम/माहिती तंत्रज्ञानविषयक परीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या उमेदवारांना संगणक अर्हता परीक्षा उत्तीर्ण असल्याचे समजण्यात येईल.
१४.३	निव्वड शासलेल्या उमेदवारांना महाराष्ट्र शासन वित्त विभागाकडील शासन निर्णय क्र.१०५/वित्त-४, दि. २१/१०/२००५ नुसार मधील अंशदान निवृत्ती वेतन योजना म्हणजेच परिभाषित अंशदान निवृत्ती योजना (Defined contribution Pension System) लागू राहिल.
१४.४	दिनांक ०१/११/२००५ पूर्वी शासकीय/निमशासकीय सेवेत दाखल झालेल्या उमेदवारांची सदर पदासाठी निव्वड शासलेल्या संवर्षित शासकीय/निमशासकीय कार्यालयांनी, अशा उमेदवारांच्या सेवानिवृत्ती वेतन अंशदान (पेंशन कॉंट्रिब्युशन) व रजा वेतन अंशदान (सिव्ह सेंलरी कॉंट्रिब्युशन) ची रक्कम पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेकडे वर्ग केल्यास अशा कर्मचा-यांना महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तीवेतन) नियम १९८२ नुसार निवृत्तीवेतन योजना लागू राहिल.
१४.५	लेखी परीक्षेचे प्रवेशपत्र, लेखी परीक्षेचा निकाल, मुलाखतीचा दिनांक व निव्वड यादी पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या नोटीस बोर्डवर तसेच www.pmcindia.gov.in या वेबसाईटवर प्रसिध्द करण्यात येईल. याबाबत स्वतंत्र पत्र व्यवहार केला जाणार नाही याची उमेदवारांनी दक्षता घ्यावी.
१४.६	उमेदवारांनी यापूर्वी जरी त्यांचे नांव रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शक द्राकडे (नियोजन - कार्यालय /एकात्मिक आध्यायी प्रकल्प कार्यालय/जिल्हा सैनिक कार्यालय व जिल्हा सुतर्वसात कार्यालय येथे नोंदविले असेल व त्यांचे नावाची संबंधित कार्यालयांकडून शासन करणारा आसी असली, तरी त्यांची या पदाचा भरतीसाठी स्वतंत्रपणे Online अर्ज करणे आवश्यक आहे.
१४.७	महाराष्ट्र शासनाकडील आदेश क्र. एस.आर.व्ही -२०००/प्रक्र.१७/२०००/१२, दि. ०१/०७/२००५ अन्वये दि. २८/०३/२००६ च.राप्रतर जन्मादा आलेल्या मुलांची संख्या २ पेक्षा अधिक असल्यास संबंधित उमेदवारांच्या नेमणुकीसाठी विचार करण्यात येणार नाही. तसे विहित नियमात २.२.१००/- चे स्टॅम्प पेपरवर नोटलाईज केलेले प्रतिज्ञापत्र निसुक्तीच्या वेळी सादर करणे आवश्यक राहिल.
१४.८	निसामर्थ व्यक्ती(अपंग) व्यक्तीसाठी ठेवण्यात आलेल्या आरक्षणाचा लाभ मिळण्यासाठी मा.जिल्हा शल्य चिकित्सकांकडील निसामर्थ व्यक्ती(अपंग)चे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे. तसेच निसामर्थ व्यक्ती(अपंग) प्रमाण किमान ४०% असणे आवश्यक आहे.
१४.९	महिला उमेदवार विवाहित असल्यास विवाह नोंदणी प्रमाणपत्र किंवा नाबात बदल झाल्यासंबंधी अधिसूचित केलेल्या राजपत्राची साक्षात्कीत प्रत लेखी परीक्षा/मुलाखतीच्या वेळी सादर करणे आवश्यक आहे.
१४.१०	उमेदवारांने तो कोणत्या प्रवर्गातून अर्ज करीत आहे, त्याचा स्पष्ट उल्लेख अर्जात करावा. उमेदवारांकडे जात प्रमाणपत्र उपलब्ध नसल्यास अथवा उमेदवार ज्या मागासप्रवर्गातील आहे, त्या प्रवर्गासाठी प्रस्तुत भरतीमध्ये आरक्षित पदे नसल्यास, तो खुल्या प्रवर्गातून अर्ज करू इच्छित असेल तर त्याने अर्जामध्ये तसे स्पष्ट नमूद करणे आवश्यक आहे.
१४.११	पात्र उमेदवारांना मुलाखतीस बोलावल्यानंतर कागदपत्रे पडताळणीसाठी वीक्षणिक अर्हता, अनुभव, जाती प्रमाणपत्र, जातवैधता प्रमाणपत्र, नॉन क्रिमिनेअर प्रमाणपत्र, वयाबाबतचा पुरावा, अधिवास प्रमाणपत्र, महाराष्ट्र मेडीकल कॉमिशनकडील नोंदणी प्रमाणपत्र(अडध्याक्त नोंदणी तुतनीकरणासह) याबाबतची मूळ कागदपत्रे व त्याची प्रत्येकी एक साक्षात्कृत प्रतीसह उपस्थित राहणे आवश्यक आहे.
१४.१२	मुलाखतीसाठी पात्र उमेदवारांना मुलाखतीसाठी ठेवण्यात आलेल्या गुणांकरीता तपासाबाबत्या मूळ कागदपत्रांच्या अर्हतेत मूळ कागदपत्रांशिवाय आवश्यक असेल तसे प्रकरणांनिहाय छातीत कागदपत्रे तपासणी समितीकडून तपासले जातील.
	१. नाघात बदल झाल्याबाबतचे प्रमाणपत्र २. लोटे लुंडबाचे प्रमाणपत्र ३. संगणक अर्हता प्रमाणपत्र

- १४.१३ विना प्रक्रिया गुप्त राखिल्या गेले. निर्यात विनियमनर कोणत्याही भागी विकासातले प्रवेश अं मुलाखतीच्या वेळी दिलेली माहिती अथवा कायदपत्रे घोंगी सादर केल्याचे निंदा खरी माहिती दडवून टाकण्याचे निदर्शनास आल्यास त्या उमेदवाराची उमेदवारी/निवृत्ती कोणत्याही टप्प्यावर रद्द करण्यात येईल.
- १४.१४ उपरोक्त रिक्त पदांसाठी प्राप्त होणारे अर्ज विचारात घेऊन लेखी परीक्षा व मुलाखत घेण्यास येईल अथवा केवळ मुलाखती घेण्यास येतील, याची उमेदवारांनी नोंद घ्यावी.
- १४.१५ पाच उमेदवारांना लेखी परीक्षेसाठी/मुलाखतीसाठी स्वखर्चाने पाठे लागेल.
- १४.१६ सर्व वैद्यकीय अधिकाऱ्यांना शव विच्छेदन (Post Mortem) चे काम करावे लागेल.
- १४.१७ भरतीप्रक्रियेबाबतचे सर्व अधिकार महापालिका आयुक्त यांना असून कोणत्याही टप्प्यावर भरती स्थगित करण्याचे अधिकार आयुक्त यांना राबून ठेवले आहेत.

सही/-
(डॉ. श्रीकर परदेशी)

आयुक्त
पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका,
पिंपरी ४११०१८

सही/-

क्रमांक प्रशा/१/कावि/०३/२०१४
दिनांक ०४/०१/२०१४

सहाय्यक आयुक्त(प्रशासन)
पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका,
पिंपरी ४११०१८

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, पिंपरी ४११०१८
 जाहिरात क्रमांक - ४७३/२०१५

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या स्थायी आस्थापनेधील गट 'अ' संवर्गातील खाली नमूद केलेल्या संवर्गातील रिक्त पदे सरळतेना प्रयोगाने भरण्यासाठी, प्रस्तुत जाहिरातीत नमूद केलेल्या पदांची अर्हता व इतर बाबींची पूर्तता करणाऱ्या पात्र उमेदवारांकडून Online पध्दतीने www.pcmcincindia.gov.in या संकेत स्थळावर अर्ज मागविण्यात येत आहेत.
 १ अर्जांमध्ये चुकीची माहिती सादर करणाऱ्या उमेदवारांना सादर परीक्षेसाठी व पुढील सर्व निवडीसाठी अपात्र ठरविणेत येईल.

२ पदसंख्या, पे बॅन्ड, अर्हता व आरक्षण खालीलप्रमाणे :

सं. क्र.	पदाचे नाव	पे बॅन्ड व डेड वेतन	शैक्षणिक पात्रता व अनुभव	पदांची संख्या	साधारण आरक्षण	सामाजिक आरक्षण										
						मनु. जाती	मनु. जाती व मा. जाती	शि. जा. (श)	म.ज (म)	क.ज (क)	प.ज (प)	वि. जा. (वि)	ह. जा. (ह)	कुला		
१	कनिष्ठ अभियंता स्थापना	१२०००-३४८०० डेड पे ३,४४,०००	महाप्राचीन भाष्यशास्त्र विद्यापीठाकडील सहाय्यक अभियंता पदवी धारकासाठी १२०००-३४८०० डेड पे ३,४४,०००	५०	सर्व साधारण आरक्षण	४	२	-	१	२	२	१	४	४		
					प्रकल्पप्रवर्तक	-	-	-	-	-	-	-	-	१	१	
					मासिक	१	-	-	१	-	-	-	-	२	२	
					दीनिक											
					महिना	३	१	-	१	१	१	-	-	५	५	
					शेवट	-	-	-	-	-	-	-	-	१	१	
					संरक्षणीय कर्मचारी	१	-	-	-	-	-	-	-	२	२	
					एकूण	५	३	-	२	५	३	१	१	१५	१५	
						आयुक्त परिषदक. सामान्य प्रशासन विभाग न्यून-२००५/स.न्यूनक-२०१३ (भाग ३) १-१६-व दिनांक १६/१०/२०१० नुसार, उपरोक्त ५१ रिक्त पदांमध्ये अर्जण Partially Sighted प्रकारासाठी २ पदे व अर्जण Partially-Deaf प्रकारासाठी २ पदे आरक्षित.										
२	स्थापना अभियंता सहाय्यक	५२०००-२०२००० डेड पे ६,२८,०००	१. एम.एच.सी. पास, साधनसाध्य औद्योगिक प्रशासन क्षेत्र अथवा सांख्यिकीतील स्थापना सहाय्यक (मिन्कील इन्व्हेन्चरिअल अभियंता) कोर्स संपूर्ण, २. कामाचा २ वर्षांचा अनुभव.	८३	सर्व साधारण आरक्षण	३	२	२	१	१	२	२	५	५		
					प्रकल्पप्रवर्तक	-	-	-	-	-	-	-	-	१	१	
					मासिक	२	१	-	-	१	-	-	-	२	२	
					दीनिक											
					महिना	४	२	१	-	२	१	१	५	१०	१०	
					शेवट	१	-	-	-	-	-	-	-	१	१	
					संरक्षणीय कर्मचारी	१	१	-	-	१	-	-	-	२	२	
					एकूण	१२	६	३	१	५	३	१	१६	३४	३४	
३	सहोदर	५२०००-२०२००० डेड पे २,८०,०००	१. एम.एच.सी. परीक्षा किंवा सहाय्यक परीक्षा उत्तीर्ण, २. शासनसाध्य सांख्यिकीतील सहोदर कोर्स उत्तीर्ण असण्याबाबत वे प्रमाणपत्र सादर करणे.	०३	सर्व साधारण आरक्षण	१	१	-	-	-	-	-	-	-	-	
					एकूण	१	१	-	-	-	-	-	-	-	-	

- २.१ वरील प्रवर्गानिहाय आरक्षणाच्या पदसंख्येत बदल होण्याची शक्यता असून त्याबाबतचे सर्व अधिकार आयुक्त, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका यांना राहतील.
- २.२ समान्तर आरक्षणाबाबत सामान्य प्रशासन विभागाकडील परिपत्रक क्र.एस.आर.व्ही-१०१२/प्र.क.१६/१२/१६ अ, दिनांक १३/०८/२०१४ अन्वये आणि सद्रतार शासनाचे या संदर्भात केलेले निर्णमित केलेल्या आदेशानुसार कार्यवाही करण्यात येईल.
३. यथोपरोक्त :-
- ३.१ उपरोक्त पदांसाठी सर्व प्रवर्गातील उमेदवारांचे वय जाहिरातीचे दिनांकाने किमान १८ वर्षे पूर्ण असणे आवश्यक राहिल. मुख्य प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी कमाल वयोमर्यादा ३२ वर्षे व मागास प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी ३८ वर्षे ठरविली राहिल.

- ३.३ वार्ड/सैनिकीसाठी स्थानिक सैनिकी सेवेत व्यतित केलेला श्राव्ह क्रायावधी या त्यांच्या तयारपत्र वजा करणारा पेट्रोल क्षेत्रात स्थानिक व मातस यंत्रणेस देित ३ वर्षांची संवत्त राहिल.
- ३.४ स्वतंत्र सैनिकांचे राज्य अगत्यात वगानी कर्माज करिता ४५ व परबीधनपदवितरणात अंशकालीन उमेदवारा असल्यास वगानी कर्माज मातस ४६ वर्षे राहिल खेळातु यांच्यासाठी कर्माज करणेभावीत ५ वर्षांपर्यंत शिथिल प्रररपत्र राईत.
- ३.५ उच्च व प्रगत मातसमध्ये भोरणात शिथिल जाती (अ), भद्रका जाती (ब), भद्रका जाती (क), भद्रका जाती (द) शिथिल मातस प्रवर्ग किंवा इतर मातस प्रवर्गातील उमेदवारांना कर्माजदिवीत संवत्ती, शुल्काभावीत संवत्तीसह कोणत्याही संवत्तीस पात्र संवत्त जाणार नाही.
- ३.६ पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या कर्मचा-यांना वगानी अट लागू राहणार नाही.

४. परीक्षा शुल्क :-

- ४.१ अमातस उमेदवारासाठी र.रु.३००/- मातस उमेदवारासाठी १५०/- उमेदवारांनी वरीलप्रमाणे परीक्षा शुल्क अत्युक्त, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका पिंपरी यांचे नावे बँके ऑफ बडोवाच्या कोणत्याही शाखेत, संबधित बँकेच्या कामकाजाच्या वेळेनुसार टाते रु. ३१०६०२००००००८७ वर विहित चलनाद्वारे भरणे आवश्यक आहे. चलनाची नमुना प्रत महापालिकेच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.
५. अर्ज करणेची पध्दत :-
- ५.१ Online अर्ज स्वीकारण्याचा कालावधी दि.०२/०२/२०१५ रोजी सकाळी १०.०० वा. पासून ते दि. १६/०२/२०१५ रोजी सायं. ५.४५ वा. पर्यंत राहिल. अर्ज फक्त www.pcmcindia.gov.in या महापालिकेच्या संकेत स्थळावर ऑनलाईन पध्दतीने स्वीकारणेत येतील इतर कोणत्याही प्रकारे अर्ज स्वीकारले जाणार नाहीत.
- ५.२ सेवायोजन कार्यालय, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प जिल्हा सैनिक मंडळाकडून, प्राप्त होणा-या उमेदवारांची यादी महापालिकेच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करणेत येईल, सदर उमेदवारांनीही www.pcmcindia.gov.in या संकेत स्थळावर वरील मुदतीत ऑनलाईन पध्दतीने अर्ज सादर करणे आवश्यक आहे. इतर कोणत्याही प्रकारे अर्ज स्वीकारले जाणार नाहीत.

ऑनलाईन पध्दतीने अर्ज करण्याबाबतच्या व इतर सर्वसाधारण-सूचना महापालिकेच्या www.pcmcindia.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत, त्यांचे उमेदवारांना काळजीपूर्वक अवलोकन करून अर्ज करावेत.

सही

आयुक्त

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका
पिंपरी १८

क्रमांक प्रशासन/३/कावि/ ७३ /२०१५
दिनांक ३१/१/२०१५.

सहायिक आयुक्त (प्रशासन)
पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका
पिंपरी १८

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका,

पिंपरी ४११०१८.

बाहिरात क्रमांक - २३१/२०१५

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या स्वाधीन आयातपणेरीत गट 'अ' ते 'ड' मधील खाली नमुद केलेल्या संवर्गातील रिक्त पदे सरळसेवा प्रवेशाने भरण्यासाठी, प्रस्तुत जाहिरातीत नमुद केलेल्या पदांची शैक्षणिक अर्हता व इतर बाबींची पूर्तता करण्याच्या साबळ उमेदवारांकडून Online पध्दतीने www.pmcindia.gov.in या संकेत स्थळावर अर्ज मागविण्यात येत आहेत. अर्जमधे बुकीची माहिती सादर करणाऱ्या उमेदवारांना सादर परीक्षेसाठी व पुढील सर्व निवडीसाठी अपात्र ठरविणारे येईल. पदसंख्या, वेतनधेणी व आरक्षण खालीलप्रमाणे :-

गट 'अ' मधील पदे :-

क्र.	पदनाम	वेतनधेणी (पे.बँड व ग्रेड पे.र.ह.)	पदसंख्या	आरक्षण
१.	अपिपरीग तज्ञ	१५६००-३९१०० ग्रेड पे १६००	०२	अ.जाती - १ खुला - १
२.	भूततज्ञ	१५६००-३९१०० ग्रेड पे १६००	०१	अ.जाती - १
३.	सर्जन	१५६००-३९१०० ग्रेड पे १६००	०२	अ.जाती १ खुला १
४.	फिजिथियन	१५६००-३९१०० ग्रेड पे १६००	०३	अ.जाती १ खुला २
५.	अग्नि-न्याय-पसा तज्ञ	१५६००-३९१०० ग्रेड पे १६००	०२	अ.जाती १ खुला १
६.	डॉ. किरण शास्त्रज्ञ	१५६००-३९१०० ग्रेड पे १६००	०१	खुला १

गट 'ब' मधील पदे :-

क्र.	पदनाम	वेतनधेणी (पे.बँड व ग्रेड पे.र.ह.)	पदसंख्या	आरक्षण
१.	वैद्यकीय अधिकाारी	१५६००-३९१०० ग्रेड पे ५४००	१४	अ.जाती २ अनु. जाती २ म.अ.क. १ वि.सा.प. १ इ.मा.अ. १ खुला ७ - पैकी २ महिला

वैद्यकीय अधिकाारी एकूण १४ रिक्त पदांमध्ये २ पदे अपंग(असिपब्लंग)(One leg) प्रवर्गासाठी आरक्षित आहेत. सादर पदे सामान्य प्रशासन विभाग न्याय-२००/अ/स.न्या.क्र.१०३(भाग ३) / १६-अ, दि. १५/१०/२००७ मधील तरतुदीप्रमाणे भरण्यात येतील.

गट 'क' मधील पदे :-

क्र.	पदनाम आणि वेतनधेणी (पे.बँड व ग्रेड पे.र.ह.)	पद संख्या	समांतर आरक्षण	सामायिक आरक्षण											
				अनु. जा ती	अनु. जा ती	वि. जा (अ)	म.अ (क)	म.अ (क)	म.अ (क)	वि. मा प्र	इ. मा प्र	खुला			
१	आरोग्य निरीक्षक १३००-३४८०० ग्रेड पे.र.ह. ४२००	१३	सर्व साधारण आरक्षण	०१	०१	--	--	०१	०१	--	०२	०३			
			भावी सैनिक	--	--	--	--	--	--	--	--	०१			
			महिला	--	--	--	--	--	--	--	--	०२			
			अंधावाली ग	--	--	--	--	--	--	--	--	०१			
			जर्मेबारी	--	--	--	--	--	--	--	--	०१			
			पुरुष	०१	०१	--	--	०१	०१	--	०२	०७			
			सातत परिपक्व सामान्य प्रशासन विभाग न्याय-२००/अ/स.न्या.क्र.१०३(भाग ३) / १६-अ, दि. १५/१०/२००७ नुसार, उपरोक्त १३ रिक्त पदांमध्ये अल्पदृष्टी (Low vision) प्रकारासाठी १ पद व असिपब्लंग (One leg) किंवा One Arm प्रकारासाठी १ पद आरक्षित.												
२	ज्येष्ठ हेल्प नस १३००-३४८०० ग्रेड पे.र.ह. ४४००	०१	सर्व साधारण आरक्षण	०१	--	--	--	--	--	--	--	०३			

क्र.सं.	प्रदानात आणि वेतनश्रेणी (रे वेड व ग्रेड पे र.र.)	पद संख्या	समांतर आरक्षण	सामाजिक आरक्षण									
				अनुजाती	अनुजमाती	विजा (क)	भ.ज (ब)	भ.ज (क)	भ.ज (द)	विभा प्र	व मा	कुला	
३	स्टाफरूम १३००-३४८०० ग्रेड पे रु.४३००	२५	सर्व साधारण आरक्षण	०१	०२	--	--	--	०१	--	०३	०६	
			प्रकल्प स्तर	--	--	--	--	--	--	--	--	०१	
			भावी नैतिक	--	--	--	--	--	--	--	--	०३	
			महिला	--	०१	--	--	--	--	--	०१	०५	
			पुरुष	--	--	--	--	--	--	--	--	०१	
			अंधश्रमिक	--	--	--	--	--	--	--	--	०१	
			एकुल	०१	०३	--	--	--	०१	--	०३	१७	
शासन परिषदक सामान्य प्रशासन विभाग न्याय-२००७/स.न्या.प्र.अ. १०३ (भाग ३) / १६-अ, वि. १४/१०/२००७ सुसार, उपरोक्त २५ रिक्त पदांमध्ये अस्तिव्यंज (One leg) प्रभारसाठी ८ पदे आरक्षित.													
४	संनिध अभियंता (विद्युत) पदविकाधारक- १३००-३४८०० ग्रेड पे रु.४६०० पदवीधर- ११००-३४८०० ग्रेड पे ४६००	०४	सर्व साधारण आरक्षण	--	०१	--	--	--	--	--	--	०२	
			महिला	--	--	--	--	--	--	--	--	०१	
			एकुल	--	०१	--	--	--	--	--	--	०३	
५	वीजतंत्री ५२००-२०२०० ग्रेड पे रु.२८००	०७	सर्व साधारण आरक्षण	०२	०२	--	--	--	--	--	--	०१	
६	वायव्यद ५२००-२०२०० ग्रेड पे २४००	१०	सर्व साधारण आरक्षण	०१	०२	--	०२	--	--	--	--	०२	
७	सब-डीबीसर १३००-३४८०० ग्रेड पे ४२००	०१	सर्व साधारण आरक्षण	--	--	--	--	--	--	--	--	०१	
घट 'ड' मधील पदे :-													
क्र.सं.	प्रदानात आणि वेतनश्रेणी (रे वेड व ग्रेड पे र.र.)	पद संख्या	समांतर आरक्षण	सामाजिक आरक्षण									
				अनुजाती	अनुजमाती	विजा (क)	भ.ज (ब)	भ.ज (क)	भ.ज (द)	विभा प्र	व मा	कुला	
१	फावरूम ५२००-२०२०० ग्रेड पे १९००	१५	सर्व साधारण आरक्षण	--	०३	०१	--	--	०१	०१	--	०७	
			भावी नैतिक	--	०१	--	--	--	--	--	--	०१	
			एकुल	--	०४	०१	--	--	०१	०१	--	०८	

१. वरील प्रवर्गनिहाय पदसंख्या व आरक्षण यामध्ये बदल होण्याची संक्यता असून त्याबाबतचे सर्व अधिकार मा. आयुक्त, पिंपरी विंचवड महानगरपालिका, पिंपरी १८ यांना राहतील.
२. समांतर आरक्षणामात्र सामान्य प्रशासन विभागातील परिषदक ज.एम.आर.व्ही-१०१२/प्र.अ.१६/१२/१६. ज. दि.१३/०८/२०१४ अन्वये आणि तद्वत शाखाने या संदर्भात वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या अदेशानुसार कार्यवाही करण्यात येईल.
३. न्योनमर्चा :-
  १. उपरोक्त घट 'अ' व 'ब' मधील पदांसाठी सर्व प्रवर्गातील उमेदवारांचे वय अहिरातीच्या दिन/कास किमान १८ वर्षे पूर्ण असणे आवश्यक राहतील. 'वैशकीय-असिकरी' पदांसाठी कमाल वयोनमर्चा खुला प्रवर्गासाठी ३३ वर्षे तर मागास प्रवर्गासाठी ३८ वर्षे राहिल तर अश्विरोध राज, भूतलज, दर्शन, फिजिशियन, काग-जाक-पत्ता राज, ध-किरण बाबल या पदांसाठी अर्ज करणा-या खुला प्रवर्गातील उमेदवारासाठी कमाल वयोनमर्चा ३८ वर्षे व मागास प्रवर्गातील उमेदवारासाठी ४३ वर्षे राहिल.

- ३.२. उपरोक्त गट 'क' व 'ड' मधील पदांसाठी सर्व प्रवर्गातील उमेदवारांचे वय सत्रावाराचीन्हा दिनांकव्य निमताने १८ वर्षे पूर्ण असणे आवश्यक राहिल. तसेच खुब्या प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी कमाल वयोमर्यादा ३३ वर्षे व मागास प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी ३८ वर्षे ठरवी राहिल. त्याचप्रमाणे गट 'क' मधील स्टाफनर्स या पदांकरिता सर्व जातीन्हा प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी कमाल वयोमर्यादा ३८ वर्षे राहिल.
- ३.३ प्रकल्पप्रारंभ/सुरुवात व ति सुरुवात करताना (अर्ज) उमेदवारांना कमाल वयोमर्यादा ४५ वर्षे ठरवी राहिल.
- ३.४ माजी सैनिकांसाठी त्यांनी सैनिकी सेवेत व्यतित केलेला अखंड काळावधी हा त्यांच्या बचावत बळा अर्जात घेईल. तसेच त्यांना कमाल वयोमर्यादा ३ वर्षांची सवलत राहिल.
- ३.५ स्वातंत्र्य सैनिकांचे माध्य अस्तव्यास घ्याची कमाल मर्यादा ४५ व पदवीधरांपदेनिकांकरक अंतर्भागीत उमेदवार लढव्यात घ्याची कमाल मर्यादा ४५ वर्षे राहिल. छेळाडू यांच्यासाठी कमाल वयोमर्यादा ५ वर्षांपर्यंत शिथिल करण्यात येईल.
- ३.६ उच्च व प्रगत पदांमध्ये मोठ्याच्या विमुक्त जाती (अ), गटव्यत जायती (क), भालक्या जायती (ख), गटव्यत जायती (ड), विशेष मागास प्रवर्ग व इतर भागासप्रवर्गातील उमेदवारांना वयोमर्यादातील सवलती, शुल्काभाधीत सवलतीसह कोपण्याही सवलतीस पाव लागजे लागार नाही.
- ३.७ विपरी विचवड महानगरपालिकेच्या कर्मचाऱ्यांना वयाची अट लागू राहणार नाही.

४. वैयक्तिक अर्हाता :-

- ४.१ गट 'अ' मधील पदांकरिताची वैयक्तिक अर्हाता
  - १. अस्थिरोग तज्ञ- (१)मान्यताप्राप्त विद्यापीठाकडील MBBS व अस्थिरोग विषयातील एम.एन.डी पदवी किंवा पदविका असणे आवश्यक. (२)शासनाधीन/निमशासनाधीन/शासनी रुग्णालयातील अस्थिरोग विषयातील ५ वर्षांचा अनुभव. (३)महाराष्ट्र मेडीकल कॉलेज कडील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.
  - २.सूलतज्ञ-(१) मान्यताप्राप्त विद्यापीठाकडील MBBS आणि एम.डी. Anaesthesia परीक्षा किंवा Anaesthesia पदविका उत्तीर्ण-(२)०५ वर्षांचा अनुभव. (३)महाराष्ट्र मेडीकल कॉलेज कडील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.
  - ३.सर्जन- (१)मान्यताप्राप्त विद्यापीठाकडील एम.डी (जनरल सर्जरी)/एम.एन.एन. परिक्षा उत्तीर्ण असणे आवश्यक. (२)जनरल सर्जरी कामाचा किमान ०५ वर्षांचा अनुभव. (३)महाराष्ट्र मेडीकल कॉलेज कडील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.
  - ४.फिजिशियन-(१)मान्यताप्राप्त विद्यापीठाकडील General Medicine विषयातील एम.डी. परीक्षा उत्तीर्ण.(२)०५ वर्षांचा अनुभव. (३)महाराष्ट्र मेडीकल कॉलेज कडील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.
  - ५.रुग्ण-न्याय-पसा तज्ञ- (१)शासनमान्य संस्थेकडील E.N.T. विषयातील MD. परीक्षा किंवा पदविका उत्तीर्ण. (२)०५ वर्षांचा अनुभव. (३)महाराष्ट्र मेडीकल कॉलेज कडील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.
  - ६.किरण शास्त्रज्ञ- (१)मान्यताप्राप्त विद्यापीठा कडील Radiology विषयातील एम.डी परीक्षा किंवा DMRD उत्तीर्ण असणे आवश्यक. (२)किमान ०५ वर्षांचा अनुभव. (३)महाराष्ट्र मेडीकल कॉलेज कडील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.
- ४.२ गट 'क' मधील पदांकरिताची वैयक्तिक अर्हाता
  - १.सैद्यकीय अभियंतारी- (१)मान्यता प्राप्त विद्यापीठाची एम.डी.बी.ए. पदवी परीक्षा उत्तीर्ण व स्टंटशिप पूर्ण केलेली असणे आवश्यक. (२) राज्य मेडीकल कॉलेज कडील रजिस्ट्रेशन आवश्यक.
- ४.३ गट 'क' मधील पदांकरिताची वैयक्तिक अर्हाता
  - १.आरोग्य निरीक्षक - (१)एम.एन.डी उत्तीर्ण. (२)शासनमान्य संस्थेकडील आरोग्य निरीक्षक कोर्स उत्तीर्ण.
  - २.पब्लिक हेल्थ नर्स - (१)नर्स विद्यापीठा किंवा पब्लिक हेल्थ नर्सिंग मधील प्रमाणपत्र धारक किंवा भारतीय नर्सिंग कॉलेजने मान्यता दिलेली बी.एस्.सी नर्सिंग पदवी असणे आवश्यक. (२) महाराष्ट्र नर्सिंग कॉलेजकडील नोंदणी आवश्यक.
  - ३. स्टाफनर्स - (१)बी.एस्.सी नर्सिंग असवा सी.पी.एन.ए / जी.एन.एन शिक्षणक्रम उत्तीर्ण असणे आवश्यक. (२)महाराष्ट्र नर्सिंग कॉलेज कडील नोंदणी आवश्यक.
  - ४.कनिष्ठ अभियंता(विद्युत) - (१)मान्यताप्राप्त विद्यापीठाची विद्युत अभियंत्रिकी शाखेची पदवी(बी.ई.) असवा पदविका(डी.ई.ई.)
  - ५. कॅम्ब्रिज - (१)एम.एस्.सी. परीक्षा उत्तीर्ण. (२) शासनमान्य संस्थेकडील गीजटरी कोर्स उत्तीर्ण. (३)गवर्नमन कामाचा ०५ वर्षे अनुभव. (४)एम.सी.टी.व्ही.टी. प्रमाणपत्र धारण करणाऱ्या उमेदवारांस प्राधान्य
  - ६.वाचरमन - (१)एम.एस्.सी. परीक्षा उत्तीर्ण. (२)महाराष्ट्र शासनमान्य औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेकडील वाचरमन कोर्स उत्तीर्ण असल्याबाबतचे प्रमाणपत्र आवश्यक.
  - ७.सब ऑफीसर- (१)राष्ट्रीय अभियंताप सेवा महाविद्यालय नागपूर यांचेकडील टाव-ऑफीसर परीक्षा उत्तीर्ण. (२)अभियंताप कामाचा ३ वर्षांचा अनुभव
- ४.४ गट 'ड' मधील पदांकरिताची वैयक्तिक अर्हाता
  - १.वाचरमन - (१)एम.एस्.सी. परीक्षा उत्तीर्ण. (२)राज्यशासनाच्या राज्य अभियंताप प्रशिक्षण केंद्राचा अभियंतापक प्रशिक्षण पाठ्यक्रम पूर्ण केलेला असवा.

५. परीक्षा शुल्क :-

- ५.१ अनायास उमेदवारांसाठी रु.६,३००/- आणि मागास उमेदवारांसाठी १५००/-, उमेदवारांनी सरीतप्रमाणे परीक्षा शुल्क घ्या. अनुभव, विपरी विचवड महानगरपालिका, विपरी यांचे मागे दिलेले नैसर्गिक नोंदशाच्या कोषासाठी सावेत. संतुष्टित संकेत्या कामकाजाच्या वेळोवेळार खाते क्र. ३१०६०२००००००८७ जर बिहील चलनाद्वारे जरणे आवश्यक आहे. चलनाची नमुना प्रत महापालिकेच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.

१. अर्ज करणेचा पध्दत :-

- १.१ Online अर्ज स्वीकारण्याचा मासिकेची दि.२८/०७/२०१५ रोजी मर्यादी १०.०० वा लागू नसेल. २०१५ रोजी सार्व. ५.४५ वा.पत्रे राहिल, अर्ज फक्त www.pcmcindia.gov.in या म्हापालिकेच्या संकेतस्थळावर ऑनलाईन पध्दतीने स्वीकारणेत येतील. इतर कोणत्याही प्रकारे अर्ज स्वीकारले जाणार नाहीत.
- १.२ सेवासौजन भाव्यांवर, एकात्मिक अधिवासी विकास प्रकल्प, शिल्प शैलिक मंडळाकडून, उमेदवारांच्या बाळा प्राप्त झाल्यास म्हापालिकेच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करणेत येतील, तसे उमेदवारांमधी www.pcmcindia.gov.in या संकेतस्थळावर वरील मुदतीत ऑनलाईन पध्दतीने अर्ज सादर करणे आवश्यक आहे. इतर कोणत्याही प्रकारे अर्ज स्वीकारले जाणार नाहीत.

ऑनलाईन पध्दतीने अर्ज करण्याबाबतच्या व इतर सर्वसाधारण सूचना म्हापालिकेच्या www.pcmcindia.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत, त्यांचे उमेदवारांनी काळजीपूर्वक अवलोकन करून अर्ज करावेत.

सही-

आयुक्त

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका
पिंपरी १८क्रमांक प्रशा/१/कावि/२०१५
दिनांक २७/०७/२०१५.

सहायक आयुक्त (प्रशासन)
पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका
पिंपरी १८

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, पिंपरी-१८८
 मनपाच्या महसुली उत्पन्न व बांधील खर्च
 २०१७-१८ प्रमाणे पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका तरतूद नं. १८१, १८२

अ.क्र.	वर्ग/विवरण	सन २०१७-१८ च्या वर्षाचा जपसकीस तरतूद
अ	महसुली उत्पन्न	१७५१.३०
	बजा - आमचीस जनदान	१५.५०
	एकूण रक्कम रुपये	१७६६.८०
ब	बजा - बांधील खर्च	
१	कर्मचारी पगार व इतर (श्रद्धाजपक अ, प व क)	६९०.६८
२	शिक्षण मंडळ हिस्सा	६१.३९
३	वृत्त नवर्धन निधी	६.०४
४	मेवा नियुक्ती वेतन निधी	३३.७५
५	भूमी संपादन निधी	३७.००
६	पाणीपुरवठा जलनि. मारण बांडवली खर्च	०५८.९३
७	शाहत धमारा निधी	५.००
८	पी.एम.पी.एम.एन उच्चल व वेतन प्रतिपूर्ती	२५.००
९	बाहत खरेदी	२.२०
१०	कर्ज निवारणनिधी	१०.००
	एकूण बांधील खर्च	११२९.९९
	बांधील खर्च बजा जाता महसुली उत्पन्न	६८५.७६
	५% रक्कम रुपये	३४.२८
	महसुली तरतूद	२४.६५

मुख्यलेखापाल
 पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका
 पिंपरी - १८

पिंपरी विध्वंसक महानगरपालिका, नागरवस्ती विकास योजना विभाग, पिंपरी - 18
महिला व बाल-कल्याण योजना
महिलांसाठी योजना या मेळाशिर्षा अंतर्गत माहे सन 2012-13 ते 2014-2015 अखेर झालेला प्रत्यक्ष खर्च

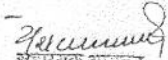
अ. क्र.	योजनेचे नाव	महानगरपालिका	महानगरपालिका	महानगरपालिका
		उत्पन्नातील बांधील खर्च बजा जाता महसुली उत्पन्न रकम रु. 685.76 (कोटी)	उत्पन्नातील बांधील खर्च बजा जाता महसुली उत्पन्न रकम रु. 521.84 (कोटी)	उत्पन्नातील बांधील खर्च बजा जाता महसुली उत्पन्न रकम रु. 651.00 (कोटी)
		5% येणारी रकम रु. 34.28 (कोटी)	5% येणारी रकम रु. 26.09 (कोटी)	5% येणारी रकम रु. 32.55 (कोटी)
		लेखा विभागाने दिलेली तरतूद - र.रु. 24.65 (कोटी)	लेखा विभागाने दिलेली तरतूद - र.रु. 32.44 (कोटी)	लेखा विभागाने दिलेली तरतूद - र.रु. 29.46 (कोटी)
		5% रकमेची तरतूदीची टक्केवारी 71.90%	5% रकमेची तरतूदीची टक्केवारी 124.33%	5% रकमेची तरतूदीची टक्केवारी 90.50%
		सन 2012-13 तरतूद र. रु. 24.65,49,000/-	सन 2013-14 तरतूद र. रु. 32.44,00,000/-	सन 2014-15 तरतूद र. रु. 29.45,50,000/-
		खर्च	खर्च	खर्च
1	मोफत शिबणयंत्र वाटप	21200000	22743759	11153554
2	MSCIT संगणक प्रशिक्षण	1639940	2039602	4395895
3	मूर्तीना मोफत सायकल	689634	0	0
4	तांत्रिक प्रशिक्षणासाठी अर्थसहाय्य	324000	0	112500
5	स्वयंरोजगारासाठी विविध व्यवसाय प्रशिक्षण	81384186	59432344	145742085
6	महिला बचतगट अर्थसहाय्य	3315000	0	11140000
7	मुर्तीना पुणेबाबाटीसाठी धाजगी विकास फी	96000	15000	351000
8	समाजसेवीकांना सावित्रीबाई फुले पुरस्कार	0	20000	15000
9	युवतींना परदेशातील उच्चशिक्षण व प्रशिक्षणासाठी अर्थसहाय्य	900000	210000	1400000
10	युवतींना ह. 12 वी नंतरचे उच्च शिक्षणासाठी अर्थसहाय्य	330000	187500	682500
11	संगपदेशन केंद्र	84000	126000	84000
12	आटवडा बाजार / कृषी प्रदर्शन	94627	0	0
13	विधवा / पदस्फोटीत महिलांना अर्थसहाय्य	30000	9138000	16476000
14	जागतिक महिला दिन	62600	0	190250
15	पवनघडी कार्यक्रमाचा खर्च	47600	8578155	4884215
16	बचतगट संकलन व डेटा एंटी	0	0	98521
17	जलनी शिक्ष सरसा योजना	0	1404962	1461355
18	पहिली मुलगी असताना अथवा दुसरी मुलगी असताना दुसरे अपत्य झाल्यास कुटुंबनियोजन शक्क्रिया करणा-या महिलांस अर्थसहाय्य	20000	655000	1715000
19	मुलगी दत्तक घेणा-या महिलांस अर्थसहाय्य	90000	0	160000
20	सर्वर्ण जयंती प्रेक्षा भाडे	15472	14400	0
21	बाळंतविडा कपडे खरेदी	664200	716280	0
	एकूण -	110987259	105281002	200061875
	खर्च टक्केवारी	45.01%	32.45%	67.92%

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका पिंपरी-१८

भूमि आणि जिंदगी विभाग

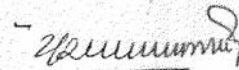
विषय- मनपा अंतर्गत भाजी मंडई/मच्छी मार्केट/मटण मार्केट गाळे

अ.क्र.	मच्छी मार्केट/मटण मार्केट / भाजी मंडईचे नांव	एकूण गाळे
1	खंडेराया भाजी मंडई, आकुर्डी	105
2	गांधी पेठ, चिंचवड भाजी मंडई	48
3	डांगे चौक भाजी मंडई मच्छी /मटण मार्केट गाळे	30
4	पिंपरी ,लालबहादुर शास्त्री भाजी मंडई	180
5	पिंपरी भाजी मंडईलगत २२ ओटे	27
6	भोसरी भाजी मंडई	173
7	चिखली भाजी मंडई	139
8	प्र.२८ मासुळकर कॉलनी भाजी मंडई	60
9	नाल्यावरील भाजी मंडई आकुर्डी	51
10	रामनगर भाजी मंडई	36
11	राजीव गांधी भाजी मंडई ,सांगवी.	76
12	संत सावता माळी भाजी मंडई ,तपोवन, पिंपरीगाव	28
13	धावडे वस्ती भाजी मंडई, भोसरी	40
14	से.नं२२ भाजी मंडई ओटा स्कीम	22
15	चिंचवड मच्छी मार्केट	11
16	पिंपरीनगर मच्छी मार्केट	22
17	भोसरी मच्छी मार्केट	08
18	मासुळकर कॉलनी मच्छी मार्केट	08
19	पिंपरीनगर मटणमार्केट	11
20	पिंपरीनगर बीफ मार्फेट	48
	एकूण	1118

 सहाय्यक आयुक्त
 भूमि आणि जिंदगी विभाग
 पि. चि. म. न. पा

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, पिंपरी, पुणे - 411018
 व्यापारी संकुल व गाळे माहिती गोषवारा
 व्यापार संकुल गोषवारा

अ.क्र.	व्यापार संकुलाचे नांव	एकूण गाळे
1	से.क्र २६, श्री.छत्रपती शिवाजी महाराज जलतरण तलाव इमारत	20
2	से.क्र २८, संत ज्ञानेश्वर व्यापार संकुल	32
3	कै. पांडुरंग काळमोर समागृह	24
4	संत तुकाराम व्यापार संकुल	107
5	से.नं.२३, चाहनुक नगरी व्यापार संकुल	34
6	आकुडी दवाखाना इमारतीतील गाळे	1
7	आकडी रिटेल मार्केट	1
8	अजंठा नगर श्रेणीवाढ योजना दुकान गाळे	18
9	स.न.७७ते७९ मुकाई चौक BRT बस टर्मिनल मधील व्यापारी गाळे	7
10	पिंपरी भाजी मंडई १ ला मजला	146
11	चिंचवड चाफेकर चौक शाळा इमारतीमधील व्यापारी गाळे	14
12	थेरगांव उद्यानातील फुड स्टॉल	8
13	संत तुकाराम नगर स्टेडिअम खालील गाळे	36
14	संत तुकाराम नगर गोल मार्केट	113
15	सांगवी शाळा इमारत व्यापारी गाळे	5
16	सांगवी व्यापारी संकुल	13
17	करसंकलन इमारत व्यापारी गाळे	8
18	सांगवी रिअल इस्टेट व्यापारी गाळे	8
19	लोखंडे कामगार भवन इमारत	5
20	सांगवी स.नं.6 आरक्षण क्र.324 उद्यानातील फुड स्टॉल	3
21	पिंपरी वाघेरे व्यापार संकुल, नवमहाराष्ट्र शाळेजवळ	13
22	पिंपळे गुरुव फुड स्टॉल	9
23	पिंपळे लिलख व्यापार संकुल	12
24	पिंपरी ओव्हरब्रीज खालील गाळे	38
25	पिंपरी वाघेरे व्यापार संकुल, अशोक टॉकीजजवळ	6
26	संत ज्ञानेश्वर व्यापार संकुल	29
27	स.नं.भोसरी दुकान गाळे	14
28	चिखली सन. ११८१ मनपा शाळा इमारतीतील गाळे	7
	एकूण	731

 सहाय्यक आयुक्त
 भूमि आणि जिवगी विभाग
 पि. चि. न. न. पा

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, पिंपरी-१८

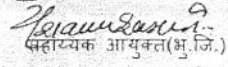
भूमि आणि जिदगी विभाग

विषय- मनपा अंतर्गत भाजी मंडई/मच्छी मार्केट/मटण मार्केट, गाळे

अ.क्र.	भाजी मंडई/मच्छी मार्केट/मटण मार्केट गाळे	एकूण गाळे	महिलांना वितरित करण्यात आलेले गाळे
1	खडेराया भाजी मंडई, आकुर्डी	105	30
2	गांधी पेठ, चिंचवड भाजी मंडई	48	21
3	डांगे चौक भाजी मंडई मच्छी /मटण मार्केट गाळे	30	8
4	पिंपरी, लालबहादुर शास्त्री भाजी मंडई	180	48
5	पिंपरी भाजी मंडईलगत २२ ओटे	22	3
6	भोसरी भाजी मंडई	173	60
7	धावडे वस्ती भाजी मंडई, भोसरी	40	3
8	पिंपरीनगर मच्छी मार्केट	22	17
9	चिंचवड मच्छी मार्केट	11	11
10	रामनगर भाजी मंडई	36	वितरण कार्यवाही चालु आहे.
11	राजीव गांधी भाजी मंडई, सांगवी.	76	वितरण कार्यवाही चालु आहे.
12	संत सावता माली भाजी मंडई, तपोवन, पिंपरीगांव	28	वितरण कार्यवाही चालु आहे.
13	चिखली भाजी मंडई	139	वितरण कार्यवाही चालु आहे.
14	नाल्यावरील भाजी मंडई आकुर्डी	51	वितरण कार्यवाही चालु आहे.
15	प्र.२८ मासुळकर कॉलनी भाजी मंडई	60	वितरण कार्यवाही चालु आहे.

			आहे.
16	मासुळेकर कॉलनी मच्छी मार्केट	08	वितरण कार्यवाही चालु- आहे.
17	भोसरी मच्छी मार्केट	08	0
18	पिंपरीनगर मटनमार्केट	11	0
19	पिंपरीनगर वीफ मार्फट	48	0
20	से.नं२२ भाजी मंडई ओटा स्कीम	22	निष्काशित
	एकूण	1118	201

टिप - मार्केट मधील गाळे वितरणाची कार्यवाही
चालू आहे त्यामध्ये महिलांसाठी आरक्षण
ठेवणेत येत आहे.

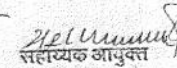

महोदयक आयुक्त(भु.जि.)

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका
पिंपरी 411 018

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, पिंपरी, पुणे - 411018
 व्यापारी संकुल व गाळे माहिती गोषवारा
 व्यापार संकुल गोषवारा

अ.क्र.	व्यापार संकुलाचे नांव	एकूण गाळे	महिलांना वितरीत केलेले गाळे / शेरा
1	से.क्र. २६, श्री.उज्वपती शिवाजी महाराज जलतरण ललाच इमारत	20	2
2	से.क्र. २८, संत ज्ञानेश्वर व्यापार संकुल	32	5
3	कै. पांडुरंग काळमोर समागृह	24	वितरण कार्यवाही चालू आहे.
4	संत तुकाराम व्यापार संकुल	107	17
5	से.नं.२३, यादव नगरी व्यापार संकुल	34	0
6	आकुडी दवाखाना इमारतीतील गाळे	1	0
7	आकुडी रिटेल मार्केट	1	0
8	अर्जळनगर श्रेणीवाढ योजना दुकान गाळे	18	वितरण कार्यवाही चालू आहे.
9	स.नं.७७ते७९ मुकाई चौक BRT बस टर्मिनस मधील व्यापारी गाळे	7	वितरण कार्यवाही चालू आहे.
10	पिंपरी भाजी मंडई १ ला मजला	146	वितरण कार्यवाही चालू आहे.
11	चिंचवड चाफेकर चौक शाळा इमारतीमधील व्यापारी गाळे	14	0
12	थेरगांव उद्यानातील फुड स्टॉल	8	वितरण कार्यवाही चालू आहे.
13	संत तुकाराम नगर स्टॅडिअम खालील गाळे	36	6
14	संत तुकाराम नगर गोल मार्केट	113	31
15	सांगवी शाळा इमारत व्यापारी गाळे	5	वितरण कार्यवाही चालू आहे.
16	सांगवी व्यापारी संकुल	13	0
17	करसंबलन इमारत व्यापारी गाळे	8	0
18	सांगवी रिअल इस्टेट व्यापारी गाळे	8	3
19	लोखंडे वाजगाव भवन इमारत	5	0
20	सांगवी स.नं.६ आरक्षण क्र.३२४ उद्यानातील फुड स्टॉल	3	0
21	पिंपरी बाघेरे व्यापार संकुल, नवमहाराष्ट्र शाळेजवळ	13	1
22	पिंपळे गुरुव फुड स्टॉल	9	2
23	पिंपळे तिलख व्यापार संकुल	12	4
24	पिंपरी ओव्हरड्रीज खालील गाळे	38	1
25	पिंपरी बाघेरे व्यापार संकुल, अशोक टॉकीजजवळ	6	1
26	संत ज्ञानेश्वर व्यापार संकुल	29	7
27	स.नं.भोसरी दुकान गाळे	14	0
28	चिंचली सन. १८८१ मनया शाळा इमारतीतील गाळे	7	0
	एकूण	731	80

टीप - वितरण कार्यवाही चालू असून नियमानुसार महिलांसाठी आरक्षण ठेवण्यात येत आहे

 सहस्यक आयुक्त
 भूमि आणि जिवगी विभाग
 पि. चि. म. न. पा

प्रपत्र "क"

सूदा क्र. ३२ बाबत सविस्तर माहितीचा तपशील

१. **जननी सुरक्षा योजना** - शासन निर्णय क्र.जसुतो/२००५/६७०/प्र.क्र.१७१/कु.क.३ दि. १४ ऑगस्ट २००६ मंत्रालय मुंबई महाराष्ट्र अन्वये जननी सुरक्षा योजने अंतर्गत राज्यातील शहरी भागातील चाळी, शोपडपट्ट्या व मलिच्छ वस्ती इ. मधील दारिद्र्य रेषेखालील महिलांचे आरोग्य संस्थांमध्ये होणा-या प्रसूतीचे प्रमाण वाढविणे व माता मृत्यू, अर्धक मृत्यू चे प्रमाण कमी करणे या उद्देशाने सदरचे योजनेची अंमलबजावणी केली जाते.

योजनेचे स्वरूप-

सदरचे योजनेचा लाभ बी.पी.एल, एससी, एसटी कुटुंबातील गरोदर मातेचे वय व मुले कितीही असली तरी आरोग्य संस्थेत प्रसूत झाल्यानंतर रु.६००/- क्रॉस धनादेशाद्वारे लाभ दिला जातो.

तसेच घरी प्रसूत होणा-या फक्त बी.पी.एल. कुटुंबातील गरोदर मातेस प्रसूती नंतर रु.५००/- क्रॉस धनादेशाद्वारे लाभ दिला जातो.

लाभाध्यांचा वर्षनिहाय तक्ता खालीलप्रमाणे

अ.क्र.	सन	लाभाध्यांची संख्या
१	२०१२-१३	१७५१
२	२०१३-१४	११७६
३	२०१४-१५	१३५३
४	जानेवारी २०१६ पर्यंत	१०५३

२. **सावित्रीबाई फुले कल्याण पारितोषिक योजना**- सार्वजनिक आरोग्य विभाग महाराष्ट्र शासन निर्णय क्र.माफुयो-२००४/१५११/प्र.क्र.२१७/कु.क.३ दि.२४ एप्रिल २००७ मंत्रालय मुंबई अन्वये दारिद्र्य रेषेखालील जोडप्यांना मुलगा नसताना त्यांनी एक किंवा दोन मुलींच्या जन्मानंतर कुटुंब नियोजन शिक्क्या करून घेतल्यास त्यांचे मुली/मुलीकरीता विशेष प्रोत्साहनात्मक योजना.

योजनेचे स्वरूप-

अ) एका मुलीनंतर शिक्क्या केल्यास शिक्क्या केलेल्या व्यक्तीस रु.२०००/- रोख व मुलीच्या नावे रु.८०००/- राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र स्वरूपात लाभ देण्यात येतो.

ब) दोन मुलीनंतर शिक्क्या केल्यास शिक्क्या केलेल्या व्यक्तीस रु.२०००/- रोख व प्रत्येक मुलीच्या नावे रु.४०००/- याप्रमाणे रु.८०००/- राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र स्वरूपात लाभ देण्यात येतो.

लाभाध्यांचा वर्षनिहाय तक्ता खालीलप्रमाणे -

अ.क्र.	सन	लाभाध्यांची संख्या
१	२०१२-१३	निरंक
२	२०१३-१४	निरंक
३	२०१४-१५	निरंक
४	जानेवारी २०१६ पर्यंत	निरंक

सदरची योजना महानगरपालिकेच्या नागरवस्ती विकास योजना विभागाकडेदेखील उपलब्ध आहे. त्या योजनेमध्ये लाभाची रक्कम जास्त आहे. या योजनेमध्ये खालीलप्रमाणे लाभाध्यांना लाभ देणेत आलेला आहे:

अ.क्र.	सन	लाभार्थ्यांची संख्या
१	२०१२-१३	०२
२	२०१३-१४	५५
३	२०१४-१५	१५८

३. राष्ट्रीय कुटुंब कल्याण कार्यक्रम- सार्वजनिक आरोग्य विभाग महाराष्ट्र शासन निर्णय क्र.सा.फु.यो-२००७/प्र.क्र.१९७/७/कु.क.१ दि.२० डिसेंबर २००७ मंत्रालय मुंबई अन्वये कुटुंब कल्याण शिखरक्रिया केल्यानंतर प्रोत्साहनात्मक मोवदला दिला जातो.

योजनेचे स्वरूप-

कुटुंब नियोजन शिखरक्रियेची कार्यपध्दती				
खर्चाची बाब	पुरुष नसबंदी शिखरक्रिया (सर्व लाभार्थी)	स्त्री नसबंदी शिखरक्रिया (फक्त वीपीएल /एससी /एसटी लाभार्थी)	स्त्री नसबंदी शिखरक्रिया (फक्त दारीद्रय रेषेवरील लाभार्थी)	शेरा
लाभार्थी मोवदला	११००/-	६००/-	२५०/-	कुटुंब नियोजन शिखरक्रिया करण्यास जर
प्रवर्तक (प्रवृत्त व पाठपुरावा करणा-यांसाठी)	२००/-	१५०/-	१५०/-	लाभार्थी स्वताहून प्रवृत्त झाल्यास प्रवर्तकास देव असलेली रक्कम लाभार्थ्यांस देण्यात येते.

वर्षानिहाय लाभार्थ्यांची संख्या -

अ.क्र.	सन	लाभार्थ्यांची संख्या	
		स्त्री	पुरुष
१	२०१२-१३	७००७	६८
२	२०१३-१४	७२२८	५६
३	२०१४-१५	६६८५	४०
४	जानेवारी २०१६ पर्यंत	४७२६	१८

मिर्सा अंडीवर महानगरपालिका

अ.क्र.	पदाचा आंब	संजुल पद	सल २०१३-१६ अडुलर अरलेली पदे
१.	शहर अभियंता	०१	०१
२.	उप-अभियंता	०५	०३
३.	कार्चनारी अभियंता	०२	०२
४.	अहायक संचालक (मगररचना)	०१	-
५.	मगररचनाकार	०१	०१
६.	परा शल्य चिकित्सक	०१	-
७.	पुनर अभिलक्षण अडिकारी	०१	-
८.	वैदयकीय अरोग्य अडिकारी	०१	-
९.	वैदयकीय अडिकारी	३०	१०
१०.	वैदयकीय अडिक्षक	०१	-
११.	वैदयकीय अडिकारी (शस्त्रक्रिया)	०१	०१
१२.	वैदयकीय अडिकारी (स्त्ररोग व प्रसुतीतज)	०१	०१
१३.	वडिरीकरण शस्त्रज	०१	०१
१४.	वैदयकीय अडिकारी (मिषक)	०१	०१
१५.	वैदयकीय अडिकारी (बातरोग)	०१	०१
१६.	निवासी वैदयकीय अडिकारी (चिकित्सा)	०१	-
१७.	निवासी वैदयकीय अडिकारी	०१	-
१८.	वैदयकीय अडिकारी (मिषक)	०१	-
१९.	वैदयकीय अडिकारी (शस्त्रक्रिया)	०१	०१
२०.	वैदयकीय अडिकारी (स्त्ररोग व प्रसुतीतज)	०१	-
२१.	बातरोग तज	०१	-
२२.	अस्थिव्यंग शल्यचिकित्सक	०१	०१
२३.	वडिरीकरण शस्त्रज	०१	-
२४.	अ-किरण शस्त्रज	०१	-
२५.	शरीरविकृती चिकित्सक	०१	-
२६.	मनोविकृती चिकित्सक	०१	-
२७.	वैदयकीय अडिकारी (समरोग)	०१	-
२८.	वैदयकीय अडिकारी (सयरोग चिकित्सक)	०१	-
२९.	नेत्रशल्यचिकित्सक	०१	-
३०.	वैदयकीय अडिकारी (कान, नाक, धसा, तज)	०१	-
३१.	दंतशल्यचिकित्सक	०१	-
३२.	मुख्य उदयान अडिक्षक	०१	-
	एकूण	६६	२५

अ.क्र.	पदाचे नाव	मंजूर पदे	सन २०१५-१६ अखेर भरलेली पदे
1.	सिस्टिम मॅनेजर	०१	-
2.	मुख्य सॉफ्टवेअर	०१	०१
3.	सहाय्यक नगररचनाकार	०१	-
4.	वैद्यकीय अधिकारी	०१	०१
5.	अधिसेविका	०१	-
6.	सहाय्यक अधिसेविका	०२	-
7.	सहाय्यक अग्निशमन अधिकारी	०१	-
8.	स्टेशन ऑफिसर	०३	-
9.	उप-मुख्य उद्यान अधीक्षक	०२	-
	एकूण	१३	०२

क्र.सं.	पदाय न्याय	संख्या पदे	सं. २०१५-१६ अखंड भरलेली पदे
1.	सहाय्यक तथा विल्डींग इन्स्पेक्टर	०२	०१
2.	कनिष्ठ अभियंता (स्थापत्य)	२३	१९
3.	कनिष्ठ अभियंता (यांत्रिकी)	०१	-
4.	सर्वेअर	०२	०२
5.	सर्वेअर	०५	०२
6.	सर्वेअर	०३	००
7.	मिस्त्री	०६	०४
8.	पंपचालक	०८	०३
9.	अभ्युपेक्षक	०२	०२
10.	दूरध्वनी सहाय्यक	०३	०२
11.	विजतंत्री	०१	-
12.	सिस्टीम अॅनालिस्ट	०१	०१
13.	संगणक प्रोग्रामर	०१	०१
14.	सहाय्यक सार्वजनिक आरोग्य अधीक्षक	०१	०१
15.	वरिष्ठ स्वच्छता निरीक्षक	०१	०१
16.	स्वच्छता निरीक्षक	१०	०८
17.	परिचारीका	१४	१४
18.	प्रसविका	४८	४८
19.	परिसंवेिका	१६	०१
20.	अधिपरिचारीका	४२	३१
21.	डा-किरण तंत्रज्ञ	०४	०२
22.	प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ	०४	०४
23.	प्रयोगशाळा सहाय्यक	०१	०१
24.	औषध निर्माण अधिकारी	२१	१४
25.	पमुख अग्निशमक	०१	-
26.	लिडींग फायरमन	१९	१५
27.	चालक/यंत्रचालक	२३	१४
28.	सब स्टेशन ऑफिसर	११	०९
29.	फायरमन	४६	४२
30.	वायरमन	०१	०१
31.	उद्योग अधीक्षक	०१	००
32.	वातरोग परिचारीका	०२	-
33.	आरोग्य परिचारीका	०१	-
34.	मनोविज्ञानी परिचारीका	०१	-
35.	वैद्यकीय सामाजिक कार्यकर्ता	०१	-
36.	मनोविकृती सामाजिक कार्यकर्ता	०१	-
37.	गवतपेटी तंत्रज्ञ	०३	-
38.	दुग्ध डी तंत्रज्ञ	०१	-

क्र.सं.	पदनाम	संख्या	साल २०१५-१६ का अनुमान
40.	पदा अधीक्षक	०१	-
41.	दल यांत्रिक	०१	-
42.	दूरध्वनी चालक	०२	-
43.	डेटा एन्ट्री ऑपरेटर	०१	०१
44.	सहाय्यक उद्यान अधीक्षक	०६	-
45.	हेड मास्त्री	१२	-
एकूण		३२	२४

अ.क्र.	पदांचे नाव	मजदूर पदे	सहायक पदे अथवा भरलेली पदे
1.	वॉल्व्हमन	०६	०४
2.	गावंडी	०४	०२
3.	माळी	१२	०६
4.	पंपभदतनीस	०६	०४
5.	डवडी वीअरवेस	०१	-
6.	मुख्य माळी	०१	-
	एकूण	३६	१६

अ.क्र.	पदाचे नाव	मंजूर पदे	सन २०१५-१६ अखेर भरलेली पदे	शेता
1.	आयुक्त	०१	०१	सदरचे पद प्रतिनियुक्तीने भरण्यात आले आहे.
2.	अतिरिक्त आयुक्त	०१	-	सदरचे पद प्रतिनियुक्तीने भरण्यात येते.
3.	उपायुक्त	०२	०२	०२ पदे प्रतिनियुक्तीने भरण्यात आलेली आहे.
4.	मुख्य लेखापरिक्षक	०१	०१	सदरचे पद प्रतिनियुक्तीने भरण्यात आले आहे.
5.	मुख्य लेखाधिकारी	०१	०१	-
6.	नगर सचिव	०१	०१	-
7.	कर निर्धारक व संकलक	०१	०१	-
8.	शिक्षण अधिकारी	०१	०१	-
	एकुण	१०	०९	-

सदरचे पद प्रतिनियुक्तीने भरण्यात आले आहे.

अ.क्र.	पदाचे नाव	मंजूर पदे	सन २०१५-१६ अखेर भरलेली पदे	शेरा
1.	अग्जनिरिक्षक	०१	०१	-
2.	विधि अधिकारी	०१	०१	-
3.	जन संपर्क अधिकारी	०१	-	-
4.	समाज विकास अधिकारी	०१	०१	-
5.	महिला व बाल कल्याण अधिकारी	०१	-	-
6.	विशेष कार्य अधिकारी	०१	-	-
7.	मुरदा अधिकारी	०१	-	-
8.	चौकशी अधिकारी	०१	०१	-
9.	कामगार कल्याण अधिकारी	०१	०१	-
10.	सहाय्यक लेखापरिक्षक	०२	०२	-
11.	उप- मुख्य लेखापरिक्षक	०२	-	-
12.	अंतर्गत लेखापरिक्षक	०१	०१	-
13.	लेखाधिकारी	०१	-	सदरचे पद प्रतिनियुक्तीने भरण्यात आले आहे.
14.	सहाय्यक आयुक्त	०४	०३	०२ पदे प्रतिनियुक्तीने भरण्यात आलेली आहे.
15.	उप- कर निर्धारक व संकलक	०१	-	-
16.	प्रभाग क्षेत्रिय अधिकारी	०४	०३	-
17.	प्रशासकीय अधिकारी	०२	०१	-
18.	स्टोर ऑफिसर	०१	-	-
19.	प्रशासन अधिकारी	०१	०१	-
20.	अस्थापना अधीक्षक	०१	०१	-
21.	उप नगर सचिव	०१	०१	-
22.	अधीक्षक (मार्केट परवाना)	०१	०१	-
23.	उप कर अधीक्षक	०१	०१	-
24.	हेड क्लर्क	०५	०४	-
	एकुण	३७	३४	-

स.क्र.	विवरण	संख्या	पदे
1.	मुख्य लिपीक	०६	०७
2.	वरिष्ठ लिपीक	३०	२३
3.	लिपीक	१२९	१७२
4.	वाहन चालक	४०	४२
5.	बालवाडी शिक्षिका	२७	२७
6.	अधीक्षक/कार्यालयीन अधीक्षक	०२	०१
7.	ग्रंथपाल	०१	०१
8.	अभिलेखापाल	०१	-
9.	लघुटंकलेखक (मराठी)	०१	-
10.	लेखापाल/सहाय्यक अधीक्षक	०१	-
11.	लेखापाल	०१	०१
एकूण		३१७	२७४

भारतीय पद - २०१५

अ.क्र.	पदाच नाम	भंगुण पद	सम २०१५-१६ अखर भरलेली पदे
1.	शिपाई	१५४	१२५
2.	मजूर	१०६	६१
3.	रखवालदार	२२	१६
4.	मुकादम	१७	१२
5.	नाईक	०१	-
6.	वाचनालय अटेंडन्ट	०१	-
7.	शास्त्रक्रिया गृह परिचर	०३	०१
8.	बाह्य रुग्ण सेवक	०६	०१
9.	कक्ष सेवक	२५	०४
10.	व्रणोपचारक	०२	-
11.	क्ष-किरण परिचर	०२	-
12.	अपघात विभाग सेवक	०६	-
13.	रक्तपेटी परिचर	०२	-
14.	प्रयोगशाळा परिचर	०२	-
15.	शिपाई तथा सफाई कामगार	०८	०८
16.	सफाई कामगार	११८०	७७५
	एकुण	१५४८	१००२

सन 2014-15 या वर्षात महिला बचत गटांना अनुदान वाटप करण्यात आलेले नाही. तरी सन 2014-15 ची माहिती निरंक आहे.

सन 2015-16 महिला बचत गट फिरता निधी

अ.क्र.	बचत गटाचे नाव	अनुदान	धनादेश क्र.	सदस्यांचे नाव
1	जय स्वामी समर्थ स्वयंसहाय्यता बचत गट गांधीनगर, भाईंदर (प.)	10000	862084	सुवभा सुरतीधर गावडे
2	श्री गणेश महिला बचत गट आदर्श इंदिरा नगर, भाईंदर (पु)	10000	862084	शोभा शंकर भरे
3	जय मुंबादेवी स्वयंसहाय्यता गट, आंबेडकर नगर, भाईंदर (प.)	10000	862084	लताबाई सुभाष आहिरे
4	राजमाता महिला बचत गट सदानंद नगर राई	10000	862084	मंगला प्रकाश घंगळे
5	जय सद्गुरु महिला स्वयंसहाय्यता गट, गांधीनगर, भाईंदर (प.)	10000	862084	शोभा विजय गरुड
6	जय श्री साई समर्थ बचत गट, गांधीनगर, भाईंदर (प.)	10000	862092	लता वैजनाथ मोरे
7	सिंधुताई सकपाळ स्वयंसहाय्यता गट, महाजनवाडी, मिरागावठण	10000	862092	लक्ष्मी नारायण पिल्ले
8	सावीत्रीबाई फुले स्वयंसहाय्यता महाजनवाडी, मिरागावठण	10000	862092	रतिका राजाराम पेडणेकर
9	जय मल्हार स्वयंसहाय्यता बचत गट, इंदिरा नगर, कोठार, भाईंदर (प.)	10000	862092	आशा हनमंत सस्ते
10	श्री. अनिरुध्दाय स्वयंसहाय्यता बचत गट, पारसनाथ जैन नग, भाईंदर (पु)	10000	862092	अल्का अनिल चव्हाण
11	जय मल्हार स्वयंसहाय्यता बचत गट, इंदिरा नगर, कोठार, भाईंदर (प.)	10000	862084	सरस्वती आनंद कुंभरे

परिशिष्ट - "ब"

शासन निर्णय

जिल्हा परिषदांमध्ये स्थापन करण्यात
आलेल्या महिला व बालकल्याण समितीने
राबवावयाच्या योजना.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : झेडपीई-१००६/१२०७/प्र.क्र.०८/पंरा-१
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २९ जून, २००६.

- बाब्या :- १) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक :- झेडपीई-१०९२/
प्र.क्र.३१८/०५, दिनांक ३.१२.१९९३.
२) शासन पत्र क्रमांक झेडपीई-१०९३/सीआर-४३९/०५, दिनांक २.९.१९९३.
३) शासन निर्णय ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक :- झेडपीई-१०९४/
सीआर-९६६/०५, दिनांक १२.८.१९९४.
४) शासन पत्र ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक:- झेडपीई-१०९३/
सीआर-४३९/०५, दिनांक १२.१०.१९९३.
५) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक:- झेडपीई-१०/२००१/
प्र.क्र.२०६/०५, दिनांक ६.११.२००१.

शासन निर्णय :-

महिला व बाल विकासाशी संबंधित विविध कार्यक्रम राबविण्यासाठी सर्व
जिल्हा परिषदांमध्ये महिला व बालकल्याण समितीची स्थापना करण्यात आलेली आहे. सदर
समितीने राबवावयाचे कार्यक्रम संदर्भाधीन अ.क्र.५ येथील शासन निर्णयान्वये सर्व जिल्हा
परिषदांना सूचना दिलेल्या आहेत. तथापि, बदलत्या परिस्थितीनुसार बऱ्याच योजना / कार्यक्रम
कालबाह्य झाल्यामुळे त्यामध्ये बदल /सुधारणा करणे आवश्यक आहे. तसेच बहुतेक जिल्हा
परिषदांमधील लोकप्रतिनिधींना अशा योजनांबाबत फारशी माहिती नसल्यामुळे अथवा
योजनेसाठी अत्यल्प तरतूद असल्याने महिलांच्या योजनांची योग्य रीतीने अंमलबजावणी होत
नाही. या सर्व बाबी लक्षात घेऊन महिलांना सर्व क्षेत्रात सक्षम करण्यासाठी जिल्हा परिषद क्षेत्रात
महिला व बालकल्याण समित्यांनी खालील योजना राबविण्याबाबत शासन आदेश देत आहे.

१) मुलींना व महिलांना व्यावसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण :- शासकीय किंवा अशासकीय संस्थांमार्फत काही तांत्रिक / व्यावसायिक प्रशिक्षण उर्ग चालविले जातात. अशा संस्थांमधून खालील प्रकारच्या प्रशिक्षणासाठी योजना राबविल्यात. उदा.व्यक्तिमत्त्व विकास, इंग्रजी संभाषण, पब्लिक स्पिकिंग, आत्मविश्वास निर्माण, बालवाडी शिक्षिका, गवंडी, सुतारकाम, प्लंबर प्रशिक्षण, घरगुती विद्युत उपकरणांची दुरुस्ती (टी.व्ही., रेडिओ, मिक्सर, इस्त्री, टोस्टर, इ. मोबाईल दुरुस्ती, संगणक दुरुस्ती, म्युझिक सिस्टीम दुरुस्ती) वाहन दुरुस्ती, सौंदर्यप्रसाधनांचे प्रशिक्षण, केटरिंग, बेकरींग, विशिष्ट पध्दतीच्या स्वयंपाकाचे प्रशिक्षण, घरगुती कामकाजाचे प्रशिक्षण (full time domestic help), शासकीय व अशासकीय नोकरीसाठी प्रशिक्षण उदा. महिला हवालदार, ड्रायव्हर व कंडक्टर, विमा एजंट, रिसेप्शनिस्ट, लघुलेखन/ टंकलेखन, सेल्स गर्ल, परिचारिका (नर्स) प्रशिक्षण, वृद्धांची देखभाल, लहान मुलांची देखभाल, फिजिओथेरेपी प्रशिक्षण, पॅकेजिंग, फुडप्रोसेसिंग, दुग्धजन्य पदार्थांचे उत्पादन, कचऱ्यापासून खतनिर्मिती, गांडूळखत, कचऱ्याचे विभाजन व व्यवस्थापन, शोभिवंत फुलझाडांची लागवड व विक्री, औषधी वनस्पतींचे उत्पन्न, इ. १४ वर्षे वय किंवा त्यापेक्षा जास्त वयाच्या मुलींना व शाळेतून गळती झालेल्या मुलींना अशा व्यावसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण देण्यासाठी सदर योजना प्रस्तावित करण्यात येत आहे. या योजनेखाली मान्यताप्राप्त संस्थेत प्रशिक्षण घेणाऱ्या मुलींना प्रति लाभार्थी रु.५०००/- पर्यंत प्रशिक्षणाचे शुल्क (Fees) भरण्याची तरतूद राहिल. प्रशिक्षण शुल्काच्या रकमेच्या दहा टक्के रक्कम लाभार्थ्यांने स्वतः भरावी. प्रशिक्षण कालावधी जास्तीत जास्त एक वर्षाचा असावा. शुल्क भरण्याचे नियम व प्रक्रिया संबंधित जिल्हा परिषदांनी ठरवावी.

२) मुलींना स्वसंरक्षणासाठी व त्यांच्या शारीरिक विकासासाठी प्रशिक्षण योजना :- या योजनेमध्ये मुलींना कुंगफू-कराटे, योगाचे प्रशिक्षण देण्यात यावे. कोणत्याही वयोगटातील परंतु आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या कुटुंबातील मुलींना सदर प्रशिक्षण मोफत देण्यात यावे. सदर प्रशिक्षण किमान तीन महिन्यांचे असावे. ते शाळा व महाविद्यालये यांच्या समन्वयाने आयोजित करण्यात यावे. या योजनेतून प्रशिक्षकाच्या मानधनावर साधारणपणे प्रति लाभार्थी रु.३००/- प्रतिमहापर्यंत खर्च करण्यात यावा.

३) शाळेत जाणा-या मुलांना सायकल वाटप :- ज्या गावात शाळा नाही त्या गावातील मुलांना इतर गावातील माध्यमिक शाळेला जावे लागते. तसेच ज्या गावातून सदर माध्यमिक शाळेला जाण्यासाठी एसटी/बस सेवा उपलब्ध नाही, फक्त अशाच गावातील लाभार्थ्यांना सायकल वाटप करण्यात यावे. एसटी/बस सुविधेसंबंधी दाखला एसटी/बस डेपो व्यवस्थापकाकडून घेण्यात यावा. १०% लाभार्थ्यांचा स्वहिस्सा असावा.

४) महिला प्रतिनिधींची अभ्यास सहल :- जिल्हा परिषद/पंचायत समिती व ग्रामपंचायत यामध्ये निवडून आलेल्या महिला प्रतिनिधींना यशदा व इतर संस्थांमार्फत प्रशिक्षण देण्यात येते. म्हणून प्रशिक्षणासाठी स्वतंत्र योजनेची आवश्यकता नाही. मात्र चांगल्या योजनांची अंमलबजावणी पाहण्यासाठी अभ्यास सहल आयोजित करण्यास हरकत नाही. या योजनांवर प्रतिलाभार्थी दरवर्षी रु.२०००/- खर्च मर्यादा सुचविण्यात आली होती. याशिवाय एका वर्षात या योजनेवर एकूण खर्च रु.२०,०००/- पेक्षा अधिक करण्यात येऊ नये अशी अट जोडण्यात यावी.

५) आर्थिकदृष्ट्या गरीब स्त्रियांच्या मुलांसाठी पाळणाघर :- आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत घटकातील नोकरी करणा-या किंवा शेतावर कामासाठी जाणा-या स्त्रियांच्या लहान मुलांसाठी या योजनेखाली पाळणाघर उपलब्ध करून देता येईल. सदर पाळणाघर चालविण्यासाठी जिल्हा परिषदेने योग्य अश्या स्वयंसेवी संस्थेची निवड करावी. यासाठी लाभार्थ्यांची निवड व किती अनुदान द्यावे याबाबत जिल्हा परिषदेने (पंचायत समित्या व ग्रामपंचायत यांनी) निर्णय घ्यावा. पाळणाघर चालविण्यासाठी अटी :- १) योजनेचा खर्च, आयांच्या मानधनावर व मुलांच्या आहारावर करण्यात यावा. २) एका आयाने किमान पाच मुलांचा सांभाळ करणे आवश्यक आहे. त्यासाठी तिला किमान रु.६००/- प्रति महिना मानधन देण्यात यावे. ३) प्रतिदिवस प्रतिमूल रु.२ ते ५/- पर्यंत आहार/दुधावर खर्च करावे. उर्वरित आहार/दुधावर खर्च करावे. उर्वरित आहार पालकांनी द्यावा. ४) पाळणाघर दररोज किमान ८ (आठ) तास सुरु असावे. ५) पाळणाघराच्याबरोबर संडास/बायरुम तसेच पाण्याची सोय असावी. ६) पाळणाघरासाठी जागा ग्रामपंचायतीनी द्यावी. तसेच स्टोव्ह, गादी, भांडी इ.साहित्य महिला संस्थांनी उपलब्ध करून द्यावे.

३) महिलांना कायदेशीर/विधिविषयक सल्ला देणे :- बहुतेक मुलींना व महिलांना त्यांच्या कायदेशीर अधिकारांबद्दल माहिती नसते. तसेच महिलांसंबंधी विविध कायद्यांची कल्पना नसते. विशेषतः हुंडाविषयक कायदे, स्त्रीधन, मालमत्ता अधिकार, वारसा हक्क, लग्न, घटस्फोट, पोटगीविषयक कायदे, बलात्कारविषयक कायदद्यातील तरतूदी, लग्नानंतरचे अधिकार. त्यामुळे सदर विषयावर महाविद्यालय व इतर ठिकाणी मुली व महिलांसाठी लेक्चर ठेवण्यात यावे व यासाठी या विषयाबाबत कुशल वकीलाची नेमणूक करण्यात यावी. तसेच चांगल्या वकीलाची निवड करण्यासाठी जिल्हास्तरीय निवड समिती असावी व यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा सरकारी वकील, सिनीयर जे.एफ.एम.सी. (ज्युडीशियल मॅजिस्ट्रेट) इ.अधिकारी असावेत, जेणेकरून फक्त चांगल्या वकीलांची निवड होईल.

७) किशोरवयीन मुलींना व मुलांना लैंगिक शिक्षण, जेंडर (gender) प्रशिक्षण व जीवनकौशल्याचे प्रशिक्षण देणे :- किशोरवयीन मुलांना व मुलींना शाळेत सर्वसाधारण शिक्षण देण्यात येते. परंतु लैंगिक व विशिष्ट किशोरवयीन समस्यांबद्दल शिक्षण देण्यात येत नाही. असे निदर्शनास आले आहे की, त्यामुळे त्यांना काही मानसिक व सामाजिक, मनोवैज्ञानिक अडचणींना तोंड द्यावे लागते. याबाबत अनुभवी व संवेदनशील तज्ज्ञ/स्वयंसेवी संस्थांमार्फत सदर प्रशिक्षण आयोजित करण्यात यावे. त्याचे स्वरूप स्थानिक आवश्यकतेनुसार ठरविण्यात यावे. उदा. शाळेत / महाविद्यालयात शिकणा-या मुलींसाठी किंवा गळती झालेल्या मुलींसाठी दर आठवड्याला एक वर्ग (तसेच मुलांसाठी स्वतंत्र वर्ग) भरविण्यात यावेत. प्रत्येक वर्ग १ ते २ तासांचा असावा. बाहेरील तज्ज्ञांना व डॉक्टरांना, मनोवैज्ञानिकांना सदर सत्र घेण्यासाठी निमंत्रित करण्यात यावे. त्यांना प्रत्येक सत्रासाठी साधारणपणे रु.२०० ते ४०० मानधन देण्यात यावे.

या प्रशिक्षणात मुलींसाठी साधारणतः खालील बाबींचा समावेश असावा :-

- अ) स्त्रियांच्या मासिक पाळीचे शास्त्र व उद्देश
- ब) मासिक पाळीच्या काळात आरोग्यविषयक घ्यावयाच्या काळजीची आवश्यकता.
- क) स्त्रियांच्या मासिक पाळीसंदर्भातील गैरसमज. उदा.मासिक पाळीच्या काळात स्त्रिया अशुद्ध असतात आणि त्यांना इतरांपासून व स्वयंपाकघरापासून वेगळे ठेवणे.

ड) गर्भधारणेचे शास्त्र, सर्वसाधारणपणे कुटुंबनियोजनाची साधने.

इ) बालविवाहामुळे आरोग्यास होणारे दुष्परिणाम.

फ) लैंगिक छळ, त्यापासून स्वसंरक्षण कसे करावे, कोणाची मदत घ्यावी. अशा परिस्थितीत हेल्पलाईनचा उपयोग करणे.

भ) एडस् नियंत्रण.

यासंदर्भात आरोग्य संचालनालय, केईएम रुग्णालय तसेच मुंबई महानगरपालिकेने चांगले मार्गदर्शक पुस्तक प्रसिध्द केले आहे. त्याच प्रकारच्या पुस्तिका तयार करुन वापरणे, मुलांसाठी स्वतंत्र विषयक निश्चित करावे. उदा. शरीरशास्त्र, विकास, एडस्, मुली/स्त्रियांबरोबर कसे वागावे, लैंगिक रोगांबद्दल गैरसमज व अंधश्रध्दा इ.

८. महिलांसाठी समुपदेशन केंद्र चालविणे :- कुटुंबातील मारहाण, लैंगिक छळ व इतर तऱ्हेने त्रासलेल्या तसेच मानसिकदृष्ट्या असंतुलित महिलांच्या सामाजिक, मानसशास्त्रीय, कायदेशीर समुपदेशनासाठी सदर योजना राबवावी. यासाठी समुपदेशक व सल्लागार यांच्या मानधनावर खर्च करण्यात यावा. समुपदेशक व सल्लागाराची निवड अनु.क्र.६ मधील योजनेत अंतर्भूत केलेल्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्या समितीमार्फत करण्यात येईल. सदर योजना महाविद्यालय / तज्ज्ञांच्या संस्थांमार्फत राबवावी. उदा. ज्या संस्थांकडे यापूर्वीच अशा प्रकारच्या समुपदेशनासाठी आवश्यक मनुष्यबळ, जागा, अनुभव व सोईसुविधा उपलब्ध असतील. सध्या देण्यात आलेल्या सुविधा व समुपदेशन यांचा विस्तार करण्याची आवश्यकता असल्यास असे प्रस्तावही मंजूर करण्यात यावेत. मात्र यासाठी संस्थेकडे स्वतःची जागा असणे आवश्यक आहे. तसेच त्यांनी स्वतः कार्यालयीन फर्निचर व इतर अनावर्ती खर्चाची व्यवस्था करावी. समुपदेशकाचे व सल्लागाराचे मानधन जास्तीत जास्त साधारणपणे दरमहा रु.८०००/- पर्यंत असावे. तथापि स्थानिक दराप्रमाणे मानधन ठरवावे. याशिवाय कार्यालयीन / प्रशासकीय आवर्ती मासिक खर्चासाठी जिल्हा परिषदा यांनी स्वतः मर्यादा निश्चित करावी व त्याप्रमाणे अनुदान देण्यात यावे. तसेच वस्तू साहित्य खरेदीवर एकूण योजनेवरील खर्चाच्या ३०% पेक्षा जास्त खर्च करण्यात येऊ नये.

१. सामुहिक विवाह :- हुंडापध्दतीला आळा घालण्यासाठी कमीतकमी खर्चात कोणत्याही इच्छुक मुलामुलींसाठी सामुहिक विवाह आयोजित करण्यात यावेत व यात प्रति दांपत्य रु.५,०००/- पर्यंत खर्च करण्यात यावा. विशेषतः गरीब कुटुंब, कर्जात बुडालेला शेतकरी, भूमिहीन शेतमजूर अशा प्रकारच्या कुटुंबांना या योजनेचा लाभ द्यावा.

१०. तालुकास्तरावर शिक्षणा-या मुलींसाठी होस्टेल चालविणे :- ग्रामीण भागात माध्यमिक शाळा नसल्यामुळे ८ वी ते १२ वी वर्गापर्यंत शिक्षणा-या मुलींना शिक्षण घेण्यासाठी स्वतःच्या गावांपासून लांब अंतरावर जाऊन रहावे लागते. तालुक्याच्या ठिकाणी जेथे माध्यमिक शाळा असतात, तेथे अशा मुलींना वसतीगृह उपलब्ध करून दिल्यास मुलींच्या शिक्षणाचे प्रमाण वाढेल. यामुळे १८ वर्षांपूर्वी लग्न न करण्यासाठी त्यांच्या कुटुंबियांना प्रवृत्त करता येईल. या योजनेखाली वसतीगृह इमारतीचे बांधकाम न करता, भाड्यावर इमारत/घर/फ्लॅट घेण्यात यावेत. सदर वसतीगृह स्वयंसेवी संस्थांमार्फत चालविण्यात यावीत. फक्त भाडे व प्रशासकीय खर्चासाठी अर्धसहाय्य देण्यात यावे. जेवणाचा खर्च लाभार्थ्यांनी सोसावा. कमीतकमी १० मुलींसाठी एक वसतीगृह असावे. प्रशासकीय खर्चाची मर्यादा जिल्हा परिषदांनी निश्चित करावी, पण ती रु.५००/- प्रति लाभार्थी प्रति माह (भाडे वगळून) यापेक्षा जास्त नसावी.

११. कुपोषित मुलांसाठी अतिरिक्त आहार :- ग्रामीण / आदिवासी भागातील मुलांमध्ये कुपोषणाचे प्रमाण जास्त असल्याचे आढळून आले आहे. ते प्रमाण कमी करण्यासाठी कुपोषित मुलांना अंगणवाड्यांमार्फत दुप्पट आहार दिला जातो. तथापि कुपोषण कमी करण्यासाठी तो पुरेसा नसल्याने कुपोषित मुलांना अंगणवाडीत पुरविण्यात येणाऱ्या आहाराव्यतिरिक्त विशेष आहार म्हणून स्थानिक उपलब्धतेनुसार दूध, अंडी, फळे, गूळ, शेंगदाणे, इ. वस्तूंचा पुरवठा करण्यात यावा.

१२. अंगणवाड्यांना साहित्य पुरविणे :- एकात्मिक बाल विकास योजनेखाली अंगणवाड्यांना लागणा-या साहित्याची खरेदी, जी नियमित योजनेखाली खरेदी करणे शक्य होणार नाही, अशा वस्तूंचा महिला व बाल कल्याण समितीने खर्च करावा. तथापि, ज्या अंगणवाड्या समिती स्वतःच्या निधीमधून चालविल, त्यावरील खर्च समितीने स्वतःच्या निधीमधून करावा.

अंगणवाडी साहित्य खरेदी करण्याची प्रक्रिया विहित पध्दतीने दरवर्षी एप्रिल महिन्यापासूनच सुरु करावी. यामुळे अंगणवाड्यांना वेळेवर आवश्यक साहित्यपुरवठा होऊ शकेल.

१३. अंगणवाडीतील बालकांसाठी जंतनाशन कार्यक्रम :- अंगणवाडीतील बालकांना जंतनाशाचा प्रादुर्भाव आल्याचे दिसून येत आहे. परिणामी बालकांचे वजन न वाढणे व कुपोषणाचे प्रमाण वाढत जाणे. अंगणवाड्यांना शासनामार्फत जंतनाशाक गोळ्यांचा पुरवठा करण्यात येतो. तथापि नियमितपणे दर सहा महिन्यांनी बालकांचे जंतनाशन (डिबार्मिंग) करणे आवश्यक असल्याने ज्या भागात अंगणवाड्यांना जंतनाशाक गोळ्यांची कमतरता भासेल, अशा ठिकाणी जंतनाशाक गोळ्यांचा पुरवठा करण्यात यावा. जंतनाशनाची औषधे दर सहा महिन्यांनी म्हणजेच १४ नोव्हेंबर (बालदिन) व १ मे (महाराष्ट्र दिन) या दिवशी अंगणवाडी सेविका व आरोग्य कर्मचारी यांच्यामार्फत देण्यात यावीत.

१४. कुपोषण कमी करण्यासाठी परसबाग तयार करणे :- ग्रामीण / आदिवासी भागात फळे, पालेभाज्या, फळभाज्या, खेलवर्गीय भाज्या यांचा आहारात दररोज वापर होत नसल्यामुळे कुपोषणाचे प्रमाण वाढत जाते. त्यामुळे कुपोषणाचे प्रमाण कमी करण्यासाठी कुपोषणाचे प्रमाण जास्त असेल त्या भागात बालकांना / गर्भवती स्त्रिया / स्तनदा माता यांना आहारात दररोज भाज्या उपलब्ध होण्यासाठी परसबाग तयार करण्यात यावी. या योजनेमध्ये परसबाग तयार करण्यासाठी बीज देण्यात यावे. तसेच अंगणवाडी सेविका / आरोग्य कर्मचारी यांच्यामार्फत बीजाची वाढ, संगोपन याबाबत कुटुंबकर्त्यास ज्ञान देण्यात यावे. परसबाग लावण्यासाठी सांडपाण्याचा उपयोग करण्यात यावा.

१५. अर्भकांसाठी हायपोथर्मिया प्रतिबंध किट देणे :- ग्रामीण/आदिवासी भागात अर्भकास (एक वर्षापर्यंतच्या) बाळास जन्मानंतर काही दिवस कडे घातले जात नाही अथवा जमिनीवर झोपविले जाते. त्यामुळे बाळाचे तपमान कमी होते. नंतरच्या काळात बाळाने लघवी/संडास केल्यानंतर ओले होणारे कपडे न बदलल्याने शरीराचे तपमान कमी होऊन मुले आजारी पडतात/कुपोषित होतात. या बाबी टाळण्यासाठी बाळाच्या वापरासाठी हायपोथर्मिया प्रतिबंधक किट उपलब्ध करून देण्यात यावी. या किटमध्ये मच्छरदाणी, मिनी वुलन ब्लॅकेट (3"x4"),

सुती कपडे (नॅपकिन) (4"x3") चे चार संच इ. वस्तूंचा समावेश असावा. त्या किटमधील वस्तूंचा वापर करण्याबाबत गर्भवती स्त्रिया/ संगोपनकर्त्यांस प्रशिक्षण देण्यात यावे.

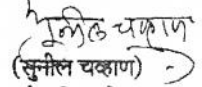
१६. गरोदर स्त्रिया / स्तनदा माता यांना आयोडीनयुक्त मीठ पुरविणे :- ग्रामीण / आदिवासी भागात दैनंदिन आहारात आयोडीनयुक्त मीठाचा वापर होत नसल्याने गलगंड सारखे गंभीर आजार उद्भवतात. अशा रोगांवर प्रतिबंध करण्यासाठी गरोदर स्त्रिया, स्तनदा माता यांना आयोडीनयुक्त मीठाचा पुरवठा करण्यात यावा.

१७. बारावी पास मुलींना MS-CIT प्रशिक्षण देणे :- सध्या शासकीय/निमशासकीय नोकरीसाठी MS-CIT उत्तीर्ण असणे अनिवार्य आहे. संगणकाबाबतचे ज्ञान तसेच संगणक चालविण्याचे कौशल्य प्राप्त करण्यासाठी १२ वी पास मुलींना MS-CIT अभ्यासक्रमासाठी प्रशिक्षण देण्याची योजना यामुळे उपयुक्त राहिल. त्याप्रमाणे एखाद्या मान्यताप्राप्त संस्थेला फी देऊन त्याबाबतचे प्रशिक्षण आयोजित करण्यात यावे.

उपरोक्त योजनांखालील प्रशिक्षक, समुपदेशक, स्वयंसेवी संस्था इ.ची निवड करताना अनुक्रमांक '६' येथील योजनेप्रमाणे निवड समिती गठित करण्यात यावी. तसेच वस्तू व साहित्य खरेदीवर योजनेच्या एकूण खर्चाच्या ३०% पेक्षा जास्त खर्च करू नये. जेणेकरून जास्त भर प्रशिक्षणाच्या योजनांवर राहिल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक 20060629153623001 असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सुनील चव्हाण)

विशेष कार्य अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,
प्रधान सचिव, महिला व बालविकास विभाग, नवीन प्रशासकीय भवन, मुंबई,
सर्व विभागीय आयुक्त,

(कृ.मा.प.)

सर्व जिल्हाधिकारी,
 सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
 सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी,
 संचालक, महिला व बालविकास, पुणे,
 संचालक, एकात्मिक बालविकास सेवा योजना, कोकण भवन, नवी मुंबई,
 सर्व मंत्रालयीन विभाग,
 मुख्यमंत्र्यांचे सचिवालय,
 सर्व मंत्री यांचे खाजगी सचिव,
 सर्व राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहाय्यक,
 ग्राम विकास व जलसंधारण विभागाची सर्व कार्यासने,
 निवड नस्ती, कार्यासन क्र.पंरा-१, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

प्रत,

- १) सचिव, महिलांचे हक्क व कल्याण समिती, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय,
विधान भवन, मुंबई.
- २) सचिव, पंचायत राज समिती, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई
यांजकडे माहितीसाठी रवाना.

महानगरपालिका व नगरपालिका/ नगरपरिषदा/
नगरपंचायती यामध्ये महिला व बालकल्याण
समितीने राबवावयाच्या योजना

महाराष्ट्र शासन

नगर विकास विभाग.

शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण २००५/प्र.क्र.२५५/०५/नवि-२०

मंत्रालय, मुंबई ४०००३२.

दिनांक ८ नोव्हेंबर, २०१०

- वाचा :** १) नगर विकास विभाग, शासन पत्र क्र. जीईएन- १०९३/३२५/प्र.क्र.२४/नवि-३२,
दि. १७ एप्रिल, १९९३.
२) नगर विकास विभाग, शासन निर्णय क्र. जीईएन-१०९३/११९८/नवि-१४,
दिनांक १४ जुलै, १९९३.
३) नगरविकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण २००५/प्र.क्र.१५६/०५/नवि-२०,
दिनांक ३० डिसेंबर, २००६

प्रस्तावना :-

शासनाने महाराष्ट्र नगरपालिका अधिनियम, १९६५ मधील कलम ६२, ६३, व ६५ मध्ये सन १९९२ मध्ये दुरुस्ती करण्यात आली. या दुरुस्तीमुळे प्रत्येक "अ" व "ब" वर्ग नगरपरिषदेने महिला व बालकल्याण समितीची स्थापना करावी, असे बंधन घालण्यात आले. तसेच "क" वर्ग नगरपरिषदांना या समितीची स्थापना करता येईल, अशी तरतूद कलम ६५ मध्ये करण्यात आली. या समितीने करावयाची कामे क्रमांक जीईएन /३२५/प्र.क्र.२४/३२, दिनांक १७ एप्रिल, १९९३ अन्वये परिपत्रकात प्रस्तुत करण्यात आली आहेत. सदर परिपत्रकीय पत्रातील कामाची यादी सूचक असून परिपूर्ण आहे असे म्हणता येणार नाही. त्यामध्ये कालमानानुसार बदललेली परिस्थिती, स्थानिक गरजा लक्षात घेवून यादीमध्ये बदल करणे, वाढ करणे, वगळणे आवश्यक ठरणार आहे आणि महिला व बालकल्याण कल्याणासाठी योजना राबविणे हे मुख्य ध्येय व धोरण लक्षात घेऊन यादीत आवश्यक फेरबदल करण्यास नगरपालिका सक्षम असतील असे दिनांक १४ जुलै १९९३ च्या शासन निर्णयान्वये स्पष्ट करण्यात आले आहे. महिला व बालकल्याण कार्यक्रमांमध्ये बदलत्या परिस्थितीनुसार बऱ्याच योजना/कार्यक्रमांमध्ये बदल/सुधारणा करणे आवश्यक आहे. त्यानुसार संकीर्ण २००५/प्र.क्र.१५६/०५/नवि-२०, दिनांक ३० डिसेंबर, २००६ या शासन निर्णयामध्ये आवश्यक त्या योजना/कार्यक्रमांमध्ये बदल / सुधारणा करण्याची याच शासनाच्या विचाराधीन होती.

राज्यातील महानगरपालिका, नगरपरिषद/ नगरपंचायती यामध्ये महिलांच्या विविध योजना राबविण्याकरिता महिला व बालकल्याण समिती गठीत करण्यात आली आहे. सदर समितीने

Mahila & Balika'san Samitee Schemes in U.L.B. Insp. E:Ran-1/G.R.

रोट्टा/एन-२६६६/५००-११-१०१-१

राबवावयाचे कार्यक्रम संदर्भाधीन पत्र व शासन निर्णयान्वये सर्व महानगरपालिका/ नगरपरिषद / नगरपंचायती यांना कळविण्यात आले होते. तथापि, बदलत्या परिस्थितीनुसार बऱ्याच योजना/ कार्यक्रम कालबाह्य झाल्यामुळे त्यामध्ये बदल / सुधारणा करणे आवश्यक आहे. तसेच बहुतेक महानगरपालिका/ नगरपरिषदा/ नगरपंचायती मध्ये अशा योजनांसाठी अत्यल्प तरतुद असल्याने महिलांच्या योजनांची योग्य रितीने अंमलबजावणी होत नाही. या सर्व बाबी लक्षात घेऊन महिलांना सर्व क्षेत्रात सक्षम करण्यासाठी महानगरपालिका/ नगरपरिषद / नगरपंचायती क्षेत्रात महिला व बालकल्याण समित्यांनी महिला व बालकल्याण यासाठी राखीव ५% तरतूदीतून खालील योजना राबविण्याबाबत शासनाचे आदेश आहेत.

शासन निर्णय:- महिला व बालकल्याण यासाठी राखीव असलेल्या ५% तरतूदीतून खालील बाबींवर खर्च करण्यात यावा:

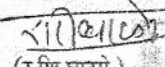
१. ज्या ठिकाणी अंगणवाडी इमारती भाड्याने आहेत किंवा अयोग्य सार्वजनिक इमारतीमध्ये भरत आहे. त्यासाठी अंगणवाडी केंद्राची इमारत बांधून यामध्ये ICDS योजनेसाठी रु.१/- दरमहा नाममात्र भाड्यावर उपलब्ध करून देणे.
२. अंगणवाडी केंद्रातील मुलांकरिता आवश्यक शैक्षणिक/शैक्षणिक साहित्य खरेदी करणे.
३. पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था निर्माण करणे व शौचालय बांधकाम करणे.
४. मुलांकरिता पोषक आहार पुरविणे.
५. ०-३ वर्षांच्या मुलांकरिता Creche किंवा Day care centre बांधणे व क्रियान्वित करणे तसेच पाळणाघर चालविणा-या अशासकीय संस्थांना अर्थसहाय्य करणे.
६. गरोदर महिलांसाठी तसेच शालेय विद्यार्थी व अंगणवाडर विद्यार्थी यांची वैद्यकीय तपासणी व औषधोपचार करणे.
७. मुलींकरिता शिष्यवृत्ती योजना राबविणे.
८. महिलांसाठी प्रसूतीगृह बांधणे अथवा श्रेणीवाढ करणे अथवा विस्तारीकरण करणे.
९. मुलींना/महिलांना व्यावसायिक प्रशिक्षण देणे.
१०. काम करणा-या महिलांसाठी वसतिगृह बांधणे.
११. शिकणा-या मुलींसाठी वसतिगृह बांधणे.
१२. पोलीओग्रस्त किंवा अपंग मुलांना Prosthetic aids पुरविणे.
१३. महिलांसाठी समुपदेशक केंद्र चालविणे, helpline चालविणे, विधी सल्ला केंद्र चालविणे इ.
१४. BPL खालील मुलींची शाळा गळतीचे प्रमाणे थांबविण्याबाबत प्रोत्साहनपर दैनिक उपस्थितीत भत्ता देणे.
१५. मुलींच्या सार्वजनिक शाळेत विविध क्रीडा सुविधा निर्माण करणे.

शासनाने मान्य केलेल्या वरील योजना तसेच इतर उपयुक्त योजना तयार करून राबविण्याचे पूर्ण अधिकार महानगरपालिकांच्या आयुक्तांना रहातील. तथापि नगरपरिषद/ नगरपंचायती यांचे मुख्याधिकाऱ्यांना वरील शासनमान्य योजनांपैकी फक्त रु. १० लाख प्रति योजना या आर्थिक मर्यादेपर्यंत योजनेस मान्यता देणे व योजना राबविण्याचे अधिकार रहातील. रु. १०

लाखाच्या वर एखाद्या योजनेची आर्थिक मर्यादा येत असल्यास त्यासाठी आयुक्त, महिला व बालविकास, पुणे यांची मान्यता घेण्यात यावी. मान्य योजनेपैकी कोणतीही रु.१० लाखाच्या आतील योजना राबविण्याचे अधिकार मुख्याधिकारी, नगरपरिषदा / नगरपंचायती यांना रहातील. मात्र वरील मान्य केलेल्या योजनांव्यतिरिक्त एखादी नवीन योजना घ्यावयाची असेल किंवा विद्यमान योजनेच्या नियम व अटीमध्ये बदल करावयाचे असल्यास त्यांनी आयुक्त, महिला व बालविकास, पुणे यांची तांत्रिक मान्यता घ्यावी. योजनेच्या अंमलबजावणी व नियंत्रणासाठी आयुक्त, महिला व बालविकास, पुणे हे नियंत्रण अधिकारी असतील व जिल्हास्तरावर जिल्हा व महिला बालविकास अधिकारी नियंत्रण अधिकारी म्हणून काम पाहतील.

आयुक्त, महानगरपालिका, मुख्याधिकारी, नगरपालिका/नगरपंचायती यांनी प्रत्येक वर्षाच्या सुरवातीपासूनच योजना राबविण्याचा कार्यक्रम तयार करण्याची दक्षता घ्यावी व या योजनांवर करण्यांत येणा-या खर्चाची माहिती महिला व बाल विकास विभागास सादर करावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(र.शि.घाटगे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

आयुक्त तथा संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय, वरळी, मुंबई - २५

विभागीय आयुक्त तथा प्रादेशिक संचालक, नगरपालिका प्रशासन (सर्व)

जिल्हाधिकारी (सर्व)

आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)

मुख्याधिकारी, नगरपरिषद/नगरपंचायती (सर्व)

विभागातील सर्व सहसचिव/उपसचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

निवडनस्ती, नां.व-२०

भारतीय शिवालय
देशांतर्गत भारतीय महिला कार्यकर्त्यांसाठी ३०% जागा आरक्षित
हेतूनिश्चिती...

भारतीय शिवालय
 महिला व बाल विभागाचे विभाग
 शासन निर्णय क्र.८२/२००१/मंतेअ-१०००/प्रक्र.४१५/का-२
 मंत्रालय प्रशासन भवन, ३ रा मजला,
 मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
 दिनांक- २५.५.२००१

निर्णय :- शासकीय, निगमशासकीय व शासन अनुदानित संस्थांमध्ये भारतीयांसाठी महिला कार्यकर्त्यांसाठी ३०% जागा वि.२ एप्रिल, १९९४ पासून राष्ट्रीय हेतूनिश्चिती अन्वये आहेत. सदर ३०% आरक्षणाला अंमलबजावणीबाबत परिशिष्ट-१ मध्ये नमूद केलेल्या शासन निर्णयाद्वारे वेळोवेळी सूचना निर्गमित केलेल्या आहेत. सदर सर्व शासन निर्णय अधिकृतित करण्यात येत असून महिलांच्या ३०% आरक्षणाला अंमलबजावणीबाबत चालीलप्रमाणे एकत्रित आवेश देण्यात येत आहेत. हा शासन निर्णय निर्गमित होण्यापूर्वी महिलांच्या ३०% आरक्षणासंदर्भात करण्यात आलेली कार्यवाही ही परिशिष्ट-२ मध्ये नमूद केलेल्या शासन निर्णयानुसार करण्यात आली आहे असे समजण्यात येते.

(एक) आरक्षणाची व्याप्ती, अटी व शर्ती

- (१) शासकीय, निगमशासकीय व शासन अनुदानित संस्था यांच्या सेवेत नियुक्तीसाठी महिला कार्यकर्त्यांसाठी ३०% जागा आरक्षित ठेवण्यात येत आहेत.
- (२) महिलांच्या सदर आरक्षणाची अंमलबजावणी करताना अनु.जाती, अनु.जमाती, विमुक्त जाती (अ), भटक्या जमाती (ब), भटक्या जमाती (क), भटक्या जमाती (ड), विशेष मागास प्रवर्ग, इतर मागास प्रवर्ग आणि खुला प्रवर्ग यांचेसाठी जी पदे उपलब्ध होतील त्या पदापैकी त्या त्या प्रवर्गातील महिलांसाठी ३०% जागा राखित ठेवण्यात येण्यात येतील.
- (३) महिलांच्या आरक्षण हे समांतर आरक्षण राखिल व से कार्यन्वित करण्यासाठी सामान्य प्रशासन विभागाच्या परिपत्रक क्र.एसआरव्ही-२०९७/प्रक्र.३१/९८/१६-अ, दि.१६.३.९९ मधील मार्गदर्शक सूचनांनुसार कार्यवाही करावी. (प्रत सोबत जोडली आहे) सदर मार्गदर्शन सूचनांमध्ये सामान्य प्रशासन विभागामार्फत काही बदल केल्यास सदर बदल आपोआप लागू होतील.
- (४) महिलांसाठी विहीत करण्यात आलेले सदर ३०% आरक्षण हे फक्त सज्जसेवा भारतीयांसाठी अनुज्ञेय राहिले.
- (५) महिला आरक्षण हे समांतर आरक्षण/विशेष आरक्षण असल्यामुळे ते आवडे आरक्षण आहे. समांतर आरक्षण हे कर्मिक आरक्षण असल्यामुळे पदे भरण्यापूर्वी, पदे निश्चित करताना तसेच भारतीयांसाठी जाहिरात देताना त्या जाहिरातीत महिला आरक्षणानुसार येणाऱ्या राष्ट्रीय पदांची संख्या, सामाजिक आरक्षण/उभे आरक्षण यांच्या (जसे अ.जा., अ.ज., वि.जा. (अ), अ.ज. (ब), (क) (ड), वि.जा.प्र., हमाव, आणि खुला प्रवर्ग) प्रत्येक वर्गामध्ये निर्दिष्ट करावी.
- (६) महिलांसाठीचे सदर आरक्षण हे मागासवर्गीयांचे आरक्षण ज्या ज्या ठिकाणी लागू आहे त्या सर्व ठिकाणी लागू राहिले.
- (७) भारतीयांच्या शर्तीत त्या त्या प्रवर्गातील महिला उमेदवार उपलब्ध झाल्या नाहीत तर सदर आरक्षण इतर उमेदवारांवर वळविले जाईल.
- (८) महिलांच्या आरक्षणाचा अनुसूचेत पदे ओढण्यात येऊ शकते.
- (९) खुला प्रवर्गातील उन्नत आणि प्रगत व्यक्ती/कुटुंबातील (किमीलेअर) महिला संदर्भात महिलांसाठी असलेले ३०% आरक्षण अनुसूचेत राहिले नाही. तसेच, मागासवर्गीय प्रवर्गातील इतर मागासवर्ग, भटक्या जमाती (क) आणि भटक्या जमाती (ड) या प्रवर्गातील उन्नत आणि प्रगत व्यक्ती अथवा गटातील महिला संदर्भात महिलांसाठी ३०% आरक्षण अनुसूचेत राहिले नाही.
- (१०) खुला प्रवर्गातील ज्या व्यक्तीचे/कुटुंबाचे सर्व मागासी वेणारे एकूण वार्षिक उत्पन्न सलगच्या मागील तीन वर्षांमध्ये प्रत्येक वर्षी सध्या लागू किंवा त्यापेक्षा अधिक जासेल ती व्यक्ती/कुटुंब उन्नत आणि प्रगत व्यक्ती/गट म्हणून समजण्यात येईल. या संदर्भातील कुटुंबाच्या व्याख्येमध्ये विचारात घ्याव्यात महिलांच्या बाबतीत पती/पत्नी व मुले यांचा समावेश राहिले. आणि अधिवाहीत मुलींच्या संदर्भात आई, बाईल व अधिवाहीत भावंडे यांचा समावेश राहिले.
- (११) इतर मागासवर्ग, भटक्या जमाती (क) आणि भटक्या जमाती (ड) यांचेरीत उन्नत आणि प्रगत व्यक्ती अथवा गट (किमीलेअर) बाबत सामाजिक न्याय विभागाने वेळोवेळी निश्चित केलेले निकष व अटी लागू राहिले.
- (१२) सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभागामार्फत इतर मागासवर्गीयांसाठी उन्नत आणि प्रगत व्यक्ती/गट (किमीलेअर) बाबतवरील उपर्युक्त माहितीचा वाढविल्यास सदर राष्ट्रीय उन्नत व्यक्ती/गट म्हणून प्रवर्गातील महिलांसाठी लागू जाणू शकते.

- (६) मातृसंरक्षणाचे आरक्षित प्रयोग आणि खुला प्रयोग यांना वेळा भरतीसाठी जे संकेतधारी नियम, उद्दी व शर्ती लागू आहेत तेच संकेतधारी नियम, उद्दी व शर्ती त्या त्या प्रयोगातील महिलासंरक्षणाचे आरक्षणवाचवाही लागू राहतील.
- (६८) महिला आरक्षणाच्या अंगलकवाचवापरीचे त्रिकोनेय महिला व बाल विकास विभागात्मिक कार्याचात यावे.
- (१-) महिलांच्या आरक्षित प्रयोगा लागूकरिता उमेदवार अशाप्रष्ट् रण्याचा समसाधारणपणे रक्षितवाही असावा.

(बोन) प्रमाणपत्रे

(अ) खुल्या प्रकाशितेतील महिलासंगी किमीसेअरचे प्रमाणपत्र व त्याची तपासणी

- (१) खुल्या प्रकाशितेतील महिलासंगी उच्चत अयोग प्रयोगे व्हावी व मात (किमीसेअर) याच्ये मोडत नसल्याबाबतच प्रमाणपत्र देण्यासाठी संशिल्लपत्र व नायब सचिवसंपर यांना सक्षम अधिकारी म्हणून पोषित करण्यात येत आहे. याबाबतच अर्जाचा मनुष्य व प्रमाणपत्राचा मनुष्य परिशीष्ट २ व ३ म्हणून सोबत जोडला आहे.
- (२) वरील प्रमाणपत्राच्या आधारे ज्या महिलांना आरक्षणवाचा प्राप्त देण्यात येतील त्यांची प्रमाणपत्रे तयारकरण्यात आयुक्त, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१ यांना सक्षम अधिकारी म्हणून पोषित करण्यात येत आहे.
- (३) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग जयप्रा इतर सक्षम प्राधिकार्यांकडून महिलांच्या आरक्षित पदावर नेमणुकीकरिता ज्या महिलांची विचारस शीर्षक त्यांची प्रमाणपत्रे व त्यांची आरक्षित पदाकरिता केलेला अर्ज संबधित विभागांनी /कार्यालयांनी उपयुक्त, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१ यांचेकडे तपासणीसाठी पाठवावा.
- (४) आयुक्त, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१ यांनी सक्षम प्रमाणपत्र या शासन निर्णयातील मार्गदर्शक सूचनानुसार आहे किती माही हे तपासावे. तसेच, सक्षम प्रमाणपत्राच्या मुद्दमार्थ संबधित उमेदवारांने या शासन निर्णयातील परिशीष्ट-२ मधील अर्जाच्ये प्रमाणपत्र भिळण्याकरिता जी माहिती सादर केली असल ती माहिती भुळ्ळ करणपत्राचकल तसेच आवश्यकता वाटल्यास गुह्येरी देवून तपासून घ्यावी. व सर्व माहिती वाच्य असाव्यावे आरक्षित आरक्षण प्रमाणपत्र प्रमाणित करून संबधित कार्यालयांना परत पाठवावे.
- (५) जर एखाद्या प्रमाणपत्राबाबत आयुक्त, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१ यांना शंका असल्यास त्यांनी याबाबतचा सवलत तपशील आणल्या अहवालात मनुष्य करावा.
- (६) ज्या उमेदवारांची प्रमाणपत्रे आयुक्त, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र राज्य, पुणे १ यांनी लागून प्रमाहित केली असतील त्या उमेदवारांची महिलांच्या आरक्षित पदावर नेमणुका करण्यास हरकत माही.
- (७) आयुक्त, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र राज्य, पुणे १ यांनी प्रमाणपत्र तपासणीचा अहवाल एक तयारित संबधित कार्यालयांना पाठवावा.
- (८) आयुक्तसंग अहवाल एक मंडिन्वात प्राप्त झाला माही तर संबधित कार्यालयांनी प्रमाणपत्र पडताळणीचा अधिपतेर संबधित उमेदवारास तपसुली नेमणुका घ्यावी.
- (९) ज्या उमेदवारांच्या प्रमाणपत्राबाबत शंका उरल्यात झाली असेल अशा उमेदवारांच्याबाबतीने आयुक्त, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र राज्य, पुणे १ यांनी तपसुली सक्षिने आपल्या राज्य संबधित महिला व बाल विकास विभाग अ.श. रांपनीय पत्रादारे कळवाव्यात व त्यांचा अहवाल उरल्या कालनर्वातेत मागवावा.
- (१०) आयुक्त, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र राज्य, पुणे १ यांनी तयारित केलेल्या शंका संबधित तपसुली दहापिषा त्यांना मान्य असल्यास त्यांनी संबधित प्रमाणपत्र रद्द करावे.

(ब) सागासवणीय उमेदवारांची प्रमाणपत्रे व त्यांची तपासणी

- (१) अनु.जात, अनु.जमाती, विमुक्त जाती (अ), भटक्या जमाती (ब), भटक्या जमाती (क), भट्याय जमाती (द), इतर सागासवणी अयोग विशेष सागास प्रयोगे यामधिल महिलांनी त्यांचा प्रयोगातील महिला आरक्षणाच्या लागूकरिता त्या त्या प्रयोगात मोडत असल्याचे प्रमाणपत्र अरिखाते विकास विभाग, सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य व शीर्षक विभाग अथवा विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर भाषास प्रयोगे व विशेष सागास प्रयोगे कसबाज विभाग यांनी वेदशेकी विज्ञेत्या सूचनानुसार सक्षम कारणे आवश्यक राहिल व सक्षम प्रमाणपत्र तपासण्याबाबत संबंधित विकास विभाग आणि सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य व शीर्षक विभाग यांनी कार्यवाही विहीत केली आहे तीच कार्यवाही अमलात राहिल.

(२) सागासवणीय उमेदवारांची (मुल्या) प्रयोगातील महिलांच्या आरक्षित पदावर नेमणुकी झाल्याबाबतची प्रमाणपत्रे व त्यांची तपासणी

- (१) सागासवणीयच्या प्रयोगातील ज्या महिला उमेदवार खुल्या प्रयोगातील जागांमधील विकल्प वेगळी नियम विषयक व वेगळी सागासवणीयच्या प्रयोगातील ज्या महिला उमेदवारांची निवड खुल्या प्रयोगातील महिलांच्या आरक्षित पदावर झाल्यास, अशा महिला उमेदवारांना प्रमाणपत्र सादर करण्याबाबत खालील धीन विकल्प राहतील.
- (अ) अशा महिला उमेदवारांनी सामाजिक न्याय विभाग, आदिवासी विकास विभाग अथवा विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर सागास प्रयोगे व विशेष सागास प्रयोगे कसबाज विभाग यांनी विहीत केलेल्याप्रमाणे त्यांच्या

- ३ -

प्रकृति शक्तीची प्रमाणपत्रे सादर करावेत. या शी त्या विभागाची विहित केलेल्या कार्यपध्दतीनुसार शगासून काढून घ्यावेत. अशा अधिकृत उमेदवारांकडून झुल्या प्रशासनातील महिलाकरीत विहित केलेली प्रयोगेअरचे प्रमाणपत्र घेण्याची आवश्यकता राहणार नाही.

(८) जग रथी तपाण्या संबंधित जातीय प्रमाणपत्र सादर करू शकित नसतील किंवा सादर करू शकत नसतील तर अशा महिला उमेदवारांनी झुल्या प्रशासनातील महिलाप्रमाणेच या शासन निर्णयाच्या परिशिष्ट ३ नुसार विहित परीक्षे उत्तरे उत्तरे स्थिति/गट (किमीलेअर) मध्ये भौहत नसल्याबाबतचे प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक नाही. त्यासाठी बालीतप्रमाणे कार्यवाही करावी.

(९) शासन निर्णयाच्या परिशिष्ट-२ नुसार संबंधित तहसिलदार/नायब तहसिलदार यांचेकडे किमीलेअरच्या प्रमाणपत्रासाठी वर्ज करावे.

(१०) शासन निर्णय केलेल्या उमेदवारांनी उत्तरे व्यक्ती/गट (किमीलेअर) मध्ये भौहत नसल्याबाबतच्या प्रमाणपत्रासाठी अर्ज केलेबाबत, तहसिलदार व नायब तहसिलदार यांनी अशा उमेदवारांना झुल्या तपाण्यासाठी उत्तरे व्यक्ती/गट (किमीलेअर) मध्ये भौहत नसल्याचे प्रमाणपत्र द्यावे.

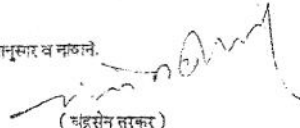
(११) प्रमाणपत्र देण्यासाठी तहसिलदार व नायब तहसिलदार यांना सक्षम अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. याबाबतच्या अर्जांचा नमुना व प्रमाणपत्राचा नमुना या शासन निर्णयाच्या परिशिष्ट २ व ३ प्रमाणे घ्यावेत.

(१२) वरील प्रमाणपत्र तपासण्यासाठी या शासन निर्णयाच्या परिच्छेद (बोन) (अ) मध्ये नमूद केलेली कार्यपध्दती अवलंबिण्यात यावी.

(टीप) हे आदेश तारकाळ अंमलात येतील.

(चार) हा शासन निर्णय सामान्य प्रशासन विभागाच्या सह सतीने त्यांच्या वनौपचारिक संसध क्रमांक. २२/१६-अ, दि. ३.४.२०२१ अन्वये निर्णमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नमूदने.

(अनुराग तिवारी)
अवर सचिव, महाराष्ट्र राज्य

प्रति,

या उमेदवारांचे सचिव.

१. मुंबई

२. पुणे

३. अहमदनगर

४. नाशिक

५. औरंगाबाद

६. सांगली

७. कोल्हापूर

८. नांदेड

९. अहमदनगर

१०. अहमदनगर

११. अहमदनगर

१२. अहमदनगर

१३. अहमदनगर

१४. अहमदनगर

१५. अहमदनगर

१६. अहमदनगर

१७. अहमदनगर

१८. अहमदनगर

१९. अहमदनगर

२०. अहमदनगर

२१. अहमदनगर

२२. अहमदनगर

२३. अहमदनगर

२४. अहमदनगर

२५. अहमदनगर

२६. अहमदनगर

२७. अहमदनगर

२८. अहमदनगर

२९. अहमदनगर

३०. अहमदनगर

३१. अहमदनगर

३२. अहमदनगर

३३. अहमदनगर

३४. अहमदनगर

३५. अहमदनगर

३६. अहमदनगर

३७. अहमदनगर

३८. अहमदनगर

३९. अहमदनगर

४०. अहमदनगर

४१. अहमदनगर

४२. अहमदनगर

४३. अहमदनगर

स्वयंसहायता यंत्रणेच्या माध्यमातून महिलांच्या आर्थिक विकासाच्या क्षेत्रात शिस्तबद्ध

महाराष्ट्र शासन,
नगर विकास विभाग,
शासन परिपत्रक क्र. संकीर्ण १०/२००१/६६/ प्र.क्र.२२/ नवि - २७
मंत्रालय - ४०० ०३२. दिनांक २२ नोव्हेंबर २००१

शासन परिपत्रक

शासनाने महिला धोरण, २००१ जारी केले असून यामध्ये महिलांचा सहभाग, त्यांना सरंक्षण, त्यांची आर्थिक उन्नती, त्यांच्या क्षमतेचे संवर्धन आणि या सर्वांसाठी अनुकूल वातावरण निर्मिती तसेच सन २००२-०३ या आर्थिक वर्षापासून महिलांना केंद्रीभूत मानून नियोजन केले जाईल या बाबींचा महिला धोरणात समावेश आहे. त्याच बरोबर विविध क्षेत्रात महिलांच्या स्वयंसहाय्यता गटांची स्थापना, तसेच त्यांची कार्यक्षमता, कौशल्य वाढविण्याच्या कार्यक्रमास प्राधान्य दिले येईल, ही बाब समाविष्ट आहे.

०१. शासनाच्या महिला धोरणाच्या अनुषंगाने नगरपरिषदा/ महानगरपालिका यांना कळविण्यात येते की, नगरपरिषदांनी / महानगरपालिकांनी शहरी सुवर्ण जयंती रोजगार योजनेतर्गत महिलांच्या स्वयंसहाय्यता गटांची स्थापना वाढविण्याच्या कार्यक्रमास प्राधान्य देण्यात यावे, यामध्ये आदिवासी महिला, मागासवर्गीय, आपद्ग्रस्त आणि शहरी महिलांचे आर्थिक सक्षमीकरण करण्यावर विशेष भर देण्यात यावा. यासाठी महिला व त्यांच्या गटांसाठी नगरपरिषदा व महानगरपालिकांमार्फत निर्माण करण्यात येत असलेल्या व्यापारी संकुलातील बितरीत होणाऱ्या गाळ्यांपैकी ३०% गाळे महिलांच्या स्वयंसहाय्यता गटांसाठी राखून ठेवण्यात यावे व त्यांचे वाटप संबंधित गटात होईल याची दक्षता घेण्यात यावी. असे गाळे वाटप करताना गाळे बांधण्यासाठी आलेल्या खर्चाची रक्कम मोबदला स्वरूपात ना नफा ना तोटा या तत्वात घेवून गाळे हस्तांतर करण्याची कार्यवाही करण्यात यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

रामानंद तिवारी
प्रधान सचिव

जिल्हा परिषदांमध्ये स्थापन करण्यात आलेल्या महिला व बालकल्याण समितीने राबवावयाच्या योजना.

महाराष्ट्र शासन

ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : झेडपीए २०१०/अनौसंक्र ३३/प्र.क्र.१६८/पंरा-१

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक : १० मार्च, २०११.

वाचा :- शासन निर्णय क्रमांक : झेडपीए १००७/४५४/प्र.क्र.५१/पंरा-१
दिनांक : १९ डिसेंबर, २००७.

शासन निर्णय :-

महिला व बाल विकासाशी संबंधित विविध कार्यक्रम राबविण्यासाठी सर्व जिल्हा परिषदांमध्ये महिला व बालकल्याण समितीची स्थापना करण्यात आलेली आहे. सदर समितीने राबवावयाचे कार्यक्रम संदर्भाधीन शासन निर्णयानुसार राबविण्यात येतात. तथापि, बदलत्या परिस्थितीनुसार बऱ्याच योजना / कार्यक्रम कालबाहय झाल्यामुळे त्यामध्ये सुधारणा करणे आवश्यक आहे असे शासनाच्या निदर्शनास आले आहे. ही बाब लक्षात घेऊन महिलांना सर्व क्षेत्रात सक्षम करण्यासाठी जिल्हा परिषद क्षेत्रात महिला व बाल कल्याण समित्यांनी खालील योजना सक्षमपणे राबविण्यासाठी पुढीलप्रमाणे शासन निर्णय घेण्यात येत आहे.

गट "अ" - प्रशिक्षण व सक्षमीकरणाच्या योजना

१) मुलींना व महिलांना व्यावसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण देणे.

शासकीय किंवा अशासकीय संस्थांमार्फत काही तांत्रिक / व्यावसायिक प्रशिक्षण वर्ग चालविले जातात. अशा संस्थांमधून खालील प्रकारच्या प्रशिक्षणासाठी योजना राबवाव्यात. उदा.व्यक्तिमत्व विकास, इंद्रजी संभाषण, गवंडी, सुतारकाम, प्लंबर प्रशिक्षण, घरगुती विद्युत उपकरणांची दुरुस्ती (टी.व्ही., रेडिओ, म्युझिक सिस्टीम दुरुस्ती, मिक्सर, इस्त्री, टोस्टर, मोबाईल व संगणक दुरुस्ती.) वाहन दुरुस्ती, सौंदर्यप्रसाधनांचे प्रशिक्षण, कॅटरिंग, बेक्रींग, विशिष्ट पध्दतीच्या स्वयंपाकाचे प्रशिक्षण, घरगुती कामकाजाचे प्रशिक्षण (Full time domestic help), शासकीय व झायकर व कंडक्टर, रिसेप्शनिस्ट, लघुलेखन/ टंकलेखन, सेल्स गॅल, विमा एजेंट, परिचारिका (नर्स) प्रशिक्षण, वृद्धांची देखभाल, लहान मुलांची देखभाल, फिजिओथेरेपी प्रशिक्षण, फुडप्रोसेसिंग, पॅकेजिंग, दुग्धजन्य पदार्थांचे उत्पादन, घनकचरा व्यवस्थापन व बायोगॅस (कचऱ्यापासून खतनिर्मिती गाडूळखत, कचऱ्याचे विभाजन व व्यवस्थापन), रोपवाटीका तसेच शोभिवंत फूलझाडांची व औषधी वनस्पतीची लागवड व विक्री, या योजनेखाली मान्यताप्राप्त संस्थेत प्रशिक्षण घेणाऱ्या महिलांना प्रति लाभार्थी रु.५०००/- पर्यंत प्रशिक्षणाचे शुल्क (Fees) भरण्याची तरतूद

राहील. प्रशिक्षण शुल्काच्या रकमेच्या दहा टक्के रक्कम लाभार्थ्यांने स्वतः भरावी. प्रशिक्षण कालावधी जास्त जास्त एक वर्षांचा असावा. शुल्क भरण्याचे नियम व प्रक्रिया संबंधित जिल्हा परिषदांनी ठरवावी.

२) मुलींना स्वसंरक्षणासाठी व त्यांच्या शारीरिक विकासासाठी प्रशिक्षण योजना :-

या योजनेमध्ये मुलींना कराटे, योगाचे प्रशिक्षण देण्यात यावे. कोणत्याही वयोगटातील परंतु आर्थिकदृष्ट्या भागासलेल्या कुटुंबातील मुलींना सदर प्रशिक्षण मोफत देण्यात यावे. सदर प्रशिक्षण किमान तीन महिन्यांचे असावे. ते शाळा व महाविद्यालये यांच्या समन्वयाने आयोजित करण्यात यावे. या योजनेतून प्रशिक्षकाच्या मानधनावर साधारणपणे प्रति लाभार्थी रु.३००/- प्रतिमहापर्यंत खर्च करण्यात यावा.

३) महिलांसाठी समुपदेशन केंद्र चालविणे :-

कुटुंबातील मारहाण, लैंगिक छळ व इतर तऱ्हेने त्रासलेल्या तसेच मानसिकदृष्ट्या असंतुलित महिलांच्या सामाजिक, मानसशास्त्रीय, कायदेशीर समुपदेशनासाठी सदर योजना राबवावी. यासाठी समुपदेशक व सल्लागार यांच्या मानधनावर खर्च करण्यात यावा. समुपदेशक व सल्लागाराची निवड मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा सरकारी वकील, सिनिअर जे.एफ.एम.सी. (ज्युडीसियल मॅजिस्ट्रेट) इ. अधिकाऱ्यांच्या समितीमार्फत करण्यात येईल. सदर योजना महाविद्यालय / तज्ज्ञांच्या संस्थांमार्फत राबवावी. उदा. ज्या संस्थांकडे यापूर्वीच अशा प्रकारच्या समुपदेशनासाठी आवश्यक मनुष्यबळ, जागा, अनुभव व सोईसुविधा उपलब्ध असतील. सध्या देण्यात आलेल्या सुविधा व समुपदेशन यांचा विस्तार करण्याची आवश्यकता असल्यास असे प्रस्तावही मंजूर करण्यात यावेत. मात्र यासाठी संस्थेकडे स्वतःची जागा असणे आवश्यक आहे. तसेच त्यांनी स्वतः कार्यालयीन फर्निचर व इतर अनावर्ती खर्चाची व्यवस्था करावी. तालुका आणि जिल्हा पातळीवर काम करणाऱ्या समुपदेशकाला रु. १०००/- इतके मानधन देण्यात यावे. काही जिल्हा परिषदांमध्ये व पंचायत समित्यांमध्ये यापूर्वीच समुपदेशन केंद्र चालविण्यात येत आहेत. मात्र तेथे समुपदेशकाला अत्यल्प मानधन मिळत असल्यामुळे सदर केंद्रे व्यवस्थितपणे चालत नाहीत. तर अशा समुपदेशन केंद्रांचे बळकटीकरण करण्यात यावे व तेथे समुपदेशकाला बरीलप्रमाणे वाढीव मानधन देण्यात यावे.

४) तालुकास्तरावर शिकणा-या मुलींसाठी होस्टेल चालविणे :-

ग्रामीण भागात माध्यमिक शाळा नसल्यामुळे ८ वी ते १२ वी वर्गापर्यंत शिकणा-या मुलींना शिक्षण घेण्यासाठी स्वतःच्या गावापासून लांब अंतरावर जाऊन रहावे लागते. तालुक्याच्या ठिकाणी जेथे माध्यमिक शाळा किंवा ज्युनिअर कॉलेज असतात, तेथे अशा मुलींना वसतीगृह उपलब्ध करून दिल्यास मुलींच्या शिक्षणाचे प्रमाण वाढेल. यामुळे १८ वर्षांपूर्वी लग्न न करण्यासाठी त्यांच्या कुटुंबियांना प्रवृत्त करता येईल. या योजनेखाली वसतीगृह इमारतीचे बांधकाम न करता, भाड्यावर इमारत/घर/फ्लॅट घेण्यात यावेत. सदर वसतीगृह स्वयंसेवी संस्थांमार्फत चालविण्यात यावीत. फक्त भाडे व प्रशासकीय खर्चासाठी अर्थसहाय्य देण्यात यावे. जेवणाचा खर्च लाभार्थ्यांनी सांसावा. त्याशिवाय लाभार्थींकडून कोणतीही फी घेऊ नये. कमीतकमी १० मुलींसाठी एक वसतीगृह असावे. प्रशासकीय खर्चाची मर्यादा जिल्हा परिषदांनी निश्चित करावी, पण ती रु.५००/- प्रति लाभार्थी प्रति माह (भाडे वगळून) यापेक्षा जास्त नसावी.

५) दहावी व बारावी पास मुलींना संगणक प्रशिक्षण देणे :-

सध्या शासकीय/निमशासकीय नोकरीसाठी MS-CIT उत्तीर्ण असणे अनिवार्य आहे.संगणकाबाबतचे ज्ञान तसेच संगणक चालविण्याचे कौशल्य प्राप्त करण्यासाठी १० वी व १२ वी पास मुलींना MS-CIT व समकक्ष अभ्यासक्रम उदा. डाटा एंट्री ऑपरेटर प्रशिक्षण देण्याची योजना यामुळे

उपयुक्त राहिल. त्याप्रमाणे एखाद्या मान्यताप्राप्त संस्थेला फी देऊन त्याबाबतचे प्रशिक्षण आयोजित करण्यात यावे.

६) आधिकदृष्ट्या गरीब स्त्रियांच्या मुलामुलींसाठी पाळणाघर :-

नोकरी करणाऱ्या किंवा शेतावर कामासाठी जाणाऱ्या स्त्रियांच्या लहान मुलांसाठी पाळणाघर (Day Care Centre) उपलब्ध करून देण्यात यावे. पाळणाघर संध्याकाळी ६.०० वाजपर्यंत किंवा स्थानिक गरजेनुसार सुरु ठेवावे. सदर पाळणाघर चालविण्यासाठी जिल्हा परिषदेने योग्य महिला बचत गटाची किंवा स्वयंसेवी संस्थेची निवड करावी. लाभार्थ्यांची निवड माता समिती किंवा ग्रामपंचायतीने करावी. या योजनेखाली पाळणाघर चालविणाऱ्या महिलांचे मासिक मानधन व इमारतीचे भाडे अशा बाबींवर खर्च करण्यात यावा.

७) किशोरवयीन मुलींना व महिलांना जेंडर बाबत तसेच आरोग्य व कुटुंब नियोजनाबाबत प्रशिक्षण देणे :-

किशोरवयीन मुलींना शाळेत सर्वसाधारण शिक्षण देण्यात येते. परंतु विाशष्ट किशोरवयीन समस्यांबद्दल शिक्षण देण्यात येत नाही. असे निदर्शनास आले आहे की, त्यामुळे त्यांना काही मानासक व सामाजिक, मनोवैज्ञानिक अडचणींना तोंड द्यावे लागते. याबाबत अनुभवी व संवेदनशील तज्ज्ञ/स्वयंसेवी संस्थांमार्फत सदर प्रशिक्षण आयोजित करण्यात यावे. त्याचे स्वरूप स्थानिक आवश्यकतेनुसार ठरविण्यात यावे. उदा. शाळेत / महाविद्यालयात शिकणाऱ्या मुलींसाठी किंवा गळती झालेल्या मुलींसाठी दर आठवड्याला एक वर्ग (तसेच मुलांसाठी स्वतंत्र वर्ग) भरविण्यात यावेत. प्रत्येक वर्ग १ ते २ तासांचा असावा. बाहेरील तज्ज्ञांना व डॉक्टरांना, मनोवैज्ञानिकांना सदर सत्र घेण्यासाठी निर्मात्रित करण्यात यावे. त्यांना प्रत्येक सत्रासाठी साधारणपणे रु.२०० ते ४०० मानधन देण्यात यावे. लहान बालकांना विशेषतः मुलींना लैंगिक हिंसाचारापासून वाचविण्यासाठी समितीने विशेष प्रयत्न करावेत.

८) महिलांना कायदेशीर / विधिविषयक सल्ला देणे :-

बहुतेक मुलींना व महिलांना त्यांच्या कायदेशीर अधिकारांबद्दल माहिती नसते. विशेषतः हुंडाविषयक कायदे, स्त्रीधन, मालमत्ता अधिकार, वारसा हक्क, लग्न, घटस्फोट, पोस्टग्रीविषयक कायदे, बलात्कारविषयक कायद्यातील तरतुदी, लग्नानंतरचे अधिकार. त्यामुळे सदर विषयावर महाविद्यालय व इतर ठिकाणी मुली व महिलांसाठी लेक्चर ठेवण्यात यावे. महाराष्ट्र राज्य महिला आयोग तसेच UNFPA (United Nation Population Fund) मार्फत सदर प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करता येतील, व प्रती प्रशिक्षण वर्ग प्रशिक्षकाला रु. ५००/- पर्यंत मानधन द्यावे. यासाठी तालुका स्तरावरील मोफत कायदेविषयक सल्लागार समिती किंवा विधी सेवा समिती यांचेही मार्गदर्शन घ्यावे.

महिलांना कायदेविषयक मार्गदर्शन करण्यासाठी शिबिरांचे आयोजन करावे. एका शिबिरासाठी रु. २०००/- पर्यंत खर्च करण्यात यावा.

९) अंगणवाड्यांसाठी स्वतंत्र इमारत/ भाडे :-

ज्या ठिकाणी अंगणवाडीसाठी स्वतंत्र शासकीय इमारत नाही तेथे खाजगी इमारतीत अंगणवाड्या चालविण्यासाठी आवश्यकतेनुसार भाड्याची तरतुद करण्यात यावी. तसेच अंगणवाड्यामध्ये शौचालये बांधण्यासाठी निर्धीची तरतुद करण्यात यावी.

नवीन अंगणवाडीचे बांधकाम करावयाचे असल्यास त्याची मर्यादा रु. ४ लक्ष ठेवावी.

१०) **महिला प्रतिनिधींची अभ्यास सहल :-**

समितीस स्वतःच्या निधीमधून ग्रामपंचायत, पंचायत समिती व जिल्हा परिषदेमध्ये निवडून आलेल्या महिला लोकप्रतिनिधींचे जिल्हा व जिल्हाबाहेर पंचायत राज, आदर्श गाव, निर्मल ग्राम, महिला बळकटीकरण, महिला व बाल विकासाचे उपक्रम इत्यादी विषयांची माहिती घेण्यासाठी अभ्यास सहलीचे आयोजन करावे. प्रतिवर्षी अशा प्रकारे किती अभ्यास सहली आयोजित कराव्यात याबाबत जिल्हा परिषदेने निर्णय घ्यावयाचा आहे. यासाठी प्रतिवर्षी एकूण रु. ५.०० लक्षाची कमाल मर्यादा विहित करण्यात येत आहे.

११) **पंचायत राज संस्थामधील महिला लोकप्रतिनिधींना प्रशिक्षण**

पंचायत राज संस्थामधील तिन्ही स्तरातील महिला लोकप्रतिनिधींना कामकाजाचे प्रशिक्षण देण्यासाठी पंचायत महिला शक्ती अभियान २००७ सालापासून राबविण्यात येत आहे. या अभियानांतर्गत प्रशिक्षणासाठी तरतूद केलेल्या निधी व्यतिरिक्त जादा लागणारा निधी आवश्यकतेनुसार समितीकडून खर्च करण्यात यावा.

१२) **आदर्श अंगणवाडी / बालवाडी सेविकांना पुरस्कार :-**

अंगणवाडी व बालवाडीमध्ये उत्कृष्ट काम करणाऱ्या सेविकांना समितीस स्वतःच्या निधीमधून पुरस्कार देता येईल व उत्कृष्ट काम करणाऱ्या सेविकांची निवड तसेच पुरस्काराची रक्कम किती असावी, याबाबत जिल्हा परिषदेने निर्णय घ्यावयाचा आहे. योजनेवर जास्तीत जास्त रु. २ लक्ष खर्च करण्यात यावा.

गट "ब" च्या योजना (वस्तु खरेदीच्या योजना)१३) **कुपोषित मुलामुलीसाठी तसेच गरोदर महिला व स्तनदा मातांसाठी अतिरिक्त आहार :-**

राज्याच्या ग्रामीण / आदिवासी भागातील मुलांमध्ये कुपोषणाचे प्रमाण जास्त असल्याचे आढळून आले आहे. ते प्रमाण कमी करण्यासाठी कुपोषित मुलांना अंगणवाड्यांमार्फत दुप्पट आहार दिला जातो. तथापि कुपोषण कमी करण्यासाठी तो पुरेसा नसल्याने कुपोषित मुलांना अंगणवाडीत पुरविण्यात येणाऱ्या आहाराव्यतिरिक्त विशेष आहार म्हणून अंगणवाडीतील मुले व किशोरवयीन मुलांना Micronutrient Supplementation Syrup यांचा पुरवठा करण्यात यावा. तसेच स्थानिक उपलब्धतेनुसार दूध, सोयादूध (टेट्रापॅक), चिक्की, लाडू, अंडी, फळे (केळी), गूळ, शेंगदाणे, या वस्तूंचा पुरवठा करण्यात यावा. गरोदर व स्तनदा मातांना अतिरिक्त पोष्टीक व प्रथिनेयुक्त आहार द्यावा, जेणेकरून त्यांच्यात रक्ताक्षयाचे प्रमाण कमी होईल, व जन्माचे वेळेला नवजात मुलाचे वजन किमान २.५ किलो राहील.

१४) **अंगणवाडी / बालवाडींना साहित्य पुरविणे :-**

एकात्मिक बाल विकास योजनेखाली अंगणवाडींना साहित्य मिळाले नसल्यास त्या साहित्याची बालकांच्या सर्वांगीण विकासासाठी गरज असल्यास साहित्याची खरेदी सदर समितीने करावी. तथापि, ज्या अंगणवाड्या / बालवाड्या समिती स्वतःच्या निधीमधून चालविल, त्यावरील खर्च समितीने स्वतःच्या निधीमधून करावा. सदर साहित्यामध्ये वजनकाटे व जलशुद्धीकरण यंत्र याचा समावेश करावा. तसेच वेगवेगळ्या प्रकारची खेळणी व शैक्षणिक तक्ते हे एकात्मिक बालविकासा सेवेकडून पुरविण्यात येत असतात, म्हणून ते पुरवू नये.

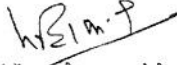
१५) महिलांना साहित्य पुरविणे :-

ग्रामीण भागातील दारिद्र्य रेषेखालील महिलांना स्वयंरोजगारासाठी तसेच इंधनाची बचत करण्यासाठी खालील साहित्यांचा पुरवठा करण्यात यावा. मसाला पल्वलायझर मशिन, पत्रावळी मशिन, शेवया मशिन, पिठार्चा गिरणी हे साहित्य पुरवावे. इंधनाची बचत होणेचे दृष्टीने तसेच महिलांना धुराचा त्रास होवू नये म्हणून सुधारित चुली/निर्धुर चुलीचा वापर ही काळाची गरज आहे म्हणून सुधारित चुली/निर्धुर चुली पुरविण्यासाठी तरतूद करण्यात यावी. ग्रामीण भागातील दारिद्र्य रेषेखालील कुटूंबांना सौर कंदील आणि सोलर कुकर पुरविण्यासाठी तरतूद करण्यात यावी. वरील सर्व वस्तू वाटप करताना प्रति महिला जास्तीतजास्त रु. १०.०००/- खर्च करण्यात यावा तसेच प्रत्येक लाभार्थीचा १०% सहभाग घेण्यात यावा.

गट "ब" च्या वरील योजनांवर, म्हणजे वस्तु व साहित्य खरेदीवर एकूण खर्चाच्या ३० टक्के पेक्षा जास्त खर्च करू नये. म्हणजे गट "अ" च्या योजनांवर जास्त भर द्यावा, व त्यावर किमान ७०% खर्च करण्यात यावा. एकूण खर्चाच्या ३ टक्के रक्कम अपंग महिला आणि बालकांसाठी खर्च करण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०११०३१५२०१४३९००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(डॉ. मल्लीनाथ कलशेट्टी)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. अध्यक्ष, जिल्हा परिषद (सर्व) (मु. का.अ. यांचे मार्फत)
- २) मा. विधान परिषद/ मा. विधान सभा सदस्य (सर्व)
- १) प्रधान सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, नवीन प्रशासकीय भवन, मुंबई.
- २) विभागीय आयुक्त (सर्व).
- ४) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- ६) आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, ३ चर्च रोड, पुणे - ४११ ००१.
- ७) संचालक, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, कोकण भवन, नवी मुंबई.
- ९) मुख्यमंत्र्यांचे सचिवालय.
- १०) मा. मंत्री (ग्रा. वि.) यांचे खाजगी सचिव.
- ११) मा. राज्यमंत्री (ग्रा. वि.) यांचे स्वीय सहाय्यक.
- १२) निवड नस्ती, कार्यासन क्र.पंरा-१, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

प्रत,

- १) सचिव, महिलांचे हक्क व कल्याण समिती, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई.
- २) सचिव, पंचायत राज समिती, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई यांजकडे माहितीसाठी रवाना.

परिशिष्ट - "क"

- (१) महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाने दिनांक २२ मार्च, २०१८ रोजी क्र.१/ड-१/२०१८ नुसार महाराष्ट्र विधानसभा नियम २२५ (३) मध्ये केलेल्या सुधारणे संदर्भातील अधिसूचना.
- (२) महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाने दिनांक २५ मार्च, २०१८ रोजी क्र.१/ड-१५/२०१८ नुसार महाराष्ट्र विधानमंडळ नियम २१९ (३) मध्ये केलेल्या सुधारणे संदर्भातील अधिसूचना.
-

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-क

वर्ष ४, अंक १६] शुक्रवार, एप्रिल २७, २०१८/वैशाख ७, शके १९४० |पृष्ठे ३, किंमत : रुपये १.००

असाधारण क्रमांक २७

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाव्यतिरिक्त इतर वैधानिक प्राधिकार्यांनी तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ व एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले वैधानिक नियम व आदेश यांमधील इतर)
वैधानिक नियम व आदेश ; यात भारत सरकार, उच्च न्यायालय, पोलीस आयुक्त, आयुक्त (राज्य उत्पादन शुल्क),
जिल्हादंडाधिकारी व निवडणूक आयोग, निवडणूक न्यायाधिकरण, निवडणूक निर्णय अधिकारी व निवडणूक आयोगाखालील
इतर प्राधिकारी यांनी तयार केलेले वैधानिक नियम व आदेश यांचा समावेश होतो.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय
विधान भवन, मुंबई, दिनांक २२ मार्च २०१८

अधिसूचना

क्रमांक १/ड-९/२०१८.—महाराष्ट्र विधानसभा नियमातील, पुढील सुधारणा उक्त नियमातील नियम २२५ च्या पोट-नियम (३) ला
अनुसरून, याद्वारे प्रसिद्ध करण्यात येत आहेत :—

महाराष्ट्र विधानसभा नियमांना सुधारणा
भाग पंधरा " समित्या " यांमध्ये
नियम २४३, २४४

" (२) महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समिती "

नियम २४२ यानंतर (२) मधील " महिलांचे हक्क व कल्याण समिती " या मजकुराऐवजी " महिला व बालकांचे हक्क
आणि कल्याण समिती " हा मजकूर दाखल करण्यात यावा.

नियम २४३ च्या समाप्त टिपेमध्ये व नियम २४३(१) च्या ओळ क्रमांक ३ वरील " महिलांचे हक्क व कल्याण समितीची
रचना " या मजकुराऐवजी " महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समितीची रचना " हा मजकूर दाखल करण्यात यावा.

नियम २४४ मध्ये " महिलांचे हक्क व कल्याण समितीची कामे " या मजकुराऐवजी " महिला व बालकांचे हक्क आणि
कल्याण समितीची कामे " व पोट-नियम (५) ऐवजी पुढील नियम नव्याने दाखल करण्यात येईल :—

(५) बालकांचे आरोग्य, शिक्षण, संरक्षण व मुलभूत हक्क इत्यादींकरिता केंद्र शासनाचा बाल न्याय अधिनियम, २०१५ तसेच
केंद्र शासनाचा बालकांचे लैंगिक शोषणपासून प्रतिबंध कायदा (POCSO Act), २०१२ व तदनुषंगिक विहित नियमांनुसार राज्य
शासनाच्या कक्षेत येणाऱ्या बाबी संबंधात राज्य शासनाने केलेल्या उपाययोजना व अंमलबजावणी संदर्भात दोन्ही सभागृहांना माहिती देणे.

२

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग चार-क, एप्रिल २७, २०१८/वैशाख ७, शके १९४०

(६) बालकांच्या विकासासाठी शासकीय पातळीवर अंगिकृत केलेल्या बाल न्याय अधिनियम, २०१५ च्या अनुषंगाने बाल घोरणाची अंमलबजावणी संदर्भात शासनस्तरावर केलेल्या कार्यबाहीची माहिती दोन्ही सभागृहांना देणे.

(७) राज्य शासनाच्या विविध विभागांमार्फत राबविण्यात येणाऱ्या बालकांच्या कल्याणार्थ योजनांची तपासणी करून तत्संदर्भात शासनास सुयोग्य उपाययोजना सुचविणे.

(८) सभागृहाने किंवा अध्यक्षांनी/सभापतींनी समितीकडे विनिर्देशपूर्वक निर्दिष्ट केलेल्या बाबींचे परीक्षण करणे.

डॉ. अनंत कळसे,

प्रधान सचिव,
महाराष्ट्र विधानसभा.

MAHARASHTRA LEGISLATURE SECRETARIAT
Vidhan Bhavan, Mumbai, dated the 22nd March, 2018.

NOTIFICATION

No. 1/D-9/2018.—In pursuance of the sub-rule (3) of rule 225 of the Maharashtra Legislative Assembly Rules, the following amendments to the said rules, are hereby published :—

AMENDMENTS TO THE MAHARASHTRA LEGISLATIVE ASSEMBLY RULES

PART XV "COMMITTEES"

Rules 243, 244

" (r) Committee on Rights and Welfare of Women and Child "

After Rule 242, in (r) for the words " Committee on Rights and Welfare of Women " the words " Committee on Rights and Welfare of Women and Child " be substituted.

In the marginal note of Rule 243 for the words " Constitution of Committee on Rights and Welfare of Women " the words " Constitution of Committee on Rights and Welfare of Women and Child " be substituted.

In sub-rule (1) of Rule 243, for the words " Committee on Rights and Welfare of Women " the words " Committee on Rights and Welfare of Women and Child " be substituted.

In the Rule 244, for the words " Functions of Committee on Rights and Welfare of Women " the words " Functions of Committee on Rights and Welfare of Women and Child " be substituted and sub-rule (v) shall be substituted by the following new rules :-

(v) to inform both the House regarding measures adopted and implementation made by the Government in respect of matters falling within the purview of the State Government that are governed by Acts of Central Government namely Juvenile Justice (Protection and Care of Children) Act, 2015 which provides for health, education, protection and fundamental rights etc. of children as well as Protection of Children from Sexual Offences (POCSO) Act, 2012 Central Government and similarly prescribed rules incidental thereto;

(vi) to inform both the Houses in respect of action taken on the Government level regarding implementation of the child policy as per Juvenile Justice (Protection and Care of Child) Act, 2015 adopted by the Government for the development of the children;

(vii) to examine various welfare schemes for children implemented by various Departments of the State Government and to make recommendations thereon;

(viii) to examine such of the matters as are specifically referred to the committee by the House or the Speaker/Chairman.

DR. ANANT KALSE,
Principal Secretary,
Maharashtra Legislative Assembly.

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-क

वर्ष ४, अंक १२(२)]

मंगळवार, एप्रिल ३, २०१८/चैत्र १३, शके १९४०

[पृष्ठे २, किंमत : रुपये ९.००

असाधारण क्रमांक १४

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाव्यतिरिक्त इतर वैधानिक प्राधिका-यांनी तयार केलेले

(भाग एक, एक-अ व एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले वैधानिक नियम व आदेश यांविषयी इतर)

वैधानिक नियम व आदेश ; यात भारत सरकार, उच्च न्यायालय, पोलीस आयुक्त, आयुक्त (राज्य उत्पादन शुल्क),
जिल्हादंडाधिकारी व निवडणूक आयोग, निवडणूक न्यायाधिकरण, निवडणूक निर्णय अधिकारी व निवडणूक आयोगाखालील
इतर प्राधिकारी यांनी तयार केलेले वैधानिक नियम व आदेश यांचा समावेश होतो.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

विधान भवन, मुंबई, दिनांक २५ मार्च, २०१८.

अधिसूचना

क्रमांक १/उ-१५/२०१८.—महाराष्ट्र विधानपरिषद नियमांतील पुढील सुधारणा उक्त नियमांतील नियम २१९ च्या पोट-नियम (३) ला अनुसरून,
याद्वारे प्रसिद्ध करण्यात येत आहेत :-

महाराष्ट्र विधानपरिषद नियमात सुधारणा

भाग चौदा "समित्या" यांमध्ये

नियम क्रमांक २०५ यानंतर "(फ)" मध्ये

(१) नियम २०५ यानंतर "(फ)" मध्ये "महिलांचे हक्क व कल्याण" या मजकुराऐवजी "महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण" हा मजकूर
दाखल करण्यात येईल.

नियम २१४-अ च्या समास टीपेमध्ये व नियमातील ओळ क्रमांक ३ मध्ये

(२) नियम २१४-अ च्या समास टीपेमध्ये व नियमातील ओळ क्रमांक ३ वरील "महिलांचे हक्क व कल्याण समिती" या मजकुराऐवजी "महिला व
बालकांचे हक्क आणि कल्याण समिती" हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

नियम २१५ मधील ओळ क्रमांक ४ मध्ये

(३) नियम २१५ मधील ओळ क्रमांक ४ वरील "महिलांचे हक्क व कल्याण समिती" या मजकुराऐवजी "महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण
समिती" हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.

डॉ. अनंत कळसे,
प्रधान सचिव,
महाराष्ट्र विधानपरिषद.

(१)

MAHARASHTRA LEGISLATURE SECRETARIAT

Vidhan Bhavan, Mumbai, dated 25th March, 2018.

NOTIFICATION

Sr. No. 1/D-15/2018.—In pursuance of sub-rule (3) of rule 219 of the Maharashtra Legislative Council Rules, the following amendments to the said rules, are hereby published :—

AMENDMENTS TO THE MAHARASHTRA LEGISLATIVE COUNCIL RULES

Part Fourteen in "Committees"

After Rule 205 in " (f) "

(1) After Rule 205, in " (f) " for the words, " Committee on Rights and Welfare of Women " the words, " Committee on Rights and Welfare of Women and Child " be substituted.

In the marginal note of Rule 214-A and in line 4 of Rule

(2) In the marginal note of Rule 214-A and in line 4 of Rule for the words, " Committee on Rights and Welfare of Women " the words, " Committee on Rights and Welfare of Women and Child " be substituted.

In line 8 of Rule 215

(3) In line 8 of Rule 215 for the words, " Committee on Rights and Welfare of Women " the words, " Committee on Rights and Welfare of Women and Child " be substituted.

DR. ANANT KALSE,
Principal Secretary,
Maharashtra Legislative Council.

पिंपरी विचवड महानगरपालिका, पिंपरी - 18
 नागरिकता विकास योजना विभाग
 केंद्रस्थान पुस्तक सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजना
 सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजने अंतर्गत महिला लागूकर्तार सन 2012-13 ते 2014-15 अखेर झालेला प्रत्यक्ष खर्च

अ.क्र.	योजनेचे नाव	सन 2012-13		सन 2013-14		सन 2014-15		शेरा
		उद्दिष्ट (रकम पुर्ण रुपयंत)	खर्च (रकम पुर्ण रुपयंत)	उद्दिष्ट (रकम पुर्ण रुपयंत)	खर्च (रकम पुर्ण रुपयंत)	उद्दिष्ट (रकम पुर्ण रुपयंत)	खर्च (रकम पुर्ण रुपयंत)	
1	शहरी समाज विकास नेटवर्क (सामाजिक संरचना) UCIN	123557	1764000	1765000	1765100	सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजना दि. 1.4.2014 पासून संपुष्टात आली त्याऐवजी राष्ट्रीय नागरी उपजिविका अभियान अंमलबजावणीस सुरवात झाली असे.	100 टांचे प्रमाणे सामाजिक कार्यक्रमात सहभागी करून सोप्यारीत्या मोठे महिन्या निधी दिव्या जात होता	
2	शहरी महिला स्वयंतहाय्यता कार्यक्रम (बचतगट व पतसंस्था) T&C	176510	224000	905000	908000	सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजना दि. 1.4.2014 पासून संपुष्टात आली त्याऐवजी राष्ट्रीय नागरी उपजिविका अभियान अंमलबजावणीस सुरवात झाली असे.	महिला स्वयंतहाय्यता संगठन 10 हजार पिरता निधी दिव्या जात होता.	
3	शहरी महिला स्वयंतहाय्यता कार्यक्रम (कर्ज व अनुदान) UWSP	247114	70000	1818000	1991000	सुवर्ण जयंती शहरी रोजगार योजना दि. 1.4.2014 पासून संपुष्टात आली त्याऐवजी राष्ट्रीय नागरी उपजिविका अभियान अंमलबजावणीस सुरवात झाली असे.	महिला स्वयंतहाय्यता कार्यक्रम (कर्ज व अनुदान) 35 टांचे प्रमाणे अनुदान दिव्या जात होते.	

क्र.सं.	योजनाचे नाव	सन 2012-13		सन 2013-14		सन 2014-15		शेता
		उद्दिष्ट	खर्च (रकम पूर्ण रुपमात)	उद्दिष्ट	खर्च (रकम पूर्ण रुपमात)	उद्दिष्ट	खर्च	
4	शहरी स्वयंरोजगार योजनेम (स्वयंरोजगार) USEP	247114	एकूण 150 बी.पी.एन. याभाष्यना नाम दिला असून त्यापैकी 49 महिलांना स्वयंरोजगार या घटका अंतर्गत नाम देण्यात आलेला आहे. (एकूण आर्थिक खर्च र.रु. 41.46 लाख)	2736000	एकूण 97 बी.पी.एन. याभाष्यना नाम दिला असून त्यापैकी 52 महिलांना स्वयंरोजगार या घटका अंतर्गत नाम देण्यात आलेला आहे. (एकूण खर्च र.रु. 26.29 लाख)			शहरी स्वयंरोजगार योजनेम (स्वयंरोजगार) 25 को. प्रमाणे अनुदान दिले जात होते

परिशिष्ट - "ड"
बैठकीची उपस्थिती

२४५

महिलांचे हक्क आणि कल्याण समिती

सोमवार, दिनांक ०१ फेब्रुवारी, २०१६

स्थळ : पुणे महानगरपालिका

उपस्थिती

- (१) श्रीमती मनिषा चौधरी, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख
- (२) श्रीमती सीमा हिरे, वि.स.स
- (३) डॉ. भारती लव्हेकर, वि.स.स.
- (४) श्रीमती स्नेहलता कोल्हे, वि.स.स
- (५) श्री. प्रतापराव पाटील-चिखलीकर, वि.स.स
- (६) श्रीमती दिपीका चव्हाण, वि.स.स
- (७) श्रीमती स्मिता वाघ, वि.प.स
- (८) अॅड हुस्नबानू खलिफे, वि.प.स

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

श्री. ज. बा. राणे, अवर सचिव (समिती)

पुणे महानगरपालिका स्थानिक पदाधिकारी

- (१) श्रीमती अश्विनी नितीन कदम, अध्यक्षा, स्थायी समिती
  - (२) श्रीमती शारदा शंकर ओखे, नगरसेविका
  - (३) श्रीमती मुक्ता टिळक, नगरसेविका
  - (४) श्रीमती स्मिता पट्टाकर वस्ते, नगरसेविका
  - (५) श्रीमती अर्चना कांबळे-जावळे, अध्यक्षा, महिला व बालकल्याण समिती
  - (६) श्रीमती रंजना अशोक मुरकुटे, नगरसेविका
  - (७) अॅड रुपाली पाटील-ठोंबरे, अध्यक्षा, शहर सुधारणा समिती
  - (८) श्रीमती संगीता दत्तात्रय गायकवाड, नगरसेविका
  - (९) श्रीमती सुषमा प्रमोद निम्हण, उपाध्यक्ष, महिला व बालकल्याण समिती
  - (१०) श्रीमती संगिता राजेंद्र एसट, नगरसेविका
- (शा.म.मु.) एचबी १४७२-१८ (७००-११-२०१८)

पुणे महानगरपालिका अधिकारी

- (१) श्री. कुणाल कुमार, आयुक्त
- (२) श्री. प्रकाश बोरसे, उपायुक्त
- (३) श्री. मंगेश जोशी, उपायुक्त (सामान्य प्रशासन)
- (४) श्री. ओम प्रकाश बकोरिया, अतिरिक्त आयुक्त, (वि)
- (५) श्री. राजेंद्र जगताप, अतिरिक्त आयुक्त
- (६) श्री. विलास लक्ष्मण कानडे, सह आयुक्त
- (७) श्री. ज्ञानेश्वर मुळक, सह आयुक्त
- (८) श्रीमती उल्का कळसकर, मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी
- (९) श्री. शिवाजी दोंडकर, मुख्य कामगार अधिकारी
- (१०) श्री. सुनिल नारायण पारखी, मुख्य कामगार अधिकारी
- (११) डॉ. अंजली साबणे, उप आरोग्य अधिकारी
- (१२) श्री. बी. के. दहिफळे, प्रशासकीय अधिकारी
- (१३) अॅड निशा चव्हाण, विधी अधिकारी
- (१४) श्रीमती हर्षदा वि. शिंदे, प्र. कार्यकारी अभियंता
- (१५) श्री. नितीन उदास, प्र. उपायुक्त
- (१६) श्रीमती अलका महादेव कोकणे, उप अधीक्षक
- (१७) श्री. मुधकांत वि. गरड, उपायुक्त
- (१८) श्री. अशोक घोरपडे, मुख्य उद्यान अधीक्षक
- (१९) श्री. विजय द. विधाते, उपायुक्त.

२४७

महिलांचे हक्क आणि कल्याण समिती

सोमवार, दिनांक ०१ फेब्रुवारी, २०१६

स्थळ : पुणे जिल्हापरिषद

उपस्थिती

- (१) श्रीमती मनिषा चौधरी, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख
- (२) श्रीमती सीमा हिरे, वि.स.स
- (३) डॉ. भारती लव्हेकर, वि.स.स.
- (४) श्रीमती स्नेहलता कोल्हे, वि.स.स
- (५) श्री. प्रतापराव पाटील-चिखलीकर, वि.स.स
- (६) श्रीमती दिपीका चव्हाण, वि.स.स
- (७) श्रीमती स्मिता वाघ, वि.प.स
- (८) अॅड हुस्नबानू खलिफे, वि.प.स

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

श्री. ज. बा. राणे, अवर सचिव (समिती)

पुणे जिल्हा परिषद स्थानिक पदाधिकारी

- (१) श्रीमती मुढे सुरेखा कृष्णराव, सदस्या, जिल्हा परिषद
- (२) श्रीमती बुचके आशाताई दत्तात्रय, सदस्या, जिल्हा परिषद
- (३) श्रीमती वाडेकर रेवती प्रशांत, सदस्या, जिल्हा परिषद
- (४) श्रीमती कोरेगाव महिषा उमेश, सदस्या, जिल्हा परिषद
- (५) श्रीमती चांभारे मंगल अरुण, सदस्या, जिल्हा परिषद
- (६) श्रीमती दिवेकर जयश्री ज्ञानेश्वर, सदस्या, जिल्हा परिषद
- (७) श्रीमती शेळके राणी हर्षल, सदस्या, जिल्हा परिषद
- (८) श्रीमती इंगळे सारीका सुदाम राव, जिल्हा परिषद
- (९) श्रीमती नलावडे वसुधा अमोल, सदस्या, जिल्हा परिषद
- (१०) श्रीमती धुमाळ वंदना मानसिंग, सदस्या, जिल्हा परिषद

एचबी १४७२-१८अ

- (११) श्रीमती भोसले लताबाई शिवाजीराव, सदस्या, जिल्हा परिषद
 (१२) श्रीमती मंगल दिनेश वाळूंजकर, सभापती, पंचायत समिती, मावळ
 (१३) श्रीमती हनुवती चंद्रकांत शेंडकर, उप सभापती, पंचायत समिती, वेल्हा

पुणे जिल्हा परिषद अधिकारी

- (१) श्री. कुणाल कुमार, आयुक्त
 (२) श्री. प्रकाश बोरसे, उपायुक्त
 (३) श्री. मंगेश जोशी, उपायुक्त (सामान्य प्रशासन)
 (४) श्री. ओम प्रकाश बकोरिया, अतिरिक्त आयुक्त, (वि)
 (५) श्री. राजेंद्र जगताप, अतिरिक्त आयुक्त
 (६) श्री. विलास लक्ष्मण कानडे, सह आयुक्त
 (७) श्री. ज्ञानेश्वर मुळक, सह आयुक्त
 (८) श्रीमती उल्का कळसकर, मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी
 (९) श्री. शिवाजी दौंडकर, मुख्य कामगार अधिकारी
 (१०) श्री. सुनिल नारायण पारखी, मुख्य कामगार अधिकारी
 (११) डॉ. अंजली साबणे, उप आरोग्य अधिकारी
 (१२) श्री. बी. के. दहिफळे, प्रशासकीय अधिकारी
 (१३) अॅड निशा चव्हाण, विधी अधिकारी
 (१४) श्रीमती हर्षदा वि.शिंदे, प्र. कार्यकारी अभियंता
 (१५) श्री. नितीन उदास, प्र. उपायुक्त
 (१६) श्रीमती अलका महादेव कोकणे, उप अधीक्षक
 (१७) श्री. मुधकांत वि. गरड, उपायुक्त
 (१८) श्री. अशोक घोरपडे, मुख्य उद्यान अधीक्षक
 (१९) श्री. विजय द. विधाते, उपायुक्ता.

२४९

महिलांचे हक्क व कल्याण समिती

सोमवार, दिनांक ०२ फेब्रुवारी २०१६

स्थळ : पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका

उपस्थिती

- (१) श्रीमती मनिषा चौधरी, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख
- (२) श्रीमती सीमा हिरे, वि.स.स
- (३) डॉ. भारती लव्हेकर, वि.स.स.
- (४) श्रीमती स्नेहलता कोल्हे, वि.स.स
- (५) श्री. प्रतापराव पाटील-चिखलीकर, वि.स.स
- (६) श्रीमती दिपीका चव्हाण, वि.स.स
- (७) श्रीमती स्मिता वाघ, वि.प.स
- (८) अॅड हुस्नबानू खलिफे, वि.प.स

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

श्री. ज. बा. राणे, अवर सचिव (समिती).

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका, स्थानिक पदाधिकारी

- (१) श्रीमती धराडे शकुंतला भाऊसाहेब, महापौर
- (२) श्रीमती गिता सुशील मंचरकर, सभापती, महिला व बालकल्याण समिती
- (३) श्रीमती नंदा विकास ताकवणे, सभापती विधी समिती
- (४) श्रीमती मंगलाताई अशोक कदम, सत्तारुढ पक्षनेता
- (५) श्रीमती भालेकर अरुणा दिलीप, सदस्य
- (६) श्रीमती जाधव साधना रामदास, सदस्य
- (७) श्रीमती अल्हाट मंदा उत्तम, सदस्य
- (८) श्रीमती विनया प्रदिप तापकीर, सदस्य
- (९) श्रीमती बाबर शारदा प्रकाश, सदस्य
- (१०) श्रीमती ठोंबरे सुभद्रा ईश्वर, सदस्य

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका अधिकारी

- (१) श्री. राजीव जाधव, आयुक्त
- (२) श्री. प्र. स. खांडकेश्वर, सहायक आयुक्त
- (३) श्री. दिलीप गावडे, सहायक आयुक्त
- (४) श्रीमती अशादेवी दुरगुडे, सहायक आयुक्त
- (५) श्री. अण्णा बोदडे, प्रशासन अधिकारी
- (६) डॉ. प्रविण आष्टीकर, सहायक आयुक्त
- (७) श्रीमती पद्मश्री तळदेकर, मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी.
- (८) श्री. उल्हास जगताप, नगर सचिव
- (९) श्री. भानुदास गायकवाड, सहायक आयुक्त (कर संकलन)
- (१०) डॉ. अनिल रॉय, वैद्यकीय अधिकारी
- (११) श्रीमती प्रमोद भोसले, मुख्य लेखापाल
- (१२) श्री. एम. टी. कांबळे, शहर अभियंता

२५१

महिलांचे हक्क व कल्याण समिती

सोमवार, दिनांक २४ एप्रिल २०१७

स्थळ : मिरा-भाईंदर महानगरपालिका

उपस्थिती

- (१) श्रीमती मनिषा चौधरी, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख
- (२) श्रीमती मंदा म्हात्रे, वि.स.स
- (३) श्रीमती सीमा हिरे, वि.स.स.
- (४) डॉ. भारती लव्हेकर, वि.स.स.
- (५) श्रीमती स्मिता वाघ, वि.प.स.
- (६) अॅड हुस्नबानु खलिफे, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

श्री. विलास आठवले, उप सचिव

श्रीमती सायली कांबळी, अवर सचिव

मिरा भाईंदर महानगरपालिका स्थानिक पदाधिकारी

- (१) श्रीमती डिंपल महेता, सदस्य
- (२) श्रीमती शुभांगी कोटीयन, सदस्य
- (३) श्रीमती गिता जैन, सदस्य
- (४) श्रीमती रेखा विरानी, सदस्य
- (५) श्रीमती वर्षा भानुशाली, सदस्य
- (६) श्रीमती सिमा शहा, सदस्य
- (७) डॉ. नयना वासनी, सदस्य
- (८) श्रीमती प्रतिभा तांगडे (पाटील), सदस्य
- (९) श्रीमती दिपीका अरोरा, सदस्य
- (१०) श्रीमती सुजाता शिंदे, सदस्य
- (११) श्रीमती मेघना रावल, सदस्य
- (१२) श्रीमती भगवती रावल, सदस्य
- (१३) श्रीमती कल्पना म्हात्रे, सदस्य

मिरा भाईदर महानगरपालिका अधिकारी

- (१) डॉ. नेरश गिते, आयुक्त
- (२) श्री. विजयकुमार म्हसाळ, उपायुक्त
- (३) श्री. दिपक पुजारी, उपायुक्त
- (४) श्री. संभाजी पानपट्टे, उपायुक्त
- (५) श्री. शिवाजी बारकुंड, शहर अभियंता,
- (६) श्री. दिपक खाविस, कार्य अधिकारी
- (७) श्री. शरद बेलवटे, मुख्य लेखापरीक्षक
- (८) श्री. सुभाष निपाणे, मुख्य लेखापरीक्षक
- (९) श्री. पी. एस. भोईर, नि.ना.महसूल
- (१०) श्री. वासुदेव शिरवळकर, नगरसचिव
- (११) श्रीमती मंजिरी डिमेलो, आस्थापना अधीक्षक
- (१२) श्री. जी. आ. भुतोड, तलाठी, भाईदर
- (१३) श्री. सुरेश घोलप, लेखाधिकारी
- (१४) श्री. सुरेश देशमुख, प्रशासनाधिकारी
- (१५) श्री. नरेश भोसले, उप विभागीय पोलिस अधीक्षक
- (१६) श्री. सुरेश गार्गे, सहायक पोलिस

२५३

महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समिती

मंगळवार, दिनांक ०७ ऑगस्ट २०१८

स्थळ : विधान भवन, मुंबई.

उपस्थिती

- (१) डॉ. भारती लव्हेकर, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख
- (२) श्रीमती दिपीका चव्हाण, वि.स.स.
- (३) श्रीमती सुमन पाटील, वि.स.स
- (४) श्रीमती स्मिता वाघ, वि.प.स
- (५) अॅड हस्नबानू खलिफे, वि.प.स

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

श्रीमती सायली कांबळी, अवर सचिव

श्रीमती प्रियांका कांदळगांवकर, कक्ष अधिकारी

विभागीय प्रतिनिधी

- (१) श्री. ला. रा. गुजर, सह सचिव, महिला व बालविकास विभाग
- (२) श्री. सिध्दार्थ खरात, सह सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
- (३) श्री. सौरभ विजय, सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
- (४) श्री. गिरीष भालेराव, उप सचिव, ग्रामविकास विभाग
- (५) श्री. सचिन सहस्त्रबुध्दे, अवर सचिव, नगरविकास विभाग
- (६) श्री. सु. बा. रावडे, अवर सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग
- (७) श्री. अ. को. अहिरे, अवर सचिव, सामाजिक न्याय विभाग
- (८) श्रीमती मेघना शिंदे, कक्ष अधिकारी, गृह (परिवहन) विभाग

क्षेत्रिय कार्यालयातील अधिकारी

- (१) श्रीमती शीतल उगले-तेली, अतिरिक्त आयुक्त, पुणे महानगरपालिका
- (२) डॉ.प्रविण आष्टीकर, अतिरिक्त आयुक्त, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका
- (३) डॉ.सुहास पेडणेकर, कुलगुरु, मुंबई विद्यापीठ

- (४) डॉ. दिनेश कांबळे, कुल सचिव, मुंबई विद्यापीठ
- (५) श्री. दत्ता घुगे, उप कुल सचिव, मुंबई विद्यापीठ
- (६) श्री. अनिल मुळे, उप आयुक्त, पुणे महानगरपालिका
- (७) श्री. सुरज मांदरे, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, पुणे
- (८) श्री. दिपक चाटे, उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, पुणे
- (९) डॉ. एस. एम. जाधव, अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, पुणे
- (१०) श्रीमती आर.आर.पोतदार, पर्यवेक्षिका, जिल्हा परिषद, पुणे
- (११) श्री. एस. जी. गुंजाळ, जिल्हा परिषद, पुणे
- (१२) श्री. सी. जी. उगले, जिल्हा परिषद, पुणे
- (१३) श्रीमती स्नेहा जोशी, जिल्हा महिला व बालविकास अधिकारी, पुणे
- (१४) डॉ. शेफाली पंड्या, पिठासीन अधिकारी
- (१५) श्री. राजेश अंकुश आगळे, प्रशासन अधिकारी, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका
- (१६) श्री. संभाजी ऍवढे, समाज विकास अधिकारी, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका
- (१७) श्री. दिलीप हिवराळे, उपायुक्त, महिला व बालविकास, पुणे विभाग

२५५

महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समिती

मंगळवार, दिनांक ०५ सप्टेंबर २०१८

स्थळ : विधान भवन, मुंबई.

उपस्थिती

- (१) डॉ.भारती लव्हेकर, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख
- (२) श्रीमती सुमन पाटील, वि.स.स.
- (३) अॅड हस्नबानू खलिफे, वि.प.स

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

श्रीमती सायली कांबळी, अवर सचिव

श्रीमती प्रियांका कांदळगांवकर, कक्ष अधिकारी

विभागीय प्रतिनिधी

- (१) श्री. ला. रा. गुजर, सह सचिव, महिला व बालविकास विभाग
- (२) श्रीमती निवतकर, उप सचिव, महिला व बालविकास विभाग
- (३) श्री. सं. त्र्यं. जाधव, उप सचिव, नगरविकास विभाग
- (४) श्री. टि. पा. करपते, उप सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग
- (५) श्री. कि. पां. वडते, उप सचिव, महसूल व वन विभाग
- (६) श्री. नवनाथ वाठ, अवर सचिव, नगरविकास विभाग
- (७) श्री. विजय अमोलकर, अवर सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग

क्षेत्रिय कार्यालयातील अधिकारी

- (१) श्री. सौरभ राव, आयुक्त, पुणे महानगरपालिका
- (२) श्री. श्रावण हर्डीकर, आयुक्त, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका
- (३) श्री. बालाजी खतगांवकर, आयुक्त, मिरा भाईंदर महानगरपालिका
- (४) श्री. गोविंद बोडके, आयुक्त, कल्याण डोंबिवली महानगरपालिका
- (५) श्री. अनिल मुळे, उपायुक्त, पुणे महानगरपालिका
- (६) श्रीमती स्मृती पाटील, उपायुक्त, सांगली महानगरपालिका

- (७) श्री. एस. डी. फडोळ, उपायुक्त, नाशिक महानगरपालिका
- (८) श्री. संभाजी पानपट्टे, उपायुक्त, मिरा भाईंदर महानगरपालिका
- (९) श्री. विजय पगार, उपायुक्त, कल्याण डोंबिवली महानगरपालिका
- (१०) श्रीमती संध्या दु. गागरे, उपायुक्त, महिला व बालविकास, मिरा भाईंदर महानगरपालिका
- (११) श्री. राहुल मोरे, विभागीय उपायुक्त, महिला व बालविकास, मिरा भाईंदर महानगरपालिका
- (१२) श्रीमती उल्का कळसकर, मुख्य लेखापाल, पुणे महानगरपालिका
- (१३) श्री. शरद बेलवटे, मुख्य लेखा अधिकारी, मिरा-भाईंदर महानगरपालिका
- (१४) श्री. घावरे, सहायक अधीक्षक, नाशिक महानगरपालिका
- (१५) श्री. राजेश आगळे, प्रशासन अधिकारी, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका
- (१६) श्री. दिलीप घोरपडे, समन्वयक अधिकारी, सांगली महानगरपालिका

२५७

महिला व बालकांचे हक्क आणि कल्याण समिती

बुधवार, दिनांक २८ नोव्हेंबर, २०१८

स्थळ : विधान भवन, मुंबई.

समिती प्रमुख

डॉ. भारती लव्हेकर, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख

समिती सदस्य

- (१) श्रीमती मंदा म्हात्रे, वि.स.स.
- (२) प्रा.मेधा कुलकर्णी, वि.स.स.
- (४) श्रीमती स्नेहलता कोल्हे, वि.स.स.
- (५) श्रीमती तृप्ती सावंत, वि.स.स.
- (७) श्री.नारायण पाटील, वि.स.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

श्री. विलास आठवले, उप सचिव

श्रीमती प्रियांका कांदळगांवकर, कक्ष अधिकारी

समितीने उक्त बैठकीत पुणे महानगरपालिका, पुणे जिल्हापरिषद, पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका व मिरा भाईंदर महानगरपालिका येथे दिलेल्या भेटीच्या संदर्भात प्रारूप अहवालावर विचार विनिमय करून तो संमत केला.

शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई
